

ETT STARKARE
Stockholm
En modern storstad med möjligheter för alla

Moderaternas förslag till budget 2017 för Stockholms stad

nya
m
MODERATERNA
STOCKHOLMS STAD

Moderaternas förslag till budget 2017 för Stockholms stad

Inriktning för 2018 och 2019

INLEDNING	3
NÄMNDER OCH STYRELSER UTOM ROTELINDELNING	
Kommunstyrelsen m.m.....	36
Revisorskollegiet	44
Valnämnden.....	45
STADSDELSNÄMNDERNA	
Stadsdelsnämndernas uppgifter	46
Förskoleverksamhet.....	48
Verksamhet för barn, kultur och fritid.....	50
Äldreomsorg	53
Stöd och service till personer med funktionsnedsättning	57
Individ- och familjeomsorg inklusive socialpsykiatri	58
Stadsmiljöverksamhet.....	65
Ekonomiskt bistånd	66
Arbetsmarknadsåtgärder	67
FACKNÄMNDER	
Arbetsmarknadsnämnden	68
Avfallsnämnden	75
Exploateringsnämnden	76
Fastighetsnämnden	86
Gymnasienämnden	91
Idrottsnämnden	100
Kulturnämnden: kulturförvaltningen	105
Kulturnämnden: stadsarkivet.....	110
Kyrkogårdsnämnden.....	112
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	114
Servicenämnden.....	119
Skolnämnden	121
Socialnämnden.....	135
Stadsbyggnadsnämnden.....	146
Trafiknämnden.....	159
Utbildningsnämnden.....	167
Äldrenämnden.....	168
Överförmyndarnämnden.....	173
Central medelsreserv	175
Finansförvaltning.....	176
BOLAG INOM STOCKHOLMS STADSHUS AB	
Koncernen Stockholms Stadshus AB (S-hus AB).....	180
Bostadsbolagen: AB Svenska Bostäder, AB Familjebostäder och AB Stockholmshem.....	183

(M):2

Micasa Fastigheter i Stockholm AB	188
Stockholms Stads Bostadsförmedling AB	190
Skolfastigheter i Stockholm AB, SISAB	192
Stockholm Vatten och Avfall AB	195
Stockholms Hamn AB	198
AB Stokab	200
Stockholms Stads Parkerings AB	201
Stockholms Stadsteater AB	203
Stockholm Globe Arena Fastigheter AB	205
Stockholm Business Region AB	207
S:t Erik Försäkrings AB	211
S:t Erik Livförsäkring AB	212
S:t Erik Markutveckling AB	213
INTRESSEBOLAG I STOCKHOLMS STADSHUS AB	
Mässfastigheter i Stockholm AB	214
AB Fortum Värme Holding samägt med Stockholms stad	215
STOCKHOLMS STADS ORGANISERING I KOMMUNALFÖRBUND	
Storstockholms brandförsvaret (SSBF)	217

Budget 2017 för Stockholms stad och inriktning för 2018–2019 samt ägardirektiv 2017–2019 för koncernen Stockholms Stadshus AB

Ett starkare Stockholm. En modern storstad med möjligheter för alla

Moderaterna förelägger kommunfullmäktige detta förslag till budget för Stockholms stad 2017.

Vår politik för fler jobb med låg skatt, trygg välfärd och en fungerande vardag har prövats i flera val och har vunnit stockholmarnas förtroende. Det bekräftas av att Moderaterna fortsatt är kommunfullmäktiges största parti. Samtidigt har vi tagit vara på våra år i opposition genom att kontinuerligt utveckla vår politik för att svara på de problem som Stockholm står inför. En omfattande politikutveckling på samtliga områden återspeglas nu i denna budget som utgår ifrån de samhällsproblem som är mest angelägna för Stockholm att lösa.

En politik som utgår från stockholmarna och möjliggör livschanser

Moderaternas vision för Stockholm är en öppen, hållbar, trygg, tillåtande och framtidsinriktad stad där människor arbetar, där det finns en mångfald av människor, många företag och företagare samt en stad dit studenter från hela världen söker sig till regionens universitet och högskolor. Stockholm är en stad där människor vill bo och trivas, där människor vill skaffa barn och där människor vill bli gamla. Det ska finnas bra förskolor och skolor i hela staden med fokus på kunskap. Stockholm ska vara en stad för alla där tillgängligheten ständigt utvecklas. I Stockholm ska alla känna sig trygga. Moderaternas utgångspunkt är den enskilda stockholmaren.

Moderaterna tror på människors förmåga, mer än på politikens, men är medvetna om politikens betydelse för att möjliggöra en god samhällsutveckling. Det personliga ansvaret kan aldrig ersättas av politiska beslut, däremot kan politiken hämma och inskränka möjligheterna för människor att skapa sina livschanser. Politiken får inte resa hinder för människors livsval utan behöver skapa förutsättningar för människor att söka de lösningar som passar dem bäst. Vi vill bevara, stärka och fortsätta att utveckla valfriheten. De avgörande besluten ska fattas av stockholmarna själva, oavsett om det gäller val av barnomsorg, skola och pedagogisk inriktning, vård- och omsorgsboende eller andra välfärdstjänster.

Stockholmarna ska ha frihet och möjlighet att förverkliga sina drömmar om ett bra liv. Därför ska politiken riva hinder och alltid sträva efter att förenkla för invånare och företag i relationerna med staden och tillvarata det civila samhällets dynamik och kreativitet. Det omgivande samhället är större än staden och staden måste samverka med övriga goda krafter i samhället för att säkra en positiv utveckling för Stockholm i framtiden.

Staden är till för stockholmarna och de enskilda stockholmarna ska stå i centrum för allt arbete i staden. Stadens service till stockholmarna ska vara av hög

kvalitet, tillgänglig och miljövänlig. Myndighetsutövningen ska vara rättssäker och präglas av gott bemötande, likställighet mellan offentliga och fristående aktörer samt av effektiv hantering. Det är stockholmarnas behov av arbete, utbildning, omsorg, bostäder, arbetsplatser och transporter som ska vägleda det växande Stockholm.

Vår målsättning är att Stockholm ska vara en stad som det är enkelt att leva i. Vare sig det handlar om att hämta på förskolan, att ta sig till och från arbetet, att hinna till barnens fritidsaktiviteter, handla eller träffa vänner, så har stockholmarna rätt att förvänta sig att allt fungerar så att vardagen går ihop. Såväl alla invånare som anställda i Stockholms stad ska bli bemötta med respekt och kunskap oavsett etnicitet, kön, religion eller sexuell läggning.

All välfärdsverksamhet i Stockholms stad ska hålla en hög kvalitet, oavsett utförare. Stockholmarna ska vara trygga med att staden har rätt verktyg och metoder för att säkra kvaliteten. Moderaterna vill att verktygen för kvalitetsuppföljning utvecklas för att än bättre säkerställa att stockholmarna får bästa möjliga service för sina skattepengar. Det viktiga för Moderaterna är god kvalitet, inte vem som är utförare.

Vi tar fasta på att stockholmarna värdesätter kombinationen av en tät levande stad och grönområden av hög kvalitet. Vi vill bygga vidare på den trygga, tillåtande och framtidsinriktade staden, som så många älskar och allt fler väljer att bo i. Vi gör detta utifrån vår vision om att göra Stockholm till världens bästa stad att bo, leva och arbeta i – i dag och i framtiden när vi år 2020 når en miljon invånare.

En politik som förenar ekonomiskt ansvarstagande med sänkt skatt och prioritering av välfärden

Socialdemokraterna har hittills höjt skatten med knappt 1,4 miljarder kronor. Dessa skattehöjningar är både onödiga och skadliga. Onödiga, därför att det med en tydlig prioritering och god kostnadskontroll är möjligt att prioritera välfärden utan att öka stockholmarnas skattebörda. Skadliga, därför att kommunalskatten slår mot alla inkomstgrupper och höjningen därför gör det mindre lönsamt att arbeta. Kombinerat med de massiva skattehöjningarna som den rödgröna regeringen genomför är det en politik som slår direkt mot jobb och tillväxt.

Människors möjlighet att försörja sig genom eget arbete är en grundpelare i Moderaternas politik. Särskilt angeläget är det att det ska löna sig mer att arbeta än att uppbära offentliga bidrag. Vi vill därför mildra effekterna av Socialdemokraternas skattechock genom att successivt sänka skatten till 2014 års nivå och på sikt lägre. Moderaternas budget grundar sig därför på en skattesänkning med 20 öre jämfört med innevarande år. Vår långsiktiga inriktning är att Stockholm behöver ett lägre skatteuttag för att göra det mer lönsamt att arbeta och billigare att anställa. Men det förutsätter en god ekonomisk hushållning – med andra ord ett maktskifte.

Moderaternas budget kombinerar ett sänkt skatteuttag och budgetbalans med prioritering av välfärdens verksamheter. Vår budget visar att det är fullt möjligt

att krona för krona stärka välfärden i samma eller högre utsträckning som majoriteten och dessutom genomföra betydande riktade satsningar och samtidigt sänka skatten.

En politik som ger svar på Stockholms framtidsutmaningar

Stockholm är en fantastisk stad som har haft en god utveckling de senaste åren. Maktskiftet 2014 innebär dock att Stockholm har slagit in på en felaktig kurs. Framförallt saknas trovärdiga och genomförbara svar på Stockholms framtidsutmaningar.

En växande storstad som Stockholm står inför utmaningar på åtskilliga områden, från infrastruktur till företagsklimat och välfärd. Tre områden har dock en särställning: bostadsbyggandet, skolan och integrationen. Om staden står utan verksamma svar på dessa områden är det ödesdigert för Stockholms utveckling. Men om vi förmår att formulera hållbara svar för att möta dessa utmaningar finns en enorm potential i att Stockholm utvecklas till en ledande storstad i världen.

Stockholm är Europas snabbast växande huvudstad. Det ställer höga krav på ett omfattande bostadsbyggande, som framgångsrikt förenar kvantitet i bostadsmålen med kvalitet i byggandet. Effektiviteten i planprocessen behöver öka, planberedskapen måste stärkas väsentligt och strategier behöver tillämpas för att bygga attraktiva stadsmiljöer i hela Stockholm. Fler unga behöver den första bostaden för att kunna ta det första jobbet.

Stockholm är en kunskapsstad med ett starkt kunskaps- och forskningsorienterat näringsliv med hög innovationsförmåga och ett omfattande kompetensförsörjningsbehov. Det ställer krav på Stockholms skolor att ge alla barn goda förutsättningar att tillägna sig kunskaper för att stå starka i yrkeslivet, liksom att bidra till bildning i en bred bemärkelse.

Stockholm är en välkomnande stad för människor från andra länder och kulturer. I en tid när världen ser de största flyktingströmmarna sedan andra världskriget är behovet stort av ett snabbt och rättssäkert mottagande som effektivt ger nyanlända inträde i den svenska samhällsgemenskapen i form av svenska kunskaper, skolgång och arbete.

Moderaternas bärande idé är att utveckla politiken, inte för politikens egen skull, utan för att ge svar på de verkliga samhällsproblem som staden står inför och som är kännbara för stockholmarna i vardagen. Vår budget utgör ett alternativ till den socialdemokratiskt ledda majoritetens på samtliga verksamhetsområden, men kännetecknas framförallt av ett tydligt fokus på Stockholms tre största samhällsproblem: bostäderna, skolan och integrationen.

En politik för en modern och hållbart växande storstad med dynamik, innovation och tillväxt

Aldrig i modern tid har stockholmarna varit så många och staden vuxit så snabbt som nu. Stockholm växer med en SL-buss varje dag och redan 2020 beräknas mer än en miljon människor bo i Stockholms stad. Det är oerhört positivt att så många vill bo och verka i Stockholm och det är fantastiskt att

Stockholm erbjuder en livsmiljö och livsvillkor som gör att allt fler vill leva här. Men det ställer också höga krav på en framsynt bostadspolitik som möjliggör för alla inflyttade att få en bostad och i synnerhet för unga och studenter att få den första bostaden.

Första bostaden sänker trösklarna till bostadsmarknaden

Att bygga nya hem för dagens och framtidens stockholmare är en helt avgörande förutsättning för att vi ska klara tillväxten. Att ha ett hem och ett jobb är grunden för att människor ska kunna förverkliga sina drömmar och idéer. En bostad för alla innebär att vi behöver både hyresrätter och bostadsrätter. Inte minst för en ökad rörlighet och för att säkerställa bostäder åt människor som nyligen anlänt till Stockholm för arbete eller studier är det viktigt med ett bra utbud av hyresrätter. Vårt mål är därför att hälften av de bostäder som byggs är hyresrätter.

Tillgången till billiga bostäder för unga och studerande är en viktig faktor för Stockholms fortsatta tillväxt. Arbetet med studentbostäder för att utveckla Stockholm som studentstad måste vi göra tillsammans med övriga kommuner i Stockholmsregionen. Vi höjer målsättningen till 4 500 färdiga studentbostäder under denna mandatperiod. Men mer krävs, inte bara för studenter utan för unga och personer med begränsade ekonomiska medel som behöver komma in på bostadsmarknaden. Därför föreslår Moderaterna att ett koncept för den första bostaden lanseras.

Många ungdomar som försöker komma in på arbetsmarknaden vittnar om att nya bostäder som byggs är för dyra. De höga hyrorna beror bland annat på att inredningsstandarden är för hög och på krav i regelverket. I den moderna staden är det inte rimligt med krav på storleken på städskåp eller full tillgänglighet i alla lägenheter. Fler avsteg från plan- och bygglagen och Boverkets byggregler måste tillåtas.

Moderaterna vill underlätta för unga att få sin första bostad genom ett nytt koncept med billigare ettor för unga. Syftet ska vara att finna åtgärder för att underlätta inträdet på bostadsmarknaden för de som idag står utanför. Det kan vara vanliga lägenheter likaväl som standardiserade moduler i flerbostadshus, kombolägenheter eller kollektivboende. Konceptet ska vända sig till unga under 30 år som söker sin första bostad och ge möjlighet till betydande avsteg från dagens detaljerade regler. Ett antal lösningar, nationellt och kommunalt, skulle ge direkt genomslag på hyran genom att underlätta för ett mer kostnads-effektivt byggande. Även möjligheterna att prioritera detaljplaner där smålägenheter ingår ska ses över.

Höjda ambitioner för bostadsbyggandet krävs för att klara inflyttningen Stockholms befolkning väntas enligt de senaste prognoserna öka med elva procent till 2020. I Moderaternas budgetförslag är målsättningen för antal påbörjade bostäder till 2020 50 000 stycken, vilket är 25 procent högre än majoritetens målsättning. Vi förenar detta med förslag på hur planprocessen kan effektiviseras och planberedskapen höjas i samverkan med byggbranschen för att säkerställa att målen nås.

Bostäderna ska byggas i attraktiva och kollektivtrafiknära områden där det är enkelt att gå, cykla och åka kollektivt. Genom att bygga i goda kollektivtrafiklägen får stadens invånare smidigare resor och miljön blir bättre. Den växande staden förutsätter att vi bygger nya parker och vårdar de befintliga och uppmuntrar boende att engagera sig i sin närmiljö. Nya stadsdelar och bostäder ska präglas av varierande och nydanande arkitektur och ha hög miljö- och energiprestanda. Planeringen av nya bostäder måste även inkludera fler förskolor, skolor, idrottsytor, säkrad plats för fritid och rekreation samt olika former av specialbostäder.

Stockholm ska vara attraktivt i alla dess delar. Alla stockholmare ska kunna känna stolthet över sin stad, oavsett var man bor. Stockholmarnas delaktighet i stadens utveckling är viktig. Det ska vara enkelt att framföra synpunkter och idéer kring stadens utveckling. Ytterstaden ska utvecklas genom förbättrad trygghet, goda utbildningsmöjligheter, tillgång till fler jobb, bättre infrastruktur och stadsmiljö. Den fortsatta utvecklingen av ytterstaden är väsentlig för Stockholms framtid och ställer krav på en tydligare sammanvävning av staden, där nya kopplingar skapas och befintliga samband stärks.

Smidiga och hållbara transporter som underlättar stockholmarnas vardag

Det ska vara lätt att komma fram i Stockholm. En fortsatt utbyggnad av kollektivtrafiken är nödvändig när staden och regionen växer snabbt. Att snabbt kunna förflytta sig inom landet eller inom staden är avgörande för att stockholmarnas vardag ska fungera. Behoven av ny infrastruktur i Stockholmsområdet är stora, därför har Moderaterna arbetat hårt för att kunna fatta tuffa men helt nödvändiga investeringsbeslut.

Moderaterna vill att den östliga förbindelsen, så snart som praktiskt möjligt, byggs för att leda bort bilar från dagens hårt trafikerade gator och därmed skapa både bättre framkomlighet, förbättrad luftkvalitet och minskat buller. Framkomligheten i staden ska öka genom satsningar på förbättrade gångstråk, utbyggt cykelnät, tunnelbana och moderna tvärförbindelser. Stockholmarna ska enkelt och tryggt kunna ta sig från hemmet till arbetsplatsen, lämna barnen på förskolan, träffa vännerna på kvällen, åka ut på landet till helgen och handla mat efter jobbet.

Som ett led i att förstärka utbyggnaden av kollektivtrafik ytterligare vill Moderaterna utreda förutsättningarna för hur investeringar i ny kollektivtrafik lättare kan finansieras genom exploateringsintäkter.

Den historiska Stockholmsöverenskommelsen innebär att tunnelbanan byggs ut med nio nya stationer kommande år. Vi vill dessutom bygga ut tunnelbanan till Älvsjö samt mellan Fridhemsplan och Liljeholmen. Stockholms förhandlingar med staten inom ramen för Sverigeförhandlingen är avgörande för att säkra en fortsatt infrastrukturutbyggnad i regionen. I Sverigeförhandlingen är en fortsatt utbyggnad av tunnelbanan enligt de sträckningar som är samhällsekonomiskt lönsamma prioriterade, tillsammans med en snar byggstart för Östlig förbindelse och en fjärde bana på Arlanda.

Stockholmarna uppskattar att Stockholm är en cykelstad. Även om mycket har gjorts så krävs mer investeringar för att nå målen. Stockholm behöver fler och tryggare cykelvägar och fler lättplacerade cykelställ, inte minst vid omstigningspunkter i kollektivtrafiken.

Stockholmsregionens framtidsutsikter är beroende av att infrastrukturen förbättras och att beslutade projekt genomförs. Trots att regeringens särskilda samordnare fastslagit att en avveckling av Bromma flygplats inte är möjlig innan 2038 så fortsätter den socialdemokratiskt dominerade majoriteten i Stockholms stad att planera för en tidigare avveckling. Detta äventyrar Stockholms utveckling på ett sätt som allvarligt hotar tillväxt och jobb. Den politiska osäkerheten hotar investeringar som kan skapa nya jobb i Stockholm och medför oförsvarliga kostnader för skattebetalarna. När Stockholm behöver fler och bättre kommunikationer står Moderaterna upp för flygförbindelserna på Bromma och en fjärde bana på Arlanda.

Stockholm ska ha Sveriges bästa företagsklimat

Stockholm står sig fortsatt väl i internationella jämförelser och är en dynamisk stad med ett starkt näringsliv och en växande arbetsmarknad. Här finns en gynnsam jordmån för start-ups och ett företagsklimat som attraherar de globala huvudkontoren. Utmaningen är att även i framtiden klara den allt hårdare internationella konkurrensen om arbetskraft och investeringar. Stockholm kan och ska erbjuda unika livskvaliteter som få andra städer kan matcha: ett stort utbud och utmärkt kvalitet i offentligt finansierade tjänster, trygghet, en ren och vacker miljö samt ett spännande kulturliv.

Attraktiviteten förpliktigar och kan inte tas för given. Därför är det illavarslande att Stockholm rasar i företagsklimat, särskilt vad avser politikens inställning till företag och företagande. Stockholm måste ha en ledning som har förmåga att inse företagandets avgörande betydelse för människors möjlighet att finna ett arbete och framgångsrikt integreras i Sverige och som samtidigt är kapabelt att säkerställa byggandet av nya bostäder, arbetsplatser och infrastruktur.

Stockholm ska vara en konkurrenskraftig stad som attraherar och behåller talanger från hela världen. Stockholm ska erbjuda fler internationella förskolor och skolor för alla de talanger som söker sig till staden. Fler utländska studenter ska efter examen vilja stanna kvar i Stockholm. Genom att snabbt stötta unga in på arbetsmarknaden skapas förutsättningar för minskat utanförskap, större delaktighet och mer resurser till det som är vårt gemensamma.

Stockholms näringsliv ska ha hög internationell konkurrenskraft

Stockholm byggs starkt genom fler i arbete. Endast en varaktigt hög sysselsättning kan trygga en stabil finansiering av välfärden. När fler arbetar kan vi fortsätta lägga grund för och värna vårt gemensamma. När fler arbetar tryggas sammanhållningen och ökar självbestämmandet. Alla stockholmare ska vara, eller ges verktyg för att bli, självförsörjande.

Alla som vill och kan arbeta ska ha ett jobb att gå till och det ska alltid löna sig mer att arbeta än att uppbära offentliga bidrag. Två av fem nya jobb i Sverige

ska även fortsatt tillkomma i Stockholm. Genom nya jobb kan Stockholm fortsätta vara attraktivt och konkurrenskraftigt. Bara så kan staden fortsätta vara dragloket för Sveriges utveckling.

Tillväxten kommer fortsatt att drivas av företag och av entreprenörers innovationskraft. Stockholm ska vara en attraktiv stad för företag att starta och utvecklas i, med en dynamisk arbetsmarknad där framtidens jobb kan växa fram. Stadens roll är att underlätta för företagande och skapa förutsättningar för att stad, akademi och näringsliv möts. Forskning, innovationer och entreprenörskap är avgörande för Stockholms konkurrenskraft och framtidsvillkor. Därför vill Moderaterna att staden verkar för att få till stånd en etablering av något av världens ledande universitet i Stockholm för att tillgängliggöra världsledande utbildning för fler och skapa positiv konkurrens inom den högre utbildningen.

Stockholms företagsklimat ska vara bäst i Sverige. Alla stadens instanser ska vara välkomnande till företagande och kontakterna med staden ska vara smidiga med en väg in för såväl nya som befintliga företag. Stockholms ställning har varit stark, men den politiska kursändringen har gjort att staden nu rasar i företagsklimat. Det krävs ett helt annat politiskt ledarskap, med förståelse för företagandets förutsättningar och villkor, som kan göra kraftansträngningar för att göra Stockholm till den naturliga staden och regionen för företag att etablera sig i framför andra städer i Europa.

Fler vägar till det första jobbet

Genom jobb får stockholmarna försörjning, men också samhörighet och trygghet, vänner och möjlighet till utveckling och välbästand. En skola med fokus på kunskap ger Stockholms unga goda förutsättningar för fortsatta studier och jobb. Med målsättningen att alla stockholmare ska kunna arbeta och utbilda sig utifrån sina egna förutsättningar ska Jobbtorgen fortsätta att utvecklas för dem som behöver stöd på vägen till egen försörjning.

Stadens sommarjobb ska främst erbjudas unga från ekonomiskt resurssvaga familjer eller unga som saknar egna kontakter. Vi ska fortsätta följa upp unga som hamnat utanför och erbjuda praktikplatser och individuell karriärrådgivning för att korta vägen till jobb. Vi vill gå vidare med lärlingsutbildningar, yrkesutbildningar inom bristyrken, lärlingsanställningar i staden och yrkesintroduktionsavtal för unga med lägre lön och utbildning på jobbet. Fler unga med utvecklingsstörning ska erbjudas alternativa vägar in till första jobbet genom fler kontakter med arbetsgivare och möjligheter att anställas som serviceassistenter.

Vi vill också att staden samarbetar med näringslivet för fler sommarjobb i privat sektor, för att stimulera fram fler jobb som kan hjälpa unga att få in en fot på arbetsmarknaden. Stockholms unga ska också ges möjlighet till sommarföretagande som sommarjobb.

Styrkan i Stockholms arbetsmarknad är bredden och mångfalden: små, medelstora och stora företag, forskare, entreprenörer, kreatörer och ingenjörer. Det ska vara enkelt att byta mellan olika arbeten och mellan arbete, utbildning och företagande. Stockholm behöver fler arbetsplatser. Nya jobb och företag behö-

ver växa fram i hela staden. Att skapa fler arbetsplatser i Söderort är särskilt prioriterat.

Stockholm ska vara en stad där trösklarna är låga för nya idéer som föder morgondagens jobb. Den kanske viktigaste styrkan i vår internationella konkurrenskraft är befolkningens höga utbildningsnivå och intresse för att pröva nya lösningar inom olika områden.

Jobben ska också komma fler till del. Fler behöver rustas för det första jobbet, det ska alltid löna sig att ta ett jobb. Alla som kan arbeta och försörja sig själva måste ges förutsättningar att göra detta utifrån sin egen förmåga. Jobbtorg Stockholm ska fortsätta stötta stockholmare från utanförskap till egen försörjning genom individuell coaching och matchning.

Stockholms stad ska arbeta aktivt för att skapa en alltmer inkluderande arbetsmarknad och anställa fler personer med funktionsnedsättning. Jobbtorg Stockholms uppdrag ska breddas till att arbeta också med de som bedöms ha 20 procent arbetsförmåga eller mer. De personer med utländsk bakgrund som har svårt att etablera sig på arbetsmarknaden ska ges individuella verktyg med språket och validering i fokus.

Moderaterna vill:

- Bygga 140 000 nya bostäder till 2030.
- Påbörja 50 000 nya bostäder till 2020, varav hälften hyresrätter.
- Underlätta vägen in till den första bostaden.
- Att 4 500 studentbostäder ska stå klara fram till 2018.
- Ta ett tydligt helhetsgrepp i stadsplaneringen genom fortsatt arbete med områdesplaner och flexibla detaljplaner.
- Genomföra markanvisningstävlingar där marken tilldelas den aktör som kan bygga med lägsta hyran.
- Utredda möjligheten för staden att ta ut halv tomträttsavgäld för marken där en aktör vill bygga ett mindre än 30 kvadratmeter.
- Tillåta högre grad av standardisering och fler avsteg från byggreglerna.
- Hemställa hos regeringen om att göra Stockholm till en pilotkommun för undantag från byggregler under en femårsperiod.
- Hemställa hos regeringen om att ta ett samlat grepp om bostadspolitiken i syfte att i ett sammanhang hantera frågor om byggande, fastighets- och reavinstbeskattning, ränteavdrag och bruksvärdessystemet. Ambitionen ska vara att öka rörligheten på bostadsmarknaden och underlätta bytet mellan större och mindre bostäder med utgångspunkt i enskilda människors aktuella behov.
- Hemställa hos regeringen om att utreda möjligheterna till ändringar i plan- och bygglagen på så vis att en administrativ avgift kan tas ut för varje enskild överklagan av detaljplaner, bygglov och rivningslov.
- Bygga ut tunnelbanan till Solna, Nacka, Barkarby samt därefter till Älvsjö samt mellan Fridhemsplan och Liljeholmen.
- Hemställa hos regeringen om att ringleden runt Stockholms innerstad snarast byggs klart genom Östlig förbindelse.

- Hemställa hos regeringen om att snarast påbörja planering av en fjärde bana på Arlanda för utökad flygkapacitet i Stockholmsregionen.
- Att Stockholm ska ha Sveriges bästa företagsklimat.
- Uppnå full sysselsättning: alla som vill och kan arbeta ska ha ett jobb att gå till.
- Förbereda och rusta fler för det första jobbet.
- Att Stockholm ska ha landets lägsta ungdomsarbetslöshet.
- Bredda jobbtorg Stockholms uppdrag att arbeta också med de som bedöms ha 20 procents arbetsförmåga eller mer.
- Skapa fler arbetsplatser i Söderort.
- Inrätta två nya Jobbtorg som fokuserar på validering av nyanländas utbildning och yrkeserfarenhet i syfte att sänka trösklarna till arbetsmarknaden.
- Utöka satsning på yrkesintroduktionsanställningar och lärlingsanställningar inom staden.
- Erbjudna unga sommarjobb i form av sommarföretagande. Satsningar på feriearbete ska ytterligare fokuseras till ungdomar från ekonomiskt resurssvaga familjer.
- Hemställa hos regeringen om att återställa den reducerade arbetsgivaravgiften för unga.

En politik för att Stockholms skolor ska vara bäst i Sverige på att ge alla barn verktygen för framtiden

Kunskap och bildning ger människor makt att själva forma sina liv. Skolan ska därför utgå från individen och där undervisningen utmanar såväl särbegåvade elever som de elever som behöver extra stöd för att tillgodogöra sig utbildningen. En skola som ger Stockholms elever en utbildning som håller hög internationell nivå är avgörande för Stockholms framtida utveckling. Valfriheten och det fria skolvalet är centrala för att Stockholm även fortsättningsvis ska tillhandahålla en hög kvalitet i skolan.

Stockholms skolor måste ge varje elev en god grund för fortsatta studier och yrkesliv. Samverkan med näringsliv, universitet, högskolor, föreningsliv, kulturliv och andra samhällsaktörer måste stärkas. Entreprenörskap, internationellt utbyte och ett brett utbud av språkstudier är en naturlig del av stadens utbildningsutbud. Alla skolor ska erbjuda eleverna i gymnasiet utbildning i företagsamhet inom ramen för ung företagsamhet. Den breda satsningen på matematik, teknik och naturvetenskap inom grund- och gymnasieskolan ska fortsätta. Spetsklasser i grund- och gymnasieskola ska erbjuda utmaningar för elever med hög fallenhet för studier. Stockholm behöver fler internationella förskolor och skolor.

Alla skolor ska vara bra skolor

Alla stadens skolor ska vara bra skolor, där alla elever får det stöd som de behöver för att klara kunskapskraven och nå sin fulla potential. Fokus ska ligga på elevernas kunskaper och förbättrade studieresultat och goda exempel på framgångsrikt arbete i stadens skolor ska tas tillvara och spridas. Varje rektor och lärare ska tillförsäkras de förutsättningar som de behöver för att utföra sitt uppdrag på bästa sätt. Därför vill vi återge makten över undervisningen och

dess innehåll till professionen och till rektorerna som ska ges bättre möjligheter att vara pedagogiska ledare för skolans verksamheter.

Skickliga och engagerade lärare är nyckeln till en bra skola och därför vill vi fortsätta satsningen på Stockholms lärare. Genom förstelärartjänster, höjda löner, individuella kompetensutvecklingsplaner och minskad administration vill vi stärka läraryrket ytterligare. Vi vill fortsätta satsningen på läxhjälp och sommarskola, med fokus på mer kunskap i skolan. Ledarskapet i skolan ska utvecklas och förbättras ytterligare, genom att mer tid frigörs för rektorernas pedagogiska ledarskap.

En tillgänglig elevhälsa är viktig för att tidigt nå och hjälpa barn och unga som behöver stöd. Elevhälsoarbetet ska vara förebyggande och integreras bättre i skolans alla verksamheter samt skapa tillit till den egna förmågan utifrån de olika förutsättningar och behov eleverna har. Det ska vara enkelt att boka och komma i kontakt med kurator, skolsköterska eller psykolog, antingen inom ramen för skolhälsovården eller från andra aktörer.

De skolor som har särskilt stora utmaningar och låg måluppfyllelse står i fokus för våra satsningar. Vi kan inte acceptera att vissa skolor tillåts prestera alltför dåliga resultat under en längre period. Vi vill därför att Stockholms stad hemställer hos regeringen att skolor som återkommande presterar dåligt ska fräntas huvudmannaskapet till förmån för någon annan. Detta ska även gälla för kommunala skolor. Vi vill även fortsätta att rikta våra förstelärare till dessa skolor, samtidigt som vi vill öka möjligheterna för skolorna att genom attraktiva arbetsvillkor locka till sig fler skickliga lärare. Stockholms stad bör verka för att implementera förelärsatsningen fullt ut, trots att den rödgröna regeringen inte tillskjuter medel för detta.

Alla elever ska få det stöd som de behöver för att nå sin potential
Alla barn behöver bli sedda i skolan och ges rätt stöd i tid. För att underlätta för samtliga skolor att ge alla elever det stöd som de behöver och har rätt till vill Moderaterna införa tester för att upptäcka läs- och skrivsvårigheter innan barnen börjar skolan för att kunna sätta in rätt stöd i tid. Vi vill även reformera systemet för finansiering av stöd till elever i behov av särskilt stöd. Syftet är att alla elever ska få det stöd de har rätt till, att elevens behov ska vara utgångspunkten samtidigt som vi vill minimera riskerna för att en enskild skola belastas ekonomiskt. Vi vill också genomföra en satsning på specialpedagoger i syfte att dels säkra alla elevers behov av särskilt stöd, dels stärka kompetensen bland skolans ordinarie personal i frågor som rör specialpedagogik och elevers särskilda behov.

Nyanlända elever ska snabbt ges skolgång och individuellt stöd
Ett stort inflöde av nyanlända elever är en utmaning för Stockholms skolor att hantera. Vi vill stärka nyanländas möjligheter att integreras i den svenska skolan och i det svenska språket genom att ge dem möjligheten att gå i skola i stadsdelar med färre nyanlända elever. Som ett led i detta vill vi att ansvaret för nyanlända fräntas skolpliktsskolan och samordnas centralt, detta är en stadsövergripande och inte en lokal fråga. Vidare är det relevant att nyanlända elevers skolresultat särredovisas under de första åren i den svenska skolan för att kunna

ge dessa elever bättre och individuellt anpassat stöd samt för att identifiera de skolor som har de riktigt stora utmaningarna beträffande resultaten.

Skolan ska samverka med näringslivet och akademierna

Stockholms utbildningsväsende ska hålla hög kvalitet och förbereda eleverna för både yrkesarbete och akademiska studier, samtidigt som det skapar många vägar in i arbetslivet. Genom en nära samverkan mellan näringsliv, grund- och gymnasieskolor, universitet och högskolor skapas naturliga bryggor i allt från trainee- och praktikplatser till mentorskap och lärlingsutbildningar. Vi ser gärna att entreprenörer och forskare regelbundet träffar skolelever för att berätta om sitt arbete.

Samarbetet med ledande universitet och högskolor samt med världsledande städer och företag inom strategiska framtidsbranscher som informationsteknik, hälsovetenskap och miljöteknik ska stärkas. Moderaterna vill att Stockholmsregionens första teknikcollege ska etableras i staden.

Hög pedagogisk kvalitet i förskolan för en god start i livet för alla barn

Förskolan lägger grunden till ett livslångt lärande. Därför är det viktigt att tillsynen av förskolan fungerar och att verksamheten i förskolan håller högsta kvalitet. Om brister upptäcks ska åtgärder vidtas skyndsamt, oberoende av huvudmannaskap. Stockholms förskolor ska erbjuda en verksamhet som är utvecklande, rolig, stimulerande, trygg, utmanande och full av möjligheter.

Moderaterna värnar en mångfald av förskolor med olika pedagogisk inriktning och generösa öppettider. Förskola på obekvämt arbetstid ska omfattas av barnomsorgsgarantin. Förskolor och skolor i Stockholm ska ge barn det de behöver för att lära och utvecklas. Lika naturlig som valfriheten att välja förskola eller skola är, ska det vara att alla förskolor, offentliga såväl som fristående, ska leva upp till högt ställda kvalitetskrav. En lugn och trygg förskola lägger grunden för nyfikenhet och kunskap.

Fritids spelar en viktig roll i barns lärande och sociala utveckling. För att pedagogiken ska kunna ta ännu större plats vill vi stärka integrationen mellan fritidsverksamhet och skolans undervisning. Vi vill att Stockholms stad under året undersöker möjligheterna att tillsammans med föreningslivet införa profilfritids runt om i staden.

Moderaterna vill:

- Säkra alla elevers fortsatta rätt att själv fritt få välja skola.
- Fortsätta stärka läraryrket genom satsningar på attraktiva anställningsvillkor, bättre arbetsmiljö, individuell kompetensutveckling och minskad administrativ börda.
- Följa upp, och vid behov utveckla, läxhjälpen för att garantera att den kommer alla elever till del.
- Fortsätta och utveckla satsningen på de skolor som har låg måluppfyllelse.
- Fortsätta ökningen av förstelärare i grundskolan och även etablera förstelärare i förskolan.
- Reformera systemet för bedömningen av elever i behov av särskilt stöd.

- Satsa på specialpedagoger och speciallärare för att säkra alla elevers behov av särskilt stöd och stärka kompetensen kring specialpedagogik och elevers särskilda behov.
- Stärka nyanlända elevers skolgång och integration genom att inrätta förberedelseklasser i samtliga skolor.
- Säkra tillgång till elevhälsa på samtliga skolor.
- Likställa förskolechefer med rektorer i grund- och gymnasieskola.
- Förstärka språkutvecklande insatser i förskolan och inom öppna förskolor.
- Förstärka övergången från förskola till skola genom att kartlägga behov hos barn med behov av särskilt stöd.
- Stärka det pedagogiska inslaget i fritidsverksamheten och tillsammans med föreningslivet pröva att införa profilfritids.

En politik som säkrar att alla människor oavsett bakgrund kan bli delaktiga i samhällsgemenskapen

Världen, Sverige och Stockholm genomgick förra året den största flyktkrisen sedan andra världskriget. Stockholm ska ta ansvar för att hjälpa utsatta människor på flykt och bistå dem med ett värdigt och rättssäkert mottagande. Samtidigt som insatser i det akuta skedet är väsentligt så är det inte tillräckligt. Staden måste parallellt med insatser i det akuta mottagandet säkerställa effektiva insatser för svenskakunskaper, bostad, skolgång och introduktion på arbetsmarknaden. Dessa insatser behöver vidtas från dag ett. Endast med en framgångsrik integration som prioriterar arbete istället för bidrag och tillvaratar potentialen hos de människor som söker sig till Stockholm och ger dem förutsättningar att delta i den svenska samhällsgemenskapen är det möjligt att förena ett humant flyktmottagande med en socialt hållbar stad.

Stockholm är en stad präglad av mångfald. Blandningen av människor från olika delar av världen är positiv och berikande och stärker Stockholm som internationell storstad. Samtidigt ser vi ett nytt utanförskap växa fram som drabbar i synnerhet unga och utrikesfödda hårt. Skillnaderna mellan inrikes och utrikes födda vad gäller till exempel sysselsättning är visserligen mindre i Stockholm än i övriga Sverige. Men mycket återstår ändå att göra för att säkerställa en framgångsrik etablering och integration av fler. Arbetslösheten bland utrikes födda är även i Stockholm för hög och för många fastnar i bidragsberoende. Det är inte bara en förlust för den enskilde utan en förlust för hela samhället att misslyckas med att ta tillvara människors potential. Studier pekar på ett direkt samband mellan ett gott företagsklimat och en lyckad integration. Därför är det illavarslande att Stockholms företagsklimat nu rasat två år i följd.

Förstärkt integration och tydlig etableringskedja

Moderaterna vill att kvaliteten och effektiviteten i Stockholms integrationsarbete förstärks, särskilt för att möta de många människor som nu söker sin tillflykt undan krig och förtryck här. Vår förvissning är att kunskaper i svenska språket är avgörande för en framgångsrik integration. Utbildningen för nyanlända måste förbättras samtidigt som vi måste förenkla för att ta tillvara människors kompetenser och erfarenheter så att fler snabbt kan komma i arbete.

Vägen till egen försörjning är avgörande för integrationen. I Stockholm ska det finnas en individuellt anpassad och tydlig etableringskedja för nyanlända, som snabbt leder till egen försörjning. Ytterstadens stadsdelar ska stå i fokus för ökat företagande och fler arbetstillfällen.

Ökade insatser för mottagande av ensamkommande barn

Den blocköverskridande nationella migrationsöverenskommelsen har lett till minskad inströmning och förbättrad kontroll av Sveriges gränser. För staden kvarstår dock fortsatt utmaningen att etablera de människor som kommit hit. Många av dessa är ensamkommande barn. Kraftfulla och centralt samordnade stadsövergripande insatser behövs därför för att säkerställa ett tryggt och rätts-säkert mottagande av dessa barn och för att erbjuda dem snabba vägar in i svenskundervisning och skolgång. Många barn är också traumatiserade av upplevelser i sina hemländer. Staden behöver tidigt och strukturerat samverka med landstinget för att erbjuda dessa barn psykologiskt stöd parallellt med övriga insatser.

I en tid när Stockholm tar emot ett allt större antal ensamkommande barn måste arbetet med ensamkommande barn och ungdomar prioriteras och insatserna förstärkas för att tillgodose dessa barns behov. Rutiner för att säkra ett effektivt mottagande, integration, trygghet, skolgång och boende för gruppen över hela staden behöver utvecklas av alla de instanser i staden som är berörda av frågan. Som ett viktigt steg för en effektiv integration ska ungdomarnas rätt till skola och en ordnad skolgång erbjudas inom två veckor. Som en del i arbetet med fler socialsekreterare ute i fält ska staden stärka det akuta mottagandet och i samverkan med polisen stärka arbetet med ensamkommande barn som vistas i riskabla miljöer samt de barn som försvinner.

Snabba vägar till skolgång i hela staden

För att stärka nyanlända elevers möjligheter att integreras i den svenska skolan och i det svenska språket samt ge dem möjligheten att gå i skola i stadsdelar med färre nyanlända elever lyfts utbildningsansvaret från den enskilda skolpliktsskolan till skolnämnden centralt. På så vis ges bättre möjligheter att sprida ut eleverna på fler skolor, förbättra stödet till den enskilde eleven samt att skapa mer rimliga planeringsförutsättningar för skolorna. Det visar också på att staden har ett helhetsansvar för dessa elever och att alla skolor hjälps åt.

Svenskundervisning och samhällsinformation från första dagen

Staden ska arbeta med ett effektivt välkomnande till Sverige och Stockholm där tydlig information ges om möjligheter, skyldigheter och förutsättningar. Kunskaper i svenska språket och en fullgod samhällsorientering spelar en viktig roll för att på bästa sätt etablera sig på arbetsmarknaden och i det svenska samhället. Svenska för invandrare, SFI, ska vara effektivt och erbjudas direkt med en hög grad av valfrihet för den enskilde och med en tydlig koppling till arbetsmarknaden. Individens behov av språkutbildning för att förverkliga sin framtidsdröm ska vara utgångspunkten i stadens SFI-organisation. För att underlätta för i synnerhet kvinnor ska SFI erbjuda möjlighet att delta i undervisningen tillsammans med spädbarn och undervisning i svenska ska tillhandahållas kombinerat med öppen förskola.

Ett nytt Jobbtorg ska etableras för att arbeta fokuserat med utländska akademiker med uppdrag att underlätta processerna med validering av kunskap och utländska universitetsexamina. Ett andra nytt Jobbtorg ska arbeta med nyanlända yrkesarbetare för att validering av kunskap ska gå snabbare och på så sätt korta steget till den svenska arbetsmarknaden.

Moderaterna vill:

- Prioritera arbetet med ensamkommande barn.
- Utveckla rutiner för att samordna och säkra ett effektivt mottagande, integration, svenskundervisning, skolgång och boende över hela staden.
- Att Stockholm redan från första dagen påbörjar arbetet med att säkra barns och ungdomars rätt till skola och att en ordnad skolgång erbjuds inom två veckor.
- Utveckla SFI och erbjuda svenskaundervisning direkt vid ankomst.
- Inrätta två nya Jobbtorg inriktade mot validering av utländska examina och yrkeskunskaper för att påskynda inträdet på arbetsmarknaden.

En trygg stad att åldras i

Stockholm ska vara en trygg och bra stad för alla stockholmare att leva och bo i. Staden ska ha ett väl utvecklat samarbete med det civila samhället, där överenskommelsen med den idéburna sektorn ska vårdas och utvecklas. I Stockholm ska det vara medborgarnas önskemål och behov som driver utvecklingen av kvalitet och service.

Stockholms äldre blir allt friskare och lever längre. Alla har rätt till en bra äldreomsorg och det är viktigt att omsorgen ges efter den äldres önskemål och behov. Äldre stockholmare ska ges goda förutsättningar för ett så självständigt och innehållsrikt liv som möjligt. Biståndsbedömningen ska förenklas ytterligare. Stockholms äldreomsorg behöver mindre detaljstyrning och högre ambitioner i sitt arbete. Det arbete som pågår kring ramtider där äldre ska kunna påverka sina insatser är därför steg i rätt riktning, men Moderaterna anser att vi kan och bör gå längre. Vi vill utreda en uppdelning av biståndsbedömningen i olika steg där ett första behovsbeslut tas, för att senare träffa särskilda äldrecoacher som hjälper till med individuella valmöjligheter. Enskild uppföljning är viktigt för att staden ska säkerställa att det enskilda vårdbehovet tillgodoses. Därför behöver Stockholm också se över biståndsbedömningen för att stärka arbetet kring individuell uppföljning.

Valfriheten inom äldreomsorgen ska vara god med en mångfald av utförare och möjlighet att välja innehåll i hemtjänsten. Moderaterna tar avstånd från de ideologiskt motiverade kommunaliseringar som Socialdemokraterna genomför utan hänsyn till stockholmarnas valfrihet. Genom satsningar på valfrihet och kvalitet i äldreomsorg, hemtjänst och service, får äldre som vill bo kvar i sina lägenheter på ålderns höst större makt över sina liv. Oavsett om verksamheten bedrivs av staden eller en fristående aktör ska kraven vara högt ställda och uppföljningen ska vara noggrann.

Äldre som vill bo kvar hemma ska kunna känna sig trygga i det valet. Det förutsätter en väl fungerande hemtjänst som möjliggör för de äldre att kunna leva självständiga liv och stanna kvar i sina hem så länge de önskar. Hemtjänsten

ska präglas av hög kvalitet, god arbetsmiljö för medarbetarna och valfrihet för den äldre. Det kräver långsiktiga spelregler för utförarna av hemtjänst i Stockholm, där vi med oro ser på den socialdemokratiskt dominerade majoritetens tydliga ovilja mot fristående aktörer.

Hemtjänsten har en viktig roll och den mångfald av utförare som stockholmarna kan välja mellan ska utvecklas. Samtidigt är det viktigt att säkra en så hög kvalitet som möjligt. För många äldre är inte minst kontinuitet i hemtjänstens bemanning viktigt för tryggheten. Moderaterna vill därför låta utreda en kontinuitetsbonus som premierar de utförare som levererar en hög kontinuitet av hemtjänstpersonal.

Demenssjukdom ställer särskilda krav på omvårdnadskompetens för att säkerställa en god kvalitet i omsorgen. Moderaterna vill prioritera arbetet med demenssjukdomar och höja kompetensen inom demensvård på samtliga demensboenden i staden.

Inslaget av läkarkompetens i äldreomsorgen behöver ökas för att stärka och utveckla kvaliteten. Moderaterna vill se en ökad samverkan mellan hemtjänsten och landstinget genom exempelvis möjlighet till frivillig läkarundersökning i hemmet samt fler och effektivare läkemedelsgenomgångar för de äldre. Vi vill också verka för möjligheten att äldre direkt ska kunna vända sig till geriatriska mottagningar istället för akutmottagningarna för tillgång till geriatrisk specialistkompetens.

Moderaterna försvarar de äldres rätt att välja och slår vakt om mångfalden av utförare. Stockholms äldre ska ha rätt att välja bland en mångfald av boendeformer. Äldre par med olika vårdbehov ska kunna leva ihop hela livet och detta säkerställs genom parboendegarantin. För att ge Stockholms äldre en god vård och omsorg behövs engagerade och utbildade medarbetare som möter de äldre på deras villkor och ser varje individ som en unik person med rätt att få sina individuella behov tillgodosedda. Det ska också vara möjligt att separera städning från hemtjänstens insatser. Staden ska fortsätta med att höja kompetensen och stärka medarbetarna i deras yrkesroll.

Moderaterna vill:

- Att Stockholm ska vara en trygg stad att åldras i med en omsorg som ges efter den äldres önskemål och behov från en mångfald av utförare.
- Bevara och utveckla valfriheten inom äldreomsorgen och hemtjänsten.
- Att det ska vara möjligt att välja innehåll i hemtjänsten.
- Utreda möjlighet till kontinuitetsbonus inom hemtjänsten.
- Utreda möjlighet att erbjuda vård i hemmet för äldre som behöver medicinsk hjälp.
- Hemställa hos regeringen om att utreda möjligheten för kommuner att anställa läkare inom äldreomsorgen.
- Permanenta satsningarna på äldrevårdar, omsorgsvårdar och anställning för personer med funktionshinder.

En stad som ger trygghet och stöd åt de mest utsatta i samhället

Staden måste alltid finnas till hands för de mest utsatta i vårt samhälle. I synnerhet ska barn och unga som far illa få stöd och hjälp i ett tidigt skede. Vi vill arbeta för att frivilligkrafter och staden har gemensamma mål och program för att bekämpa hemlösheten. Ett nära samarbete mellan polis, skola och socialtjänst och fler socialsekreterare ute i fält ska ge unga stockholmare ett snabbt stöd. Uppsökande verksamhet ska riktas till grupper som behöver extra stöd. Genom kraftfulla insatser ska staden arbeta för att minska droganvändandet bland Stockholms unga. Stockholm ska också tillsammans med frivilligorganisationer arbeta strukturerat och målmedvetet mot våldsbejakande extremism och ta lärdom av andra länders arbete och erfarenhet.

Arbete mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck ska bedrivas med full kraft. Satsningen på föräldrastödsprogram för att ge alla barn en bra start i livet ska fortsätta, liksom arbetet med sociala insatsgrupper, som ska finnas i alla stadsdelar. Tidiga insatser mot ungdomar med riskbeteende leder till att färre ungdomar växer upp i och hamnar i utanförskap. Den satsning på ett utvecklat samarbete mellan skola och socialtjänst som Moderaterna har initierat ska fortgå.

Stockholms stads arbete med ensamkommande barn ska utvecklas och effektiviseras. Socialnämnden ska leda arbetet med att se över och arbeta fram rutiner för att säkra ett gott mottagande. Staden ska också verka för rekrytering av fler familjehem och boenden för att möta behovet för ensamkommande barn.

Insatserna för att minska hemlösheten är fortsatt prioriterade och hemlöshetsstrategin ska fortsätta vara en viktig utgångspunkt i stadens arbete. Fler långsiktiga boendialternativ ska övervägas liksom en fortsatt satsning på boendestöd.

Målgruppen fattiga EU-medborgare och tredjelandsmedborgare har ökat allt mer, vilket kräver ett tydligt agerande och en konkret inriktning från staden i kombination med insatser från stadens socialtjänst för de som behöver stöd och hjälp, bland annat i form av uppsökande verksamhet, information samt insatser från ideella föreningar. Att Stockholms stad agerar lika över hela staden är avgörande. Utgångspunkten måste alltid vara att svensk lag gäller lika för alla och ska upprätthållas. För att kunna koordinera arbetet och fortsätta utveckla stadens insatser och agerande är det viktigt att stadens projektledare för samordning av arbetet kring hemlösa EU-medborgare och tredjelandsmedborgare fortsätter och att den tidigare tydliga dialogen som fanns med andra berörda aktörer och instanser prioriteras.

Moderaterna vill:

- Att socialtjänsten ska fortsätta att utvecklas med särskilt fokus på förebyggande långsiktigt arbete för barn och unga.
- Stärka samverkan mellan skola och socialtjänst för de som riskerar att inte klara skolan.
- Utveckla och utvidga arbetet med sociala insatsgrupper till alla stadsdelar och avhoppare som en tydlig målgrupp för socialtjänsten.
- Utveckla insatserna när det rör utsatta EU-medborgare.

En modern och tät stad är en hållbar stad

Stockholm är på väg att bli en miljonstad. Det ställer krav på oss att låta staden växa på ett hållbart sätt, där vi gör det enkelt för våra invånare att göra kloka och miljömässigt hållbara val. Stockholm ska vara en stad där parker och grönområden erbjuder stockholmarna möjligheter till rekreation. Genom att vi bygger tätare kan staden fungera effektivare samtidigt som vi värnar om Stockholms träd och gröna oaser.

Moderaterna är beredda att ta ansvar för att utveckla staden med eftertanke, så att vi kan behålla den goda livskvalitet som är kännetecknande för Stockholm – en blå, grön och trygg stad, som förenar en tillgänglig, innovativ och urban miljö med närhet till vatten och natur.

En hållbar stadsutveckling och en uthållig ekonomisk tillväxt kan aldrig skapas genom regleringar. Däremot ska staden vara pådrivande i utvecklingen genom sitt eget agerande och genom att samarbeta med andra aktörer. Genom att använda den bästa och mest kostnadseffektiva tekniken som finns tillgänglig kan vi nå våra mål. Svaret på våra utmaningar finns inte i gårdagens lösningar, utan i framtidens innovationer. Stadens miljöarbete ska bedrivas i samarbete med invånare, näringsliv, akademi, organisationer och myndigheter. Moderaterna värnar om en giftfri miljö, frisk luft och rent vatten.

Staden har under många år kontinuerligt arbetat för att förbättra luftkvaliteten i Stockholm. Arbetet med luftkvaliteten ska fortsatt prioriteras för att säkerställa att miljö kvalitetsnormerna även hålls långsiktigt. En lokal dubbdäcksavgift och hastighetssänkningar bör övervägas på utsatta gator i staden.

Cykeln är ett prioriterat medel för ökad framkomlighet och bättre luftkvalitet i det moderna Stockholm. Genom stadens cykelstrategi ska cykelplanens mest prioriterade åtgärder genomföras. Cykelleder som binder ihop stadens olika delar och cykelstråken mellan kommunerna i länet ska utgöra ryggraden i denna satsning.

Även bilen är för många nödvändig och kan, med rätt förutsättningar, ha en betydligt mindre miljöpåverkan. Moderaterna är positiva till att antalet elbilar ökar i Stockholm. Det innebär mindre buller och bättre luft. Moderaterna vill se en kraftig utbyggnad av antalet laddstolpar och vill gå vidare med åtgärder utifrån miljöbilsstrategin för att nå målet om en fossilbränslefri fordonsflotta 2030.

Ett rent och snyggt offentligt rum är viktigt för stadens attraktivitet och för tryggheten i den offentliga miljön. Stockholm ska vara en ren och snygg stad. Parkskötseln ska vara god och arbetet mot nedskräpning ska intensifieras med god tillgång på till exempel papperskorgar och bättre uppföljning och kontroll av 24-timmarsgarantin för tömning av papperskorgar och städning.

Stadens utmaningar stannar inte vid kommungränsen. Därför ska Stockholm samarbeta med övriga kommuner i länet för att bygga de bostäder, cykelstråk, kollektivtrafik, spår och vägar som den växande huvudstadsregionen behöver. Ett viktigt led i detta arbete är den historiska överenskommelsen om utbyggnad

av fyra tunnelbanelinjer som stärker länets framkomlighetsinfrastruktur samtidigt som den möjliggör byggandet av nya bostäder.

Stadens befintliga och kommande miljöprofilområden ska vara testbäddar för ny miljöteknik, katalysatorer för innovativa miljöföretag och skyltfönster för Stockholm mot omvärlden.

Moderaterna vill:

- Att Stockholm ska vara en fossilbränslefri stad 2040 och giftfri stad 2030.
- Att 2 000 nya laddstationer för elbilar ska byggas.
- Att Dubbdäcksavgift och sänkt hastighet på utvalda gator införs för bättre luft.
- Säkerställa bättre uppföljning och kontroll av 24-timmarsgarantin mot nedskräpning.
- Att miljöprofilområdena ska vara testbäddar för ny miljöteknik.

En modern kultur- och evenemangsstad med en stark besöksnäring

Stockholm ska fortsätta utvecklingen mot en levande, öppen och modern kultur-, idrotts- och evenemangsstad.

Vi vill stärka det fria kulturlivets och idrottsföreningarnas frihet, ekonomiska självständighet och livskraft. Möjligheten för kulturskapare att leva på sina yrken ska förbättras och idrottsföreningarnas förutsättningar att bedriva näringsverksamhet i anknytning till evenemang och anläggningar ska öka.

Ett självständigt och oberoende kulturliv är en viktig del av ett demokratiskt och pluralistiskt samhälle. Kulturen vårdar och utvecklar ett bildningsideal som är viktigt att upprätthålla, inte minst inom skolan. Kulturlivet är en garanti för det fria ordet och ett livfullt offentligt samtal, och därför måste tillväxten i kultursektorn stärkas. Böcker och bibliotek är centrala delar i Moderaternas kulturpolitik. Särskilt viktigt är att nå ut till barn och ungdomar. Som ett led i att möjliggöra för fler unga stockholmare att ta del av kulturen vill vi införa en kulturpeng för samtliga stockholmare upp till 20 år. På så vis är det fritt för varje individ att ta del av kulturen utifrån egna intressen, önskemål och behov.

Stockholmarnas goda förutsättningar att kombinera ett aktivt storstadsliv med ett levande idrotts-, motions- och friluftsliv är en viktig källa till hälsa. Vi värnar breddidrott och möjlighet för alla barn och unga att utöva idrott utifrån sina egna förutsättningar. Genom ett brett utbud av idrottsaktiviteter i staden kan stockholmarna stimuleras att röra på sig och motionera mera. Idrott och motion är en viktig del i en förbättrad folkhälsa och en mer välmående befolkning.

Det är särskilt angeläget att barn och ungdomar grundlägger goda vanor kring idrottande och motion så tidigt som möjligt i livet men det är även viktigt att staden erbjuder idrott och motion för de äldre stockholmarna. Forskning visar på att idrottande har positiva effekter, avseende såväl skolprestationer som i form av förebyggande effekt mot demenssjukdom. Prioriteringarna inom idrott

ska präglas av ett jämställdhets- och folkhälsoperspektiv, i samarbete med både Stockholms föreningsdrivande och kommersiella aktörer.

Stockholm blir en miljonstad redan år 2020. I utvecklingen av staden är det viktigt att även kultur och idrott finns med i planeringen i nya eller växande stadsdelar.

Moderaterna vill:

- Integrera kultur och idrott i växande stadsdelar.
- Införa en kulturpeng för barn och unga upp till 20 år.
- Att Stockholm ska vara en ledande evenemangs- och besöksdestinationsstad.
- Hemställa hos regeringen om skattelättnader för filminspelningar för att stärka filmnäringen i Stockholm.
- Öka tillgängligheten till idrott i Stockholms stad.
- Öka stockholmarnas möjligheter till läsning genom fler bibliotek med förbättrad tillgänglighet.

En öppen stad som bejakar människors olikhet och mångfald

Stockholm ska vara en modern och öppen stad. När människor blir accepterade för sin person, sin livsstil, religion och kultur, ökar toleransen och förståelsen för olikheter. Arbete, tolerans, en väl fungerande skola och goda kunskaper i svenska är de viktigaste förutsättningarna för att bryta utanförskap.

Stockholm ska vara en trygg och tillåtande stad för alla, där kulturer, religioner och traditioner möts. Genom att göra hela Stockholm attraktivt i alla dess delar kan tryggheten öka, jobben bli fler samt kultur och lokalt stadsliv blomstra.

Den senaste tiden har grundläggande svenska normer kring bland annat jämställdhet och kvinnors rätt till kroppslig integritet ifrågasatts genom övergrepp i det offentliga rummet, bland annat på anläggningar som ägs och drivs av staden och på evenemang anordnade av staden. Moderaterna är aldrig beredda att kompromissa med jämställdheten mellan könen och alla människors rätt att uppleva trygghet i det offentliga rummet. Förstärkta insatser för att informera om svenska värderingar och lagstiftning och för att upprätthålla ordning och trygghet i det offentliga rummet är därför nödvändiga.

Moderaterna vill:

- Att såväl invånare som anställda i Stockholms stad ska bli bemötta med respekt och kunskap som unika individer, oavsett etnicitet eller sexuell läggning.
- Att fler verksamheter som skolor och förskolor HBTQ-certifieras samt att stadens verksamheter ska arbeta efter en HBTQ-policy.
- Att samtliga stadens verksamheter ska vidta erforderliga åtgärder för att upprätthålla trygghet och frihet från ofredanden och övergrepp.
- Att samhällsinformation ska vara obligatorisk för såväl nyanlända som asylsökande och fokusera på svensk lagstiftning och jämställdhet samt stävja hederskultur.

Det ska vara enkelt att vara stockholmare

Moderaternas utgångspunkt är den enskilda stockholmaren. Vår målsättning är att Stockholm ska vara en stad som det är enkelt att leva i. Staden ska tillhandahålla välfärdstjänster och service på ett sätt som underlättar för stockholmarna i vardagen. Vare sig det handlar om att hämta på förskolan, att ta sig till och från arbetet, att hinna till barnens fritidsaktiviteter, handla eller träffa vänner, så har stockholmarna rätt att förvänta sig att allt fungerar så att vardagen går ihop.

Stockholm ska vara en stad för hela livet och där alla får plats. Tillgängligheten ska vara hög, trafiken ska flyta, avfallshanteringen ska vara enkel och välfärdstjänster med hög kvalitet ska finnas på plats när de behövs.

Moderaterna värnar den moderna och tillgängliga staden som alltid finns till hands för medborgarna. Servicen i Stockholms stad ska vara tillgänglig dygnet runt, stadens myndigheter ska snabbt och professionellt svara och lotsa rätt. Utbyggnaden av e-tjänster ska fortsätta och stadens service digitaliseras.

Moderaterna står upp för stockholmarnas rätt att välja bland en mångfald av utförare. Kvalitetsutveckling och innovationskraft i den offentliga servicen blir bäst när olika aktörer tillåts utveckla egna sätt att möta stockholmarnas önskemål och behov. Stockholmarna ska erbjudas valfrihet och ökad mångfald och alla verksamheter som staden finansierar ska vara effektiva och hålla hög kvalitet.

Moderaterna anser att staden på allt fler områden ska vara beställare av välfärdstjänster snarare än utförare av dessa. Vi tar därför avstånd från den rådande politiken att på ideologiska grunder kommunalisera välfungerande och uppskattade fristående verksamheter utan konsekvensanalys. Den hotade valfriheten i Stockholm är oroande. Valfriheten utgör en garant för stockholmarnas möjligheter att erhålla service utifrån personliga preferenser och säkerställer en bredd av kunskap och erfarenheter samtidigt som det möjliggör etablering av nya, innovativa företag inom välfärden. Samtidigt är vi medvetna om att valfrihet och mångfald ställer ökade krav på staden att ta fram välformulerade kvalitetskrav och särskilt att följa upp att kvaliteten upprätthålls såväl inom offentliga som fristående välfärdsverksamheter. Moderaterna vill att verktygen för kvalitetsuppföljning utvecklas för att än bättre säkerställa att stockholmarna får bästa möjliga service för sina skattepengar. Det viktiga för Moderaterna är god kvalitet på stockholmarnas villkor, inte vem som är utförare.

Ett Stockholm med trygga och välskötta stadsmiljöer i hela staden

Moderaterna vill att Stockholm ska vara en trygg och snygg stad oavsett plats eller tid på dygnet. Alla ska våga vara ute på kvällen. Mörka platser ska lysas upp och otrygga miljöer byggas bort. Vi vill arbeta för trygga, rena och väl upplysta stadsmiljöer. Säkerheten i Stockholms olika stadsdelar ska öka genom ett aktivt och systematiskt arbete, till exempel genom regelbundna trygghetsvandringar. En nära och strukturerad samverkan med olika föreningar som kan bidra med civilsamhällets krafter i arbetet är värdefullt, parallellt med insatser från rättsvårdande myndigheter som säkerställer efterlevnad av ordningslagen och stadens lokala ordningsföreskrifter.

Förekomsten av olagliga boplatser vittnar om en djup social utsatthet, medför oacceptabla sanitära och mänskliga villkor och skapar otrygghet i stadsmiljön. Moderaterna vill att en nollvision ska råda för olagliga boplatser, svensk lag och stadens ordningsföreskrifter ska gälla lika för alla. Staden måste arbeta målmedvetet med verksamma insatser för att förebygga etableringen av olagliga boplatser och stärka dialogen och samverkan med berörda aktörer.

Klotter, nedskräpning och skadegörelse förfular det offentliga rummet och skapar otrygghet i stadsmiljön varhelst det förekommer. Moderaterna kommer aldrig att kompromissa med att Stockholm ska vara klotterfritt och att det ska vara rent och städat på allmänna platser såsom gator, torg och parker. Nolltoleransen mot klotter ska återinföras och efterlevnaden av klotterförbudet ska prioriteras, framförallt ur ett trygghetsperspektiv. Stadens städgarantier, som innebär att städning, tömning av papperskorgar och klottersanering ska ske inom 24 timmar efter anmälan, ska förbättras. Information om stadens städgaranti ska finnas tillgänglig i anslutning till publika platser som torg, parker och grönytor.

Alla stadsdelar i Stockholm ska ha en trygg och attraktiv stadsmiljö som uppmuntrar människor till vistelse. Är stadsmiljön nedsliten och skräpig och ger en allmänt otrivsamt känsla ökar känslan av upplevd otrygghet. Otrygghet och risk för kriminalitet ska motverkas genom åtgärder som fysiskt bygger in trygghet i stadsmiljön: promenadvägar, belysning, växtlighet, placering av konstruktioner eller gångstråk.

Moderaterna vill införa en satsning på belysning, inte bara av märkesbyggnader i centrala delar av staden utan belysa även tunnlar och broar i satsningen *Stockholm light night*.

En attraktiv arbetsgivare som lockar kompetenta medarbetare

Viktigast för pålitliga och kvalitativa välfärdstjänster, liksom för rättsäker myndighetsutövning, är de som utför arbetsinsatsen. Som arbetsgivare ska staden vara ansvarstagande, med tydliga program för dem som vill utvecklas. Staden ska erbjuda villkor som motsvarar de som finns på arbetsmarknaden i Stockholms län, så att staden kan attrahera välutbildade och kompetenta medarbetare.

För de som idag har ofrivillig deltid och vill arbeta mer, ska heltid erbjudas och det ska finnas goda möjligheter till kompetensutveckling. I ett läge där vi ser att sjukskrivningarna ökar är det viktigt att aktivt arbeta för att förebygga ohälsa. Trenden med ökande ohälsotal och sjukskrivningar behöver brytas genom riktade förebyggande insatser och rehabilitering. Att stärka friskfaktorer som delaktighet i schemaläggning, idrott på arbetstid och hjälp att sluta röka är några insatser som kan sättas in.

Stadens chefer och ledare ska stärkas i sitt ledarskap och chefsförsörjningen säkras långsiktigt. Traineeprogram för akademiker för att locka morgondagens ledare behöver utvecklas och samverkan med lärosätena för den högre utbildningen förstärkas.

Stockholm kan mer

De rödgrönrosa tog 2014 över ett dukat bord med ett överskott på knappt tre och en halv miljard kronor. Tack vare de robusta finanserna överlämnades staden med stabila förutsättningar för att utveckla en fortsatt stark välfärd. Det är ett överskott som Socialdemokraterna dessvärre inte har förmått att förvalta.

Halvvägs genom mandatperioden har den socialdemokratiskt ledda majoriteten höjt skatten två gånger, med sammanlagt över 1,3 miljarder kronor. Samtidigt har stadens resultat försämrats och skuldsättningen ökat rekordartat. Trots det förmår majoriteten inte leverera inom vare sig välfärden eller bostadsbyggandet. Problemet är inte så mycket brist på ekonomiska resurser som brist på ekonomisk hushållning och politiskt ledarskap. Socialdemokraterna har slut på både idéer och pengar.

De rödgrönrosas interna splittring har resulterat i en rad märkliga och kostsamma kompromisser. Först stoppade de bygget av Nya Slussen, för att sedan tillsätta nya utredningar, för att till sist landa i att det ursprungliga förslaget trots allt ska genomföras. Förbifart Stockholm och Bromma flygplats hanterades på ett likartat sätt. Hanteringen innebär inte bara slöseri med skattemedel och försening av viktiga och nödvändiga infrastrukturprojekt, den skapar även en osäkerhet som skadar Stockholms anseende och hotar investeringar och företagetableringar. Vi ser redan effekterna av ett raserat företagsklimat.

Överskott och skattehöjningar till trots, så lånar Socialdemokraterna en miljard kronor i månaden till investeringar. Skulden kommer trefaldigas till över 60 miljarder kronor år 2018 jämfört med 2014. Belåningen är ett ofrånkomligt resultat av en medveten politik att höja investeringstakten och samtidigt minska intäkterna. Att vältra över kostnaderna på framtida generationer är varken ansvarsfullt eller i längden hållbart. Det växande skuldberget riskerar att bli en gökunge som tränger ut välfärdssatsningar, när alltmer av skattemedlen måste gå till att betala räntekostnader på en galopperande skuld.

Oenigheten inom majoriteten riskerar också att förvärra Stockholms bostadsbrist. Uppföljningen av bostadsmålen visar att majoriteten inte kommer att nå målen vare sig avseende studentbostäder, i stadens bostadsbolag eller antal färdigställda bostäder. Anledningen är majoritetens politiska splittring och Socialdemokraternas svaga ledarskap. Att Stockholm har rasat i företagsklimat två år i rad är tyvärr inte överraskande, utan en logisk konsekvens av en politik som inte förmår att ta ansvar för stadens utveckling. Det räcker inte med målsättningar, det krävs också konkret politisk handling för att nå målen.

Vi ser också en majoritet som står handfallen inför en ökande otrygghet i stadens offentliga miljöer. Från nedskräpning, skadegörelse och klotter till olagliga boplatser och tiggeri står majoriteten utan svar och utan åtgärder. Det är inte värdigt en stad som Stockholm.

Facit efter två år med Socialdemokraterna är att Stockholm går åt fel håll på många viktiga områden. Men så behöver det inte vara. Det är en fråga om poli-

tiskt ledarskap. Moderaternas budget tydliggör de politiska alternativen för Stockholms utveckling. Mot skatthöjningar ställer vi lättat skattetryck på lönearbete och ekonomiskt ansvarstagande med befintliga resurser. Mot fallande bostadsbyggande ställer vi en offensiv politik för en växande stad. Mot rekordlåga skolsatsningar ställer vi en politik med fokus på kunskap och tidigt stöd till alla elever. Mot höjda trösklar till arbetsmarknaden ställer vi en politik för fler vägar till jobb, särskilt för nyanlända och personer långt från arbetsmarknaden.

Stockholm är en fantastisk stad med enastående möjligheter att skapa goda livschanser för alla stockholmare och att ta plats som internationell och konkurrenskraftig storstad. Men dessa år med den socialdemokratiskt ledda majoriteten är dessvärre förlorade år. Stockholm behöver en politik för jobben som gör att vi har resurser till vår gemensamma välfärd.

Vi vet att Stockholm kan mer. Men då krävs en politik som utgår från de enskilda stockholmarna – gamla som nya. Då krävs en politik som kan leverera ett högt och kvalitativt bostadsbyggande, inte bara i målsättningar utan på marknaden. Då krävs en politik som prioriterar alla barns möjligheter att tillägna sig kunskaper i skolan utifrån sina individuella förutsättningar. Då krävs en politik som från första dagen sätter nyanländas etablering i samhället, i skolan och på arbetsmarknaden i fokus. Det är en annan politik än den som nu vägleder Stockholm. Därför behöver Stockholm Moderaterna.

Stadens inriktningsmål

Stadens verksamheter finansieras till största del av skatteintäkter. Skattebetalarnas pengar ska användas klokt och vi ska vara fortsatt noggranna med hur medborgarnas skattemedel bäst kommer stockholmarna till del genom kvalitativa offentligfinansierade tjänster. En god ekonomisk hushållning är en förutsättning för att staden i framtiden ska klara av att möta de krav som morgondagens stockholmare kommer att ställa på en effektiv användning av skattebetalarnas pengar. Arbetet för att minska byråkrati och onödig administration ska intensifieras. Genom minskade kostnader för administration, konsulttjänster, lokaler och politiska projekt till förmån för kärnverksamheten får stockholmarna bättre service till lägre kostnad.

Budgeten ska innehålla mål för verksamhet och ekonomi samt riktlinjer av betydelse för en god ekonomisk hushållning. Ekonomin är en förutsättning för verksamheten, men också en begränsning. Budgeten ska alltid hållas.

Genom att prioritera värnas skattebetalarnas pengar samtidigt som en tydlig målstyrning garanterar effektivitet i stadens egen organisation. Offentligt huvudmannaskap har sällan ett egenvärde. Genom att vara öppna för en mångfald av externa utförare kan staden dra nytta av konkurrensens kreativa, välståndsskapande och effektiviserande kraft för Stockholms och stockholmarnas bästa.

Genom tydliga mål för verksamheterna klargörs vilka uppdrag nämnderna och bolagsstyrelserna har och vad som är möjligt att uppnå med befintliga resurser. Målen ska vara mätbara och utvärderas i samband med budgetuppföljningen. I verksamhetsberättelsen ska måluppfyllelsen redovisas.

I Moderaternas budget för 2017 gäller följande tre inriktningsmål för stadens verksamheter:

- Stockholm är en attraktiv, modern, trygg, och växande stad för boende, företagande och besök
- Kvalitet och valfrihet utvecklas och förbättras
- Stadens verksamheter är kostnadseffektiva

Inriktningsmålen preciseras genom kommunfullmäktiges verksamhetsmål för verksamheterna.

Stockholm är en attraktiv, modern, trygg och växande stad för boende, företagande och besök

Verksamhetsmål 1.1: "Företag väljer att etablera sig i Stockholm framför andra städer i norra Europa".

Verksamhetsmålet 1.2: "Invånare i Stockholm är självförsörjande".

Verksamhetsmål 1.3: "Stockholms livsmiljö är hållbar".

Verksamhetsmål 1.4: "Det byggs bostäder i Stockholm i en omfattning som motsvarar inflyttningen".

Verksamhetsmål 1.5: "Framkomligheten i regionen är hög för samtliga trafikslag".

Verksamhetsmål 1.6: "Stockholmarna är nöjda med utbudet av kultur och idrott i Stockholm".

Verksamhetsmål 1.7: ”Hela Stockholm upplevs som en trygg, säker och ren stad”.

Kvalitet och valfrihet utvecklas och förbättras

Verksamhetsmål 2.1: ”Stockholmarna upplever att de erbjuds kvalitet, valfrihet och mångfald”.

Verksamhetsmål 2.2: ”Barn och elever inhämtar och utvecklar kunskaper och värden”.

Verksamhetsmål 2.3: ”Stockholmarna upplever att de får god service och omsorg”.

Verksamhetsmål 2.4: ”Stockholms stad är en attraktiv arbetsgivare”.

Stadens verksamheter är kostnadseffektiva

Verksamhetsmål 3.1: ”Budgeten är i balans”.

Verksamhetsmål 3.2: ”Alla verksamheter staden finansierar ska vara effektiva”.

Samhällsekonomiska förutsättningar

Återhämtningen i världsekonomin går fortsatt långsamt. Detta avspeglas bland annat i att den globala industriproduktionen i det närmaste har legat stilla och att den internationella varuhandeln har minskat den senaste tiden. Internationella valutafonden (IMF) sänkte i juli prognosen för global tillväxt för åren 2016 och 2017 med 0,1 procentenheter jämfört med beräkningar gjorda i april. Därmed beräknas den globala BNP-tillväxten stanna på 3,1 procent år 2016 och 3,4 procent år 2017. Enligt IMF har utsikterna påverkats negativt av det brittiska folkomröstningsbeslutet att lämna EU och den politiska osäkerhet som detta har skapat. Vilka konsekvenser som ett brittiskt EU-utträde kommer att få för Europas ekonomi och den övriga världsekonomin återstår att se. Den globala konjunkturen fortsätter trots detta att förstärkas något år 2016 till följd av den expansiva penningpolitiken med låga räntor i de flesta OECD-länder.

Sveriges ekonomi är fortsatt stark men bromsar in

Under 2015 utvecklades Sveriges ekonomi mycket starkt. Första halvåret 2016 var utvecklingen mer dämpad. Svensk BNP växte med 3,1 procent under andra kvartalet 2016 jämfört med samma period året innan. Det innebär en inbromsning jämfört med första kvartalet, då tillväxttakten låg på 4,2 procent. Förutsättningarna för svensk ekonomi ser trots det fortsatt gynnsamma ut och regeringen beräknar att BNP-tillväxten blir 3,5 procent år 2016 och 2,3 procent år 2017. Den svenska ekonomin utvecklas betydligt starkare än i många andra länder. Anledningen är en fortsatt stark inhemsk efterfrågan till följd av låga räntor och en god arbetsmarknad. En försvagad krona tillsammans med en återhämtning i omvärlden innebär också att exporten väntas få bättre fart framöver.

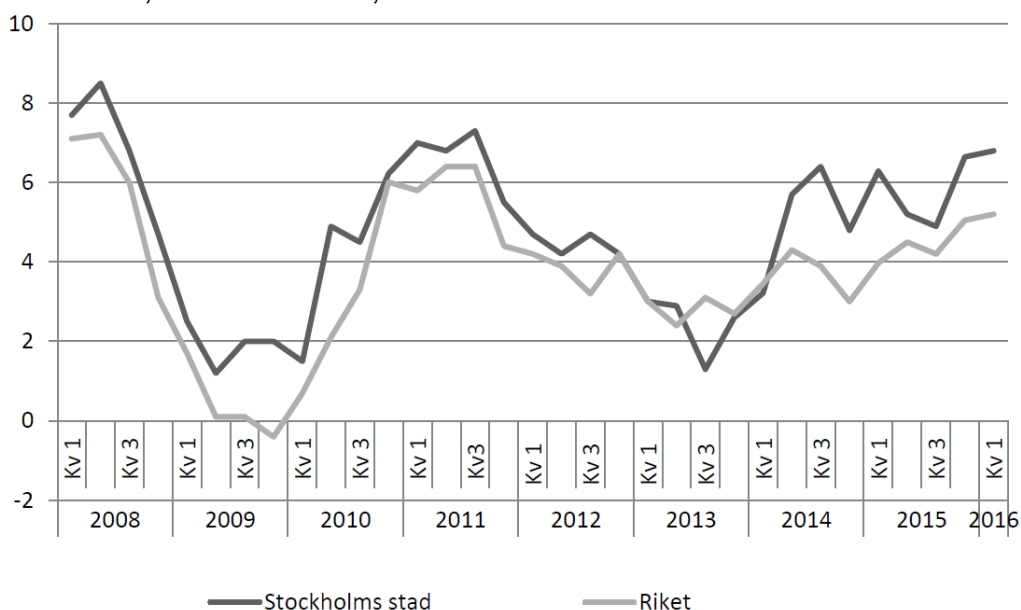
Sysselsättningsutvecklingen är just nu stark och flera indikatorer pekar på att uppgången fortsätter även under 2017, men en tilltagande brist på arbetskraft med efterfrågad kompetens bromsar sysselsättningstillväxten. Arbetslösheten beräknas enligt konjunkturinstitutet gå ner till 6,3 procent i riket 2017 och ligger kvar där under 2018. Det finns dock stora utmaningar på arbetsmarknaden. Trots högkonjunkturen ligger arbetslösheten bland lågutbildade och utlandsfödda kvar på mycket höga nivåer. Dessutom tar det i genomsnitt mycket lång tid för flyktinginvandrare att etablera sig på arbetsmarknaden.

Konjunkturen i Stockholm har fortsatt att utvecklas bra men mattas av. Tillväxten i Stockholm är fortsatt hög. En indikator på detta är utvecklingen av lönesumman, som utgör huvuddelen av bruttoregionprodukten (BRP), men publiceras betydligt tidigare. En växande lönesumma visar att antalet löntagare har ökat eller att högre lön har betalats ut av arbetsgivare. Under de senaste kvartalen kan vi se en starkare lönesummeutveckling i såväl Stockholms stad som i övriga landet. Första kvartalet 2016 ökade lönesumman i Stockholms stad med 6,8 procent jämfört med motsvarande kvartal 2015.

Samtidigt visar Stockholmsbarometern från Handelskammaren tecken på att konjunkturen i Stockholms län försvagades andra kvartalet 2016. Konjunkturindikatorn för andra kvartalet 2016 minskar från 101,8 till 100,7. Ekonomin är fortfarande något starkare än normalt, men förväntningarna har mattats av.

Handelskammaren betonar att arbetskraftsbristen fortsätter att skapa rekryteringsproblem för företagen, vilket hämmar tillväxten.

Lönesummor, procentuell förändring jämfört med motsvarande kvartal året innan, t.o.m. kvartal 1, 2016

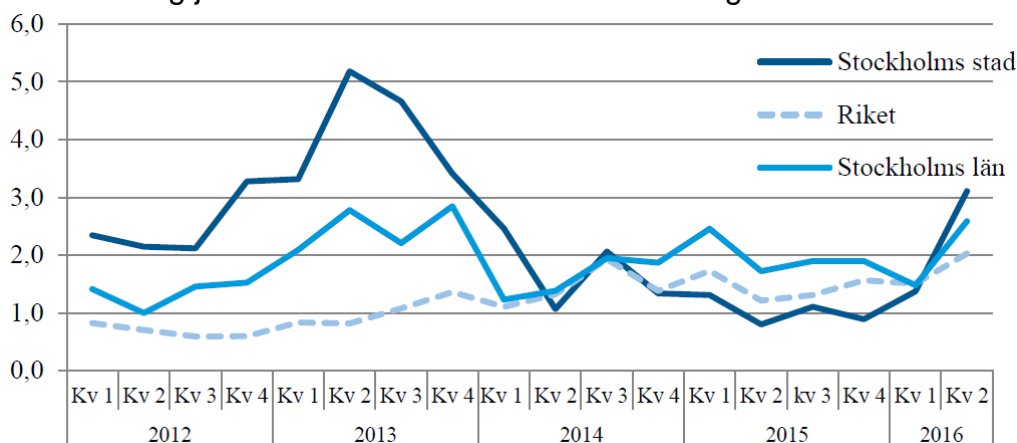
Källa: SCB

Sysselsättningstillväxten har dämpats

Arbetsmarknaden i Stockholm och även i riket har utvecklats väl under år 2016, vilket framgår av diagrammet nedan. Andra kvartalet 2016 ökade antalet sysselsatta i Stockholms stad (15–74 år) med 3,1 procent jämfört med motsvarande kvartal 2015, vilket innebär en högre tillväxttakt än tidigare. Sysselsättningstillväxten i hela Stockholms län uppgick till 2,6 procent. I riket som helhet ökade sysselsättningen med 2,0 procent det andra kvartalet.

Arbetsförmedlingens prognos för länets arbetsmarknad perioden 2016–2017 visar att sysselsättningen i Stockholms län väntas öka med 57 000 personer och arbetslösheten väntas sjunka. Andelen sysselsatta av befolkningen i åldern 15–74 år är också betydligt högre i Stockholm än i resten av landet och övriga storstadsregioner. Sysselsättningsgraden i Stockholms stad uppgick till 73,4 procent under 2015, att jämföra med 66,6 procent för riket. Den höga sysselsättningsgraden speglar att Stockholms stad är centrum för Sveriges största och mest välfungerande arbetsmarknadsregion, men trots detta finns en betydande matchningsproblematik. Det finns en stark efterfrågan på arbetskraft och en tydlig brist på vissa specialistkompetenser samtidigt som många står utanför arbetsmarknaden.

Sysselsättningsutveckling i Stockholms stad, länet och i riket, procentuell förändring jämfört med motsvarande kvartal föregående år

Källa: SCB

En delad arbetsmarknad

Arbetsförmedlingens prognos för arbetsmarknaden i Stockholms län 2015–2016 pekar på att arbetslösheten väntas landa på 5,9 procent fjärde kvartalet 2016 och 5,8 procent 2017. Arbetslösheten i Stockholms län har haft en nedåtgående trend sedan hösten 2013. Samtidigt blir skillnaderna på arbetsmarknaden allt tydligare. Av de inskrivna arbetslösa i Stockholms län tillhör drygt 74 procent grupper som står längre från arbetsmarknaden. Hit räknas de som har högst förgymnasial utbildning, är födda utanför Europa, har funktionsnedsättning eller är äldre än 55 år. Förenande för dessa grupper är, trots mycket stora variationer mellan de individer som ingår, att de bedöms löpa högre risk att hamna i långa tider av arbetslöshet.

Den högsta arbetslösheten i länet av dem som är inskrivna på arbetsförmedlingen finns bland personer med högst förgymnasial utbildning, 17 procent. Det beror bland annat på att Stockholms län har en högre andel jobb med krav på teoretisk specialistkompetens än i riket som helhet. Utbildning blir allt viktigare. Tre av tio 20-åringar i Stockholms stad saknar en fullföljd gymnasieutbildning. Att få ett arbete utan gymnasieexamen är svårt och väntas bli ännu svårare i framtiden.

En tydlig svaghet på arbetsmarknaden är också att utrikes föddas kompetens inte tas till vara i tillräcklig omfattning. Arbetslösheten är nästan tre gånger så stor hos den utrikes födda befolkningen. Ytterligare faktorer som kan verka hämmande på sysselsättningsutvecklingen är bristen på arbetskraft och att bostadsbyggandet i länet inte räcker för att svälja den växande befolkningens behov av bostäder.

Stockholm behöver en politik för långsiktigt ekonomiskt ansvarstagande

Politiskt ledarskap handlar om att förena ansvar för en stabil ekonomi med kloka prioriteringar där det gör mest nytta. En stabil ekonomi är ett medel för att säkerställa att inte vår gemensamma välfärd – förskola, skola och äldreomsorg – ska utsättas för nedskärningar på grund av budgetunderskott. Det är bara med robusta finanser som grund som välfärden får stabila förutsättningar och kan utvecklas för framtiden. Därför är ekonomiskt ansvarstagande ett fundament för Moderaternas politik.

Moderaternas politik förenar investeringar med låg skatt och stark ekonomi

Det har gjort skillnad att Stockholm har haft ett moderat finansborgarråd. När världen drabbades av den internationella finanskrisen 2008 vidtog Alliansen i Stockholm aktiva och omfattande åtgärder för att lindra krisens verkningar i staden. Den 3 december 2008 aviserade Moderaterna tillsammans med övriga Alliansen stimulanspaketet ”Stimulans för Stockholm”, med investeringar om sammanlagt 20 miljarder kronor över fem år.

Stimulanspaketet möjliggjordes av att Stockholm hade en stark finansiell ställning. Flera år med positiva resultat och renodling och fokusering till stadens kärnverksamheter stärkte såväl förvaltningssektorn som kommunkoncernen som helhet. Denna målmedvetna politik medförde att koncernens nettoskuld under de första två åren med en moderat på finansborgarrådsposten sjönk från 20,9 till 8,6 miljarder kronor. När upplåningen var som lägst, i september 2010, uppgick den till 1,8 miljarder kronor.

Självklart återstår flera utmaningar för att förbättra Stockholm. Men starka finanser är en förutsättning för att kunna satsa på de områden som behöver utvecklas. Därför är vi stolta över att vi 2014 lämnade över en stad med välskött ekonomi och välfungerande verksamheter till den socialdemokratiskt ledda majoriteten. Dessvärre ser vi med oro på Socialdemokraternas ekonomisk-politiska inriktning för staden. Socialdemokraterna för en ideologiskt motiverad finanspolitik som avsiktligt och påtagligt försvagar Stockholms finansiella ställning och ökar skuldsättningen kraftigt. Detta framgår tydligt och regelbundet av prognoserna i de finansiella månadsrapporterna.

Prioriteringar av kärnverksamheten och aktiv fastighetsförvaltning

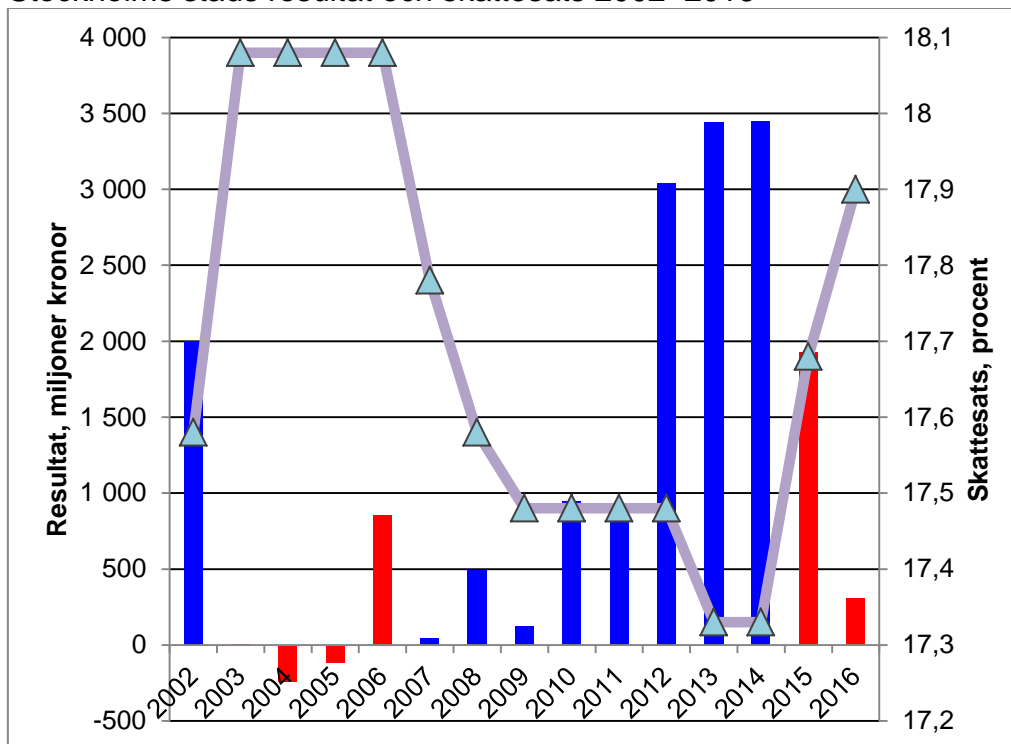
Moderaternas ekonomiska politik har två bärande element. Det första är ett effektivt hushållande med tillgängliga skattemedel. Moderaterna står upp för tydliga prioriteringar som säkrar att stadens kärnverksamheter inom välfärden går främst. Tydlig prioritering av kärnverksamheten och krav på effektivisering av kostnader för administration och lokaler bidrar till att både stärka välfärdens kvalitet och ett starkt ekonomiskt resultat för staden utan skattehöjningar.

Det andra elementet i Moderaternas ekonomiska politik är en aktiv fastighetsförvaltning, för att optimera stadens fastighetsportfölj och säkra försäljningsintäkter. Genom överskott och försäljningsintäkter kan Moderaterna föra en finansiell politik med de omfattande investeringar som ett växande Stockholm kräver utan att behöva lånefinansiera investeringar fullt ut.

Socialdemokraterna försvagar stadens resultat trots skattehöjningar

Totalt har skatten hittills höjts med knappt 1,4 miljarder kronor. Trots detta maktar inte den socialdemokratiskt ledda majoriteten med att göra lika starka resultat som Alliansen gjorde under förra mandatperioden. Det är uppenbart att Socialdemokraterna brister i kostnadskontroll, med följd att stadens ekonomiska marginaler minskar. Detta är allvarligt såväl för driften av stadens verksamheter som för möjligheterna att finansiera investeringar. Kostnadsexpansionen hade behövts hållas nere för att inte riskera ryckighet och oförutsägbarhet för verksamheterna. God ekonomisk sed dikterar vidare att staden bör göra ett överskott på en till två procent av omslutningen för att kunna finansiera ersättningsinvesteringar. Faktiska resultat som understiger detta bidrar till att försvaga stadens finansiella ställning.

Stockholms stads resultat och skattesats 2002–2016

Källa: Stockholms stads bokslut. Resultatet för 2016 är prognos baserad på prognos i tertialrapport 1 2016.

Stockholm behöver en ekonomisk politik som förenar en låg skattebörd på förvärvsarbete med stabila överskott och försäljningsinkomster. Moderaternas ekonomiska politik har under de båda föregående mandatperioderna visat att en sådan utveckling är möjlig, förutsatt att budgethållning och kostnadskontroll är goda samt att staden bedriver en aktiv fastighetsförvaltning för att säkra försäljningsinkomster som en del i att minska den finansiella sårbarheten och öka egenfinansieringsgraden.

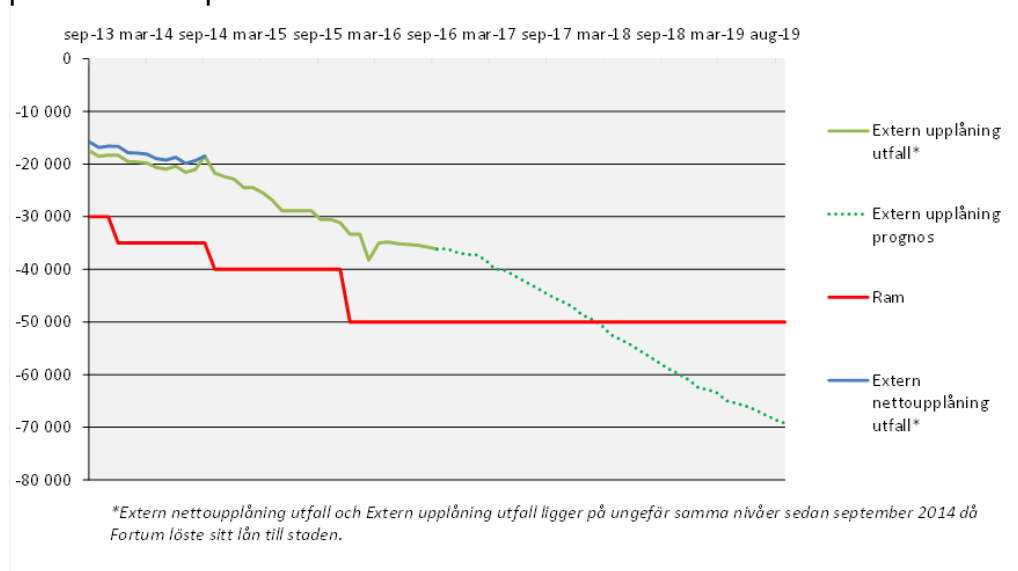
Investeringar kan bara finansieras på tre sätt, antingen genom egna medel (överskott i bokslut eller finansiella tillgångar), försäljningar och/eller upplåning. Under förra mandatperioden redovisades både stora överskott och en hög

nivå av försäljningar vilket gjorde att upplåningen kunde öka mycket måttligt. Den socialdemokratiskt ledda majoriteten har, trots kraftiga och upprepade skatthöjningar, inte samma nivå på överskotten och samtidigt en kraftigt minskad försäljning, av ideologiska skäl. Således måste investeringarna finansieras med lån. Det är en lättsinnig och på sikt mycket riskfylld politik som riskerar att stå kommande generationer stockholmare dyrt.

Ökad skuldsättning med en miljard kronor i månaden till 2018

Den socialdemokratiskt ledda majoriteten bedriver en kortsiktig ekonomisk politik som urholkar Stockholms soliditet och försvagar stadens finansiella ställning. Det är ett ofrånkomligt resultat av Socialdemokraternas medvetna politik att kraftigt höja investeringstakten och samtidigt minska intäkterna från realisationsvinster och beståndsförsäljningar. Resultatet är en kommunkoncern med påtagligt försvagad soliditet och ökad skuldbörda. Sedan 2012 har kommunkoncernens upplåning fördubblats. Samtidigt har försäljningsinkomster och egenfinansieringsgrad minskat kraftigt efter maktskiftet 2014.

Utfall och prognos över kommunkoncernens externa upplåning (mnkr) per den 30 september 2016

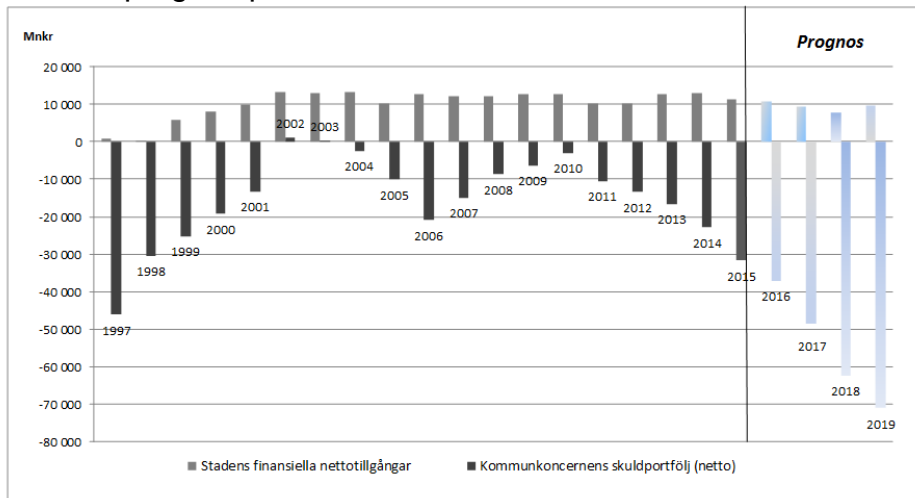
Källa: stadsledningskontoret

Socialdemokraternas ideologiska låsningar medför en förvaltning av stadens tillgångar och ökning av skulden som försvagar kommunkoncernens finansiella ställning. Stadens nettotillgångar väntas nästan halveras, från 14,9 miljarder kronor i september 2014 till åtta miljarder kronor om två år. Lika illavarslande är prognosen för kommunkoncernens externa upplåning, som uppskattas tredubblas från 23 miljarder kronor i september 2014 till över 60 miljarder kronor vid innevarande mandatperiods slut.

Stadsledningskontoret bekräftar dessvärre våra farhågor i konjunkturärendet genom att konstatera att om stadens försäljningsinkomster minskar (vilket de gör till följd av Socialdemokraternas politiska beslut) och graden av lånefinansiering ökar kommer staden inte att kunna uppfylla kommunfullmäktiges långsiktiga målsättning om en soliditet på 34 procent. Därför är det oroande att

prognosen för bolagskoncernen inte innehåller några försäljningsinkomster, något som kommer leda till en ökad skuldbörda som inte är hållbar över tid.

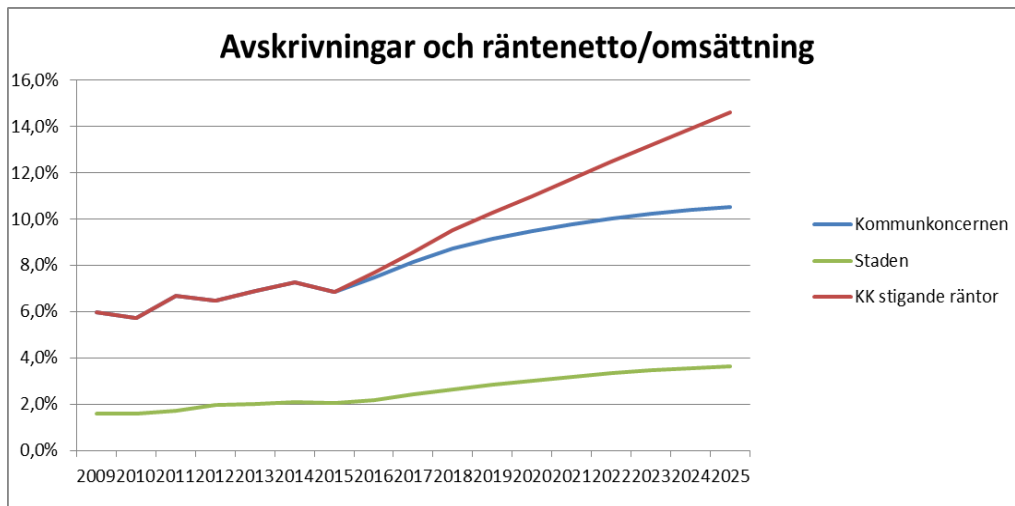
Kommunkoncernens externa skuld, utfall per den sista december 1997–2015 samt prognos per sista december 2016–2019.

Not. Prognos per 2016-10-04

Källa: stadsledningskontoret

Den ökade skuldutvecklingen kan komma att medföra en försämrad kreditvärdighet. Detta, tillsammans med en förmodad normalisering av ränteläget, riskerar att öka kapitalkostnaderna på ett sätt som på sikt kommer att tränga undan driftmedel. I klartext innebär detta att välfärdens verksamheter kommer att få minskade resurser för att staden ska kunna bekosta räntor och kapitalkostnader för upplåningen.

Källa: stadsledningskontoret

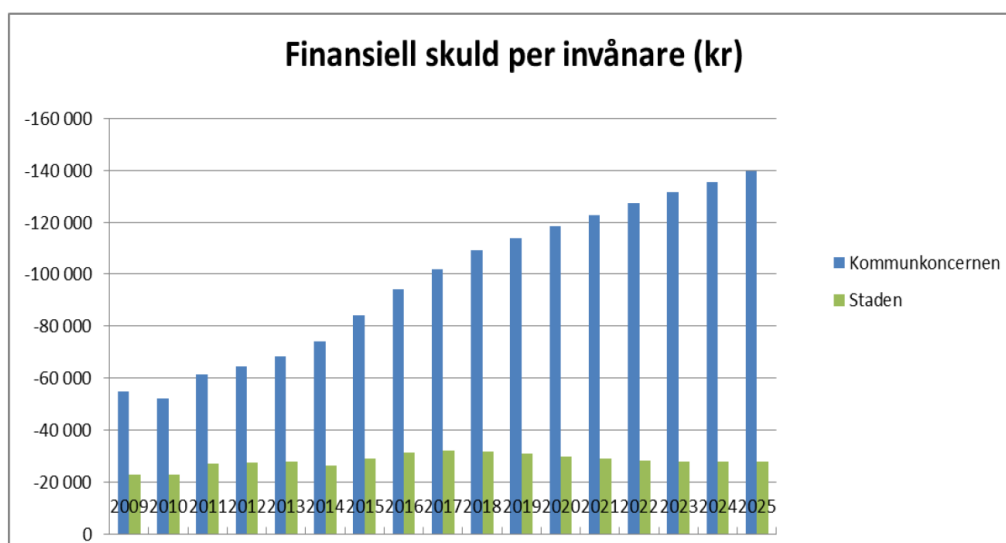
Mot denna bakgrund behöver staden prioritera mellan investeringar som bedöms som lönsamma, i synnerhet sådana som inte genererar några försäljningsinkomster. Då är det inte acceptabelt att nämnderna dessutom överskrider investeringsplanen med två miljarder kronor per år. Den socialdemokratiskt ledda majoriteten borde i detta läge agera för att förmå nämnderna att prioritera sina investeringar inom ram istället för att skapa förväntningar om fortsatt ökade

investeringar. Det gäller i synnerhet bostadsbolagen, vars förmåga att lämna utdelning till staden bedöms vara begränsad kommande år.

Stockholm kan mer

Två saker kan sägas med säkerhet om Socialdemokraternas skattehöjar- och lånepolitik. Det ena är att majoriteten genom att höja skatten drar åt svångremmen om stockholmarnas hushållsekonomi ytterligare, utöver de pålagor som har beslutats av den rödgröna regeringen. Enskilda Stockholmsfamiljer kommer att tvingas göra omprioriteringar i sin privatekonomi för att bekosta Socialdemokraternas vidlyftiga löften. Det andra är att den socialdemokratiskt dominerade majoriteten bidrar till att ytterligare undergräva arbetslinjen genom att göra det mindre lönsamt att arbeta. Det är en utveckling som gagnar vare sig stockholmarna, staden eller landet.

Sammanfattningsvis befarar vi att Socialdemokraternas politik riskerar att öka de finansiella riskerna samtidigt som möjligheten att agera expansivt, i likhet med Stimulans för Stockholm under den internationella finanskrisen, kraftigt beskärs. 2018 kommer stadens skuld att motsvara 110 000 kronor för varje stockholmare. Det är en politik som är felaktig, kortsiktig, ohållbar och oroande och som väsentligt skiljer sig från Moderaternas beprövade politik som har lyckats att förena en hög investeringstakt för det växande Stockholm med kvalitetsfokus i välfärden, ekonomiskt ansvarstagande och låg skatt.

Källa: stadsledningskontoret

I en tid när Stockholm växer i en historisk omfattning krävs ett politiskt ledarskap som klarar av att förena höga ambitioner för välfärden med omfattande investeringar och en stabil och långsiktigt hållbar ekonomi. Det är uppenbart att den socialdemokratiskt ledda majoriteten inte är kapabel att axla detta ansvar. Istället har Socialdemokraterna slagit in på en politisk kurs där stockholmarna drabbas av höjd kommunalskatt, ökad skatteutjämning och ökad skuldsättning med en miljard kronor i månaden. Vi vet att Stockholm kan mer och att stockholmarna förtjänar bättre. Det kommer att bli tydligt i valet om två år.

Kommunstyrelsen m.m.

Stockholm ska vara en stad där fler människor i arbete och växande företag förenas med en hög bostadsbyggnadstakt och ledande kvalitetsutveckling i stadens verksamheter. Kommunstyrelsen ska samordna stadens insatser för att säkerställa människors möjlighet till arbete och bostad och leda stadens systematiska kvalitetsarbete. I ledningen av stadens arbete ska kommunstyrelsen säkra en långsiktigt god ekonomi och hög kostnadseffektivitet.

Central samordning av den växande stadens behov

Stockholms stad är en stor och komplex organisation med behov av central samordning och tydlig målstyrning för att säkerställa god måluppfyllelse och optimering av stadens resurser. Denna samordning är kommunstyrelsens ansvar. Kommunstyrelsen ska ha så få, tydliga och mätbara mål som möjligt och organisera sitt arbete därefter för att uppnå bästa möjliga styrning av staden. Stadens övergripande måldokument ska utgöras av en reviderad Vision 2040. Administration för ombudsmän, kommissioner, kanslier, råd och beredningar ska minskas och rymmas inom ram. Den centrala administrationen ska rationaliseras och den politiska överbyggnaden minskas.

Kommunstyrelsen har ett samordningsansvar för Stockholms utveckling. Staden fortsätter att växa med fler bostäder, pedagogiska lokaler, omsorgsboenden, kommersiella lokaler, kultur- och idrottslokaler samt utveckling av ny infrastruktur. Förverkligandet av den nya översiktsplanen innebär stora investeringar, vilket kräver god samordning i både övergripande frågor och i enskilda projekt samt ekonomisk och tidsmässig prioritering.

I takt med att Stockholm växer ställs krav på att fler bostäder byggs. I oktober 2015 gick Stockholm om Oslo som Europas snabbast växande huvudstad, år 2020 beräknas över en miljon människor bo i Stockholms stad. Bostadsbristen är här och nu och kan endast motas genom ett ökat bostadsbyggande. Därför höjs målsättningen: till 2020 ska 50 000 nya bostäder påbörjas. Kommunstyrelsen ansvarar för att säkerställa att berörda nämnder och bolag verkar för att nå målet. Kommunstyrelsen, stadsbyggnadsnämnden, exploateringsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden och trafiknämnden ska tillsammans fortsätta med en gemensam produktionsplanering utifrån målet om 50 000 påbörjade bostäder till 2020.

Staden ansvarar för att säkerställa bostadsförsörjningen utifrån nationella regelverk och lagstiftning. För att möjliggöra ett ökat bostadsbyggande i landets största stad behöver Stockholm bli en pilotkommun för regelförenklingar och undantag från regelverken. Detta avser undantag från krav i plan- och bygglagen samt Boverkets byggregler, begränsade möjligheter att överklaga, kommunal rådgivning över upphävande av naturreservat, differentierad hyressättning samt att bostadsbyggande betraktas som riksintresse. Kommunstyrelsen ska lämna en sådan hemställan till regeringen.

För att avhjälpa bostadskrisen och minska boendesegregationen måste rörligheten på bostadsmarknaden öka och mångfalden av upplåtelseformer i det befintliga bostadsbeståndet förstärkas. Kommunstyrelsen ska därför hemställa

hos regeringen om att, i enlighet med civiluskottets tillkännagivande, reformera lagstiftningen rörande ägarlägenheter för att möjliggöra ombildning till ägarlägenheter inom befintligt hyresrättsbestånd.

Kommunstyrelsen ska tillsammans med fastighetsnämnden och idrottsnämnden se över incitamentsstrukturerna för idrottsinvesteringar i syfte att förbättra prognoserna. Idag saknar fastighetsnämnden tydliga incitament för att hålla kostnaderna nere, vilket resulterat i svag prognossäkerhet på investeringssidan. Vidare ska kommunstyrelsen under 2017 utreda de ekonomiska, organisatoriska och juridiska förutsättningarna för en bolagisering av fastighetsnämnden.

I syfte att öka inslaget av evenemang på Stockholms Stadion ska kommunstyrelsen tillsammans med idrottsnämnden, fastighetsnämnden och Stockholms Stadshus AB utreda förutsättningarna för en organisatorisk flytt av Stockholms Stadion till Stockholm Globe Arena Fastigheter AB.

Kommunstyrelsen ska tillsammans med trafiknämnden, stadsbyggnadsnämnden och exploateringsnämnden samt trafiknämnden i Stockholms läns län samt övriga kommuner i länet utreda förutsättningarna för hur investeringar i ny kollektivtrafik lättare kan finansieras genom exploateringsintäkter i syfte att stärka kommunernas möjligheter att utveckla kollektivtrafiken i expansiva stadsdelar.

Byggandet av den östliga förbindelsen är centralt för att knyta samman norra och södra delen av regionen och för att tillgodose människors behov av att kunna färdas med buss eller bil samtidigt som det minskar trafiken och trängseln i centrala Stockholm. Det är också viktigt för att öka framkomligheten, minska restiderna och öka den totala samhällsnyttan. Likaså är det angeläget att snarast påbörja planering av byggandet av en fjärde bana på Arlanda för att långsiktigt säkra en väl utbyggd flygkapacitet som stärker Stockholmsregionens internationella tillgänglighet. Stockholms stad ska därför genom kommunstyrelsen vara pådrivande gentemot regeringen i dessa frågor inom ramen för Sverigeförhandlingen samt undersöka alternativa finansieringslösningar.

Stockholm ska vara en av Europas ledande kunskapsstäder

Kommunstyrelsen ska aktivt bidra till att främja utvecklingen av Stockholm som kunskapsregion och forskningsstad. Samarbetet med regionens lärosäten ska därför stärkas och utvecklas. För närvarande medverkar staden i ett strategiskt samarbete tillsammans med Kungliga Tekniska Högskolan, Karolinska Institutet, Stockholms universitet och Södertörns högskola samt landstinget och länsstyrelsen i syfte att utveckla ett gemensamt och öppet forum för att tillsammans analysera komplexa samhällsproblem, ett *OpenLab*. Kommunstyrelsen ska utreda återinrättandet av den professur specialiserad på kommunekonomi som tidigare har funnits på Handelshögskolan i Stockholm. En ny professur ska anpassas till dagens behov och vara till nytta för staden.

Forskning, innovationer och entreprenörskap är avgörande för Stockholms konkurrenskraft och framtidsvillkor. Kommunstyrelsen ska leda stadens arbete med att verka för att få till stånd en etablering av något av världens ledande

universitet i Stockholm för att tillgängliggöra världsledande utbildning för fler och skapa positiv konkurrens inom den högre utbildningen och forskningen.

Kommunstyrelsen ska tillsammans med skolnämnden och gymnasienämnden reformera systemet för bedömning av elever i behov av särskilt stöd i syfte att sätta eleven i fokus.

Staden står inför ett betydande rekryteringsbehov inom den pedagogiska sektorn kommande år, till följd av såväl pensionsavgångar som ökande elevantal. Samtidigt utbildas inte tillräckligt många lärare i regionen för att täcka stadens behov, än mindre hela regionens. Kommunstyrelsen ska därför hemställa hos regeringen om en ökning av antalet utbildningsplatser på lärarutbildningarna i regionen. I avvaktan på fler platser på lärarutbildningen ska kommunstyrelsen i samverkan med skolnämnden utreda möjligheten att tillsammans med Stockholms universitet ta fram en uppdragsutbildning för förskollärare i Stockholms stad.

Undervisningstiden för svenska elever är låg ur ett internationellt perspektiv. Ett treterminssystem skulle bidra till att öka undervisningstiden och förbättra elevernas kunskaper. Kommunstyrelsen ska därför ansöka hos regeringen om att Stockholms stad blir försökskommun för treterminssystem för grund- och gymnasieskolan.

I arbetet med att utveckla Stockholm som en kunskapsstad ska kommunstyrelsen samordna arbetet med framtagandet av nya studentbostäder med berörda nämnder.

Stockholm ska vara framgångsrikt i mottagande och integration av nyanlända

Världen, Sverige och Stockholm genomgår den största flyktingkrisen sedan andra världskriget. Stockholm ska ta ansvar för att hjälpa utsatta människor på flykt och bistå dem med ett värdigt och rättssäkert mottagande. Asylmottagandet var förra året på rekordhöga nivåer på grund av krig och konflikter i omvärlden. Många av dessa är ensamkommande barn. Kraftfulla och centralt samordnade stadsövergripande insatser behövs för att säkerställa ett tryggt och rättssäkert mottagande av dessa barn och för att erbjuda dem snabba vägar in i svenskundervisning och skolgång. Kommunstyrelsen ges i uppdrag att tillsammans med berörda nämnder samordna stadens insatser för mottagande av nyanlända. I syfte att underlätta och effektivisera mottagandet samt för att avlasta nämnderna ska en central funktion med ansvar för nyanlända inrättas under kommunstyrelsen. Arbetet ska omfatta stöd och rådgivning, administrera utbildningsinsatser och placeringar, rådgivning och hjälp i myndighetskontakter samt med kontakt med sjukvården.

Staden ska redan vid ankomst arbeta med tydligt informationsmaterial och bemötande. Kommunstyrelsen ges därför i uppdrag att tillsammans med berörda nämnder ta fram stadsövergripande information som kan ges redan vid ankomst för att öka kunskap och förståelse om Stockholm och Sverige. Det är genom att tidigt ge information och ett välkomnande till staden som kunskap

och förståelse hos nyanlända om möjligheter, rättigheter och skyldigheter kan öka.

Nollvision mot olagliga boplatser

På senare år har antalet EU-medborgare som söker sig till Stockholm ökat märkbart. Detta ställer krav utöver de sociala insatserna på ett samordnat arbete och tydliga mål för arbetet. Stadens insatser och arbete måste ske lika över hela staden och stadens ambition ska vara tydlig för alla involverade aktörer och instanser som möter frågan. Ingen har rätt att bosätta sig var som helst samtidigt som svenska regler ska gälla lika för alla, oavsett var man kommer ifrån. Därför ska Stockholms stad införa en nollvision mot olagliga boplatser och stärka dialogen och samverkan med berörda aktörer. Kommunstyrelsen ska hemställa hos regeringen om att utöka ordningsvaktens mandat att upprätthålla de lokala ordningsföreskrifterna.

Kompetensförsörjning med stockholmarnas behov som utgångspunkt

För att säkerställa stadens behov av kompetenta medarbetare behöver staden kontinuerligt arbeta för att utvecklas som attraktiv arbetsgivare. Kommunstyrelsen ska ansvara för att staden har ett gemensamt förhållningssätt i arbetsgivar- och utvecklingsfrågor samt utarbetar och genomför insatser för att säkra chefs- och kompetensförsörjningen.

Kommunstyrelsen ska, i samråd med socialnämnden, arbeta med stadsövergripande ledarutvecklingsprogram inom socialtjänsten. För att optimera arbetsmarknadsinsatserna och göra dem mer enhetliga över hela staden ges kommunstyrelsen i uppdrag att tillsammans med arbetsmarknadsnämnden och berörda nämnder se över och utvärdera Jobbtorgens arbete.

Insatser för utveckling av dagens och morgondagens chefer är prioriterade. Stadens samlade arbete med personalfrågor ska underlättas genom enhetliga och effektiva processer och verktyg som förenklar chefernas vardag.

Kommunstyrelsen får i uppdrag att tillsammans med äldrenämnden ta fram förslag på hur fler erfarna medarbetare inom välfärdssektorn kan uppmuntras att arbeta kvar längre.

I ett läge där sjukskrivningarna ökar, särskilt bland kvinnliga medarbetare, är det viktigt att aktivt arbeta för att förebygga ohälsa. Trenden med ökande ohälsotal och sjukskrivningar behöver brytas genom riktade förebyggande insatser och rehabilitering. Att stärka friskfaktorer som delaktighet i schemaläggning, idrott på arbetstid och hjälp att sluta röka är några insatser som kan sättas in.

Stadens traineeprogram för akademiker ska fortsätta. Ett antal traineepplatser i programmet ska erbjudas akademiker med funktionsnedsättning. Det är särskilt viktigt att attrahera utrikes födda chefer för att säkra att den framtida kompetensförsörjningen speglar befolkningens sammansättning.

Tillväxtmotorn Stockholm ska ha Sveriges bästa företagsklimat

Stockholm är hela Sveriges tillväxtmotor. Utvecklingen i Stockholms näringsliv har betydelse för hela landet. Det är inte en utveckling som kan tas för gi-

ven. För att bibehålla och stärka Stockholms position i den internationella konkurrensen måste näringslivsklimatet ständigt förbättras och förenas med förutsägbarhet för investeringar i regionen. Stockholms företagsklimat ska vara bäst i Sverige. Alla stadens instanser ska välkomna till företagande och kontakterna med staden ska vara smidiga med en väg in för såväl nya som befintliga företag. Kommunstyrelsen ska leda stadens arbete för att göra Stockholm till den naturliga staden och regionen för företag att etablera sig i framför andra städer i Europa. Särskilt infrastrukturinvesteringar och bostadsbyggande ska prioriteras för att skapa gynnsamma förutsättningar för jobb, företagande och tillväxt i Stockholm.

Kommunstyrelsen ska ha det strategiska ansvaret för näringslivsfrågor. Samtliga nämnder och bolag ska ha en tillmötesgående och problemlösande inställning till företagets etablering och utveckling i Stockholm. Näringslivsperspektivet ska vara en naturlig del av stadens arbete.

Förbättrade förutsättningar för innovationer

För att Stockholm ska behålla och stärka sin position i den globala konkurrensen behövs ett fortsatt gott innovationsklimat med goda möjligheter till kommersialisering. Staden ska i samarbete med näringslivet och övriga berörda aktörer arbeta för att skapa innovativa former för samverkan. För att driva på utvecklingen ska staden arbeta med innovationsupphandling och tillgängliggörande av offentlig data samt verka för att tillväxtdrivande kompetensnoder utvecklas.

Stockholms livsmiljö ska vara hållbar

Väl utbyggd kollektivtrafik, stora förbättringar för cyklisterna, fjärrvärme och klimatsmart avfallshantering har varit starkt bidragande till att stockholmarna och turister idag kan njuta av ren luft och rent vatten. För stockholmarnas hälsa är det angeläget att uppnå en god utomhusmiljö, vilket inbegriper såväl bullerfrågor som luftkvalitet. Stadens grönska har en renande effekt på luften och har en självklar plats i miljö- och klimatarbetet. Överskridanden av miljö kvalitetsnormerna för luftkvalitet avseende PM_{10} och kvävedioxid ska motverkas i enlighet med stadens miljöprogram och de krav som ställs på staden i det av länsstyrelsen framtagna åtgärdsprogrammet för att klara miljö kvalitetsnormerna. Mer behövs för att nå luftkvalitetsmålen, där den viktigaste åtgärden är en fortsatt minskning av andelen fordon med dubbdäck. Ett införande av dubbdäcksavgift är en lämplig väg att gå för att komma till rätta med bland annat farliga partiklar och kvävedioxid. Kommunstyrelsen ska hemställa hos regeringen om att införa en avgift på dubbdäck i syfte att minska dubbdäcksanvändningen och på så vis säkerställa en bättre luftkvalitet och partikelhalter i överensstämmelse med gränsvärdena i EU:s luftkvalitetsdirektiv.

Genom fortsatta satsningar på hållbara och innovativa lösningar ska Stockholm behålla positionen som världsledande miljöstad. Det handlar om att bekämpa luftföroreningar och partiklar med fortsatta satsningar på elbilar och laddmöjligheter samt att driva på för dubbdäcksavgifter. Utsläpp av växthusgaser ska fortsätta minska genom fler omfattande satsningar på naturens hållbara och förnyelsebara energilag, samtidigt som Stockholms gröna värden och den täta stadens fördelar tas tillvara.

Bilpooler fyller en viktig funktion i den växande staden och deras etableringar och smarta lösningar behöver underlättas. Kommunstyrelsen ska hemställa hos regeringen om att möjliggöra för att reservera platser på gatumark för bilpools- verksamheter.

Kommunstyrelsen ska tillsammans med berörda nämnder och bolag inventera samt ta fram en tidplan för utfasning av oljepumpar i samtliga av stadens verksamheter och fastigheter när dessa tjänat ut. Det ska inte vara tillåtet att köpa in en ny oljepump istället för ett hållbart alternativ som är bättre för miljön.

Kommunstyrelsen ska tillsammans med berörda nämnder och bolag utreda förutsättningarna att drifoptimera stadens verksamheter som hanterar energifrågor genom att centralisera databaserna för inrapportering och uppföljning av statistik. I dag saknas detta och stadens nämnder och bolag har ett flertal olika system för energistatistikhantering. Det leder till att uppföljning av mål är svårt då felmarginalen riskerar att bli stor.

Stockholm ska vara en stad där det är enkelt och säkert att promenera och cykla

Stockholm ska utvecklas på ett sätt som främjar korta avstånd. Det ska vara nära – både i antal meter, i antal minuter och i antalet grannar. Blandade stadsmiljöer underlättar för stockholmarna att förflytta sig mellan bostaden, arbetet och handels- och serviceinrättningar. Stads- och trafikplanering ska beakta möjligheterna att enkelt förflytta sig till fots.

Stockholm har en uttalad målsättning som ledande cykelstad. Ett ökat cyklande ställer höga krav på det strategiska cykelarbetet och berör flera olika verksamheter, såväl inom staden som externa parter. Samordning, cykelsäkerhet, skapandet av nya cykelparkeringar och kommunikation motiverar ett samlat arbetsätt.

Hela Stockholm ska vara tryggt och attraktivt

Alla stockholmare ska ha en god och trygg boendemiljö i sin stadsdel. Upprustningen av bostäder och fysisk omvandling av stadsmiljön är den drivande kraften i utvecklingen och ska ske samtidigt med satsningar på trygghet, utbildning, jobb och företagsutveckling. Ytterstadsutvecklingen ska ske samlat utifrån målsättningarna i en ny samlad vision för ytterstaden.

Arbete med social hållbarhet ska intensifieras i de stadsdelsnämnder som har ett högt socialt riskindex. Stadsdelsnämnderna ska tillsammans med bostadsbolagen, där de har en stor dominans i stadsdelen, vara ansvariga för att leda arbetet.

Eftersom en avgörande betydelse för att skapa integration och bryta utanförskap är arbete och sysselsättning, ska målen vara att öka arbetsplatserna i stadsdelarna, minska andelen personer i behov av ekonomiskt bistånd och öka andelen aspiranter som är självförsörjande efter avslut på Jobbtorg Stockholm.

Skolplanering för ett växande Stockholm

Antalet barn och elever ökar kraftigt de kommande åren. Utmaningen är att klara expansionen samtidigt som den höga kvalitet som överlag finns inom den pedagogiska verksamheten bevaras och utvecklas ytterligare. Därutöver har staden en utmaning i att fortsätta förbättringsarbetet inom de skolor som har sämst resultat i syfte att säkerställa att alla elever, oavsett skola, ska känna sig trygga i att de får en bra utbildning. Tillgången till bra förskolor och skolor med en god miljö för barnen är viktigt för stockholmarna och har betydelse för Stockholms attraktivitet som stad att bo och arbeta i. För att stärka samplaneringen av ny-, om- och tillbyggnader av förskolor och skolor finns en särskild skolplaneringssamordnare inom kommunstyrelsen med det övergripande ansvaret att åstadkomma en mer effektiv samverkan mellan berörda parter. Det är viktigt att staden i dialog med fristående aktörer även verkar för en tillväxt av fristående alternativ i skolplaneringen. Kommunstyrelsen ansvarar tillsammans med skolnämnden och stadsdelsnämnderna för att ta fram en långsiktig planering för utbyggnaden av förskolelokaler.

Utbyggnadstakten i förskola och skola ska vara fortsatt hög. Stadsdelsnämnderna och skolnämnden ska i sin planering utgå från ett riktvärde om 25 förskoleplatser respektive 50 grundskoleplatser per 100 nya lägenheter, anpassat efter lokala förhållanden. För att säkerställa behovet av förskole- och grundskoleplatser ska stadsbyggnadsnämnden i en obligatorisk punkt i start-PM som rör bostadsbyggande, genom en kontinuerlig dialog med berörda nämnder, klargöra hur behovet av tillkommande förskole- och grundskoleplatser ska klaras. Lokaler för förskola och skola ska vara väl integrerade i nya stadsdelar.

Högre kvalitet och ökad likställighet i äldreomsorgen

För att säkerställa likställigheten i biståndsbedömningen ska den överföras från stadsdelsnämnderna till äldrenämnden avseende äldreomsorg, samt till socialnämnden avseende stöd och service till personer med funktionsnedsättning. Kommunstyrelsen ges i uppdrag att utreda förutsättningarna för ett sådant genomförande. Kommunstyrelsen ges också i uppdrag att tillsammans med äldrenämnden utreda möjligheten att erbjuda vård i hemmet för äldre som behöver medicinsk hjälp men vill bo kvar hemma.

Moderaternas förslag till budget 2017

Minskade kostnader för:

Generell effektivisering 2,5 procent	25,4 mnkr
Stadsövergripande besparing konsulttjänster	70,0 mnkr
Besparing medel för klimatkansli	3,0 mnkr
Besparing rotlar och partikanslier	0,9 mnkr
Besparing demokratistöd unga	2,0 mnkr
Besparing systemstöd medborgarbudget	1,0 mnkr
Besparing fler i heltid – kompetens och bemanning	2,0 mnkr
Besparing kommunstyrelsens råd för mänskliga rättigheter, barnombudsman, klimatfunktion, demokrati- och ytterstadskansli samt förstärkt personalpolitiskt arbete	12,0 mnkr
Besparing social hållbarhet	7,0 mnkr
Besparing medel för klimatkansli	4,0 mnkr
Besparing förstärkt arbete mänskliga rättigheter	2,0 mnkr

Besparing insatser för att stärka ungas organisering	4,0 mnkr
Besparing demokrati- och ytterstadskansli	4,0 mnkr
Överföring av äldreombudsmannen till äldrenämnden	1,0 mnkr
<i>Ökade kostnader för (-):</i>	
Utredning bolagisering av fastighetsnämnden	-2,0 mnkr

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Moderaternas förslag till budget 2017 och inriktning för 2018 och 2019 för **Kommunstyrelsen m.m.** godkänns.

Revisorskollegiet

Stadsrevisionen ska granska all kommunal verksamhet som bedrivs av staden inklusive bolag och stiftelser med mera i den omfattning som följer av god kommunal revisionssed. Stadsrevisionens ansvar följer av kommunallagen, lagen om kommunal redovisning, aktiebolagslagen samt revisionsreglementet för stadsrevisionen i Stockholms stad och andra av kommunfullmäktige utfärdade föreskrifter såsom denna budgets mål och indikatorer.

I stadsrevisionens revisionsplan beskrivs stadsrevisionens mål, uppdrag och arbetssätt samt nämnd- och bolagsgranskningen. I revisionsplanen beskrivs även de större revisionsprojekt som planeras genomföras under revisionsåret.

Budgeten för 2017 är oförändrad jämfört med 2016.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

2. Moderaternas förslag till budget 2017 och inriktning för 2018 och 2019 för **Revisorskollegiet** godkänns.

Valnämnden

Valnämnden ansvarar för organisation och genomförande av val till riksdagen samt val till landstingsfullmäktige och kommunfullmäktige. Nämnden ansvarar också för val till EU-parlamentet. Nämnden ska dessutom genomföra eventuella extraval och folkomröstningar.

Omfattningen av nämndens uppgifter är reglerad i lag, både ansvarsområdet som sådant och i viss utsträckning den organisation som ska användas för att lösa uppgifterna.

Under året påbörjas planeringen inför allmänna val 2018. Utgångspunkten för nämndens arbete ska vara att alla röstberättigade ges goda chanser att använda sig av sin demokratiska rättighet att rösta i allmänna val. Nämnden ska därför planera för att valen kan organiseras och genomföras på ett sådant sätt att alla röstberättigade ges goda förutsättningar att rösta.

Budgeten för 2017 ökar med 2,0 mnkr jämfört med 2016. Ökningen beror på genomförande av allmänna val.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

3. Moderaternas förslag till budget 2017 och inriktning för 2018 och 2019 för **Valnämnden** godkänns.

Stadsdelsnämnderna

Stadsdelsnämnderna ska vara en lokal länk samt ansvara för dialog mellan medborgare, stadens förvaltningsorganisation och förtroendevalda. Stadsdelsnämnderna ska arbeta för att säkerställa likställigheten över staden i den service som erbjuds stockholmarna inom förskola, äldreomsorg, sociala verksamheter samt lokala kultur- och fritidsverksamheter.

Stadsdelsnämndernas uppgifter

Stadsdelsnämnderna ansvarar för kommunal förskoleverksamhet, äldreomsorg, stöd och service till personer med funktionsnedsättning, individ- och familjeomsorg, socialpsykiatri, samt barn, kultur och fritid. Stadsdelsnämnderna ansvarar också för viss tillsynsverksamhet, ekonomiskt bistånd samt för att erbjuda ungdomar feriearbeten. Arbetsmarknadsåtgärder samt skötsel och drift av motionsspår överförs till arbetsmarknadsnämnden respektive idrottsnämnden. Stadsmiljöarbete överförs till trafiknämnden.

Framtiden kräver att stadsdelsnämnderna prioriterar kärnverksamheterna i välfärden. Kostsamma byråkratiska mellannivåer och projekt behöver minskas och en effektiv fortlöpande kostnadsuppföljning är väsentlig. Det är viktigt att stadsdelsnämnderna arbetar övergripande kring trygghetsfrågorna och lär av varandras goda exempel. Utgångspunkten ska vara erfarenheter från ytterstadsarbetet där stadsdelsnämndernas trygghetssamordning arbetar nära andra aktörer såsom polis, brandförsvaret, fastighetsägare, anhöriga, föräldrar och föreningar. Stadsdelsnämnderna ska erbjuda ett personligt möte vid budget- och skuldrådgivning. Det är särskilt viktigt att familjer med barn snabbt erbjuds rådgivning. Inga barnfamiljer ska behöva vänta mer än en vecka på att få sitt första budget- och skuldrådgivningsamtal.

Stadsdelsnämndsreform för ökad kvalitet och likvärdighet

Stockholms framtida utmaningar ställer krav på att all verksamhet som staden bedriver är så effektiv som möjligt. För att så ska kunna garanteras måste staden alltid pröva nya och effektivare metoder i leveranserna av de tjänster som det är stadens uppgift att säkerställa. Stadsdelsnämnderna har haft sin nuvarande organisation sedan 2007. Det är därför hög tid för en mer genomgripande områdesreform i syfte att koncentrera nödvändiga resurser för att klara uppdragen samt uppnå större likvärdighet över staden.

Dagens stadsdelsnämndsområden är stora som en medelstor eller stor svensk kommun. Ändå är det för staden en stor utmaning att leverera tjänster av hög och likvärdig kvalitet inom alla de områden som stadsdelsnämnderna ansvarar för. Det beror bland annat på att samhällsutvecklingen hela tiden ställer verksamheterna inför nya utmaningar som gör uppdraget mer komplext och kunskapskrävande. En stor organisation har, om den inte har allt för många uppgifter att besvara, bättre möjligheter än en mindre att säkerställa tillräcklig kompetens inom de områden den ansvarar för. Större ekonomiska enheter ger också ökade möjligheter att frigöra resurser till kompetensutveckling och utvecklingsarbete samt bättre förutsättningar att ta mer långsiktiga investeringsbeslut inom exempelvis förskola och omsorg.

Hög och jämn kvalitet innebär också ökad rättssäkerhet och likvärdighet för medborgarna i deras kontakter med myndigheter och samhällsservice. Större och mer kompetenta förvaltningar har bättre möjligheter att tillgodose det.

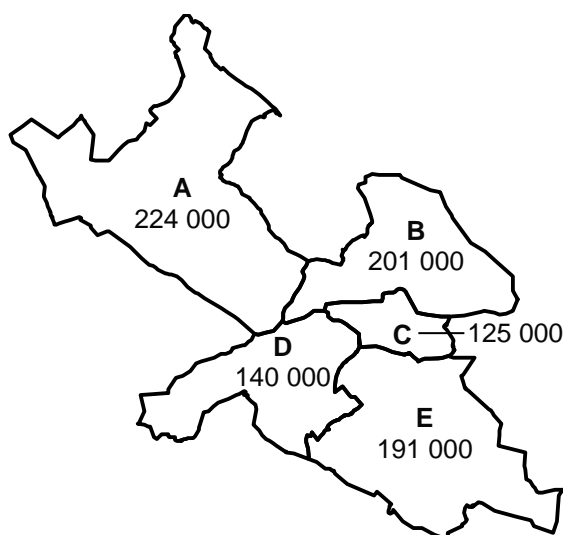
Staden bör renodla de geografiskt uppdelade verksamheterna och därmed koncentrera ett antal av de uppgifter som i dag åvilar stadsdelsnämnderna till ett antal stadsövergripande nämnder samt därutöver minska ned antalet geografiskt baserade nämnder i syfte att koncentrera nödvändiga resurser för att klara uppdragen.

Genom att centralisera biståndsbedömningen inom äldreomsorgen och socialtjänsten till respektive facknämnd så ökar förutsättningarna för en mer effektiv, likvärdig och rättssäker verksamhet för stadens invånare. Att minska byråkratin frigör resurser som kan användas direkt i verksamheten och på det sättet ska kvaliteten inom skolan, förskolan och omsorgen om de funktionshindrade höjas. Det krävs överblick, transparens och likvärdighet i hur staden fördelar stöd till föreningslivet. För att säkra överblick över staden krävs även att föreningsstöden förs över från stadsdelsnämnderna till idrottsnämnden, socialnämnden respektive kultur nämnden.

Det är därutöver angeläget att Stockholms geografiskt baserade nämnder har likvärdiga förutsättningar vad gäller befolkningssammansättning, boende, arbete, service och kommunikationer. Det är en fråga om likvärdighet mellan dess medborgare, men också en förutsättning för att hålla samman staden. Färre och större områden ökar möjligheterna att jämna ut skillnaderna i förutsättningar mellan nämnderna. Därför ska dagens 14 stadsdelsnämnder minskas till fem.

Fem stadsdelsnämnder

Områdesreformen handlar om att utmejsla stadsdelsnämnder som kostnadseffektivt och med hög kvalitet kan leverera vad människor har rätt att förvänta sig. Det är ytterst detta, snarare än den geografiska indelningen i sig, som avgör stadsdelsnämndernas legitimitet. Indelningen av staden i fem områden är helt baserad på dagens stadsdelsnämnder som minsta byggsten. Befolkningsstorleken blir i genomsnitt 175 000 invånare per område.

Bromma förs samman med Rinkeby-Kista, Spånga-Tensta och Hässelby-Vällingby och bildar stadsdelsnämnden Västerort (A). Området är det största av de fem, sett både till ytan och till folkmängden. Det näst största området blir Norra innerstaden, bestående av Kungsholmen, Östermalm och Norrmalm (B). Södermalm fortsätter vara en egen stadsdelsnämnd (C) och blir den befolkningsmässigt minsta av de fem. Söderort delas i två delar. Västra Söderort består av Älvsjö, Hägersten-Liljeholmen och Skärholmen (D). Östra Söderort utgörs av Enskede-Årsta-Vantör tillsammans med Skarpnäck och Farsta (E). Den nya politiska stadsdelsnämndsorganisationen gäller från och med den 1 januari 2017.

Moderaternas förslag till budget 2017

Minskade kostnader för (-):

Samordningsvinst administration och lokaler, sammanslagna SDN 205,0 mkr

Förskoleverksamhet

Stadsdelsnämnderna ansvarar för att alla barn som bor i stadsdelsnämndsområdet har tillgång till förskoleverksamhet och att barnomsorgsgarantin uppfylls, också avseende förskola på obekväma arbetstider. Stadsdelsnämnderna ansvarar för kommunala förskolor, pedagogisk omsorg, flerfamiljssystem och allmän förskola.

Kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet

Kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet ska vara att barn och elever inhämtar kunskaper och värden. Det ska finnas ett brett urval av verksamheter, inriktningar och fristående alternativ, där kunskap och lärande står i fokus. Stockholm ska erbjuda en trygg och inspirerande miljö för barn och ungdomar att växa upp i.

Det är viktigt att staden har en likvärdig verksamhet med en jämn och hög kvalitet i samtliga förskolor.

Stadsdelsnämnderna ska tillsammans med skolnämnden följa behovet av finskspråkig förskola och säkerställa att utbudet av platser motsvarar behovet. Stadsdelsnämnderna ska, utifrån minoritetslagstiftningen, kunna erbjuda hela eller delar av förskoleverksamhet på finska. Varje stadsdelsnämnd ska vara tydlig i sin information om tillgången till förskoleverksamhet på finska.

En hög personaltäthet ska fortsatt prioriteras och stadsdelsnämnderna ges i uppdrag att prioritera målet om barngruppernas storlek. Uppföljningen av riktlinjerna för antal vuxna per barn i förskolan ska skärpas för att säkerställa att riktlinjerna följs. Ett tak för barngruppernas storlek är viktigt att sätta eftersom barngruppernas storlek tenderar att öka.

Medarbetarnas kompetens är avgörande

Kompetensförsörjning är en nyckel för hög kvalitet i stadens förskolor och en fortsatt utmaning i och med de stora ökningarna av antalet barn. Den som leder den dagliga verksamheten och har det pedagogiska ansvaret för en förskoleavdelning eller förskola ska vara förskollärare. För att genomföra läroplanens

intentioner är det viktigt att stadsdelsnämnderna prioriterar arbetet med att öka andelen förskollärare. Målsättningen är att minst hälften av medarbetarna ska ha pedagogisk högskoleutbildning, för att på sikt öka ytterligare. Barnskötare har en viktig roll att spela i förskolans verksamhet och ska ha goda möjligheter att utvecklas i sitt yrke.

Förstelärare i förskolan ska införas och under 2017 tillförs 26,5 mnkr för detta syfte. Förskolans förestelärare ska i huvudsak fokusera på språkutveckling.

Med anledning av den tilltagande bristen på förskollärare har kommunstyrelsen i samråd med förutvarande utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna sett över och utvecklat stadsgemensamma principer och metoder för rekrytering, kompetensutveckling och karriärvägar för förskolans personal. En viktig del i detta är att verka för fler manliga förskollärare och barnskötare i förskolan. Stockholm ska aktivt arbeta med att öka förskolläraryrkets attraktionskraft och fortsätta arbetet med karriärvägar för förskolans personal. För att trygga en fortsatt personalförsörjning är det viktigt att stadsdelsnämnderna erbjuder medarbetarna pedagogisk grund- eller vidareutbildning från barnskötare till förskollärare parallellt med arbetet.

Stadsdelsnämnderna ska arbeta för att kontinuerligt erbjuda förskolans chefer och medarbetare möjlighet till kompetensutveckling. Det pedagogiska ledarskapet i förskolan ska förstärkas genom att likställa förskolecheferna med rektorerna i grund- och gymnasieskolan. Därmed bör även förskolechefer erbjudas möjlighet att gå rektorsutbildningen.

För att garantera att alla förskolor har en verksamhet som uppnår läroplanens mål ska förskolor med färre än 25 procent förskollärare ta fram åtgärdsplaner tillsammans med stadsdelsnämnderna. Den långsiktiga målsättningen för förskolorna är att 50 procent av den pedagogiska personalen ska vara utbildade förskollärare. Arbetet ska ske för att kunna möta upp med en god arbetsmiljö där sjukskrivningarna sänks och genom att erbjuda konkurrenskraftiga löner.

Samverkan

En god samverkan mellan förskola och skola är av stor betydelse för barns utveckling och lärande. Stadsdelsnämnderna har, i samverkan med skolnämnden, ansvaret för att samordna arbetet med barnens övergång mellan förskola och skolans verksamheter, det omfattar även fristående förskolor och skolor. För att underlätta övergången mellan förskolan och grundskolan ska stadsdelsnämnderna och skolnämnden utreda förutsättningarna för att införa screening av samtliga elever i syfte att tidigt hitta de som har läs- och skrivsvårigheter samt neuropsykiatriska diagnoser. Förskolan ska ha goda former för samverkan med föräldrar och vårdnadshavare. Föräldrars och vårdnadshavares kännedom om vad förskolan gör för att stödja barnens utveckling ska öka. Resultatet av förskoleundersökningen ska vara vägledande i förskolans arbete med dokumentation och dialog. Varje förskola ska ha en namngiven kontaktperson hos socialtjänsten.

Moderaternas förslag till budget 2017

Ökade kostnader för (-):

Höjd schablon förskola	-68,1 mnkr
Förstelärare med fokus på språkutveckling i förskolan	-26,5 mnkr

Verksamhet för barn, kultur och fritid

Stadsdelsnämnderna ansvarar för att tillhandahålla fritidsverksamhet för barn och ungdomar, såsom fritidsgårdar, öppen förskola och parklekar samt sommarkoloniverksamhet för barn i grundskola under sommaren. Antalet unga i staden ökar i och med befolkningsutvecklingen. Detta innebär naturligt ytterligare krav och utmaningar för verksamheter riktade till den aktuella målgruppen. De demografiska förutsättningarna är dock inte jämna över staden och en omorganisation som får till effekt att jämna ut de demografiska skillnaderna i jämförelse med dagens stadsdelsnämndsområden ger ökade möjligheter till prioriteringar inom nämndområdena och därtill effekter av resursfördelningssystem som uppfattas som mer rättvisa.

Kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet

Det ska finnas ett rikt utbud av kultur, idrott och fritidsaktiviteter som bidrar till att utveckla barn och ungdomars fysiska och psykiska hälsa och sociala förmåga. Staden ska ha många miljöer som är stimulerande för barn och där familjer kan umgås. I samverkan med föreningslivet ska det finnas gott om lokaler och platser utomhus där barn och unga kan få stimulerande aktiviteter och upplevelser på fritiden. Staden ska tillhandahålla en god fritidsverksamhet för barn och ungdomar. I samverkan med det lokala föreningslivet och andra aktörer ska en mångfald av verksamheter för barn och unga erbjudas. Det är angeläget att i planeringen av verksamheter för barn och ungdomar ta särskild hänsyn till behoven hos barn och ungdomar med funktionsnedsättning.

Aktiviteter för barn och unga

Stadsdelsnämnderna arrangerar en rad olika aktiviteter för barn och unga i åldrarna 10–17 år under skolloven. Aktiviteterna är populära och antalet deltagande barn och unga har ökat de senaste åren. Ungdomar med funktionsnedsättning erbjuds att delta på samma villkor som alla andra. Utöver detta anordnas lovaktiviteter speciellt riktade för målgruppen. Vid dessa tillfällen är det viktigt att schemalägga assistenters arbete så att barn och unga inte behöver avbryta sina aktiviteter i förtid på grund av att assistentens arbetstid tar slut.

Fritidsgårdar erbjuder många ungdomar en mötesplats på lov, kvällar och helger. Fritidsgårdarna samarbetar med föreningar och organisationer kring ungas fritid. Under sommaren arrangeras dagkollo i olika former.

Kultur för alla

Alla barn och ungdomar som vill ska, oavsett förutsättningar, ges möjlighet att uppleva och själva utöva olika former av kultur. Stadsdelsnämnderna ska fortsätta sitt arbete med att utöka utbudet av fritids- och kulturaktiviteter för barn och ungdomar med funktionsnedsättning. Verksamheter och föreningar som riktar sig till personer med funktionsnedsättning ska uppmuntras.

Sommarkoloniverksamhet

Sommarkoloniverksamhet i olika former är en av många viktiga verksamheter för barn och unga i Stockholm och ska finnas tillgänglig under sommarmånaderna. Barn som av olika skäl har större behov än andra av att åka på sommarkoloni ska prioriteras. Det är viktigt att sommarkoloniverksamhet förblir en mötesplats för barn och unga med olika etnisk och social bakgrund. Nämnderna ska säkerställa att familjer på ett enkelt sätt kan ansöka till kollo digitalt genom e-tjänst. Nämnderna ska även arbeta uppsökande med information och erbjudande om kollo. Nämnderna anordnar därutöver egen sommarkolloverksamhet. I samverkan med lokala idrottsföreningar genomförs även olika typer av dagkollo.

Fler barn och unga med funktionsnedsättning ska erbjudas möjlighet att delta i ordinarie sommarkoloniverksamhet. Inom verksamhet för LSS-kollo finns kollogårdar med olika inriktningar och anpassningar beroende på deltagarnas ålder och typ av funktionsnedsättning.

En lika viktig del är alla de verksamheter som sker under dagtid i form av bland annat dagkollo, idrottsskolor med mera som finns i stadsdelsnämndsområdena. Det samarbete som i dag sker med frivilligorganisationer kring denna verksamhet ska utvecklas.

För att svara upp mot medborgarnas olika behov har stadsdelsnämnderna ett ansvar i att utveckla olika former av sommarkollo, vilket ska leda till att fler barn ges möjlighet att åka på sommarkollo. För att öka deltagandet i ytterstadsområdena ska stort fokus ligga på att skapa aktiviteter och sommarkollon som attraherar hushåll med olika kulturell bakgrund. Kollovistelse ska kunna förenas med sommarskola, för att möjliggöra även för elever i behov av extra stöd och undervisning att åka på sommarkollo.

Öppna förskolan, ett viktigt komplement

Den öppna förskolan uppskattas och efterfrågas av barn och föräldrar. Verksamheten erbjuder stimulans och gemenskap till barn som inte är inskrivna i förskoleverksamheten samt stöd och utbyte till föräldrar och dagbarnvårdare. Öppna förskolan kan med fördel bedrivas i samarbete med frivilligorganisationer. Öppna förskolor är en verksamhet som stärker samspelet inom familjen men även familjer emellan. Staden bör därför undersöka behovet av aktiviteter liknande öppen förskola som är riktade till familjer med äldre barn.

Familjer med barn med funktionsnedsättning, exempelvis neuropsykiatrisk funktionsnedsättning, kan ha mycket svårt att delta i traditionella fritidsaktiviteter på givna tider, vecka efter vecka. En öppen-förskoleverksamhet där man kan delta i ”drop-in-form” är därför extra värdefull för familjer med barn med NPF och andra funktionsnedsättningar.

Fritidsgårdar

För stadens alla barn och ungdomar finns ett stort utbud av fritidsgårdar med olika inriktningar. Grunden för verksamheten är en miljö utan krav på prestation där ungdomar själva har möjlighet att tillsammans med personalen planera och genomföra olika aktiviteter i en stimulerande och trygg miljö. Pojkar och

flickor ges samma möjligheter till aktiviteter. Det finns även särskilda fritidsgårdar som är riktade mot barn med olika former av funktionsnedsättning. Om behov av utökade öppettider finns ska nämnderna säkerställa att det finns fritidsgårdar öppna även på kvällar och helger.

Fritidshem

Stadsdelsnämnderna ges i uppdrag att tillsammans med idrottsnämnden, kulturnämnden och skolnämnden utreda möjligheterna att införa profilfritids i Stockholms stad. Profilfritids är fritidshem som drivs av föreningar på uppdrag av staden men där föreningarna själva ges möjlighet att skapa en egen profil. Dessa vänder sig till alla barn och unga i Stockholms stad och det ska finnas möjlighet att ta ut viss avgift. Syftet är att ge barn och unga en ökad valfrihet när det gäller fritidsgårdar och lovaktiviteter.

Parklekar

Stockholms parklekar är en verksamhet som sedan den infördes haft betydelse för många barn. Lokalerna bör användas längre tid på dagarna för att bidra till parklekarnas fortlevnad. Kvaliteten och tryggheten i parklekarna ska ökas genom att säkerställa parvis bemanning. Som ett led i den växande staden bör utbudet av parklekar förstärkas genom att staden aktivt arbetar med att engagera externa aktörer som vill anlägga och driva parklekar i fler av Stockholms parker. Möjligheten att utveckla och utöka parklekarnas pedagogiska innehåll till öppna förskolor med parvis bemanning ska prövas.

Föreningsstöd

För att stimulera lokala föreningar och därigenom kulturliv och idrottsaktiviteter för stadens ungdomar finns föreningsstöd att söka. Det krävs dock överblick, transparens och likvärdighet i hur staden fördelar stöd till föreningslivet. För att säkra överblick över staden förs föreningsstöden över från stadsdelsnämnderna till lämpliga facknämnder, idrottsnämnden, socialnämnden respektive kulturnämnden.

Effektivt och samordnat lokalutnyttjande

Stadsdelsnämnderna ska tillsammans med idrottsnämnden, kulturnämnden, skolnämnden och SISAB föreslå och genomföra åtgärder för att tillgängliggöra skollokaler efter skoltid.

Feriejobb

Stadsdelsnämnderna ska fortsatt planera för att erbjuda ungdomar i Stockholm feriearbeten under både sommar- och vinterlov.

Moderaternas förslag till budget 2017

Minskade kostnader för:

Avgiftssänkning sommarkollo	1,6 mnkr
Lokala kulturhus	2,0 mnkr
Familjekollo	1,0 mnkr
Medel för demokratiutveckling och genomförande av lokala utvecklingsprogram	40,0 mnkr
Föreningsbidrag för fritids-, barn- och ungdomsverksamhet överförs till idrottsnämnden	8,1 mnkr

Föreningsbidrag för kultur- och parkverksamhet överförs till kulturnämnden	4,7 mnkr
Kultursekreterare i varje stadsdelsnämnd	7,0 mnkr
Fler mötesplatser för unga	6,0 mnkr
Insatser för att stärka ungas organisering och öka kunskaperna om mänskliga rättigheter	3,0 mnkr

Ökade kostnader för (-):

Öppen förskola för barn med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning -5,0 mnkr

Äldreomsorg

Äldreomsorgen ska hålla hög kvalitet. Mångfald och valfrihet inom äldreomsorgen garanterar rätten för de äldre att kunna känna sig trygga med att omsorgen ska uppfylla deras individuella behov och ta hänsyn till deras personliga önskemål. Det är viktigt att äldre bemöts med respekt och att de ges möjlighet att påverka sin egen livssituation och omsorg. Det egna inflyandet över insatser och valmöjligheter ska stärkas samtidigt som stadens detaljstyrning ska minska.

Kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet

Äldreomsorgen ska präglas av personligt inflytande, trygghet och respekt. Genom att fånga upp enskilda människors verkliga behov ska vården och omsorgen hålla en god kvalitet.

Kvalitet, innovation, och prevention inom äldreomsorgen

Den enskilde har rätt till individuell behovsprövning och att beslutade insatser verkställs inom skälig tid. Stadens riktlinjer för biståndsbedömning ska stärka den enskildes inflytande och möjliggöra för den äldre att påverka hemtjänstinsatsen och omdisponera denna inom ramen för det beviljade biståndsbeslutet.

Ett kvalitetskontrakt med äldre som söker sig till äldreomsorgen ska införas. Ett kvalitetskontrakt ska garantera en gemensam vårdplanering och uppföljning av insatser som utgår från den äldres behov och perspektiv. Inom ramen för kontraktet ska äldre erbjudas en kontaktperson som ansvarar för den äldres behov, insatser, uppföljning och eventuell hantering av omprövning gällande biståndsbeslut. Biståndsbedömare har idag två funktioner, dels att bedöma vårdbehovet, dels en rådgivande funktion. Genom kvalitetskontraktet överförs den rådgivande funktionen till kontaktpersonen som ska tillhandahålla stöd för den äldre. Därmed minskar arbetsbördan för biståndsbedömare och kunden får en kvalitativ och individuell hjälp kring sina valmöjligheter.

Alla äldre ska ges likvärdiga förutsättningar att få sina individuella behov beaktade, oavsett var i staden de bor. För att säkerställa likställigheten i biståndsbedömningen bör den överföras från stadsdelsnämnderna till äldrenämnden. Kommunstyrelsen ges i uppdrag att utreda förutsättningarna för ett sådant genomförande. Kommunstyrelsen ska också i samverkan med äldrenämnden utreda möjligheten att erbjuda vård i hemmet för äldre som behöver medicinsk hjälp men vill bo kvar hemma. Stockholms stad ska också hemställa hos regeringen att utreda möjligheten för kommuner att anställa läkare inom äldre-

omsorgen. Medicinskt ansvariga sjuksköterskor (MAS) samt medicinskt ansvariga för rehabilitering (MAR) ska kvarstå under äldrenämnden.

Hur väl staden lyckas uppfylla verksamhetens mål och ge stockholmarna en god service är i hög grad beroende av kompetens och engagemang hos medarbetare och chefer. För att ge äldre i Stockholm en god vård och omsorg krävs ett gott ledarskap samt engagerad och utbildad personal. Inom äldreomsorgen finns ett behov av grundutbildning som måste mötas. Målet är att all tillsvidareanställd personal ska ha grundutbildning. Därtill är det viktigt att ta tillvara kunskaperna hos personer som talar andra språk, eller har kulturell eller annan kompetens som kan höja kvaliteten i omsorgen som ges till Stockholms åldrande befolkning med bakgrund i andra länder. En god kommunikation med äldre personer med utländsk bakgrund är viktigt för den enskildes trygghet. Staden ska därför även initiera och möjliggöra för flerspråkig hemtjänst.

Staden ska verka för att personal ska ges kompetensutveckling inom fokusområden såsom missbruk, psykiatri och våld i nära relation.

Inom kommunstyrelsen har det pågått ett projektarbete i samarbete med äldrenämnden och stadsdelsnämnderna med att ta fram en modell för fördjupad kvalitetsuppföljning. Modellen ska vara kvalitetsdrivande och kunna identifiera kvalitetsutvecklande faktorer inom äldreboenden. De faktorer som identifieras ska kunna användas i framtida upphandlingar och främja kvalitetsutveckling och ett effektivt användande av resurser. Modellen ska kunna användas oavsett utförare och gå att anpassa till annan verksamhet. Metoden handlar om att utifrån ett brukarperspektiv fånga upp professionell kvalitet i mötet mellan brukare och vårdpersonal. Ett viktigt inslag i denna kvalitetsuppföljning är den återföring som ges till verksamhetens chef, i syfte att utveckla kvaliteten i verksamheten.

Projektet ungdomsbesök ska fortgå och utvecklas. Efter deltagande i programmet ska unga erbjudas ett utbildningspaket för att erhålla information om vilka möjligheter som finns att vidareutbilda sig inom vård och omsorg.

Staden ska verka för en ökad samverkan mellan hemtjänst och landstinget genom exempelvis möjlighet till frivillig läkarundersökning i hemmet samt fler och effektivare läkemedelsgenomgångar för de äldre. Staden ska också verka för möjligheten att äldre direkt kan vända sig till Stockholms geriatriska mottagningar istället för akutmottagningarna.

Stadens uppföljning av verksamheter ska vara likvärdig oavsett driftform. Såväl kommunala som fristående verksamheter ska redovisa sina verksamheter ekonomiskt och kvalitetsmässigt likvärdigt samtidigt som äldreomsorgen bör följas upp genom att i större utsträckning mäta nöjdheten hos den enskilde. Staden ska verka för tydliga lämplighetskrav för ägare till fristående verksamheter.

Mångfald av boenden

De boendeformer som erbjuds stadens äldre ska vara anpassade efter olika individuella behov. Den enskilde som så önskar ska kunna bo kvar i sin bostad

eller äldreboende till livets slut utan att behöva flytta, även om behoven av vård och omsorg ökar.

En parboendegaranti finns som ger förutsättningar till sammanboende för de äldre par som så önskar. Likväl, vid make eller makas bortgång, kan en person som i vanliga fall klarar sig utmärkt på egen hand behöva särskild hjälp och stöd för att orka med vardagen. Stödet syftar till att hjälpa personen att återgå till ett liv och vardag liknande det som fanns innan bortgången.

Under de närmaste tio åren kommer antalet personer äldre än 80 år att minska i Stockholm för att sedan öka igen och därmed ökar också behovet av olika former av vård- och omsorgsboende. Servicehusen ska kvarstå som en av flera boendeformer så länge efterfrågan finns, samtidigt är det centralt att i den pågående boendeutredningen se över hur förstärkt vårdfokus i samtliga boendeformer bäst säkerställs. Stockholm ska uppmuntra lösningar som seniorboenden och kollektivboenden. Vid biståndsbedömning ska särskild hänsyn tas till hög ålder kombinerat med ensamhet.

För att underlätta för äldre ska staden utreda möjligheten till gemensamma byggnader för trygghetsboende och vård- och omsorgsboende. Äldre personer som senare i livet kräver omsorgsinsatser kan då undvika den stora omställning som en flytt innebär. Möjligheter till förtur för äldre som väljer ett sådant boende ska utredas.

Hemtjänsten har en viktig roll och den mångfald av utförare som stockholmarna kan välja mellan ska fortsatt bevaras. Samtidigt är det viktigt att fastställa en så hög kvalitet som möjligt. För en bättre kontinuitet inom hemtjänsten ska en utredning tillsättas om hur det kan införas en kontinuitetsbonus till avdelningar som levererar en hög kontinuitet. Arbetet för en god arbetsmiljö där antalet sjukskrivningar minskar ska prioriteras.

Införandet av digitala trygghetslarm i eget boende ska fortlöpa. Teknikskiftet kommer att innebära att de enskilda personer som är beviljade trygghetslarm kommer att ha ett fungerande trygghetslarm i enlighet med modern informations- och kommunikationsteknik.

Staden ska utreda möjligheter till profilhemtjänst mot målgrupper med särskilda behov. Hemtjänsten behöver utvecklas och anpassas för att möta det varierande behovet av insatser. Det ska vara möjligt för kunden att komplettera insatser med tilläggstjänster utöver de beviljade hemtjänststimarna, inom ramen för profilboende.

Stöd till anhöriga

Anhöriga som vårdar äldre i hemmet gör en viktig insats. Avlastning är av stor vikt för att många ska orka, vilket innebär att stadsdelsnämnderna kan tillgoda det behov av avlastningsplatser som idag finns.

Staden ska även i fortsättningen erbjuda ett varierat och flexibelt utbud av stöd och hjälpinsatser till de som vårdar anhöriga och närstående. De som vårdar sina anhöriga i hemmet bör också kunna erbjudas avlastning i form av korttids-

boenden. Tillgång ska finnas till anhängkonsulenter och stödplaner och korttidsvård. Stockholms stads program för stöd till anhöriga ska ligga till grund för arbetet med anhängstöd. De insatser som idag utförs för att stötta anhöriga ska fortsätta att utvecklas. Staden ska på olika sätt stimulera tillkomsten av öppna verksamheter för samvaro och aktiviteter, bland annat genom att uppmuntra ideella och frivilliga insatser.

Effektiv och rättsäker biståndsbedömning

Stockholms äldreomsorg behöver mindre detaljstyrning och högre ambitioner. Enskild uppföljning är viktigt för att staden ska säkerställa att det enskilda vårdbehovet tillgodoses. Därför behöver Stockholm också se över biståndsbedömningen för att stärka arbetet kring individuell uppföljning. Det arbete som pågår kring ramtider där äldre ska kunna påverka sina insatser är därför steg åt rätt håll. Biståndsbedömningen förs därför över från stadsdelsnämnderna till äldrenämnden.

Tekniska hjälpmedel erbjuder nya möjligheter att underlätta för äldre och deras anhöriga att använda sin valfrihet och enkelt kunna välja mellan olika utförare. Stadens system stärker möjligheterna för stockholmarna och stadens medarbetare att söka fram en utförare utifrån olika preferenser. Detta blir också viktiga verktyg för stadens äldrecoacher, som ska ge individuell hjälp om vilka valmöjligheter som finns.

Personal och kompetensförsörjning

Kunskap om demenssjukdom ska fortsatt stärkas på stadens demensboenden. Spetskompetens som vårdare och handledare inom demensvård ska finnas på alla demensboenden. Rollen som handledare innefattar att sprida kunskap om de demenssjukas behov både till närstående och till kollegor. Riktade satsningar på särskilda demensteam inom stadsdelarna ska fortsätta. För att stärka kompetens och kvalitet i vård och omsorg för personer med demens och deras anhöriga ska ett pilotprojekt inledas i en stadsdelsnämnd där medarbetarna erbjuds certifiering enligt Silviahemmets utbildningscertifiering. Samtliga medarbetare i Stockholms stad som i sitt arbete kommer i kontakt med demenssjuka eller anhöriga ska genomgå Svenskt Demenscentrums nätbaserade utbildning Demens ABC.

Rehabilitering och förebyggande arbete

För att ge äldre möjlighet att behålla och/eller förbättra sina funktioner och ge förutsättningar för ett så självständigt liv som möjligt är det prioriterat att satsa på rehabiliterande insatser. Boende i vård- och omsorgsboende ska ha rätt till utevistelse. Promenader är en viktig förebyggande insats som på sikt kan motverka ökat vårdbehov. Alla stadsdelsnämnder ska erbjuda möjlighet för äldre att komma iväg på dagsutflykter under hela året och särskilt under sommaren.

Information om alla Stockholms stadsdelsnämnders aktiviteter för äldre ska finnas lättillgängligt via Äldre direkt, som åter ska hålla öppet på helger.

Ökad livskvalitet och en värdig vardag

Samtliga omsorgstagare ska ha en uppdaterad individuell genomförandeplan där även individuella, sociala och andra aktiviteter ingår. Personalen måste

vara införstådd med och ha kunskap om syftet med dokumentation och vilka uppgifter som ska dokumenteras enligt socialtjänstlagen. Alla äldre som vill och kan ska få delta i sociala aktiviteter på sina vård- och omsorgsboenden. Kultur kan vara en viktig del i detta för att främja trivseln. Uppsökande verksamhet ska erbjudas personer över 80 år. De ska då samtidigt erbjudas möjlighet att fylla i "Dokumentet om mig själv". Individualiseringen av omsorgen ska fortsätta genom ett närvarande ledarskap i verksamheten.

För att minska risken för felmedicinering ska hemtjänsten, genom fullmakt från kunden, få tillgång till läkemedelsregistret. Detta ska prövas i projektform.

Måltiden är en viktig stund på dagen och det är viktigt att maten har ett bra näringsinnehåll och att den smakar gott. Den äldre ska ha möjlighet att påverka vad som ska serveras, och boendet ska tillgodose att så sker antingen i dialog i ett tidigt skede eller genom att den äldre kan välja maträtt direkt vid bordet.

Utevistelsegarantin ska ses över för att säkerställa möjligheterna för äldre i vård- och omsorgsboenden att vistas utomhus och delta i aktiviteter även utanför boendet. Ungdomsvårdar och den ideella sektorn kan vara en del i att uppfylla dessa mål.

Tidigare satsningar på äldrevårdar, ungdomsvårdar, omsorgsvårdar och för anställning av personer med funktionsnedsättning ska permanentas.

Äldres utsatthet ska uppmärksammas och motverkas. Stadsdelsnämnderna ska tillsammans med de lokala brottsförebyggande råden, polisen och äldrenämnden fortsätta att samordna arbetet för att stoppa våld och övergrepp mot äldre och därmed minska äldres oro och utsatthet.

Moderaternas förslag till budget 2017

Minskade kostnader för:

Föreningsbidrag för äldreomsorg och hemtjänst överförs till äldrenämnden	2,1 mnkr
--	----------

Ökade kostnader för (-):

Helgöppet Äldre direkt	-2,0 mnkr
Höjd schablon hemtjänst	-9,0 mnkr
Silviacertifiering	-10,0 mnkr
Ökade resurser till biståndsbedömning inom hemtjänst och boende	-5,0 mnkr

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Alla människor ska tillförsäkras integritet, självbestämmande och delaktighet oavsett om de har en funktionsnedsättning eller inte. Människor med funktionsnedsättning ska, så långt det är möjligt, ha samma möjligheter som alla andra att leva ett självständigt liv och ha ett arbete att gå till. Inriktningen för stöd och service till personer med funktionsnedsättning är att identifiera och ta bort det som hindrar delaktighet i samhället och ett självständigt liv. Omsorg och insatser ska präglas av värdighet och respekt och hänsyn ska tas till de olika behov som yngre och äldre har. Personer med funktionsnedsättning ska

ha rätt att själva välja boende och korttidsboende samt utförare av daglig verksamhet, hemtjänst, ledsagning, avlösning och personlig assistans.

Kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet

Stockholm ska vara världens mest tillgängliga huvudstad. Staden ska fortsätta sitt arbete med att avskaffa kvarstående enkelt avhjälpta hinder och öka såväl den fysiska tillgängligheten som tillgängligheten och delaktigheten i samhället i stort.

Stadens arbete ska präglas av ett tydligt fokus på den enskilda stockholmaren. Alla personer med funktionsnedsättning ska erbjudas en god omsorg, stöd och service. Den enskildes rätt till individuell behovsprövning och att beslutade insatser verkställs inom skälig tid ska följas. Biståndsbedömningen förs över från stadsdelsnämnderna till socialnämnden.

Personer med funktionsnedsättning ska ges ett värdigt bemötande i sina kontakter med personal hos stadens nämnder, bolag och samarbetspartners. Här är Stockholms stads bemötandeguide, som har tagits fram av socialnämnden i samråd med funktionshinderrörelsen, ett viktigt redskap.

Personer som bor i gruppboende eller servicelägenhet ska ha rätt till en stödperson. Möjligheten för personer med funktionsnedsättning att kommunicera med staden eller att utnyttja e-tjänster ska i största möjliga mån vara lika god som för övriga invånare. Information som publiceras på stadens webbplats ska även vara tillgänglig för personer med funktionsnedsättning. Förbättringsförslag ska tas fram i dialog med funktionshinderrörelsen.

Deltagarna i daglig verksamhet ska ges möjlighet till kontakter med den ordinarie arbetsmarknaden. Stadsdelsnämnderna ska samarbeta med arbetsmarknadsnämnden i syfte att visa vägar till arbete.

Moderaternas förslag till budget 2017

Ökade kostnader för (-):

Ingen generell effektivisering -35,0 mnkr

Individ- och familjeomsorg inklusive socialpsykiatri

Stadsdelsnämnderna ansvarar för insatser till barn och ungdomar som riskerar att fara illa eller som genom kriminalitet och missbruk riskerar att skada sin egen hälsa och utveckling. Tidiga insatser är av central betydelse. Nämnderna ansvarar också för insatser till vuxna med behov av stöd och hjälp för att komma ifrån missbruk eller som är i behov av annat stöd, till exempel våldsutsatta kvinnor, hemlösa och anhöriga till missbrukare. En god och kvalitativ öppenvård ska prioriteras i syfte att förebygga och minska institutionsvården. I ansvaret ingår även att tillhandahålla anpassat boende och boendestöd samt arbete och sysselsättning för personer med psykisk funktionsnedsättning. Stadsdelsnämnderna ansvarar även för att i samarbete med arbetsmarknadsnämnden och gymnasienämnden arbeta med uppföljningsansvaret för 16–19-åringar.

Kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet

Individ- och familjeomsorgen utgör kärnan i stadsdelsnämndernas uppdrag som geografiska socialnämnder. En rad utmaningar kan identifieras inom området för de kommande åren. I takt med stadens befolkningsutveckling kommer antalet personer i behov av stöd och insatser kopplade till området att öka. Antalet barn och unga ökar och så även antalet anmälningar och utredningar om barn som far illa. Målgrupperna förändras också och inom såväl vuxna missbruk som socialpsykiatri är utvecklingen ökade diagnoser och komplexa vårdbehov. Förändringar i målgrupper ställer krav på ett kvalificerat stöd som kan anpassas utifrån den enskildes behov. Området påverkas också av nya och/eller reviderade föreskrifter och allmänna råd samt nationella riktlinjer. Detta ställer sammantaget allt högre krav på en effektiv, rättssäker och kvalitativ socialtjänst. För att säkerställa en hög kvalitet är det av vikt att spetskompetens finns tillgänglig inom organisationerna. Större enheter underlättar det arbetet och möjliggör – givet adekvat finansiering – ökad förmåga att koncentrera resurser där det är mest angeläget.

Personalomsättning bland socialsekreterare är en stor utmaning inom stadens socialtjänst och det kommer behövas kraftfulla insatser för att bibehålla och rekrytera nya medarbetare. Större enheter med möjlighet till specialisering och utveckling kan hjälpa för att både öka attraktionskraften hos stadens socialtjänst och möjligheten att få de anställda att över tid trivas och stanna inom verksamheterna.

Stockholm ska vara världsledande i skyddet av de mänskliga rättigheterna. Staden ska arbeta med vetenskapliga arbetsätt för att skapa trygghet såväl i utemiljön som i hemmen. Socialtjänst, sjukvård, polis, skola och det civila samhället ska arbeta tätt tillsammans för att förebygga att människor far illa och reagerar snabbt och effektivt om det ändå sker.

Socialtjänstens arbete ska grundas på respekt för den enskilda individens önskemål och val. Den enskilde ska också ha inflytande över och vara delaktig i utformandet av sin insats. I detta arbete ska möjligheten att ta stöd av den enskildes sociala nätverk beaktas. Arbetet ska baseras på kunskaper och erfarenheter där metoder och insatser ska vara evidensbaserade och visa på goda resultat. Nämnderna ska mäta och följa upp resultatet av beslutade och utförda insatser.

Förstärkt barnrättsperspektiv

Barnrättsperspektivet inom socialtjänsten har stärkts under de senaste åren. Kraven på barn och ungas delaktighet och rätt till relevant information är förankrade i socialtjänstlagen. Bland annat fastslår socialtjänstlagen att barnets bästa ska vara avgörande vid beslut och andra åtgärder som rör vård- eller behandlingsinsatser. Ett barn ska ges möjlighet att framföra sina åsikter i frågor som rör barnet. Barns delaktighet i utredningsarbetet är ett viktigt utvecklingsområde som fortsatt ska prioriteras. Stadens socialtjänst behöver ha fokus på att öka brukarmedverkan, delaktighet och dialog med barn och unga. Stadsdelsnämnderna ska fortsatt prioritera uppföljning av placerade barn och unga samt barn som lever med våld i nära relationer. Stadsdelsnämnderna ska tillsammans

med socialnämnden utreda hur barnens rätt till självbestämmande och integritet kan stärkas inom psykiatrin.

Barn och unga i familjehem är en högt prioriterad målgrupp. I stadens riktlinjer för familjehemsvård har barnperspektivet förstärkts och vikten av att göra barn delaktiga har förtydligats i hela handlägningsprocessen. Stadsdelsnämnderna och socialnämnden ska fortsatt utveckla rutiner för tillsyn, uppföljning och utredning av familjehem och följa upp att stadens riktlinjer för familjehemsvård efterlevs. Nämnderna ska även verka för rekrytering av fler familjehem.

Förebyggande arbete och tidiga insatser för barn och unga

En god skolgång utgör en av de främsta skyddsfaktorerna för barn som riskerar att fara illa. Samverkan mellan skolan och socialtjänsten ska intensifieras för att uppnå en tydligare helhetssyn kring de barn som far illa eller riskerar att fara illa. Föräldrastödinsatser som ger goda effekter ska prioriteras. Föräldrastödsprogram som Komet och ABC ska erbjudas föräldrar i förebyggande syfte.

Ungdomsjourens uppsökande verksamhet riktade till unga i riskmiljöer ska utökas till fler områden. Ungdomsjouren ska samfinansieras med kommuner i länet, vars ungdomar befinner sig i Stockholms stad.

Socialsekreterarnas närvaro på nätet ska öka och fler socialsekreterare ska arbeta ute i fält. Ensamkommande barn-teamet (EKB) inom ungdomsjouren ska särskilt förstärkas med fler socialsekreterare.

Stadsdelsnämnderna ska erbjuda en god öppenvård som alternativ till slutenvård. Intentionen ska vara färre placeringar på institution och att hitta former för insatser på hemmaplan. Stadsdelsnämnderna ska fortsatt utveckla arbetet för att stärka stödet för barn och unga med psykisk ohälsa. Samverkan mellan socialtjänst, skola och hälso- och sjukvården är en viktig del i detta arbete.

För att möta barns och ungas behov behöver staden använda samma arenor som de unga. Digitala tjänster ska utvecklas för att öka tillgängligheten och nå nya grupper. Stadsdelsnämnderna ska arbeta förebyggande genom att skapa meningsfull sysselsättning för barn och ungdomar under sommarmånaderna, exempelvis genom feriearbeten, dagkollo och samarbete med idrottsföreningar och andra organisationer. Stadens uppsökande arbete med bland annat fältassistenter ska fortgå.

Föräldrastödprogram

Barnhälsovårdsprogrammet för förstagångsföräldrar, riktade till socioekonomiskt utsatta områden, ska fortsätta och utökas till fler områden vid behov. Programmet syftar till att förbättra barns hälsa genom att stödja föräldrarna och öka deras kunskap om barn samt skapa kontakter med omgivande samhälle. Programmet sker i samverkan mellan socialtjänsten och BVC. Deltagarna i programmet erbjuds hembesök av en föräldrarådgivare samt en sjuksköterska.

Projektet Stella, som syftar till att ge stöd till föräldrar som fråntas vårdnaden om sitt barn och stärka föräldrarnas förutsättningar till samarbete med social-

tjänst och familjehem, permanentas. Efter utveckling i projektform är det angeläget att verksamheten permanentas och att stödinsatserna kommer alla stadsdelar till del.

Familjehem

Upphandling av familjehem ska ske centralt med gemensamma ramavtal för hela staden. Vid placering av barn och unga ska staden ingå avtal med respektive familjehem. Höga krav ska ställas på utförarna, exempelvis ska familjehem erbjuda språkstöd, läxhjälp och samhällsintroduktion. Vid granskning av familjehem ska stabilitet i den ekonomiska situationen och familjens förmodade syfte vägas in som en lämplighetsfaktor i bedömningen.

Barn som placeras i familje- och jourhem är i behov av en trygg tillvaro. Felplaceringar och barn som far illa i familjehem måste noggrant följas upp och åtgärdas. En kartläggning av antalet placerade barn i stadsdelarna ska genomföras, liksom en grundlig genomlysning av antalet familjehem, för att säkerställa att samtliga har genomgått en utredning. Olämpliga familjehem ska registreras. För att undvika att undermåliga familjehem används i andra kommuner är samverkan över kommungränserna avgörande. Registrering och kartläggning av familjehem bör därför ske inom ramen för Kommunförbundet Stockholms län (KSL).

Drog- och brottsförebyggande arbete

Nämndernas drogförebyggande arbete ska fortsatt prioriteras. Preventionsenheterna ska arbeta för att minska de riskfaktorer som identifierats. Stockholmsenkäten är ett viktigt verktyg för stadens framtida planering inom preventionsområdet. Staden ska vara ett föredöme när det gäller att tillhandhålla platser för ungdomstjänst. Obligatoriska föräldrasamtal ska hållas senast efter 24 timmar när en påverkad minderårig påträffats av polis eller socialtjänst eller när en ungdom anmäls för brott.

Arbetet med sociala insatsgrupper är fortsatt prioriterat och alla stadsdelsnämnder förutsätts använda denna arbetsmetod. Socialnämnden, arbetsmarknadsnämnden och stadsdelsnämnderna ska arbeta koordinerat och samordnat med målgruppen 20–29 år.

Avhoppare från kriminell livsstil ska vara en tydlig målgrupp för socialtjänsten. Alla stadsdelsnämnder ska ha en samordnare med särskilt ansvar för avhoppare, arbetet ska ske i samverkan med polis och den nationella samordnaren.

Missbruk och beroende

Stadens socialtjänst behöver stärka kunskapen och utveckla arbetsmetoder, stödinsatser och boenden för målgrupperna samsjukliga och unga vuxna i missbruk och beroende. Stadsdelsnämnderna får i uppdrag att tillsammans med socialnämnden påbörja arbetet med att sprida Maria ungdoms verksamhet över staden via mini-marior.

Unga vuxna med etablerat missbruk behöver erbjudas kunskapsbaserad vård- och behandlingsinsatser som är anpassade till deras behov. Unga i riskzon och personer i tidigt skede av missbruk ska erbjudas lättillgängliga insatser.

Allt fler personer med missbruksproblematik får diagnosen neuropsykiatrisk funktionsnedsättning. Stadens socialtjänst ska fortsatt utveckla former för samverkan mellan socialtjänst, beroendevård och psykiatri för att forma insatser till denna målgrupp.

Arbete mot hemlöshet

Arbetet mot hemlöshet är ett prioriterat område i staden. Kommunfullmäktige har antagit ett stadsövergripande program som tydliggör inriktningen för det fortsatta hemlöshetsarbetet i Stockholms stad.

Arbetet mot hemlöshet ska vara långsiktigt och nämnderna ska prioritera förebyggande insatser för att undvika att personer hamnar i hemlöshet, exempelvis genom budget- och skuldrådgivning. Det är viktigt att stadsdelsnämnderna och bostadsbolagen samarbetar för att förebygga vräkningar. Samtliga stadsdelsnämnder ska ha riktlinjer för vräkningsförebyggande arbete. Ett viktigt led i arbetet mot hemlöshet är tillgången till försöks- och träningslägenheter. Boendefrågorna och boendestödsinsatserna ska därför prioriteras. Stadens boendebestånd ska inventeras för att ge flyktingar ett gott mottagande.

Under de senaste åren har en markant ökning skett av antalet personer från andra EU-länder och tredjelandsmedborgare som vistas i Stockholm utan försörjning och boende. Detta kräver omfattande insatser från stadens socialtjänst, bland annat i form av uppsökande verksamhet samt insatser från ideella föreningar som får bidrag från socialnämnden. Projekt Vinternatt ska fortgå och arbetet ska föras i dialog med Stadsmissionen, Frälsningsarmén och andra frivilligorganisationer. Staden ska även tillsätta en samordnare som arbetar tillsammans med andra myndigheter som bland annat polisen för att utreda misstänkt människohandel och organiserad brottslighet såsom prostitution.

Ensamkommande barn

Ett allt större antal ensamkommande barn söker sig till Sverige och Stockholm. Detta ställer stora krav på stadens insatser och möjlighet att tillgodose behoven för de som placeras i Stockholm för att säkra en snabb integrering. Stockholms arbete och mottagande för ensamkommande barn ska ses över och effektiviseras för att kunna möta dagens utmaningar på bästa möjliga sätt för både de unga och för stadens medarbetare ur ett långsiktigt perspektiv.

För att åstadkomma en rättvisare fördelning av ensamkommande barn mellan stadsdelarna samt en tydligare arbetsfördelning inom socialtjänsten behövs kraftfulla och centralt samordnade stadsövergripande insatser.

Stadens medarbetare ska känna trygghet och ett stöd i det arbete som görs och de ensamkommande ska uppleva Stockholm som en stad där möjligheterna till en god framtid finns. Stadsdelsnämnderna ska tillsammans med socialnämnden, skolnämnden, gymnasienämnden, överförmyndarnämnden, arbetsmarknadsnämnden och stadens bostadsbolag samt andra berörda instanser utveckla

rutiner för att säkra mottagande, integration, skolgång och bostäder för ensamkommande barn.

Stadsdelsnämnderna ska tillsammans socialnämnden och andra berörda aktörer arbeta fram rutiner för att säkra överlämning av de stöd och insatser som behövs i de fall familjer till tidigare ensamkommande barn har kommit till Stockholm, så att ingen faller mellan stolarna.

Socialpsykiatri

Stadsdelsnämnderna ska arbeta för att sysselsättningen bland personer med psykisk och neuropsykiatrisk funktionsnedsättning förbättras. Alternativen behöver anpassas efter individen och därför upparbetas kontakter med företagare i närmiljön för att åstadkomma ett mer varierat utbud. Därmed sprids även kunskap till företagen om vad målgruppen kan bidra med.

Socialnämnden har i samverkan med stadsdelsnämnderna och intresse-/brukarorganisationer tagit fram en handlingsplan för utveckling av socialpsykiatri i staden. Stadsdelsnämnderna ska i samverkan med socialnämnden planera för utbyggnad av boenden för personer med psykisk funktionsnedsättning. Planering och genomförande ska utgå från handlingsplanen för utveckling av socialpsykiatri. Socialnämnden ska tillsammans med stadsdelsnämnderna utreda hur barnens rätt till självbestämmande och integritet kan stärkas inom psykiatri.

Våld i nära relationer

Arbetet mot våld i nära relationer ska prioriteras av samtliga nämnder. Stadsdelsnämnderna ska utveckla rutiner och metoder för att inventera målgrupperna och för att upptäcka våldet och hitta våldsutsatta. Varje stadsdelsnämnd ska ha ett våld i nära relationsteam som även ska vända sig till män. Ett större fokus behöver läggas på att utveckla det preventiva arbetet för att angripa våldets ursprung. Arbetet med ökade insatser till våldsutövare behöver utvecklas. Det ska finnas ett tydligt barnperspektiv i alla utredningar av vuxna som utsätts för våld, alternativt vuxna som utövar våld. Det ska alltid inledas en utredning när socialtjänsten får kännedom om att ett barn lever med våld i nära relation.

Riktade medel för arbetet mot våld i nära relationer baseras idag på fördelningsnyckeln för ekonomiskt bistånd. Fördelning av medel ska istället utgå från en kartläggning av den faktiska omfattningen av våld i nära relationer. Våld i nära relationer är en allvarlig folkhälsofråga som får stora konsekvenser för de drabbade. Alla som utsätts för våld har rätt till lika stöd oavsett inkomst.

Relationsvårdscentrum Sydosts (RVCS) stödverksamhet för personer som varit utsatta för våld samt för personer som har använt våld mot någon närstående, ska centraliseras i syfte att erbjuda stadens invånare tillgång till samma stöd oavsett var i staden de bor.

Barn som drabbats av våld i nära relation ska få möjlighet till Tryggare barn. Metoder som Signs of Safety och Caring Dads kan med fördel användas.

Även män drabbas av våld i nära relationer. Arbetet med våld i nära relationer ska inkludera olika målgrupper och kompetensen kring detta ska stärkas hos berörd personal. Staden ska erbjuda platser på skyddat boende för män. Flera par som är utsatta för hedersrelaterade hot bör ges plats på skyddade boenden. Stockholms stad ska som huvudstad också verka mot regeringen för tryggare och stabilare förutsättningar för kvinnojourer och skyddade boenden med nationellt intag.

Det är av stor vikt att stadsdelsnämnderna, socialnämnden samt skolnämnden och gymnasienämnden utformar regelverk och ekonomiskt stöd på ett sätt som garanterar skolgång eller pedagogisk verksamhet för de barn som tvingas leva under skydd, exempelvis på kvinnojourerna.

Hedersrelaterat våld och förtryck

Origo, det länsgemensamma resurscentret för hedersrelaterat våld och förtryck, ska fortsätta vara ett samlat kunskapscenter för unga. Staden ska verka för att Origos uppdrag utökas till att även arbeta med förebyggande insatser riktade mot unga samt med information och ökad kunskap till relevanta verksamheter som möter unga i sitt dagliga arbete. Origo ska arbeta aktivt för att uppmärksamma de pojkar som tvingas upprätthålla hedersnormer. Fler par som är utsatta för hedersrelaterade hot bör ges plats på skyddade boenden. Riktade stöd ska ges till verksamheter som arbetar för att motverka hedersproblematik.

Våldsbejakande extremism

Stockholms stad ska arbeta enligt de nya stadsövergripande riktlinjerna för våldsbejakande extremism. Stadsdelsnämnderna får i uppdrag att snarast arbeta fram lokala handlingsplaner. All stadens verksamhet ska bygga på forskning och beprövad erfarenhet.

Ekonomiska bidrag ska fräntas aktörer som upplåter en plattform för våldsbejakande extremism. Bidrag ska följas upp noggrant och utvärderas av den bidragsgivande nämnden.

Community Work

Konceptet Community Work, som innebär en bred samverkan på olika områden med en mängd lokala aktörer, ska initieras i fler stadsdelar. Den typen av samverkan ger en ökad vuxennärvaro i området och skapar förutsättningar för nära kontakt med föräldrar. Det är ett viktigt verktyg för att skapa social trygghet i stadsdelarna.

Kompetensförsörjning

En relativt hög rörlighet bland socialsekreterare och biståndsbedömare har uppmärksammats inom stadens socialtjänst. Den höga rörligheten får effekter på kvalitet, kontinuitet och arbetsmiljö. För att säkerställa en rättssäker myndighetsutövning och trygga en god kompetensförsörjning är det viktigt att såväl socialnämnden som stadsdelsnämnderna erbjuder nya medarbetare en gedigen introduktion och stöd till medarbetare med kort erfarenhet i form av handledning och mentorskap.

Kommunstyrelsen har i samråd med socialnämnden och stadsdelsnämnderna haft i uppdrag att ta fram förslag på ett introduktionsprogram för socialsekreterare och biståndsbedömare samt förslag på hur handledning/mentorskap för medarbetare med kort erfarenhet kan genomföras. Detta arbete ska fortsätta under 2017 och implementeras tillsammans med utvecklandet av karriärtjänsten för socialsekreterare. Chefer har en viktig roll i arbetet för att säkerställa en rättsäker myndighetsutövning och en god arbetsmiljö. Chefer behöver goda kunskaper om de krav arbetsgivarrollen ställer. Därför ska kommunstyrelsen i samråd med socialnämnden arbeta stadsövergripande med ledarutvecklingsprogram inom socialtjänsten.

Evidensbaserade metoder

De arbetssätt som stadens socialtjänst använder sig av ska vara evidensbaserade. Arbetet inom individ- och familjeomsorgen bedrivs alltmer utifrån kunskapsbaserade metoder, aktuell forskning samt resultatbaserat arbetssätt. Utvecklingen behöver fortsätta men arbetet och metoderna behöver framförallt också nogra dokumenteras, följas upp och utvärderas för att kunna sprida erfarenheter och goda exempel inom staden.

Utbildningssatsning

I socialnämndens budget ingår medel för utbildningsinsatser för verksamhetsområdet individ- och familjeomsorg som ska användas till utbildningsinsatser inom bas- och specialistnivå. Prioriterade områden är samverkansfrågor, barnperspektiv, MI (motiverande samtal), utförardokumentation och bemötandefrågor i det sociala arbetet.

Moderaternas förslag till budget 2017

Minskade kostnader för:

Föreningsbidrag individ- och familjeomsorg överförs till socialnämnden	1,0 mnkr
--	----------

Stadsmiljöverksamhet

Staden står inför stora investeringsbehov inom området och ett ökat slitage på befintlig parkmark med anledning av befolkningstillväxten. För att möta denna utveckling ska en koncentration till en stadsövergripande nämnd och därmed en ökad prioriteringsförmåga underlätta arbetet. Ansvaret för skötsel och underhåll samt renhållning av parker, naturområden, parkvägar och naturreservat övergår därför till trafiknämnden från och med den 1 januari 2017.

Likaså överförs stadsdelsnämndernas återstående investeringsbudgetar för stadsmiljöinvesteringar till trafiknämnden, som får ett utökat ansvar att i samråd med stadsdelsnämnderna prioritera och fördela 195,0 mnkr. I syfte att samordna stadens motionsspår ska samtliga motionsspår samlas under idrottsnämnden.

Moderaternas förslag till budget 2017

Minskade kostnader för:

Ansvar för stadsmiljöverksamhet överförs till trafiknämnden	174,2 mnkr
Skötsel och drift av motionsspår överförs till idrottsnämnden	5,4 mnkr

Ekonomiskt bistånd

Stadsdelsnämnderna ansvarar för myndighetsutövning gentemot enskilda medborgare som ansöker om ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen. Dessutom ansvarar stadsdelsnämnderna för insatser för att den enskilde ska bli självförsörjande.

Kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet

Stadens arbete med ekonomiskt bistånd ska utgå från ett tydligt barnperspektiv. Ett viktigt syfte med det utvecklingsarbete som bedrivits inom det ekonomiska biståndet är att samtliga stadsdelsnämnder ska använda evidensbaserade instrument för bedömning både vid nybesök samt vid långvarigt behov av ekonomiskt bistånd. Socialnämnden ska främja en fortsatt utveckling av detta arbete. Staden ska aktivt arbeta med att motverka, identifiera och utreda felaktiga utbetalningar.

Målsättningen med arbetet är att, vid sidan om att säkerställa ett kortvarigt ekonomiskt stöd till de som uppfyller socialtjänstlagens krav, minimera antalet bidragsberoende stockholmare. Erfarenheten visar att förstärkt handläggning inom ekonomiskt bistånd för att förstärka arbetet med initial och fördjupad bedömning har positiv effekt. I framtiden kommer det ställas krav på en förmåga till ökad – i huvudsak digital – förmåga till samverkan med andra myndigheter och inte minst Försäkringskassan. Kompetens för att klara denna samverkan måste säkerställas och kan enklare ske i större organisationer än mindre.

Bidragssystemen ska ge alla en grundläggande trygghet under perioder man inte kan arbeta och försörja sig själv. Samtidigt måste arbetet med att främja rehabiliterande insatser för mottagare av ekonomiskt bistånd utvecklas och drivkrafter för att arbeta stärkas för att inte riskera att förpassa människor i ett livslångt utanförskap och bidragsberoende. Mot bakgrund av detta ska ett bidragstak i försörjningsstöd av arbetsmarknadsskäl införas. Socialnämnden får i uppdrag att komplettera riktlinjerna för ekonomiskt bistånd i detta syfte.

Det finns skäl att utveckla arbetet med att främja rehabiliterande insatser för mottagare av ekonomiskt bistånd, för att få tillbaka människor i arbete och minska biståndsbehovet. Socialnämnden ska, tillsammans med representanter från stadsdelsnämnderna och arbetsmarknadsnämnden, etablera samverkan med Försäkringskassan i syfte att utforma rutiner för samarbete när personer med ekonomiskt bistånd är i behov av stöd för samordning av rehabilitering.

Genom Jobbtorg Stockholm ska alla som idag är beroende av ekonomiskt bistånd på grund av att de är arbetslösa garanteras en snabb individuell bedömning och en aktivitetsplan.

Moderaternas förslag till budget 2017

Minskade kostnader för:

Utbetalt bistånd, bidragstak	5,9 mnr
Sommarlovspeng	2,5 mnr
Föreningsbidrag ekonomiskt bistånd överförs till socialnämnden	0,2 mnr
SL-kort, ekonomiskt bistånd	48,7 mnr

Arbetsmarknadsåtgärder

Stadsdelsnämnderna ansvarar för att erbjuda ungdomar feriearbeten. Stadsdelsnämnderna ska aktivt stödja arbetsmarknadsnämnden i arbetet med arbetsmarknadsåtgärder vilket omfattar ett ansvar för att bereda platser för praktiktillfällena och för offentligt skyddade arbeten samt andra insatser som syftar till att den enskilde ska bli självförsörjande.

Kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet

Stockholms stad ska verka för att förbereda och rusta fler för det första jobbet och vara en region som drar till sig människor från andra delar av Sverige och världen, öppen för den mångfald av kulturer som det innebär. Den som kommer till Stockholm från ett annat land ska få en snabb introduktion där staden samarbetar med föreningar och arbetsliv för att människor ska lära sig ett nytt språk, en ny kultur och hitta ett nytt arbete.

Ansvar för verksamheten flyttas från stadsdelsnämnderna till arbetsmarknadsnämnden avseende arbetsmarknadsinsatser för personer som står längre ifrån arbetsmarknaden. För att möta behovet från stadsdelsnämnderna och effektivisera resursutnyttjandet utvidgas Jobbtorg Stockholms uppdrag till att även omfatta grupper som behöver arbetsträning eller annan arbetsmarknadsinsats parallellt med sociala stödinsatser av olika slag. Förslaget innebär att ansvaret för stadens arbetsmarknadsinsatser samlas hos arbetsmarknadsnämnden.

Förändringen medför ökad enhetlighet, det blir lättare att säkerställa att alla erbjuds samma typ av insatser oavsett vilken i stadsdel man bor, förbättrade förutsättningar för att skapa en kedja av insatser mellan arbetsmarknadsverksamheterna och jobbtorgen vilket motverkar risken att sökanden får upprepa samma insatser. Sökanden kan erbjudas ett större utbud av insatser för arbetsförberedelse genom att de ges tillgång till stadens alla arbetsmarknadsinsatser. Samverkan med Arbetsförmedlingen underlättas eftersom det kan ske via en ingång.

Moderaternas förslag till budget 2017

Minskade kostnader för:

Ansvar för arbetsmarknadsåtgärder överförs till arbetsmarknadsnämnden	214,0 mnkr
---	------------

Minskade intäkter för (-):

Ansvar för arbetsmarknadsåtgärder överförs till arbetsmarknadsnämnden	-27,4 mnkr
---	------------

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

4. Moderaternas förslag till budget 2017 och inriktning för 2018 och 2019 för **Stadsdelsnämnderna** godkänns.

Arbetsmarknadsnämnden

Försörjning genom eget arbete är avgörande för människors möjligheter att känna självständighet. Det ska alltid löna sig att arbeta. Deltagande i arbetslivet är också väsentligt för att det ger en delaktighet i det svenska samhället. Alla som har förmågan att arbeta ska ges stöd att komma in på arbetsmarknaden utifrån sina individuella förutsättningar. Ungdomar samt nyanlända flyktingar och invandrare ska särskilt prioriteras för att förebygga långvarigt utanförskap.

Kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet

Det är grundläggande att verka för en stark arbetslinje som väljer jobb före bidrag. Förutsättningar för nya jobb att växa fram måste skapas och fler måste få chansen att få en anställning.

Den som kommer till Stockholm från ett annat land ska ges en snabb introduktion där staden samarbetar med föreningar och arbetsliv för att människor ska lära sig ett nytt språk, en ny kultur och hitta ett nytt arbete. Oavsett ålder, kön och bakgrund ska det finnas möjlighet att få ett arbete som matchar utbildning och yrkeserfarenhet eller en utbildningsplats som passar intressen och förutsättningar.

Fortsatta satsningar på svenska för invandrare, SFI, är viktiga för att stärka individen och sänka trösklarna in på arbetsmarknaden.

Vuxna och unga vuxna som av olika anledningar inte har kommit in, eller inte finns kvar på arbetsmarknaden kan erbjudas insatser från både Arbetsförmedlingen och från staden. Stockholm ska verka för att förbereda och rusta fler för det första jobbet. Arbetet riktat till de unga och utrikesfödda som inte kommer in på arbetsmarknaden fullt ut ska stärkas. Jobbtorg Stockholm är en av flera insatser. Nämnden ska utveckla möjligheterna till introduktions-, praktik- och lärlingsverksamhet för skolelever, flyktingar och invandrare. Det ska ske i lokala företagsområden, särskilt i ytterstaden, och möjliggöra för att fler företag och verksamheter erbjuder sådana platser. I både Järva och Söderort ska arbetet med att stimulera till fler arbetstillfällen prioriteras i enlighet med tidigare ytterstadsarbete.

Stockholms stad ska fortsätta arbeta aktivt för att skapa en alltmer inkluderande arbetsmarknad och anställa fler personer med funktionsnedsättning. Arbetsmarknadsnämndens arbete tillsammans med socialnämnden för ökad sysselsättning, studier, praktik och arbete för personer med psykisk funktionsnedsättning ska fortsätta.

Stockholms stad ska i samverkan med företag och skolor arbeta för att fler ungdomar enklare ska ta sig in på arbetsmarknaden. Stockholm ska stärka arbetet med jobbförebilder och mentorer för ungdomar som står utanför arbetsmarknaden. För att stärka stadens arbete med yrkesintroduktionsanställningar ska staden bredda och stärka handledningen.

Arbetsmarknadsnämnden ska i samråd med socialnämnden och stadsdelsnämnderna särskilt fokusera på människor och familjer som är föremål för insatser från socialtjänsten. Det sociala företagandet spelar en viktig roll för att utöka möjligheterna för personer som står långt från arbetsmarknaden att bli delaktiga i sin egen rehabilitering, utveckla sin arbetsförmåga och delta i samhällslivet. Staden ska därför verka för att arbetsintegrerande företag kan tillhandahålla kontinuerligt stöd. Arbetsmarknadsnämnden ska även ges i uppdrag att se över hur de arbetsintegrerade företagen kan bedriva verksamhet till medborgarnas fördel.

Arbetsmarknadsnämnden övertar ansvaret för offentligt skyddat arbete och viss arbetsträningsverksamhet från stadsdelsnämnderna och en gemensam ingång ges till stadens arbetsmarknadsåtgärder under arbetsmarknadsnämndens ansvar.

Inom ramen för samordningsförbundet FINSAM ska det lokala näringslivet och organisationer samverka i utsatta stadsdelar i syfte att minska arbetslösheten, höja utbildningsnivån och minska ohälsaantalet samt förbättra integrationen.

Jobbtorg Stockholm

Jobbtorg Stockholm samordnar stadens insatser för att stödja fler arbetslösa i behov av ekonomiskt bistånd till egen försörjning. Genom Jobbtorg Stockholm ska alla som idag är beroende av ekonomiskt bistånd på grund av arbetslöshet garanteras en snabb individuell bedömning och en aktivitetsplan. För att möta behoven i staden av arbetsmarknadsåtgärder samt effektivisera resursutnyttjandet ska Jobbtorg Stockholms uppdrag utvidgas till att även omfatta individer som behöver arbetsträning eller annan arbetsmarknadsinsats parallellt med sociala stödinsatser.

Jobbtorg Stockholms uppdrag ska breddas till att arbeta med de som bedöms ha 20 procents arbetsförmåga. Psykiatriska diagnoser är en av de vanligaste orsakerna till sjukskrivningar och frånvaro på arbetsmarknaden. Jobbtorg Stockholm ska därför tillhandahålla spetskompetens inom området psykisk ohälsa.

För att optimera insatserna och göra dem mer enhetliga över hela staden ska arbetsmarknadsnämnden tillsammans med kommunstyrelsen och berörda nämnder utvärdera Jobbtorgens arbete och se över gränsdragningen mellan Jobbtorg och Jobbtorg Resurs samt stadsdelsnämndernas verksamheter. För att hjälpa unga in på arbetsmarknaden ska Jobbtorg Unga erbjuda arbetsmarknadsutbildningar som ökar deltagarens kunskap om utbildningsmöjligheter och att lyckas på arbetsmarknaden.

Jobbtorg Stockholm ska tillhandahålla en god tillgång till information och stöd för den som vill starta eget företag. Det ska vara möjligt för föräldrar att få ledigt från Jobbtorget under fyra veckor på sommaren för att tillbringa tid med sina barn.

Fler unga i arbete

Nämnden ska arbeta med att erbjuda praktik- och ungdomsanställningar för unga, ett erbjudande som även ska riktas till unga som inte uppstår försörjningsstöd. Arbetsmarknadsnämnden ska i samverkan med stadens bolag arbeta för att fler unga får möjlighet till anställning i staden genom ungdomsanställningsavtal och yrkesintroduktionsanställningar. Satsningar på feriearbete ska ytterligare fokuseras till ungdomar från ekonomiskt resurssvaga familjer. För långtidsarbetslösa ungdomar ska staden arbeta med särskilt utformat stöd såsom självstärkande program varvat med lämplig praktik och med personligt stöd. Det framgångsrika arbetet med stockholmsvärdar, äldrevärdar, ungdomsvärdar och omsorgsvärdar ska fortsätta och utvärderas under året för att se över möjligheten att sprida till fler områden framöver.

Studie- och yrkesvägledning utgör en viktig del i det arbete som bedrivs inom det kommunala uppföljningsansvaret för 16–19-åringar. Satsningen på unga 20–25 år, som riktas till arbetslösa med en social problematik, ska gälla unga upp till 29 år. Arbetsmarknadsnämnden, socialnämnden och stadsdelsnämnderna ska arbeta koordinerat med målgruppen vilket bland annat innebär att denna satsning behöver samordnas med den satsning som görs på sociala insatsgrupper under socialnämndens ansvar. Arbetet som påbörjades inom ramen för projekten Filur och Suvas ska fortsätta.

Staden ska planera för att erbjuda ungdomar i Stockholm feriearbeten under både sommar- och vinterferier och samverka med det privata näringslivet för att företag ska ta emot fler feriearbetande ungdomar. Satsningar på feriearbete ska ytterligare fokuseras till ungdomar från ekonomiskt resurssvaga familjer. Arbetsmarknadsnämnden ska i samverkan med gymnasienämnden erbjuda sommarföretagande, där ungdomar mellan 15–20 år ges möjlighet till ett utbildningskoncept där de under handledning ges möjlighet att sommarjobba som egenföretagare och förverkliga en idé under fyra veckors tid. Tillsammans med näringslivet ska en särskild webbplats för helg- och extrajobb etableras. Stockholms stad ska även, tillsammans med olika företagsorganisationer, stimulera och förstärka intresset för att starta eget, exempelvis i samarbete med Ung Företagsamhet.

Funktionsnedsättning

Stockholms stad ska fortsätta arbeta aktivt för att skapa en alltmer inkluderande arbetsmarknad och anställa fler personer med funktionsnedsättning. Arbetsmarknadsnämndens arbete tillsammans med socialnämnden för ökad sysselsättning, studier, praktik och arbete för personer med psykisk funktionsnedsättning ska fortsätta. Staden ska verka för fler enkla jobb och uppmuntra arbetstillfällen såsom serviceassistenter, där var och en får bidra efter sin förmåga. Arbetsplatser ska anpassas så att personer med funktionsnedsättningar blir delaktiga och ges förutsättningar att utföra serviceuppgifter på arbetsplatser. Arbetet ges antingen som en anpassad anställning eller som en utflyttad daglig verksamhet. Den studerande ska genom utbildning och de möjligheter som erbjuds på ett strukturerat sätt slussas in på den kommande arbetsplatsen. Arbetet som sker inom ramen för ALFA ska permanentas under arbetsmarknadsnämnden.

Deltagarna i daglig verksamhet ska ges möjlighet till kontakter med den ordinarie arbetsmarknaden. Arbetsmarknadsnämnden ska samarbeta med stadsdelsnämnderna i syfte att visa vägar till arbete. Incitamenten för att gå från daglig verksamhet till den ordinarie arbetsmarknaden ska utredas och stärkas. Daglig verksamhet med inriktning mot IT ska inrättas för att möta människor som kan använda sig av IT-baserade verktyg för arbetsträning och för att stärka sina arbetsfärdigheter.

Satsningen på visstidsanställningar för personer med funktionsnedsättning ska fortsätta.

Integration och etablering av människor från andra länder

Stockholms stad ska ge människor som kommer till Stockholm från ett annat land goda möjligheter till etablering på arbetsmarknaden och till integration i det svenska samhället. Stockholms stad ska öka kompetensen kring validering av nyanländas utbildning och yrkeserfarenhet i syfte att skynda på processen samt att sänka trösklarna till arbetsmarknaden. Arbetsmarknadsnämnden ska bistå i stadens arbete att utveckla rutiner för att säkra ett effektivt mottagande och integration av ensamkommande unga i Stockholm.

Staden ska genomföra en kartläggning av nyanländas kompetens och förmågor samt utbildningsbakgrund. Information ska därefter ges om potentiella arbetsgivare och hur en eventuell process framåt ser ut för respektive yrke.

En viktig förutsättning för en framgångsrik integration är möjligheten att starta och driva företag. För att fler med utländsk bakgrund ska kunna delta på den svenska arbetsmarknaden behöver Stockholm undanröja de hinder som försvårar för företagsetableringen och kraftigt minska byråkratin.

Samhällsorienteringen som ingår i etableringsstödet för nyanlända ska förstärkas. Inom ett år ska nyanlända genomgå en samhällsorientering från det att etableringen inleds. Kursen ska vara obligatorisk för såväl nyanlända som asylsökande och avslutas med ett kunskapsprov. Inom ramen för samhällsutbildningen ska det finnas ett tydligt fokus kring hedersrelaterat våld och förtryck som inkluderar kvinnors och barns rättigheter.

I Stockholms utanförskapsområden förekommer det idag en utbredd hederskultur. Många av de nyanlända som kommer till Sverige kommer från länder präglade av kulturella värderingar som begränsar människors frihet och som står i bjärt kontrast till det svenska samhällets lagar, regler och värderingar. Flickor och kvinnor är hederskulturens offer, men också pojkar blir både förövare och offer då de tvingas upprätthålla hedersnormer. Det är viktigt att från samhällets sida informera och tydliggöra vilka lagar som gäller i Sverige.

Stockholms stad ska initiera en integrationspakt i samverkan med näringslivet och berörda offentliga verksamheter. Fokus ska ligga på insatser såsom mentorskap, förebilder, integration och ökade anställningar av människor med utländsk bakgrund. En väsentlig del av integrationspakten är att staden initierar ett yrkesmentorsprogram för nyanlända för att underlätta etableringen på den

svenska arbetsmarknaden. Personer som har en yrkesbakgrund eller utbildning från sitt hemland ska erbjudas en mentor inom samma yrke eller bransch. Syftet är att erhålla information om yrket och hur det fungerar i Sverige. Mentorerna kan utifrån sin erfarenhet värdera den kunskap och kompetens som adepten besitter samtidigt som fler nyanlända kan skapa ett kontaktnät inom respektive yrkesområde.

Kunskaper i svenska språket och en fullgod samhällsorientering spelar en viktig roll för att på bästa sätt etablera sig på arbetsmarknaden och i det svenska samhället. SFI, svenska för invandrare, ska vara effektiv med en hög grad av valfrihet för den enskilde. Samtidigt ska det finnas en tydlig koppling mellan SFI och arbetsmarknaden. I Stockholm finns i dag en mångfald av utbildningsanordnare, både kommunala och fristående, som erbjuder ett brett och flexibelt utbud av kurser inom SFI. SFI finns på olika nivåer och utgår från individens förkunskaper. Individens behov av språkutbildning för att förverkliga sin framtidsdröm ska vara utgångspunkten i stadens SFI-organisation. För att underlätta för i synnerhet kvinnor ska SFI erbjuda möjlighet att delta i undervisningen tillsammans med spädbarn och undervisning i svenska ska tillhandahållas kombinerat med öppen förskola. Svenska med baby ska erbjudas på fler ställen runt om i staden.

SFI ska vara flexibel så att studier och praktik kan kombineras i större utsträckning. SFI ska också erbjudas på distans. Detta skapar möjligheter att förena studier i svenska med yrkesutbildning. För den som återfinns inom Jobbtorg Stockholm och är i behov av ytterligare SFI-studier ska SFI kunna vara en del av jobbplanen. Det är viktigt att SFI samverkar med Jobbtorgen och vuxenutbildningen för att utveckla utbildningar. Antalet avhopp från kurser inom SFI ska minska.

Kopplingen mellan svenskundervisning, livet i Sverige och den studerandes framtida yrkesval ska vara tydlig. För att minska väntetider samt öka integrationen i staden ska ett nytt Jobbtorg arbeta fokuserat med utländska akademiker med uppdrag att underlätta processerna med validering av kunskap och utländska universitetsexamina. Ett andra nytt Jobbtorg ska arbeta med nyanlända yrkesarbetare för att validering av kunskap ska gå snabbare och på så sätt korta steget till den svenska arbetsmarknaden. Där det finns möjlighet och behov ska utbildning i svenska för yrkesutbildade (SFX) utformas inom fler yrkes- och ämnesinriktningar. Nyanlända invandrare kommer snabbare ut på den reguljära arbetsmarknaden genom SFX-utbildningarna.

Frivilligorganisationer bedriver idag ett viktigt integrationsarbete för att underlätta nyanländas introduktion till språket och det svenska samhället. Satsningen på fadderverksamhet DUO permanentas och utökas med anledning av de positiva resultat som uppnåtts då en arena skapas för kontakter mellan nyanlända och etablerade stockholmare.

Kvinnor som omfattas av etableringsreformen får generellt mindre tillgång till insatser än män. De deltar i lägre utsträckning än män i utbildningar, arbetsmarknadsinsatser och praktik. Mot bakgrund av detta ska arbetsmarknadsnämnden i samverkan med övriga berörda aktörer arbeta för att fler kvin-

nor med utländsk bakgrund erbjuds språkutvecklande insatser samt arbetsmarknadsinsatser som ökar deras möjligheter att komma ut i arbete eller starta företag. Arbetsmarknadsinsatserna ska fördelas jämt mellan nyanlända kvinnor och män. Inom ramen för detta utvecklingsarbete bör bland annat behoven av uppsökande insatser i miljöer där målgruppen finns uppmärksammas liksom behoven av en utökad samverkan med invandrarorganisationer.

Vuxenutbildning

Stockholms stad ska verka för att fler vuxna ska få en möjlighet att gå en yrkesutbildning genom att hemställa hos regeringen om att bygga ut yrkesvux och permanenta anslagsansökningarna till kommunerna. Staden ska även tillhandahålla egna platser för att bidra till att nå till de grupper som saknar gymnasieutbildning och arbetsmarknadsnämnden tillskjuts medel för detta.

Kommunal vuxenutbildning ska stödja och stimulera vuxna i deras lärande. De vuxna ska ges möjlighet att utveckla sina kunskaper och sin kompetens i syfte att stärka sin ställning i arbetslivet. Utgångspunkten för utbildningen är den enskildes behov och förutsättningar. Vuxenutbildning bedrivs i staden av skolor i egen regi samt av externt upphandlade anordnare. Yrkesinriktade kurser inom vuxenutbildningen är mycket populära och leder i hög grad till arbete. Stockholms stad ska därför verka för att rätten att läsa in såväl grundläggande som särskild behörighet till högskolestudier på den kommunala vuxenutbildningen utökas till att bli en generell rättighet för alla som är behöriga till sådan utbildning.

Arbetsmarknadsnämnden ska erbjuda yrkesutbildningar till personer som har svårt att etablera sig på arbetsmarknaden. Flera av dessa kurser och utbildningar genomförs av gymnasieskolan. För att stadens gemensamma resurser ska kunna användas på ett effektivt sätt är det viktigt att arbetsmarknadsnämnden samverkar med gymnasienämnden för att utveckla yrkeskurser och yrkesutbildningar både inom vuxenutbildningen och inom SFI.

Inom vuxenutbildningen är en kompetent och engagerad lärarkår avgörande för skolans och utbildningens kvalitet. Nya karriärvägar ska skapas för lärare genom karriärtjänster och ökade möjligheter till forskning. Yrkesutbildningar med nära kopplingar till arbetslivet har visat sig vara mycket framgångsrika. Staden bör underlätta och satsa på dessa utbildningar och deras tillgångar och fortsätta verka för att yrkesutbildningar ges rätt förutsättningar att utvecklas.

Moderaternas förslag till budget 2017

Minskade kostnader för:

Medverkan i och åtgärder inom ramen för de lokala utvecklingsprogrammen i ytterstaden	2,0 mnkr
SL-kort till ungdomar i arbetsmarknadspolitiska åtgärder	1,0 mnkr
Utvecklingsprojekt, exempelvis inom ESF	10,0 mnkr

Ökade kostnader för (-):

Höjd schablon SFI	-8,3 mnkr
Förstärkt samhällsorientering nyanlända och asylsökande	-5,0 mnkr
Integrationspakt med yrkesmentorsprogram för nyanlända	-6,3 mnkr

(M):74

Utbyggnad yrkesvux	-3,5 mnkr
Nya Jobbtorg med specialiserade uppdrag om validering	-6,0 mnkr
Jobsatsning för personer med funktionsnedsättning	-10,0 mnkr
Ansvar för arbetsmarknadsåtgärder överförs från stadsdelsnämnderna	-214,0 mnkr

Ökade intäkter för:

Ansvar för arbetsmarknadsåtgärder överförs från stadsdelsnämnderna	27,4 mnkr
--	-----------

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

5. Moderaternas förslag till budget 2017 och inriktning för 2018 och 2019 för **Arbetsmarknadsnämnden** godkänns.

Avfallsnämnden

Nämndens uppgifter

Avfallsnämnden har verksamhetsansvaret för de uppgifter som enligt miljöbalken eller andra författningar åvilar staden i fråga om avfallshantering. I detta ligger att upprätta förslag till renhållningsordning och avfallsplan samt att upprätta förslag till taxor för hämtning, transport och behandling av hushållsavfall.

Omfattningen av nämndens uppgifter är därmed reglerad i lag och författning. Utförandet av den faktiska avfallsverksamheten åligger Stockholms Stadshus AB:s dotterbolag Stockholm och Vatten Avfall AB. Verksamheten bedrivs inom dess dotterbolag Stockholm Avfall AB.

Avfallsnämndens huvudinriktning är att förebygga avfall. Avfallsnämndens ansvarsområde är hushållsavfall, men i uppdraget ska även ingå att med sakkunskap arbeta aktivt gentemot byggherrarna i Stockholm för att öka medvetenheten och ambitionen att minska byggavfallet.

Avfallshanteringen är en naturlig del i Stockholms stads infrastrukturplanering och därigenom ska nämndens sakkunskap i denna del tillvaratas.

Nämndens ledamöter utgör genom personalunion även styrelse för Stockholm Avfall AB. Budget för nämndens verksamhet upprättas därför inom Stockholm Avfall AB.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

6. Moderaternas förslag till budget 2017 och inriktning för 2018 och 2019 för **Avfallsnämnden** godkänns.

Exploateringsnämnden

Stockholm växer i en historisk omfattning, vilket ställer krav på ett högt bostadsbyggande. Exploateringsnämnden ska prioritera att 50 000 bostäder i blandade upplåtelseformer påbörjas till 2020. Nämnden ska i sitt arbete säkerställa en god projektekonomi och sälja mark till marknadspris för att långsiktigt kunna upprätthålla en hög investeringstakt. Markpolitiken ska utgå från marknadsmässiga förutsättningar och bidra till sund konkurrens i byggbranschen.

Kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet

Exploateringsnämndens främsta uppdrag handlar om att ta fram markanvisningar med bostäder för att motverka rådande bostadsbrist. Samtidigt ska exploateringsnämnden planera för ett modernt, hållbart och välfungerande stadsrum, där redan befintliga stadsdelar tillåts växa samman.

Stockholm har idag, förutom centrala innerstaden, en utbredd struktur, vilket till stor del kan härledas till ytterstadens planering och genomförande på 1950-, 1960- och 1970-talen. Idag behöver därför staden byggas tätare och det som redan är byggt förbättras. Nya funktionsblandade stadsdelar ska växa fram, med en mångfald av upplåtelseformer. 140 000 bostäder ska byggas till 2030, varav 50 000 påbörjas till 2020. Av dessa ska hälften vara smålägenheter och hälften ska också vara hyresrätter.

Det innebär att exploateringsnämnden tillsammans med stadsbyggnadsnämnden och andra berörda nämnder och styrelser ska skapa förutsättningar för den höga ambitionen, avvägt mot bedömt investeringsutrymme, förväntad inflyttning och tillväxt. Nämnden ska planera så att en hög bostadsproduktion i stabilt tempo över konjunkturcyklerna säkerställs.

Exploateringsnämndens markanvisningar ska vägledas av målsättningen om en god funktionsblandning, med kommersiella lokaler i bottenplan och en mångfald av upplåtelseformer i hela staden: hyresrätter, bostadsrätter, kollektivboende, ägarlägenheter, studentbostäder och småhus. Nämnden ska lägga stor vikt vid att finna externa intressenter som kan bidra till en positiv utveckling. I sammanhanget är det viktigt att allmännyttan verkar på marknadsmässiga villkor på ett sätt som säkrar likställighet och konkurrensneutralitet gentemot kommersiella aktörer.

Målsättningen är att utveckla Stockholm-Mälarenregionen till en integrerad arbets- och bostadsmarknad med ett brett utbud av bostäder i olika boende- och upplåtelseformer, storlekar och standarder.

Exploateringsnämnden ska tillsammans socialnämnden och trafiknämnden bidra till stadens nollvision för olagliga boplatser, svensk lag och stadens ordningsföreskrifter ska gälla lika för alla. Staden måste arbeta målmedvetet med verkamma insatser för att förebygga etableringen av olagliga boplatser och stärka dialogen och samverka med berörda aktörer. Nämnden tillförs extra medel för detta ändamål.

Ökad byggtakt

Dagens dysfunktionella bostadsmarknad utmärks av att många människor står i bostadskö, att flyttkedjor inte fungerar och att bostadsbrist råder som gör det svårt för ekonomiskt svaga grupper att köpa en bostad.

Samtidigt är det är beklagligt att företag i en av Europas snabbast växande städer upplever att det är brist på bostäder, som är fundamentalt inte för bara stadens invånare, utan även för ett fungerande näringsliv. En högre byggtakt är helt nödvändig för att människor ska kunna bosätta sig i Stockholm och för en bättre tillväxt som ger välfärd till alla.

En modern stad med fokus på kvalitet

Över tid har andelen mindre lägenheter minskat i förhållande till det totala bostadsbeståndet. År 1950 var tre av fyra lägenheter i staden en- eller tvårummare medan motsvarande siffra idag är drygt hälften av alla lägenheter. Andelen små lägenheter är störst i innerstaden medan större lägenheter dominerar i stadens yttre områden. Större lägenheter kan upplevas som en bättre boendekvalitet med mer utrymme, men det ger också svårigheter för de som efterfrågar en mindre bostad, till exempel studenter och små hushåll. Ensamhushållens andel anses vara hög i Stockholm. De har ökat kraftigt under de senaste decennierna och uppskattats till över 50 procent i Stockholmsregionen. Att bygga flera mindre lägenheter är nödvändigt för att såväl minska invånarnas boendekostnad som för att skapa fler bostäder.

Nämnden ska verka för ökad kvalitet i den bebyggda miljön. Det som byggs nytt ska vara varierat i såväl gestaltning som till upplåtelseform, och fokusera på kvarterstadens kvaliteter med levande bottenvåningar och en tydlig gränsdragning mellan privata och offentliga ytor. I vissa delar av staden kan det vara värdefullt att inta en tillåtande hållning till arkitektoniska uttryck som sticker ut, i andra delar kan det istället vara värdefullt med en tydlig anpassning till den befintliga miljön. I syfte att förädla stadens visuella intryck ska nämnden även verka för att berika Stockholm med bebyggelse i mer klassisk byggstil. Grönområden, parker och vattenspeglar ska tillgängliggöras och förädlas på så sätt att de kommer fler stockholmare och besökare till del.

Det finns ett antal knutpunkter i stadens offentliga rum som är i behov av att rustas upp och göras mer attraktiva för stockholmare och turister. Exploateringsnämnden ska, tillsammans med trafیکنämnden, verka för att dessa platser inventeras och att upprustning genomförs. Det gäller exempelvis Gullmarsplan och Fridhemsplan, men även Odenplan där nämnden ska verka för tillskapandet av en piazza.

Exploateringsnämnden ska, tillsammans med kulturnämnden, verka för att förstärka investeringar som bidrar till att säkerställa ett tryggt, snyggt och attraktivt stadsrum genom att utveckla enprocentregeln.

Slussen är en av stadens viktigaste knutpunkter för gående, cyklister och kollektivtrafik. Nya Slussen byggs för att också bli en av Stockholms mest attraktiva mötesplatser med parker, nöjen och kultur, restauranger och caféer. Det finns i samband med detta goda möjligheter att etablera en permanent plats för

en fiskmarknad i den nya handelsytan, med närproducerade råvaror och lokalt fångad fisk från till exempel Mälaren, Hjälmaren och Saltsjön. Det torde finnas goda förutsättningar för en kommersiell aktör att bedriva denna typ av verksamhet. Exploateringsnämnden ska utreda förutsättningarna för att reservera en permanent plats för en kommersiell aktör att bedriva fiskmarknad vid Nya Slussen.

Vidare ska exploateringsnämnden utreda förutsättningarna för att flytta saluhallsverksamheten i Söderhallarna till Nya Slussen.

Arbetet med förverkligandet av en internationell gästspelsscen i gasverksområdet i Norra Djurgårdsstaden ska fortgå i samverkan med fastighetsnämnden och kulturnämnden.

Den hållbara staden

En av stadens största utmaningar är att skapa ett levande och attraktivt Stockholm i stadens alla områden. För det behövs en ökad blandning av arbetsplatser, service och bostäder och en väl fungerande kollektivtrafik i hela staden. Det är av största vikt att staden har ett fortsatt planeringsperspektiv som strävar mot att innerstaden utvidgas ”över vattnet” samtidigt som det skapas flera tyngdpunkter utanför innerstaden och stadens olika delar kopplas samman. Det är även viktigt ur ett klimat- och energiperspektiv, exempelvis i samplaneringen av byggande av bostäder/arbetsplatser och kollektivtrafik.

Det tar tid att bygga, speciellt nya stadsdelar med komplexa planeringsprocesser. Ännu längre tid tar det att få ordning på den infrastruktur som ska försörja bostäderna. Genom att exploatera mark som inte är förenad med höga grundkostnader samt genom att öka exploateringsgraden kan lönsamheten i projekten öka. En hög exploateringsgrad är därför särskilt viktig i kollektivtrafiknära lägen. I dessa lägen finns goda förutsättningar för att bygga högt, tätt och fler bostäder än vad som görs idag. En tät stad har större förutsättningar att vara såväl klimatsmart som ekologiskt och socialt hållbar.

Planeringen av nya bostäder ska gå hand i hand med satsningar på infrastruktur. Exploateringsnämnden ska tillsammans med kommunstyrelsen och andra berörda nämnder i Stockholms stad, trafiknämnden i Stockholms läns landsting samt övriga kommuner i länet utreda förutsättningarna för hur investeringar i ny kollektivtrafik lättare kan finansieras genom exploateringsintäkter med syfte att stärka kommunernas möjligheter att utveckla kollektivtrafiken i expansiva stadsdelar.

Nyproducerade byggnader ska byggas så energieffektivt som möjligt, men minskad miljöpåverkan kräver också att åtgärder vidtas i det befintliga fastighetsbeståndet. Detta kan till exempel ske i samråd med Energicentrum.

Planeringen ska också ta hänsyn till kommande och framtida behov av ytor för kommunteknisk infrastruktur som exempelvis återvinningscentraler och snöupplag. Ett större invånarantal ökar trycket på stadens parker, grönområden och vattenspeglar. Därför är det viktigt att peka ut strategiskt viktiga naturområden och att hantera bebyggelse vid och på vatten varsamt.

Exploateringsnämnden ska, efter överenskommelse med Huddinge kommun och i samråd med miljö- och hälsoskyddsnämnden, verka för att sjön Mågelungen restaureras. Arbetet ska ledas av exploateringsnämnden.

Exploateringsnämnden ska, i samverkan med miljö- och hälsoskyddsnämnden, initiera ett projekt i syfte att skapa Sveriges första byggnad som certifieras enligt systemet Living Building Challenge. Certifieringssystemet innebär att byggnadens utformning och funktionalitet anpassas till omgivningen och hämtar energi och vatten från mark och luft.

City

Stadens vision för City är att det ska bli en levande stadsdel dygnet runt, med attraktiva stadsmiljöer, fler bostäder, en mångfald av aktiviteter och stärkt cityhandel. Exploateringsnämnden leder det operativa arbetet för genomförandet av visionen. Proportionerna mellan kontorsyta och boendeyta i området ska förändras, till boendeytans fördel. I så hög utsträckning som möjligt ska alla nya detaljplaner innehålla bostäder. City ska erbjuda ett rikt utbud av restauranger, caféer och butiker, liksom en blandning av arbetsplatser och bostäder. Det är av stor vikt att utvecklingen av City därför även säkerställer fullgoda gång- och cykelvägar, kollektivtrafik och andra tillgänglighetsaspekter.

Brunkebergstorg ska utvecklas till en levande plats i City så att uteserveringar och kulturaktiviteter kan fylla delar av torget. Torget ska utvecklas som en del av stadsutvecklingsområdet City.

Exploateringsnämnden ska i samarbete med Stockholms Hamn AB utreda förutsättningarna att etablera en gästhamn i kommersiell drift vid Skeppsbron.

Strategisk planering

De planerade nya bostäderna innebär en omfattande förtätning av i första hand innerstaden och dess närliggande områden, den centrala stadens utvidgning, samt också vissa tyngdpunkter, till exempel i Farsta, Älvsjö, Brommaplan och Kista. Denna förtätning kan göras dels genom kompletteringsbebyggelse, dels genom en mera omfattande stadsomvandling. En förtätning skapar större möjligheter att spara värdefull natur och ökade stadskvaliteter med bättre utbud av butiker, restauranger och kulturverksamheter liksom närhet till kollektiv spårtrafik och grönområden.

Inom ramen för denna utveckling behöver staden stärka hållbarhetsperspektiven samt ytterligare utveckla strategierna för planering och ekonomi. Staden kan även behöva vara beredd att ta en mer aktiv roll för att få igång bostadsbyggandet i prioriterade områden i ytterstaden. En förtätning behöver göras för att bidra till såväl bättre förutsättningar för kollektivtrafik som till ökad service, kultur, handel och moderna stadsmiljöer och tillgängliga grönområden.

Bromma flygplats har en central betydelse för Stockholms tillgänglighet gentemot omvärlden och möjligheterna till smidig arbetspendling från hela övriga landet. Avtalet med Swedavia om Bromma flygplats ska löpa enligt beslut till 2038. Exploateringsnämnden ska i områdesplanering och markanvisningar i flygplatsens närområde utgå ifrån fortsatt flygtrafik på Bromma.

Exploateringsnämnden ska tillsammans med övriga berörda nämnder säkerställa att staden på ett tidigt stadium planerar för offentlig service, inte minst boenden för personer med funktionsnedsättning, men även förskolor, skolor, idrott och rekreation, övrig omsorg, kultur med mera i stadsutvecklingsområdena. I samband med större bostadsexploateringsprojekt ska inriktningen vara att projekten ska innehålla en andel om minst fem procent lägenheter för särskilt boende med prioriterad inriktning boenden för personer med funktionsnedsättningar.

Stadens behov av skolor och förskolor ska utgå från en långsiktig planering. Exploateringsnämnden ska redan i planeringsprocessen utveckla samverkan med framför allt skolnämnden, berörda stadsdelsnämnder, stadsbyggnadsnämnden och SISAB för att säkra tillgången på platser i förskolor och skolor i både kommunal och fristående regi.

Nämnden ska i den fysiska planeringen skapa goda förutsättningar för utveckling av högre utbildning och forskning samt för att öka antalet arbetsplatser i nya utvecklingsområden i ytterstaden.

Bostäder för alla

Att verka för yteffektiva lägenheter med lägre boendekostnad är en viktig del i arbetet med att skapa en mångfald i bostadsbeståndet. Exploateringsnämnden ska, tillsammans med stadsbyggnadsnämnden, utreda möjligheter och förutsättningar för ett pilotförsök med en stadsplaneringsmodell där en stor, generell detaljplan görs innan markanvisningar sker. Tonvikten ska läggas på gatustruktur, tomtindelning och total byggnadsvolym. Pilotprojektet ska utvärderas för att bedöma huruvida ett sådant tillvägagångssätt kan leda till en snabbare och effektivare stadsbyggnadsprocess, med minskade kostnader och en ökad variation i det som byggs som följd.

För att säkerställa en långsiktig hållbar tillgång på bostäder för studenter ska exploateringsnämnden markanvisa minst 300 nya studentlägenheter per år på stadens mark. Ambitionen är att minst 4 500 studentbostäder ska färdigställas till 2018. Exploateringsnämnden ska i nära samarbete med berörda nämnder och bolag utreda lämpliga platser för tillfälliga studentbostäder.

Under 2017 ska exploateringsnämnden initiera tre markanvisningstävlingar för lägre hyra med omkring 200 lägenheter, i kollektivtrafknära lägen, per tävling. I största möjliga mån ska markanvisningstävlingarna avse platser som kräver enkel grundläggning utan behov av pålning för att ytterligare få ned produktionskostnaden och därmed hyran. Utgångspunkten ska vara att den aktör som kan bygga med den lägsta hyran får markanvisningen. Ett antal grundkriterier gällande kvalitet, planlösningar som optimerar antalet möjliga lägenheter och uppfyller stadens grundläggande miljökrav ska ställas.

Exploateringsnämnden ska utreda förutsättningar och möjligheter för att ta ut halv tomträttsavgäld för ett mindre än 30 kvadratmeter.

Det är väsentligt att staden fortsätter att bidra med goda exempel för att visa på möjligheter att sänka byggkostnaderna. Det är också viktigt att såväl exploateringsnämnden som stadsbyggnadsnämnden och stadens bostadsbolag med flera samverkar kring utvecklingsfrågor kring planering och byggande. Efterfrågan på ungdomslägenheter är större än utbudet idag och efterfrågan bedöms öka i och med 90-talisternas inträde på bostadsmarknaden. Nämnden ska arbeta för att öka antalet markanvisningar avseende ungdomsbostäder.

Prioriterade områden

Exploateringsnämnden ska, tillsammans med berörda nämnder, starta planeringen för en ny stadsdel mellan Gubbängen och Skarpnäck. Fokus ska ligga på att skapa kvaliteter med blandad bebyggelse, nya verksamheter och en anlagd stadspark. Här finns möjlighet att skapa uppemot 4 000 nya bostäder med blandade upplåtelseformer.

Ett helhetsgrepp ska tas på Rinkeby, Bromsten, Tensta och Spånga i syfte att planlägga och anvisa mark för omkring 5 000 nya bostäder på sådant sätt att stadsdelarna såväl förtätas som byggs samman. I motsvarande syfte ska berörda nämnder utreda förutsättningarna att planlägga och anvisa mark mellan Tensta och Lunda industriområde med omkring 1 000 bostäder, liksom ytterligare cirka 2 000 bostäder inom ramen för programmet Bagarmossen–Skarpnäck.

Exploateringsnämnden ska i samarbete med stadsbyggnadsnämnden utreda förutsättningarna för att utveckla Tenstastråket och Hagstråket på motsvarande sätt som gjorts med Rinkebystråket.

Exploateringsnämnden ska i samarbete med stadsbyggnadsnämnden utreda förutsättningarna för att överdäcka Hammarby Fabriksväg och länka samman Hammarby Sjöstad och Hammarbyhöjden med omkring 1 500 nya bostäder, varav minst 500 ska vara hyresrätter. Överdäckning har tidigare identifierats som möjlig och ekonomiskt realistisk där vägar blir till bostäder och stadsdelar kan växa samman. Närheten till kollektivtrafik är mycket god, inte minst när utbyggnaden av tunnelbanan är klar.

Spårområdet norr om centralstationen är en bullrig barriär i ett av stadens mest centrala lägen. Exploateringsnämnden ska tillsammans med stadsbyggnadsnämnden och i samverkan med berörda fastighetsägare utreda förutsättningarna för att utveckla platsen till en tät och attraktiv stadsmiljö som binder samman Norrmalm och Kungsholmen. Klara sjö ska inte längre vara en bortglömd kanal mellan spårområdet och Kungsholmen.

Exploateringsnämnden ska i samarbete med stadsbyggnadsnämnden utreda förutsättningarna för att överdäcka två delar av Södertäljevägen. Dels sträckan från Liljeholmsbrons södra del ned mot Nybodahöjden, dels på sträckan mellan Västertorp och Fruängen. Marken öster om Södertäljevägen vid Årstadal har varit föremål för diskussion om möjligheterna till överdäckning. Överdäckningarna skulle totalt kunna möjliggöra omkring 3 000 nya bostäder samt service, kontor och hotell, och genomföras i etapper.

Fruängen är en av tyngdpunkterna för stadsutveckling som pekas ut i Promenadstaden. Rapporten Bostadspotential i Stockholm visar på en möjlig utveckling med omkring 2 700 nya bostäder. Inom ramen för detta ska exploateringsnämnden i samarbete med stadsbyggnadsnämnden utreda förutsättningarna för en överdäckning av Södertäljevägen med en sträcka om 300 meter strax väster om spåret mellan stationerna Västertorp och Fruängen. Detta skulle möjliggöra omkring 400 nya bostäder och skapa mycket goda kopplingar mellan de två stadsdelarna.

Exploateringsnämnden ska i samarbete med stadsbyggnadsnämnden utreda förutsättningarna för att utveckla Tyngdpunkt Farsta med ytterligare bostäder genom projektet Farsta Strandstad. Stadsdelarna Fagersjö och Farsta byggs samman genom att skapa 1 000 nya bostäder vid och intill sjön Magelungen. Farsta Strandstad ska symboliseras av friskt vatten som alla Farstabor kan njuta av – en badsjö. Utgångspunkten ska vara att bygga stad istället för separata punkthus. Det ger större stadskvaliteter samtidigt som värdefulla träd och andra ekologiska värden kan bevaras i större utsträckning.

Planeringsarbetet med Ulvsunda sjöstad ska återupptas. Området är stort och kan med stadsbebyggelse liknande Hammarby sjöstad generera mellan 3 000 och 5 000 bostäder precis invid den framtida tvärbanan.

Exploateringsnämnden tillsammans med stadsbyggnadsnämnden och trafiknämnden ska tillse att Söderstaden utvecklas till en stadsdel med mycket god kollektivtrafik där det är enkelt och naturligt att välja andra färdmedel än bil. Det framtida handelsområdet ska präglas av modern mobilitet och köp med hemleveranser. Staden som aktör ska verka för att underlätta företagande. Därför ska exploateringsnämnden utreda förutsättningarna för etablerandet av ett företagshotell i Slakthusområdet.

Effektiva processer är en nyckelfaktor för att klara målen

Exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden ska, i samråd med trafiknämnden, gemensamt ta fram tydliga produktionsplaner på fem, tio och 15 års sikt. Nämnderna ska även samarbeta med Stockholms Stadshus AB i produktionsplaneringen. Utbyggnaden av staden ska ske enligt de strategier för stadsutveckling som fastställts i översiktsplanen. Byggnad i goda befintliga kollektivtrafiklägen samt lägen där planering av nya kollektivtrafikförbindelser och vägar pågår ska prioriteras. Fördelning ska ske utifrån ett geografiskt perspektiv samt utifrån översiktsplanens stadsutvecklingsstrategier. Förutom översiktsplanen ska dessa produktionsplaner också utgå ifrån förutsättningar och möjligheter som redovisas i rapporten Bostadspotential i Stockholm. Exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden ska, tidigt i planprocessen, samråda med berörda nämnder och styrelser.

Planerna ska uppdateras och redovisas årligen och ha en tydlig koppling till markanvisningar, detaljplaner och satsningar på utbyggd infrastruktur. Exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden ska, i samråd med trafiknämnden, gemensamt och som del av produktionsplaneringen, redovisa planerad fördelning mellan s.k. kompletteringsprojekt och projekt i områdesprogram. Fördelning per upplåtelseform ska redovisas samt fördelning mellan studentbostäder,

små bostäder (1–2 rum och kök) och övriga bostäder. Som del av produktionsplaneringen för bostäder ska komplettering av övriga investeringskategorier såsom skolor, idrottshallar m.m. ske för att fånga helhetsperspektivet. Planering av nya skolor och förskolor ska ingå i markanvisningsskedet.

Trafik

Exploateringsnämnden ska i exploateringsprojekt som innehåller trafikfrågor tidigt samverka med trafiknämnden samt företrädesvis använda trafiknämndens kompetens och projektledare i projekten. Det är viktigt att staden så långt det är möjligt uppnår full kostnadstäckning för nedlagt arbete i stora infrastrukturprojekt. Detta förutsätter ett nära samarbete mellan exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden samt Stockholms Stadshus AB.

Det är viktigt att staden ytterligare fördjupar och intensifierar samarbetet och planeringen med trafiknämnden i Stockholms läns landsting, Trafikverket och regionens övriga aktörer i dessa frågor. Det är särskilt viktigt att nya stadsdelar har en välfungerande kollektivtrafik på plats redan vid inflyttning.

Exploateringsnämnden ska beakta ”Strategi för ökad cykling i Stockholms stad” i samband med planering och utveckling av nya och befintliga områden. Vid nybyggnation ska det tidigt planeras för ett ökat cyklande och behovet av cykelparkeringar ska beaktas.

Staden tillämpar flexibla parkeringstal. Som ett komplement ska exploateringsnämnden tillsammans med trafiknämnden och stadsbyggnadsnämnden använda ”Gröna parkeringstal”. Gröna parkeringstal möjliggör positiva mobilitetstjänster genom att staden ger ett byggföretag reducerad parkeringsnorm i utbyte mot att byggföretaget tillhandahåller dessa. Exempel på positiva mobilitetstjänster är attraktiva cykelrum i markplan eller medlemskap i en bilpool. Exploateringsnämnden ska, tillsammans med stadsbyggnadsnämnden och trafiknämnden, uppmuntra bilpoolsinfrastruktur vid nya exploateringar.

Exploateringsnämnden ska i samverkan med Stockholms Stads Parkerings AB, trafiknämnden i Stockholms läns landsting och berörda grannkommuner verka för fler infarts- och utfartsparkeringar. Det är väsentligt att stockholmarnas vardag underlättas genom bilparkeringar utifrån behov och på väl avvägda platser, företrädesvis i kollektivtrafiknära lägen. Reducerade parkeringstal och omotiverat höjda parkeringsavgifter skäl försvårar för människors livspussel. Marknadsinitiativ som uppstår i exempelvis delningsekonomi ska uppmuntras.

Exploateringsnämnden ska, i samverkan med andra berörda nämnder, utreda förutsättningar och möjligheter att upplåta särskilda platser i närheten av kollektivtrafik för tillfälliga upplåtelse av cyklar och hyrbilar.

Ekonomisk hållbarhet

Utbyggnaden av Stockholm ska ske på en långsiktigt hållbar nivå. Takten i bostadsbyggandet ska vara hög och det ska finnas utrymme för de investeringar som krävs för infrastruktur, omsorg om äldre och personer med funktionsnedsättning, förskola, skola med mera. Lönsamheten är avgörande då stadens fi-

nansiella resurser är begränsade. Det är viktigt att tidigt översiktligt bedöma lönsamhetspotentialen i projekten. Genom att exploatera mark som inte är för- enad med höga grundkostnader samt genom att öka exploateringsgraden kan lönsamheten i projekten öka. En hög exploateringsgrad är särskilt viktig i kol- lektivtrafiknära lägen. Försäljningsinkomster från framför allt exploaterings- projekten är en mycket viktig förutsättning för att realisera den utbyggnad av Stockholm som sker och planeras de kommande åren.

I markanvisningar ska nämnden i ett så tidigt skede som möjligt beakta rele- vanta frågeställningar och därmed undvika onödiga förskjutningar av proces- sen. Exploateringsnämnden ska tillsammans med stadsbyggnadsnämnden lö- pande följa upp relevanta nyckeltal för att säkerställa att vidtagna åtgärder le- der till en ökad effektivitet i hela stadsbyggnadsprocessen. Exploaterings- nämndens samarbete med framför allt stadsbyggnadsnämnden och trafiknäm- den ska utvecklas vidare.

Tomträttsavgälder

Nämnden ska fokusera på projekt som bedöms vara realistiska att genomföra i närtid utifrån projektens beslutsläge, måluppfyllelse och ekonomi. Nämnden ska arbeta utifrån investeringsstrategin. Exploateringsnämnden ska utreda möj- ligheten att vid markförsäljning och tomträttsavgälder ta hänsyn till prognosti- serade markvärdesstegringar till följd av stadens investeringsplaner.

Exploateringsnämnden har beslutat att höja tomträttsavgälderna för småhus och flerfamiljshus. Med hänsyn till stockholmarnas hushållsekonomi ska detta be- slut återtas, och nuvarande avgäldsnivåer ska fortsätta att gälla.

Bostadsbyggande i dialog med stockholmarna

När staden ökar takten i bostadsbyggandet kommer det att innebära att stads- miljörerna i delar av staden förändras och förtätas i olika utsträckning. Det kommer att kräva en löpande och strukturerad dialog med stockholmarna om varför det byggs och hur det bäst bör göras för att skapa en god stadsmiljö och en hållbar stadsutveckling. Det behöver göras i samordning med ett allt effekti- vare arbete med planprocessen.

Exploateringsnämnden ska, tillsammans med berörda nämnder, i större exploa- teringsprojekt utveckla en utökad dialog i ett tidigt skede med målet att minska antalet överklagade detaljplaner. Exploateringsnämnden ska, tillsammans med stadsbyggnadsnämnden, verka för att handläggningstiden från markanvisning till godkänd/antagen plan kortas med 20 procent.

Moderaternas förslag till budget 2017

Minskade kostnader för:

Höjd ambitionsnivå för att klara byggmålen	8,0 mnkr
Ökade kostnader för strategisk planering	3,0 mnkr

Ökade kostnader för (-):

Nollvision mot olagliga boplatser	-2,2 mnkr
-----------------------------------	-----------

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

7. Moderaternas förslag till budget 2017 och inriktning för 2018 och 2019 för **Exploateringsnämnden** godkänns.

Fastighetsnämnden

Stockholm har ett stort och varierat bestånd av fastigheter. Effektiv förvaltning och utveckling av beståndet är viktigt både för att tillhandahålla bra anläggningar åt stockholmarna och för att bevara fastigheternas värden. Staden ska vara ett föredöme i sin fastighetsförvaltning och vidta åtgärder för energieffektivisering och ökad livslängd på beståndet.

Kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet

Nämnden ska tillhandahålla och förvalta lokaler primärt för stadens egna verksamheter men i vissa fall även externa hyresgäster. Uppdraget omfattar förvaltningsbyggnader, kulturfastigheter, mobila paviljonger, vissa naturvårdsområden och reservat utanför stadens gräns, Slakthusområdet, saluhallar, idrottsanläggningar samt vissa kommersiella fastigheter. Fastighetsnämnden har det samlade huvudansvaret för torgplatsupplåtelse samt att utifrån detta utveckla stadens saluhallstorg. Ärenden om tvångsförvaltning hanteras av fastighetsnämnden och administreras av Svenska Bostäder.

Fastighetsnämnden ska vara en aktiv fastighetsförvaltare och verka för att god kvalitet upprätthålls i de lokaler, byggnader och anläggningar som staden behöver. Nämnden ska tillhandahålla och utveckla ändamålsenliga lokaler för stadens verksamheter och externa hyresgäster. De fastigheter som staden bygger för stadens verksamheter ska byggas flexibelt så att de kan anpassas till olika typer av verksamhet, efter behov.

Fastigheternas underhåll ska långsiktigt hålla en god nivå för att möjliggöra en professionell förvaltning och en adekvat hyressättning. Underhållet ska ske enligt nämndens långsiktiga underhållsplan. Fastighetsnämnden ska kontinuerligt arbeta med att förbättra prognossäkerheten och ekonomin i underhålls- och investeringsprojekt.

Utredning av bolagsform

En överföring av fastighetsnämndens bestånd till bolagsform vore konsekvent med hur staden i övrigt organiserar sitt fastighetsinnehav för egna verksamheter. Såväl skollokaler som lokaler för äldreomsorg är redan organiserade i bolagsform. En liknande organisering av de fastigheter som fastighetsnämnden ansvarar för vore därför följdriktig. Bolagsformen skulle också bättre möjliggöra ett renodlat affärsmässigt förhållningssätt och därmed en förbättrad kostnadseffektivitet. Fastighetsnämndens myndighetsutövande funktion avseende tvångsförvaltning överförs då lämpligtvis till annan facknämnd, exempelvis exploateringsnämnden.

Med anledning av ovanstående ska kommunstyrelsen under 2017 utreda de ekonomiska, organisatoriska och juridiska förutsättningarna för en bolagisering av fastighetsnämnden.

Övergripande fokus

- Fastighetsnämnden ska vara en aktiv fastighetsförvaltare. Den ska i första hand tillhandahålla lokaler för stadens verksamheter och endast i undantagsfall för enbart externa hyresgäster.

- Kostnadskontrollen hos fastighetsnämnden måste bli betydligt bättre under hela processen från utrednings- till inriktnings- och genomförandebeslut.
- Fastighetsnämnden ska renodlas till den nämnd inom staden som tillhandahåller, förvaltar och underhåller fastigheter.
- Fastighetsnämnden ska bidra till att Stockholm är en trygg, ren och trivsamt stad.

Aktiv fastighetsförvaltare

Fastighetsnämnden ska genomföra en inventering av fastigheterna i nämndens bestånd i syfte att identifiera fastigheter som ska behållas inom nämnden och vilka som lämpligen överläts till andra nämnder eller avyttras. Fastigheter som endast har externa hyresgäster bör generellt inte tillhandahållas av staden utan bör avyttras.

I syfte att samla stadens byggnader och anläggningar under en nämnd, och i linje med tidigare beslut, ska fastighetsnämnden och kyrkogårdsnämnden i samråd med kommunstyrelsen utreda en överföring av fastighetsägaransvaret från kyrkogårdsnämnden till fastighetsnämnden för att optimera stadens förvaltning av byggnader och anläggningar.

Fastighetsnämnden ska fortsätta arbetet med att tillgängliggöra alla sina publika lokaler för personer med funktionsnedsättning. Fastighetsnämnden ska inom beslutad budget avsätta medel för tillgänglighetsanpassning. En del i generellt tillgängliggörande handlar vidare om att ha adekvat belysning på fastigheterna. Därför ska fastighetsnämnden kontinuerligt göra en översyn av det samma, och vid behov installera ytterligare belysning.

Arbetet med att tillgänglighetsanpassa Stadshuset för personer med funktionsnedsättning ska fortgå för att ge fler personer, såväl stockholmare som turister, möjlighet att på ett enkelt sätt besöka Stadshuset.

Stadens fastigheter ska vara så energieffektiva som möjligt och leverera en sund inomhusmiljö samt vara fria från miljö- och hälsostörande ämnen. Detta arbete kan till exempel ske i samverkan med Energicentrum. För att säkerställa att stadens byggnader är miljömässigt hållbara ska fastighetsnämnden långsiktigt arbeta för att miljöklassa sitt bestånd i samråd med miljö- och hälsoskyddsnämnden.

Kostnadskontroll

Prognossäkerheten hos fastighetsnämnden måste öka. Nämnden måste i ett tidigt skede av alla projekt försäkra sig om viktiga förutsättningar för projektens genomförande såsom markförhållandena. Dessa har i flera fall lett till stora utgiftsökningar. Fastighetsnämnden ska tillsammans med idrottsnämnden och kommunstyrelsen se över incitamentsstrukturerna för idrottsinvesteringar i syfte att förbättra prognoserna. Idag saknar fastighetsnämnden tydliga incitament för att hålla kostnaderna nere, vilket resulterat i svag prognossäkerhet på investeringssidan.

De upphandlingar som genomförs vid fastighetsinvesteringar måste ses över. Vid åtskilliga tillfällen har inga eller endast mycket få anbud kommit in, vilket har lett till dyrare investeringar än prognostiserat. Upphandlingar ska endast innehålla krav som är relevanta för investeringen.

Fastighetsnämnden och idrottsnämnden ska tillsammans ansvara för att analys av drift- och underhållskonsekvenser i samband med investeringsbeslut förbättras för att tydliggöra den långsiktiga påverkan på stadens ekonomi. För att hålla kostnaderna nere samt möta det växande behovet av fullstora idrottshallar ska idrottsnämnden och fastighetsnämnden fortsätta samarbetet kring enklare hallar. Utgångspunkten är att samtliga hallar ska byggas som koncepthallar samt att berörda nämnder har dialog med byggbranschen redan under planeringskedet.

Livsmedelshantering

Fastighetsnämnden har ansvaret att främja tillförseln av färskvaror och andra livsfrönödenheter till Stockholm samt främja partihandel med sådana förnödenheter. Partihandeln sköter detta idag utan någon inblandning av fastighetsnämnden. Det bör utredas om nämndens ansvar för livsmedelshanteringen kan begränsas i förhållande till vad som redan hanteras av marknadens aktörer.

Marknadsmässiga hyror

Fastighetsnämnden ska vara en professionell fastighetsägare och ta ut marknadsmässiga hyror av externa hyresgäster. Eventuella subventioner av hyran ska finansieras av respektive nämnd, såsom kulturnämnden för kulturfastigheter, idrottsnämnden för idrottsfastigheter etc.

Fastighetsnämnden förvaltar ett flertal fastigheter där nämnden endast tar ut självkostnadshyra av hyresgästen. Det avkastningskrav som fastighetsnämnden har ska inte beräknas på sådana fastigheter utan endast på de fastigheter där nämnden inte har en hyresintäktsbegränsning i form av självkostnadshyra.

Idrott

I linje med tidigare beslut om överföring av idrottsanläggningar från idrottsnämnden till fastighetsnämnden ska fastighetsnämnden och idrottsnämnden i samråd med kommunstyrelsen utreda en överföring av det inre underhållsansvaret från idrottsnämnden till fastighetsnämnden.

Fastighetsnämnden ska, tillsammans med idrottsnämnden, underlätta för föreningar och företag att gå in och sponsra nya idrottsanläggningar i syfte att till skapa fler idrottsanläggningar. För att detta ske transparent och jämlikt ska berörda nämnder under året ta fram en sponsringspolicy med riktlinjer och förutsättningar för detta.

Fastighetsnämnden och idrottsnämnden ska ta fram en långsiktigt hållbar strategi för upprustning och utbyggnad av bassängbadsanläggningarna. Detta ska också göras mot bakgrund av bostadsproduktionsmålet där befintliga fastigheter skulle kunna utvecklas med bostadsproduktion eller annat som kan finansiera delar av upprustning/nyproduktion. I samband med detta ska fastighets-

nämnden genom extern expertis granska effektiviteten i entreprenadupphandlingar.

Fastighetsnämnden ska arbeta aktivt för att möjliggöra för entreprenörer att hitta nya näringsverksamheter att driva vid idrottsanläggningarna. Det kan gälla allt från café- och restaurangverksamhet till butiker och service. Fastighetsnämnden ska även ge privata aktörer möjlighet att driva verksamhet i eller i nära anslutning till stadens bibliotek och andra offentliga byggnader, för att främja trygghet med liv och rörelse i områdena även kvälls- och natttid.

Stockholms Stadion nyttjas i begränsad utsträckning för breddidrott. I syfte att öka inslaget av evenemang på Stockholms Stadion ska Stockholms Stadshus AB och kommunstyrelsen utreda förutsättningarna för en organisatorisk flytt av Stockholms Stadion till Stockholm Globe Arena Fastigheter AB. Stockholms Stadion ska dock fortsatt vara tillgängligt för allmänheten och breddidrott när på de tider då anläggningen inte nyttjas för evenemang.

Fastighetsnämnden ska tillsammans med idrottsnämnden och stadsbyggnadsnämnden se över möjligheten att planera in idrottsanläggningar på tak i befintliga eller nya byggnationer.

Fastighetsnämnden ska utreda förutsättningarna för att bygga en av stadens framtida idrottshallar helt i trä. Omkring 60 procent av bandyarenorna i Sverige som uppförts den senaste tioårsperioden har byggts med bärande limkonstruktion. Det är till gagn för kostnader, rationalitet och klimat.

Moderna och trygga stadsmiljöer

Fastighetsnämnden, trafiknämnden, stadsbyggnadsnämnden, exploateringsnämnden och S:t Erik Markutveckling AB har ett gemensamt ansvar för utveckling av Slakthusområdet.

Trots sitt utmärkta läge upplevs Järnvägsparken idag som bortglömd och otrygg, en plats människor enbart passerar istället för att stanna till på. Fastighetsnämnden ska verka för att utveckla Järnvägsparken till en mer levande stadspark – stockholmarnas temapark. Detta ska ske i dialog med medborgarna genom en idéävling.

Arbetet med förverkligandet av en kulturscen i gasverksområdet i Norra Djurgårdsstaden ska fortskrida i samverkan mellan fastighetsnämnden, Stockholms Stadshus AB och exploateringsnämnden.

Fastigheter med högt kulturhistoriskt värde såsom Sturehofs slott och Stockholms Stadshus ska bevaras och förvaltas med hög kompetens och ambition.

Nämnden ska verka för att fler av stadens byggnader blir adekvat belysta. Trafiknämnden ansvarar för utveckla och förbättra stadens belysningsprogram. Förutom att öka tryggheten så syftar programmet även till att öka trivseln. Fastighetsnämnden ska bistå trafiknämnden inom projektet *Stockholm light night* som syftar till att belysa flera av stadens byggnader och broar över hela Stockholm inklusive märkesbyggnader som exempelvis Stadshuset.

Lokaler

Fastighetsnämnden ska som god hyresvärd leda arbetet med att säkerställa att stadens nämnder har moderna, yt- och energieffektiva lokaler. En del i detta är att fortsätta det viktiga arbetet med att stadens lokaler ska kunna användas till olika ändamål, på olika tider på dygnet. På det viset tillgängliggörs fler sociala mötesplatser utan att ta mer yta i anspråk, eller att behöva bygga nya lokaler för varje enskild verksamhet. Vidare ska fastighetsnämnden, tillsammans med övriga berörda nämnder, verka för en flytt av Tekniska Nämndhuset till Söderstaden.

Stockholms stad har idag tre kommunala saluhallar – Hötorgshallen, Östermalms saluhall och Söderhallarna. Det är populära verksamheter som varje vecka har tusentals besökare. Det ligger dock inte i stadens kärnuppdrag att tillhandahålla kommersiella lokaler likt dessa. Fastighetsnämnden ska därför, i samverkan med exploateringsnämnden, verka för att avyttra Hötorgshallen samt Östermalmshallen till aktörer som har för avsikt att fortsätta bedriva saluhallsverksamhet. Vidare ska fastighetsnämnden förbereda avyttring av Söderhallarna på Medborgarplatsen.

Under 2017 ska fastighetsnämnden fortsätta implementera de riktlinjer för idéburen stadsförbättring som kommunstyrelsen tog fram 2013.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

8. Moderaternas förslag till budget 2017 och inriktning för 2018 och 2019 för **Fastighetsnämnden** godkänns.

Gymnasienämnden

Gymnasieskolan ska rusta eleverna för kommande studie- och yrkesval samt erbjuda utbildningar som är relevanta utifrån arbetsmarknadens behov. En mångfald av utbildningar ska erbjudas och samarbetet inom gymnasieregionen är fortsatt prioriterat. Stadens skolpolitik syftar till att stärka lärar- och rektorsprofessionens möjlighet att fullgöra sina uppgifter på bästa sätt.

Kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet

För att vända utvecklingen inom Stockholms skolor krävs bättre förutsättningar för lärare och annan personal i skolan. De behöver tydliga politiska uppdrag, goda ekonomiska förutsättningar och rätt stöd från förvaltningsledningen. Stadens storlek och hur staden har valt att organisera den pedagogiska verksamheten utgör i dag tyvärr en begränsning och bör därför justeras.

Utbildningsnämndens storlek utgör i sig ett hinder för att få till en effektiv styrning, ledning och uppföljning av verksamheten. Det är svårt att tränga ned i organisationen med reformer vilket gör att styrningen inte alltid får önskad effekt i de enskilda skolenheterna.

Stockholms stad ska från och med den 1 januari 2017 gå från att ha en utbildningsnämnd med ansvar för grundskoleverksamhet i egen regi, gymnasieverksamhet i egen regi, tillhandahållaransvar för enskilt driven grundskola, gymnasieskola och förskola till att ha en nämnd – gymnasienämnden – ansvarig för kommunal drift inom gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Övriga delar av stadens skolväsende ansvarar skolenheten för.

En uppdelning efter verksamhetsområde innebär en ökad politisk och organisatorisk tydlighet och möjliggör för kommunfullmäktige att mer precist styra resurser till önskade områden. Detta ställer dock stora krav på samordning av verksamhetsnära utvecklingsfrågor och mer strategiska frågor som kompetens- och lokalförsörjning.

Flera av de kommunala gymnasieskolorna som har yrkesprogram bedriver även vuxenutbildningar av olika slag på uppdrag av arbetsmarknadsnämnden. Gymnasienämnden ska därför samverka nära med arbetsmarknadsnämnden för att optimera utbud och omfattning av dessa utbildningar. Det finns ytterligare samordningsvinster att göra mellan de två nämnderna gällande yrkesutbildningar. Detta ska utredas under 2017 efter inrättandet av den nya nämnden.

Stockholm ska vara ledande inom högre utbildning

Kunskap, bildning och stimulerande studiemiljöer ska prägla stadens gymnasieskolor. Kulturell och språklig kompetens ska tas tillvara och utgöra en medveten strategi för att lyfta Stockholm till en världsledande kunskapsregion. Genom att elever har fler skolor att välja mellan, både fristående och kommunala, ökar kvaliteten och eleverna ges större möjligheter att utvecklas och trivas.

Det ska finnas ett brett urval av verksamheter, inriktningar och fristående alternativ, där kunskap och lärande står i fokus. Gymnasieregionen ska fortsatt värnas och utvecklas.

Gymnasienämnden ska erbjuda relevanta utbildningar som både möter elevernas behov och önskemål men som också matchar behovet på arbetsmarknaden. Gymnasienämnden ska särskilt prioritera att öka attraktiviteten på de praktiska yrkesutbildningarna givet att arbetsmarknadens behov av dessa yrkeskategorier idag vida överstiger utbudet.

Gymnasienämnden ska verka för att Stockholmsregionens första teknikcollege ska etablera sig i staden.

Fritt skolval och utveckling av den gemensamma gymnasierregionen
Genom det fria skolvalet sporrar skolorna att hela tiden utveckla sin verksamhet och bli bättre vilket gynnar stockholmseleverna. Gymnasienämnden ska inom ramen för den läns-gemensamma gymnasierregionen verka för ett bredare utbud av gymnasieutbildningar. Särskilt fokus ska läggas på yrkesutbildningar. Målet är att nå en gemensam och långsiktig planering för utbildningsplatser i syfte att åstadkomma effektiviseringsvinster och ökad kvalitet i utbildningarna.

Gymnasieskola med fokus på kunskap och förberedelse för arbetsmarknaden

De högskoleförberedande programmen i stadens gymnasieskolor ska hålla en hög nivå och utgöra en god grund för fortsatta studier. Det är viktigt att det finns goda kontakter mellan gymnasieskolorna och högskolorna i regionen samt att de elever som vill och har förutsättningar ges möjligheter att läsa in högskolekurser redan under gymnasiet.

Yrkesprogrammen i stadens gymnasieskolor ska hålla en hög nivå och leda till att studenterna blir attraktiva på arbetsmarknaden. För att höja kvaliteten och ge eleverna goda förutsättningar att etablera sig på arbetsmarknaden krävs en nära samverkan med de aktuella branscherna där eleverna får arbetslivserfarenhet, referenser och kontakter.

Elever har rätt att läsa in behörighet till högskolan även på yrkesutbildningarna. För att öka lärlingsutbildningarnas attraktivitet finns det nu en ny anställningsform, gymnasial lärlingsanställning. För att stadens gemensamma resurser ska kunna användas effektivt är det viktigt att gymnasienämnden och arbetsmarknadsnämnden samverkar för att utveckla olika typer av yrkesutbildningar för vuxna.

Stockholms stad ska, som ett led i att öka undervisningstiden och förbättra elevernas kunskaper, ansöka om att få bli försökskommun för ett treterminssystem i grund- och gymnasieskolan.

Staden har en utmaning i att fortsätta förbättringsarbetet inom de skolor som har sämst resultat i syfte att säkerställa att alla elever, oavsett skola, ska få en bra utbildning. Gymnasienämnden ska säkra att alla skolor når uppsatta mål. För de skolor som inte klarar av att nå målen ska handlingsplaner tas fram för att säkerställa måluppfyllelse för respektive skola. Det är aldrig en ursäkt att skylla dåliga resultat på skolans elevunderlag.

Gymnasienämnden ska arbeta med att stötta skolor med vikande attraktivitet och resultat i syfte att utveckla verksamheterna. Till skillnad från grundskolan är inte gymnasieskolan obligatorisk, varför gymnasienämnden bör överväga nedläggning av skolor som inte fungerar eller som har ett lågt söktryck. Det viktiga är att tillhandahålla en hög kvalitet i de gymnasieskolor som finns snarare än att erbjuda en gymnasieskola i närområdet.

För att bereda skolelever en dialog om samhällsfrågor välkomnas politiska ungdomsförbund i stadens skolor.

En stödjande skola där alla når kunskapskraven

Skolan har ett särskilt ansvar för de elever som är i behov av särskilt stöd så att de får all den hjälp som de behöver. Skolornas arbete med att formulera mål och åtgärdsprogram för enskilda elever är centralt för detta. Lördagsgymnasium ska finnas för elever i gymnasieskolan som riskerar eller har fått underkänt i ett ämne, eller behöver komplettera en kurs.

Introduktionsprogrammen ska utvecklas och även erbjudas under sommaren. Introduktionsprogrammen ska leda till att eleverna kan fortsätta inom utbildningssystemet. Elever som saknar behörighet till gymnasieskolan ska erbjudas att gå ett tionde år i grundskolan som alternativ inom introduktionsprogrammen.

Skolorna ska uppmuntra eleverna att lära sig främmande språk, även utomeuropeiska språk, för att rustas för en global värld. Elever med annat modersmål har en extra tillgång och ska uppmuntras att utveckla den. Gymnasieskolan ska ge elever möjlighet till att delta i internationellt utbyte.

Den breda satsningen på matematik, teknik och naturvetenskap fortsätter inom gymnasieskolan. Spetsklasser i gymnasieskolan ska erbjuda utmaningar för elever med hög fallenhet för studier.

Nyanlända ska snabbt in i skolgång och förberedas för yrkeslivet

De nyanlända elever som kommer till Sverige i de sena skolåren behöver ofta extra stöd för att nå kunskapskraven. Varje enskild elevs kunskaper och behov av särskilda insatser ska skyndsamt identifieras och en planering för skolgång efter elevens behov ska göras. Det är viktigt att samverka mellan ordinarie skolverksamhet, modersmålsundervisning och studiehandledning förbättras för dessa elever. En utmaning är att det idag råder stor brist på behöriga modersmåls lärare. Gymnasienämnden ska därför erbjuda modersmålsundervisning på distans och via digitala kanaler.

Arbetet med ensamkommande barn och ungdomar ska prioriteras. Gymnasienämnden ska tillsammans med skolnämnden, socialnämnden, stadsdelsnämnderna och stadens bostadsbolag samt andra berörda instanser utveckla rutiner för att säkra ett effektivt mottagande, integration, trygghet, skolgång och boende för ensamkommande barn över hela staden.

Den elev som är nyanländ till Sverige ska mötas av höga förväntningar och en undervisning som är anpassad till elevens förkunskaper. Skolorna ska säker-

ställa att läromedel är anpassade för elever med särskilda behov och att lämplig teknik finns att tillgå för elever som är i behov av detta. Detta gäller särskilt grundskolan och gymnasieskolan.

Gymnasienämnden ska inleda samarbete med studieförbunden avseende språkintroduktionsprogrammen (SPRINT) för nyanlända elever i gymnasieålder, detta för att kunna erbjuda alla SPRINT-elever den undervisningstid som Skolverkets riktlinjer ger dem rätt till.

Gymnasieskola

Rätten att välja skola och program ska gälla alla stadens elever.

Utbildningen i gymnasieskolan ska vara anpassad till elevens förmåga och behov av utmaningar. Utbildade speciallärare och specialpedagoger är mycket viktiga för en välfungerande gymnasieskola.

Gymnasienämnden och arbetsmarknadsnämnden ska samverka för att fler personer inom gymnasieskolan ges möjlighet att komma ut i ordinarie arbetsmarknad. Kontakterna med företag och näringsliv och möjlighet till praktik måste ske under gymnasietiden.

Studie- och yrkesvägledning

Studie- och yrkesvägledningen ska hålla hög kvalitet och ge eleverna kunskaper och förutsättningar att göra väl underbyggda studie- och yrkesval.

Studie- och yrkesvägledning ska också erbjudas digitalt och genom e-tjänster. Gymnasienämnden ska även tillhandahålla studie- och yrkesvägledning på modersmål för nyanlända elever som är i stort behov av vägledning och information gällande studie- och yrkesval.

Studie- och yrkesvägledarna ska kompetensutvecklas kontinuerligt och har ett ansvar för att uppdatera övrig personal i skolan om olika karriärvägar. Särskilt viktigt är det att studie- och yrkesvägledarna har en god kännedom om behov och efterfrågan på arbetsmarknaden samt större kännedom om de praktiska yrkesutbildningarna.

Samverkan skola och näringsliv

Stockholms stad ska arbeta aktivt med att stärka Stockholm som universitetsstad och stärka Stockholmsregionens attraktionskraft för forskningsintensiva företag. Samverkan mellan gymnasieskola och högre utbildning är av stor vikt för att öka Stockholms konkurrenskraft.

Samverkan med näringsliv, universitet, högskolor, föreningsliv, kulturliv och andra samhällsaktörer måste stärkas. Entreprenörskap, internationellt utbyte och ett brett utbud av språkstudier är en naturlig del av stadens utbildningsutbud.

Stockholms stads gymnasieskolor ska vara med i Ung Företagssamhet (UF) och alla gymnasieelever ska erbjudas möjlighet att läsa ämnet.

Fler elever ska fullgöra sin gymnasieutbildning

Gymnasienämnden ansvarar för att följa upp ungdomar som inte fullföljer gymnasieskolan. Gymnasienämnden och arbetsmarknadsnämnden ska samverka kring dessa unga. Ett nära samarbete med elevhälsan och socialtjänsten är viktigt för att fånga upp elever som funderar på att lämna gymnasieskolan i förtid. I arbetet för att öka andelen elever som slutför gymnasieutbildning med gymnasieexamen ingår att kartlägga elever som inte slutför sin gymnasieutbildning inom fyra år. Kartläggningen ska ge bättre kunskap om studieavbrotten inom gymnasieskolan och dess orsaker. Därigenom skapas bättre betingelser för att rektorerna ska kunna initiera och leda ett förebyggande arbete som syftar till att minska studieavbrotten.

Systematiskt kvalitetsarbete

Skolan ska bedriva ett systematiskt kvalitetsarbete som skapar förutsättningar för alla barn och elever att utvecklas så långt som möjligt i förhållande till de nationella målen. Det är av stor vikt att alla medarbetare är delaktiga och tar ansvar för det systematiska kvalitetsarbetet och att såväl elever som vårdnadshavare blir involverade i processen.

Gymnasienämndens mål och indikatorer ska minska i syfte att renodla verksamheten samt för att fokusera på kärnuppdraget.

Tydligt ledarskap med fokus på resultat

Satsningar på rektorer och skolledning i form av administrativ avlastning, fortbildning samt god löneutveckling ska prioriteras. Rektorer och skolledare måste kunna fokusera på att vara pedagogiska ledare.

Stockholm ska fortsätta med kompetenshöjande åtgärder för skolledare. Kompetensutvecklingen ska utgå från individuella behov. Det finns goda exempel på skolor där strukturerat ledarskap och tydliga mål lett till höjda kunskapsresultat. Dessa skolors erfarenhet bör användas i den dagliga verksamheten och implementeras på bred front.

Gymnasienämnden ska tillsammans med skolnämnden genomföra en översyn av rektorernas administrativa arbete i syfte att minska administrationen och frigöra rektorernas arbetstid för pedagogiskt arbete.

Satsningar på lärarna

Som ett led i att minska lärarnas administrativa börda och öka likvärdigheten i bedömningarna ska gymnasienämnden tillsammans med skolnämnden utreda möjligheten att centralisera rättningen av de nationella proven för de skolor som finns och verkar i Stockholms stad. Utredningen ska undersöka hur detta praktiskt kan lösas samt hur transparens och en ökad likvärdighet kan garanteras.

Med anledning av den rådande elevantalsökningen, samtidigt som staden står inför stora pensionsavgångar, kommer rekryteringen av kompetent personal att vara av stor vikt de kommande åren. Stockholms stad ska driva på mot regeringen i syfte att öka antalet utbildningsplatser på lärarutbildningarna i regionen.

Gymnasienämnden ska möjliggöra och stötta skolor i deras pedagogiska arbetsmetoder. Ytterst är det rektorn och lärarna som ska avgöra vilken pedagogik som är mest lämplig utifrån förutsättningarna men gymnasienämnden ska uppmuntra till bland annat kollegialt lärande och tvålärarsystem då detta visat sig framgångsrikt på annat håll. Förstelärarna bör kunna användas som resurs för att utveckla arbetsmetoder för kollegialt lärande.

Det är viktigt att all personal inom skolan har möjlighet till karriärutveckling och möjlighet till fortbildning inom respektive område. Framför allt i syfte att stärka organisationen, förbättra elevernas resultat och utveckla de anställdas kompetens. Lärarnas fortbildning, karriärtjänster, mindre administration, kollegialt lärande och höjda lärarlöner är fortsatt prioriterade.

Gymnasienämnden ansvarar för att samtliga stadens gymnasielärare får en individuell kompetensutvecklingsplan som utgår från den enskilde lärarens behov av kompetensutveckling. Som ett led i kompetensutvecklingen uppdras gymnasienämnden att ta fram metoder där lärare coachar och utvecklar varandra.

Trygghet och studiero

Skolan ska vara en säker plats där alla känner sig trygga och ingen ska vara rädd för att gå till skolan. En lugn och trygg arbetsmiljö bidrar också till att öka läraryrkets attraktivitet. En lugn och trygg arbetsmiljö är också A och O för elevernas möjligheter att ta till sig kunskap och lära sig nya saker. Särskilt viktigt är det för elever i behov av särskilt stöd som får än svårare att lära i stökig miljö.

Gymnasienämnden ska tillsammans med skolnämnden föra dialog med regeringen för att verka för möjligheten att det ska bli enklare att kameraövervaka allmänna utrymmen på skolor där behov föreligger.

Brott som begås i skolan ska alltid polisanmälas. Nolltolerans ska råda mot våld, alkohol och droger i stadens skolor.

Det är skolans, och ytterst rektorns, ansvar att skapa trygghet och studiero i skolan. För att åstadkomma detta krävs en aktiv dialog mellan elever, lärare och övrig personal om de gemensamma värden som ska gälla. För att stärka lärarna i skolan och för att verka för ett lugnare arbets- och klassrumsklimat ska gymnasienämnden fortsätta arbetet med att utbilda lärare i kometprogrammet, Positiva Ledare. Utbildade lärare ska därefter kunna handleda kollegor i kometprogrammet.

I syfte att förtydliga lärares mandat samt ge de stöd att minska ordningsstörningar ska riktlinjer med förhållningssätt tas fram av gymnasienämnden tillsammans med skolnämnden.

Det är skolans uppgift att säkerställa att ingen elev far illa och all personal har ett ansvar att förebygga mobbning och trakasserier. Alla skolor ska använda sig av evidensbaserade metoder för att motverka mobbning.

Det är viktigt med snabba åtgärder mot skolk och sen ankomst. Skola och socialtjänst har ett gemensamt ansvar för att motivera barn och föräldrar så att eleven kommer till skolan.

Gymnasienämnden ska i samarbete med SISAB också se över möjligheten att installera centrala låsningssystem för skolorna i syfte att möjliggöra en låsning av skolorna även under skoltid. Detta eftersom rektorn ibland kan behöva låsa skolans yttre dörrar som ett sätt att säkra elevernas trygghet i skolan.

Elevhälsa

Att stärka både den fysiska och psykiska hälsan är centralt för elevernas välbefinnande och förmåga att tillgodogöra sig kunskap. Elevhälsoarbetet ska integreras i skolans alla verksamheter för att sänka trösklarna och öka tillgängligheten.

Det ska vara enkelt att boka och komma i kontakt med kurator, skolsköterska eller psykolog, antingen inom ramen för skolhälsovården eller från andra aktörer. Elevhälsan ska vara tillgänglig även under skolloven.

Som ett led i att stärka elevhälsan ska gymnasienämnden verka för att förstärka samarbetet mellan skolorna och barn- och ungdomspsykiatri (BUP). Deras kompetens är särskilt viktig i arbetet mot psykisk ohälsa bland unga.

En elevhälsogaranti ska införas. Garantin ska ge eleverna rätt att inom ett dygn få kontakt med personal som har utbildning att möta behovet.

Elevhälsans olika kompetenser måste samverka tillsammans och med lärarna för att alla elever ska få möjlighet att uppnå kunskapsmålen. På varje skola ska det finnas tillgång till elevhälsoteam med skolkuratorer, skolpsykologer, skolsköterskor och specialpedagogisk kompetens så att stöd kan påbörjas inom rimlig tid. För att säkerställa alla elevers tillgång till elevhälsa ska införande av mobila elevhälsoteam utredas. Likaså ska IT-baserade lösningar för att komma i kontakt med elevhälsan – tidsbokningar via webben eller appar, samt möjlighet att chatta anonymt med skolpsykolog utanför skoltid – prövas.

Samarbete mellan skola och socialtjänst

Även om många elever i gymnasieskolan är myndiga så är det viktigt att det finns ett utvecklat samarbete mellan gymnasienämnden och socialtjänsten. För att förhindra att elever far illa bör det förebyggande samarbetet på lokal nivå mellan rektor och socialtjänsten uppmärksammas särskilt. Varje skola ska ha en namngiven kontaktperson hos socialtjänsten.

Det är av stor vikt att gymnasienämnden, socialnämnden samt stadsdelsnämnderna utformar regelverk och ekonomiskt stöd på ett sätt som garanterar skolgång eller pedagogisk verksamhet för de gymnasieungdomar som tvingas leva under skydd, exempelvis på kvinnojourerna.

IT som en resurs i utbildningen

Inom stadens gymnasieskolor har alla elever en dator. Gymnasienämnden ska bistå gymnasieskolorna i att utveckla arbetet så att användandet av IT integreras i undervisningen som en självklar pedagogisk resurs.

IT är en viktig drivkraft i utvecklingen av undervisningen i dagens och framtidens skola och skapar bra möjligheter för samarbete och kommunikation mellan elever och lärare. Skolan har ett viktigt uppdrag att lära eleverna att använda IT som en resurs. Det är dock viktigt att arbetet är strategiskt och relevant samt att lärarna ges möjlighet till fortbildning inom området.

Skollokaler

Staden står inför en kraftig expansion av gymnasieskolans verksamhet, främst driven av den kraftiga befolkningstillväxten. Utmaningen är att klara expansionen samtidigt som den höga kvalitet som överlag finns inom den pedagogiska verksamheten bevaras och utvecklas ytterligare.

Gymnasienämnden är ansvarig för att säkerställa att erforderligt antal skolplatser finns att tillgå i såväl befintliga områden som exploateringsområden. Det kräver ett nära samarbete mellan berörda nämnder och bolag. Det är dock inte nödvändigt att gymnasienämnden ska driva de nya skolorna.

Gymnasienämnden ges i uppdrag att i samverkan med SISAB och andra berörda nämnder ta ett helhetsgrepp kring utvecklingen av campusområdet i Konradsberg i syfte att maximera området som ett skolnav i Stockholms innerstad. Campusområdet ska rymma allt från förskola till gymnasieskola.

Samarbetet med skolnämnden, idrottsnämnden och fastighetsnämnden ska öka så att idrottslokaler och idrottsytor beaktas på bästa sätt i planeringen. Det är viktigt att berörda nämnder i ett tidigt skede samverkar kring nya lokaler och för ett effektivt lokalutnyttjande.

En gemensam finansieringsmodell som syftar till att öka incitamenten för skolorna att hyra ut sina lokaler ska tas fram och implementeras under året. Det arbete som sedan tidigare pågår mellan idrottsnämnden, SISAB och förutvarande utbildningsnämnden ska breddas till att även omfatta kulturnämnden. Likaså pågår mellan berörda parter ett arbete med att ta fram en finansieringsmodell över hur kostnaderna ska fördelas vid anläggandet av konstgräsplaner på skolgårdar. Ambitionen ska vara att få till stånd fler konstgräsplaner och mer tillgänglig idrottsyta.

Arbetet med att anpassa skolor med bristande tillgänglighet ska fortgå och utvecklas.

Moderaternas förslag till budget 2017

Ökade kostnader för (-):

Kostnader för gymnasieskola och gymnasiesärskola överförs från utbildningsnämnden	-2 952,4 mnkr
Kostnader för nämnd/övergripande överförs från utbildningsnämnden	-12,8 mnkr

Ökad schablon gymnasieskola	-62,2 mnkr
Ökad schablon gymnasiesärskola	-3,3 mnkr
Fler förstelärare i gymnasieskolan	-15,0 mnkr
Pilotprojekt lördagsgymnasium	-2,5 mnkr
Introduktionsklasser undervisning sommartid för nyanlända	-5,0 mnkr
Samarbete studieförbunden SPRINT för nyanlända	-5,0 mnkr

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

9. Moderaternas förslag till budget 2017 och inriktning för 2018 och 2019 för **Gymnasienämnden** godkänns.

Idrottsnämnden

Stockholm har ett rikt, brett och varierat idrottsliv. Idrottsföreningarna är en vital del av civilsamhället och bidrar till att många människor, särskilt barn och unga, upptäcker idrotten. Breddidrotten är en bärande förutsättning för en god folkhälsa och ska komma fler tillgodo. Stadens idrottspolitik ska fokusera på att särskilt underlätta för dem som idrottar i mindre utsträckning och för breddidrotten. Idrottsnämndens resurser ska fördelas så att flickor och pojkar ges likvärdiga förutsättningar att utöva idrott. Idrottsnämndens verksamhet ska inte konkurrera med fristående alternativ.

Investeringsbudgeten för 2017 uppgår till 21,8 mnkr, vilket är en minskning med 26,6 mnkr jämfört med 2016. Minskningen är bland annat en följd av ändrat gränssnitt gentemot fastighetsnämnden. Investeringsbudgeten är uppdelad på inventarier och maskiner samt långsiktig investeringsplan. Inom den långsiktiga investeringsplanen ryms förutom nämndens reinvesteringar även nämndens investeringsmedel för friluftslivet med fokus på trygga motionsspår samt investeringar för att utveckla och förbättra förutsättningarna för längdskidåkning i Stockholm.

Kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet

Ett framgångsrikt samarbete inom regionen mellan offentliga och privata aktörer ska möjliggöra en omfattande utbyggnad av nya arenor för kultur och idrott i regionen. Behovet av nya idrottsanläggningar för bredd- och spontanidrott är stort. Staden ska upphandla och aktivt främja samarbete med externa aktörer och föreningar som vill bygga och driva nya idrottsanläggningar i Stockholms stad.

Idrottsnämnden ska inte bedriva verksamhet inom områden där det finns en fungerande marknad. De kommunala gymverksamheterna har spelat ut sin roll och ska upphandlas, säljas eller avvecklas. Nämnden ska under året upphandla samtliga stadens gymverksamheter, de anläggningar som för tillfället renoveras ska prioriteras särskilt då det är angeläget att en ny entreprenör kan vara med och planera utformningen redan under byggskedet. Nämnden ska prioritera att upparbeta en tillräcklig beställarkompetens för att säkerställa kostnadseffektiva lösningar.

Tillgänglig idrott, motion och fritid för alla

Idrottsnämnden ska bedriva sin verksamhet utifrån målen i kommunfullmäktiges budget samt det idrottspolitiska programmet 2013–2017. Idrottsnämnden ska under året revidera det idrottspolitiska programmet i syfte att uppdatera och fastslå de idrottspolitiska prioriteringarna efter 2017.

Idrottsnämnden ska samverka med andra aktörer för att särskilt nå de prioriterade målgrupperna i det idrottspolitiska programmet, det vill säga personer med funktionsnedsättning, flickor med utländsk bakgrund, äldre tonåringar samt barn och unga i socioekonomiskt svaga familjer.

Nämndens resurser – investeringsmedel såväl som medel för verksamheten – ska fördelas så att förutsättningarna för att utöva idrott är jämlika mellan flickor och pojkar, kvinnor och män. Idrottsföreningar som får stöd av staden ska

aktivt arbeta för att motverka all form av diskriminering, mobbning, kränkande behandling och kriminell verksamhet. Föreningar med kopplingar till våldbejakande extremism ska få sitt föreningsstöd indraget. Med anledning av detta ska nämndens riktlinjer för föreningsstöd revideras under året. Idrottsnämnden ska utreda förutsättningarna att förena föreningsbidraget med krav på alla barns och ungas rätt att delta i föreningarnas verksamheter, detta ska bland annat syfta till att förhindra tidig selektering och uteslutning inom idrotten.

Tillgängligheten inom idrotts- och motionslivet ska öka med målet att barn, ungdomar och vuxna med funktionsnedsättning ska kunna utöva idrott och besöka idrottsanläggningar under samma förutsättningar som andra. Utbudet av idrotts- och fritidsaktiviteter ska kommuniceras och anpassas till barn med funktionsnedsättning.

Sexuella ofredanden och annan kriminell verksamhet ska motverkas och överträdelser ska följas upp av tydliga konsekvenser och straff. Idrottsnämnden ska verka för möjliggörandet av tillträdesförbud för personer som bryter mot lagen samt, om möjligt, bygga om anläggningar för att förbättra tryggheten. Kameraövervakning ska också prövas för att uppnå målet.

Idrottsnämnden ges i uppdrag att tillsammans med stadsdelsnämnderna, kultur- och skolnämnden utreda möjligheterna att införa profilfritids i Stockholms stad. Profilfritids är fritidshem som drivs av föreningar på uppdrag av staden men där föreningarna själva ges möjlighet att skapa en egen profil, exempelvis fotbollsprofil eller teaterprofil. Dessa vänder sig till alla barn och unga i Stockholms stad och det ska finnas möjlighet att ta ut viss avgift.

Utbyggnad av idrottsanläggningar

Planering och prioritering ska göras ur ett driftkostnadsperspektiv samt inom den budget som kommunfullmäktige beslutat om för idrottsinvesteringar. Detta innebär att idrottsnämnden inom sin budget ska prioritera utifrån det idrottspolitiska programmets mål samt utifrån upprättad långsiktig investeringsplan. Idrottsnämnden ska även planera för så kallade ersättningsinvesteringar när idrottsmark tagits i anspråk för annan användning. Nämnden ska begära ombudgetering av ersättningsinvesteringar som inte kan avslutas inom aktuellt budgetår. Prioritering av nya anläggningar ska göras utifrån avvägningar om behov av reinvesteringar i det befintliga anläggningsbeståndet.

I samband med att sim- och idrottshallarna upprustas ska rivning och nybyggnation prövas i syfte att dels hålla kostnaderna nere, dels för att skapa mer funktionella och kapacitetsstarka anläggningar.

Nämnden får i uppdrag att utreda förutsättningarna för att i ett pilotförsök låta uppföra en anläggning i samverkan med fristående aktörer.

Idrottsnämnden och fastighetsnämnden ska fortsätta samarbetet kring enklare hallar. Utgångspunkten är att samtliga hallar ska byggas som koncepthallar samt att berörda nämnder har dialog med byggbranschen redan under planeringskedet.

Idrottsnämnden ska tillsammans med fastighetsnämnden och stadsbyggnadsnämnden se över möjligheten att planera in idrottsanläggningar på tak i befintliga eller nya byggnationer.

I syfte att öka inslaget av evenemang på Stockholms Stadion ska Stockholms Stadshus AB och kommunstyrelsen utreda förutsättningarna för en organisatorisk flytt av Stockholms Stadion till Stockholm Globe Arena Fastigheter AB. Stockholms Stadion ska fortsatt vara tillgängligt för allmänheten och breddidrott på de tider då anläggningen inte nyttjas för evenemang.

Idrottsnämnden ska tillsammans med fastighetsnämnden och kommunstyrelsen se över incitamentsstrukturerna för idrottsinvesteringar i syfte att förbättra prognoserna.

Effektivt nyttjande av befintliga lokaler

Nämnden ska samarbeta med de öppna fritidsverksamheterna för att öka nyttjandet på idrottsanläggningar under de tider då nyttjandegraden är låg.

Samarbetet med skolnämnden om samutnyttjande av gymnastiksalarna ska formaliseras så att tillgängliga lokaler utnyttjas fullt ut. En gemensam finansieringsmodell som syftar till att öka incitamenten för skolorna att hyra ut sina lokaler utanför skoltid ska tas fram och implementeras under året. Likaså ska idrottsnämnden i samverkan med skolnämnden, fastighetsnämnden och SISAB ta fram en finansieringsmodell över hur kostnaderna ska fördelas vid anläggandet av konstgräsplaner på skolgårdar.

I syfte att öka användningen av befintliga idrottsanläggningar ska idrottsnämnden utreda möjligheterna att vidta ekonomiska åtgärder mot de föreningar som inte nyttjar bokade tider på nämndens anläggningar.

Spontanidrott

Idrottsbonusen omarbetas till att istället premiera de föreningar som når nya målgrupper, snarare än som idag då föreningar ges bidrag för att försöka nå målgrupperna. Idrottsnämnden ska samverka med andra aktörer för att nå ungdomar som idag inte idrottar, bland annat genom att fortsätta med de framgångsrika prova-på-aktiviteterna för nybörjare.

Idrottsnämnden ska ha en pådrivande roll för att stadens nämnder och bolagsstyrelser samarbetar med varandra och med föreningslivet för att ytor för spontanidrott och utomhusgym tillgodoses. Medel för detta ska rymmas inom idrottsnämndens investeringsram.

I syfte att samordna stadens motionsspår ska samtliga 19 motionsspår samlas under idrottsnämnden. För att kunna göra en inventering av samtliga spår samt för de ökade driftkostnader som det innebär ges nämnden en utökad driftbudget på 5,4 mnkr för 2017.

Idrottsnämnden ska tillsammans med berörda nämnder söka sponsorer för belysning samt för byggandet av nya utomhusgym. Trygghetsanpassning av spontanidrottsytor ska prioriteras.

Idrottsnämnden ska förbättra och utveckla stadens skidspår. I det arbetet inkluderas inköp av snökanoner och andra prioriterade investeringar som syftar till att öka nyttjandet. Detta finansieras av medel inom idrottsnämndens investeringsram.

Idrottsnämnden ges i uppdrag att tillsammans med stadsbyggnadsnämnden inventera lämpliga platser för nya spontanidrottsinvesteringar. Fokus ska ligga på platser som är strategiskt placerade och som inte kan användas till annat.

Fler externa aktörer

Idrottsnämnden ska, tillsammans med fastighetsnämnden, underlätta för föreningar och företag att gå in och sponsra nya idrottsanläggningar i syfte att till skapa fler idrottsanläggningar. För att detta ska ske transparent och jämlikt ska berörda nämnder under året ta fram en sponsringspolicy med riktlinjer och förutsättningar för detta. Möjligheten till sponsring ska även omfatta anläggningar i behov av renovering. Vidare ska idrottsnämnden även underlätta och möjliggöra för idrottsanläggningar som helt och hållet finansieras av externa medel.

Idrottsnämnden ska fortsätta arbetet med att överlåta driften av idrottsanläggningar till andra genom upphandling. Vid upphandling i konkurrens bör idrottsföreningar uppmuntras att lämna anbud.

Idrottsnämnden ska under året upphandla driften av Kampementsbadet samt Vanadisbadet.

Friluftsliv och båtsport

Idrottsnämnden ska samarbeta med närliggande kommuner för att skapa lämpliga lösningar för det rörliga friluftslivet på land och till sjöss. Idrottsnämnden ska tillsammans med båtklubbarna minska problemet med miljögifter, som kommer från bottenfärger och rengöring av båtar, genom att uppföra spolplattor.

Båtklubbarnas verksamheter ska vara självfinansierade. I enighet med båtpolicy ska nämnden successivt åtgärda det eftersatta underhållet av båtbyggor i stadens ägo till självkostnad för båtklubbarna.

Energieffektiva anläggningar

Idrottsnämnden ska tillsammans med fastighetsnämnden genomföra energieffektiviserande åtgärder i stadens idrottsanläggningar. I samband med upprustning och renovering av stadens anläggningar ska det samtidigt investeras i energieffektiviseringsåtgärder. Idrottsnämnden ska arbeta för att långsiktigt sänka energianvändningen och att klimatneutrala energikällor används.

Moderaternas förslag till budget 2017

Minskade kostnader för:

Evenemang	1,0 mnkr
Bidrag till 4H och övriga föreningar	2,0 mnkr
Friluftsliv	2,0 mnkr
Idrottskoordinatorer med satsningar på ytterstaden	4,0 mnkr

(M):104

Aktiviteter och samordning av volontärverksamheter för nyanlända barn	2,0 mnkr
Åtgärder inom ramen för medborgardialoger som initieras av stadsdelsnämnderna i ytterstaden	2,0 mnkr
Jämlikt idrottande, ytterstadssatsningar	15,0 mnkr
Föreningsstöd på 2014 års nivå	15,0 mnkr
<i>Ökade kostnader för (-):</i>	
Ökad trygghet i simhallarna	-5,0 mnkr
Skötsel och drift av motionsspår överförs från stadsdelsnämnderna	-5,4 mnkr
Föreningsbidrag för fritids-, barn- och ungdomsverksamhet överförs från stadsdelsnämnderna	-8,1 mnkr

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

10. Moderaternas förslag till budget 2017 och inriktning för 2018 och 2019 för **Idrottsnämnden** godkänns.

Kulturnämnden: kulturförvaltningen

Stockholm är såväl regionens som Sveriges kulturella centrum. Ett fritt kulturliv är en grundsten i ett fritt och demokratiskt samhälle. Kulturen frodas i storstaden och gör att människor växer. Stockholms kulturpolitik ska premiera det fria kulturlivet och en ökad grad av självfinansiering samt tillgängliggöra stadens kulturarv. Kulturnämnden ska vara delaktig i arbetet med att marknadsföra Stockholm internationellt och bistå med kompetens vid evenemang. Kulturnämndens verksamhet ska inte konkurrera med fristående alternativ.

Kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet

Stockholm ska präglas av ett rikt utbud av museer, konserter, teatrar, konstutställningar, filmvisningar, idrottsarrangemang, gallerier, dansuppvisningar och nöjesparker.

Det offentliga och det fria kulturlivets samarbete med näringslivet eller andra finansiärer är en viktig del för att få kulturen att växa.

Nämnden ska arbeta aktivt för att utveckla utbudet av kulturverksamhet för barn och ungdomar med funktionsnedsättning. Befintliga verksamheter ska anpassas för att underlätta för personer med funktionsnedsättning att delta aktivt i verksamheterna.

En mer tillgänglig kultur

Kulturnämnden uppdras att utreda förutsättningarna för att förena kulturstöd med motprestation för en mer öppen verksamhet. Det senare ska omfatta samtliga verksamheter inom nämndens ansvar som uppbär kommunalt stöd i någon form. Gällande ateljéstödet ska kulturnämnden ställa krav på fler tillfällen då allmänheten är välkommen att besöka verksamheterna.

Föreningar med kopplingar till våldsbejakande extremism ska inte beviljas offentligt stöd och möjligheter att återkalla stödet ska finnas om så ändå sker. Med anledning av detta ska nämndens riktlinjer för föreningsstöd revideras under året.

Kulturnämnden ska tillsammans med trafiknämnden ansvara för en upprustning av Kungsträdgården där fokus ska vara att skapa en attraktiv och modern stadspark i Stockholms citykärna. Utformningen av stadsparken bör göras i dialog med medborgarna och fastighetsägare i anslutning till parken.

Nämnden ska också fortsättningsvis arrangera Open Streets, där gator som trafikeras av fordon provisoriskt stängs av för att användas ytorna på nya sätt. Open Streets ska vara en plattform för kulturutövare, såväl etablerade som nya aktörer, som bidrar till att skapa ett levande stadsliv.

Kulturnämnden ansvarar för att bistå Stockholm Business Region i att vara branschen för kreativa näringar behjälplig med rådgivning och stöd inom sådana områden med påverkan på branschen som staden ansvarar för. Kulturnämnden ska verka för att underlätta tillståndsprocesserna för att få bedriva

kulturverksamheter på allmän plats, en process som idag är krånglig och tidskrävande.

När kulturlivet vill etablera verksamheter och lokaler i utvecklingsområden som till exempel Slussen, Telefonplan och inte minst gasverksområdet behövs stödformer som möjliggör framgångsrik etablering med en framtida hög självfinansieringsgrad.

Incitamentsstruktur för det fria kulturlivet

Incitamentsstrukturen inom kultur- och integrationsstödet ska vara utformad så att självständighet stöds. En kulturbonus införs och utvecklas för att premiera ökat inslag av egenfinansiering inom det fria kulturlivet. Kulturbonusen ska utformas för att möta förutsättningarna inom det fria kulturlivet så att kulturförretag med egen finansiering inte missgynnas av stadens stöd till kulturverksamheter.

Kultur för barn och unga

Alla förskolebarn och elever i stadens skolor ska komma i kontakt med professionell kultur. Kulturnämnden, Stockholms stadsteater och skolnämnden har ett gemensamt ansvar för att åstadkomma detta genom samarbete.

Kulturnämnden ges i uppdrag att tillsammans med stadsdelsnämnderna, idrottsnämnden och skolnämnden utreda möjligheterna att införa profilfritids i Stockholms stad. Profilfritids är fritidshem som drivs av föreningar på uppdrag av staden men där föreningarna själva ges möjlighet att skapa en egen profil, exempelvis fotbollsprofil eller teaterprofil. Dessa vänder sig till alla barn och unga i Stockholms stad och det ska finnas möjlighet att ta ut viss avgift. Syftet är att ge barn och unga en ökad valfrihet när det gäller fritidshem och lovaktiviteter.

Kulturskolan

Fokus ska läggas på att finna metoder för att erbjuda fler barn och unga som idag inte är delaktiga i kulturlivet plats i Kulturskolans undervisning. Kulturskolans verksamhet ska omfatta mångkulturella miljöer och särskilt satsa på att locka barn och ungdomar i ytterstadsstadsdelar. I syfte att nå barn i familjer med de minsta ekonomiska marginalerna ska möjligheten att differentiera avgifterna utredas samtidigt som inkomstgränsen för nedsatt avgift höjs till 19 500 kronor. I övrigt ska avgifterna till Kulturskolan återställas till 2014 års nivåer.

Parallellt med arbetet att se över avgiftsnivåerna för Kulturskolans verksamhet ska kulturnämnden tillsammans med kommunstyrelsen utreda möjligheterna att införa kulturpeng för alla unga upp till 20 år. Syftet med kulturpengen är att ge alla barn och unga i Stockholm tillgång till kulturen utifrån sina egna intressen, önskemål och behov samtidigt som utbudet breddas till att omfatta mer än enbart den verksamhet som kulturnämnden tillhandahåller.

Kulturskolan ska ses som en naturlig del av fritidshemmens verksamhet och Kulturskolan ska förlägga lektioner i anslutning till fritidshemmen för att skapa synergier mellan verksamheterna.

I syfte att öka tillgängligheten till musikundervisning bland barn i socialt utsatta områden ska El Sistemas verksamhet värnas och utvecklas.

Biblioteksverksamheter

Kulturnämnden ska verka för att öka tillgängligheten till stadens bibliotek. Förutom att genomföra ett pilotförsök med morgonöppna bibliotek i syfte att möjliggöra besök innan jobbet eller innan skolan ska nämnden även utreda möjligheten att reservera böcker digitalt under kortare perioder. Den fysiska tillgängligheten ska kompletteras med en ökad digital tillgänglighet i form av fler e-böcker samt andra digitala medier och bibliotekstjänster. Stadens bibliotek ska erbjuda en miljö som inbjuder till lugn och ro, en plats att kunna läsa eller studera på utan att bli störd av oväsen eller en otrygg stämning. Kulturnämnden ges ekonomiskt utrymme och praktiska förutsättningar att, vid behov, ta in ordningsvakter i syfte att upprätthålla en trygg, lugn och tyst miljö i stadens bibliotek.

I det digitala informationssamhället handlar tillgänglighet inte bara om de fysiska öppetiderna utan även om användarbarhet och tillgänglighet på nätet. Stadsbibliotekets arbete med att utveckla e-biblioteket ska fortsätta. Kulturnämnden ges i uppdrag att omförhandla upphovsrättsavtalen för e-böcker i syfte att minska bibliotekens utlåningskostnader. I ambitionen att möta nya behov i ett växande Stockholm ingår också att kontinuerligt se över den totala biblioteksstrukturen i enlighet med Strukturplanen för Stockholms stadsbibliotek.

Stockholm konst och Liljevalchs konsthall

Stockholm konst ska genomföra konst- och projektsatsningar för att utveckla det befintliga stadsrummet.

Kulturnämnden ska, tillsammans med exploateringsnämnden, verka för att förstärka investeringar som bidrar till att säkerställa ett tryggt, snyggt och attraktivt stadsrum genom att utveckla enprocentsregeln.

Kulturnämnden ska arbeta med belysningsfrågor och installationer ur ett konst- och kulturperspektiv, detta för att öka trivseln i stadsmiljön och bidra till ökad trygghet.

Museiverksamhet och kulturarv

Entréavgiften för stadens museer ska återinföras. Det angeläget att museerna har långsiktigt stabila ekonomiska förutsättningar samt att de kan erbjuda intressanta, relevanta och kvalitativa utställningar inom ramen för sitt uppdrag.

Kulturnämnden ska ta över finansieringsansvaret för stadens hemgårdar som ägs av AB Stadsholmen. Detta i syfte att förtydliga hemgårdarnas uppdrag och ge en mer logisk och transparent finansiering. Finansieringen ska ske inom ramen för kulturstödet.

Film

Kulturnämnden ska, i samarbete med Stockholm Business Region, verka för att underlätta filmproduktion i Stockholmsregionen för svenska och utländska filmare och produktionsbolag. I ett första steg ges nämnden i uppdrag att utreda möjligheten till förenklingar i nuvarande regelverk, samt att skapa en samlad väg in för filmarbetare på Stockholm Business Regions hemsida. Inspiration finns att hämta från exempelvis Toronto och London.

Effektivt lokalutnyttjande

Kulturnämnden ska utreda möjligheterna att preminera effektivt lokalutnyttjande. Som ett led i detta ska samlingslokalsstödet återgå till 2014 års nivåer samtidigt som kulturnämnden genom ekonomiska incitament ska preminera kulturaktörer som effektiviserar sitt lokalutnyttjande.

Som ytterligare ett sätt att effektivisera lokalutnyttjandet ska kulturnämnden utreda förutsättningarna för att inrätta ett scenkonsthus för de fria teatrarna.

Det initierade och formaliserade samarbetet mellan förutvarande utbildningsnämnden och idrottsnämnden för att tillgängliggöra skollokaler för fritidsaktiviteter efter skoltid ska inkludera kulturnämnden. Inom ramen för samverkan ska berörda parter ta fram en finansieringsmodell för hur de kostnader som detta genererar ska fördelas. En gemensam finansieringsmodell som syftar till att öka incitamenten för skolorna att hyra ut sina lokaler ska tas fram och implementeras under året.

Moderaternas förslag till budget 2017

Minskade kostnader för:

Stipendier	0,3 mnkr
Kulturskolan	7,0 mnkr
Stockholms stadsbibliotek	7,0 mnkr
Lokala kulturhus	2,0 mnkr
Offentlig konst	1,0 mnkr
Kommunal filmsatsning	6,0 mnkr
Utökad samlingslokalsstöd	4,0 mnkr
Ökad jämställdhet och mångfald	5,0 mnkr
Stärkt kulturstöd	10,0 mnkr
Stärkta visningsmöjligheter för film	2,0 mnkr
Samlingslokaler	7,0 mnkr

Ökade kostnader för (-):

Trygghetsatsning bibliotek	-5,0 mnkr
Trygghetsskapande åtgärder "We Are Sthlm"	-1,5 mnkr
Utökade öppettider bibliotek	-2,0 mnkr
Bonus för effektivt lokalutnyttjande	-5,0 mnkr
Open Streets	-2,0 mnkr
Reducerad avgift Kulturskolan för resurssvaga hushåll	-1,0 mnkr
Föreningsbidrag för kultur- och parkverksamhet överförs från stadsdelsnämnderna	-4,7 mnkr

Ökade intäkter för:

Återställande av avgifter för Kulturskolan till 2014 års nivå för icke resurssvaga hushåll	25,0 mnkr
Återinförande av avgifter för museiinträde	10,0 mnkr

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

11. Moderaternas förslag till budget 2017 och inriktning för 2018 och 2019 för **Kulturnämnden: kulturförvaltningen** godkänns.

Kulturnämnden: stadsarkivet

Arkiven är en central resurs i stadens informationsförsörjning. Tillgång till arkivinformation ger dagens och morgondagens stockholmare insyn i de offentliga beslutsprocesserna och möjligheter till forskning ur historiska och andra perspektiv. Stadsarkivet har en viktig roll i arbetet att utveckla stadens informationshantering.

Kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet

Stadsarkivet ska arbeta för att underlätta för användarna att få tillgång till informationen i arkiven och genom det skapa förutsättningar för att offentlighetsprincipen ska upprätthållas. Stadsarkivet ska publicera allt sitt upphovsrättsskyddade material, som staden själv är legal upphovsman till, under en licens som tillåter vidareanvändning.

Stadsarkivet ska bidra i arbetet med att utveckla en strategi för hållbar informationshantering. Stadens arbete med öppna data och offentlighetsprincipens tillämpning i e-förvaltning bidrar till att stärka demokratin.

Stadsarkivet ska locka till besök och verksamheten ska bidra till stadens och verksamheternas varumärkesbyggande. Stadsarkivet ska därför lyfta fram stadens och dess verksamheters historia i arbetet med varumärket Stockholm.

Effektiva processer

Stadsarkivets verksamhet är lagstyrd och lyder under arkivlagen. Stadsarkivet ska ta ett centralt ansvar för stadens arkivfunktioner och bidra till andra nämnders verksamhet inte bara genom tillsyn utan också med expertkunskap och rådgivning. Under perioden bedöms arkivbestånden öka med mellan 12 000–20 000 hyllmeter.

En ökad digitalisering ska bidra till snabbare proceser, tillgänglighet och effektivisering. Kulturnämnden: stadsarkivet har ett särskilt uppdrag att genomföra projektet e-dok som ska effektivisera ärendehantering över hela staden.

Stadsarkivet kommer under perioden att hyra ett av fastighetsnämnden förvärvat bergrum i Liljeholmen för att långsiktigt säkra arkivutrymme för verksamheten. Projektet ska leda till en effektiviserad verksamhet och en lägre hyllmeterkostnad. Den ökade hyreskostnaden ska på sikt finansieras helt och hållet av nämndens arkivleverenser. Stadsarkivet har ett särskilt ansvar för projektets kostnader och ska följa det ur ett driftkostnadsperspektiv.

Tillgänglig information

Tillgängligheten till Stadsarkivets material och kunskap ska på bästa sätt komma stockholmarna till del. Stadsarkivet ska även upprätthålla god tillgänglighet för människor med funktionsnedsättning.

E-arkiv Stockholm är stadens gemensamma digitala arkiv. Kulturnämnden: stadsarkivet ansvarar för och förvaltar e-arkivet. Alla verksamhetssystem ska successivt anslutas till e-arkivet.

Stadsarkivet har en viktig roll som kunskapsbas om Stockholms historia för både stockholmare i allmänhet och forskare. Stadsarkivets karaktär av öppen publik institution bör förstärkas. Stadsarkivet ska vara delaktigt i stadens arbete med att tillgängliggöra offentlig information.

Moderaternas förslag till budget 2017

Minskade kostnader för:

Nå nya grupper 1,5 mnkr

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

12. Moderaternas förslag till budget 2017 och inriktning för 2018 och 2019 för **Kulturnämnden: stadsarkivet** godkänns.

Kyrkogårdsnämnden

Stockholm har vackra och rofyllda begravningsplatser som erbjuder människor av alla trosriktningar plats för avsked och kontemplation. Begravningsplatserna är tillgängliga för alla stockholmare. Kyrkogårdsnämnden ska säkerställa att begravningsväsendet i staden sköts värdigt och att anläggningarna underhålls väl. En kostnadseffektiv verksamhet gör att begravningsavgiften kan hållas låg.

Nämndens uppgifter

Kyrkogårdsnämnden ansvarar för förvaltningen av stadens egna och åt staden upplåtna begravningsplatser samt för frågor som rör begravningsverksamheten enligt begravningslagen. Begravningsverksamheten ska i sin helhet finansieras av begravningsavgiften, som fastställs av kommunfullmäktige. Över- och underskott ska i sin helhet balanseras till nästkommande budgetår i en begravningsfond. Begravningsavgiften år 2017 sänks till 6,5 öre. Prioriteringar av underhåll ska ske inom ram.

Kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet

Nämnden ska erbjuda de besökande rofyllda, vackra och miljömässigt hållbara begravningsplatser. För att möta en mångfald av stockholmare ska nya gravskick, exempelvis gravsättning av aska med hjälp av vatten, utredas och införas på fler av stadens begravningsplatser. Särskilda satsningar på säkerhetskontroll av gravstenar, brandskyddsåtgärder och arbetsmiljöanpassning, underhåll av mur i Spånga, nytt tak Solbaddet, upprustning av personalutrymmen, underhållsåtgärder för kulturarvet, Brännkyrka samt återplanteringar av träd ska göras under året. Verksamheten ska fortsätta att miljöanpassas med avseende på utsläpp, drift och återvinning. Energieffektiviseringar av byggnader och belysning på begravningsplatserna ska minska energiförbrukningen, samtidigt som de stämmningsfullt ljussatta inom- och utomhusmiljöerna behålls.

Kyrkogårdsnämnden ska tillsammans med kommunstyrelsen och fastighetsnämnden utreda en överföring av fastighetsägaransvaret i kyrkogårdsnämnden till fastighetsnämnden. Syftet är att samla stadens förvaltning av byggnader och anläggningar inom en nämnd.

Kyrkogårdsnämnden ska delta i stadens arbete med att ordna feriearbeten för stadens unga. Möjligheten att återanställa skolungdomar som visat intresse för kyrkogårdarbete tidigare ska finnas.

Kyrkogårdar i ett växande Stockholm

Kyrkogårdsnämnden ges i uppdrag att tillsammans med berörda nämnder påbörja projektering och byggnation av en ceremonilokal på Strandkyrkogården.

Kyrkogårdsnämnden ges i uppdrag att utreda och kartlägga möjligheterna att utöka antalet kistgravar i norra Stockholm i avvaktan på att Järva begravningsplats projekteras och byggs.

Kyrkogårdsnämnden ska också prioritera reinvesteringar på redan befintliga kyrkogårdar. Investeringsbudgeten för 2017 ökar med 29,0 mnkr, till totalt 64,0

mnkr, för att möjliggöra nödvändiga investeringar samt för att täcka kostnaderna för ombyggnad av arbetslokaler för Norra begravningsplatsen, kistgravkvarter i Råcksta, ny begravningsplats vid Järva och ny bevattningsanläggning vid Skogskyrkogården.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

13. Moderaternas förslag till budget 2017 och inriktning för 2018 och 2019 för **Kyrkogårdsnämnden** godkänns.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Stockholm utsågs 2010 till Europas första miljöhuvudstad och har under många år arbetat systematiskt med miljöförbättrande åtgärder. När Stockholm växer och förtätas blir staden samtidigt mer långsiktig hållbar genom den minskade miljöpåverkan som den täta staden ger. Stadens uppgift är att planera den ekologiskt, socialt och ekonomiskt hållbara staden samt att utveckla lösningar som uppmuntrar och gör det enkelt för stockholmarna att göra miljösmarta val.

Över hela världen arbetas det hårt för att skapa alternativ för en hållbar livsmiljö när städerna förtätas. Befolkningen koncentreras och kraven ökar på att hållbart säkra resurser som luftkvalitet, vatten och avfall. Kraven på tillgänglighet ökar samtidigt som trafikens klimat- och miljöpåverkan kraftigt minimeras.

Staden har under de senaste åren satsat stort på solenergi, klimatanpassning, matavfallsinsamling samt på att minska buller och på att fasa ut giftiga kemikalier. Staden har aldrig varit renare än den är idag. Väl utbyggd kollektivtrafik, stora förbättringar för cyklister, fjärrvärme och klimatsmart avfallshantering är starkt bidragande till att stockholmare och turister idag kan njuta av ren luft och rent vatten.

Goda exempel på miljöområdet finns över hela staden, exempelvis avfallshantering med sopsugssystem och matavfallskvarnar. I Järvaområdet har staden satsat stort på solenergi vilket har lett till att Järva är Sveriges solcellstätaste stadsdel.

De minskade luftföroeningarna i Stockholm har flera olika orsaker, bland annat att dubbdäckanvändningen har minskat, från 70 procent till 30 procent på Hornsgatan och till närmare 50 procent i övriga innerstaden. Det är en följd av lyckade informationskampanjer om dubbdäckens skadliga inverkan på hälsan, men andra åtgärder som dammbindning och effektivare städning har också bidragit. Mer behövs för att nå luftkvalitetsmålen, där den viktigaste åtgärden är en fortsatt minskning av andelen fordon med dubbdäck. Ett införande av dubbdäcksavgift är en lämplig väg att gå för att komma till rätta med bland annat farliga partiklar och kvävedioxid. I detta sammanhang är det givetvis av vikt att också sätta igång genomförandet av en ny östlig förbindelse, som idag i praktiken går via Slussen och Skeppsbron.

Kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet

Stockholm ska vara världsledande på att utveckla, kommersialisera och tillämpa ny energi- och miljöteknik. På område efter område ska innovativa lösningar för ny miljödriven teknik omsättas och göra Stockholm till ett internationellt föredöme. Genom energieffektivisering samt ökad användning av fossilbränslefria energikällor ska Stockholms koldioxidutsläpp minska.

Stockholm utsågs av EU-kommissionen till Europas miljöhuvudstad 2010. Utnämningen har bidragit till ett ökat intresse för Stockholms miljöarbete, där staden fungerar som inspiratör och föredöme för andra städer runt om i världen. Utnämningen har också bidragit till att stockholmarnas medvetenhet kring

stadens miljöarbete har ökat. Stockholm utsågs även av WWF till årets klimatstad 2014.

Stockholms stad ska fortsätta satsningarna på effektiva och rena kollektiva färdmedel. För många familjer och enskilda människor är bilen den småskaliga och ibland enda lösningen på transportbehovet. I stället för att bekämpa biltrafik ska staden uppmuntra och premiera fossiloberoende bilar. Det innebär bland annat en inventering av vilka åtgärder som behöver vidtas för att främja såväl den utvecklingen som en utveckling mot alternativa bränslen och självkörande bilar. I skenet av en sådan utveckling är det också viktigt att bygga bort anledningar till trängsel. Det är exempelvis angeläget att snarast fullborda en ringled runt Stockholm.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska bistå fastighetsnämnden i det långsiktiga arbetet med miljöklassning av stadens fastighetsbestånd i syfte att säkerställa att stadens byggnader är miljömässigt hållbara. Vidare ska nämnden delta i arbetet att inventera samt ta fram en tidplan för utfasning av oljepannor i samtliga av stadens verksamheter och fastigheter när dessa tjänat ut. Det ska inte vara tillåtet för staden att köpa in en ny oljepanna istället för ett hållbart alternativ som är bättre för miljön.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska delta i EU- och forskningsprojekt för att i samarbete med andra europeiska städer påverka EU-regelverket, driva åtgärdsarbete och utvecklingen framåt och utbyta erfarenheter.

Genom fortsatta satsningar på hållbara och innovativa lösningar ska Stockholm behålla positionen som världsledande miljöstad. Det handlar om att bekämpa luftföroreningar och partiklar med fortsatta satsningar på elbilar, laddmöjligheter och att driva på för dubbdäcksavgifter. Användningen av fossila bränslen i trafiken behöver drastiskt minska. En förutsättning för att öka användandet av fossilfria drivmedel är att bygga ut infrastrukturen för denna. För närvarande finns ett tjugotal stationer i länet för fordonsgas och cirka ett hundratal laddningsställen för elbilar. Tillgången på etanol (E85) är större med flera hundra tankställen i länet. Nämnden ska därför bidra till planeringen av 2 000 nya laddstationer över hela staden för elbilar, inklusive snabbbladdstationer, till 2018. Utsläpp av växthusgaser ska fortsätta minska genom fler omfattande satsningar på naturens hållbara och förnyelsebara energislag, samtidigt som på Stockholms gröna värden och den täta stadens fördelar tas tillvara.

Klimatarbete

Nämnden bedriver ett informationsarbete riktat till företag och medborgare och ska stödja Stockholm Business Region AB med Klimatpakten. Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska beakta effekter av ett förändrat klimat i sitt arbete. Stockholmarnas utsläpp av växthusgaser och energianvändningen i stadens egna byggnader ska minska. Nämnden ska vidare bistå kommunstyrelsen i implementerandet av en fossiloberoende organisation 2030.

Stockholms stad ska även arbeta med åtgärder för att anpassa sig till ett förändrat klimat som för Stockholms del kan betyda fler värmeböljor liksom färre dagar med snö på marken och en ökad risk för översvämningar med påverkan

på infrastruktur, tekniska system, bebyggelse och även dricksvattentillgången. Mälaren riskerar att svämma över i närtid, men i samband med att Slussen byggs om säkerställs regleringen av Mälaren för överskådlig tid. I ett längre perspektiv är stigande havsnivåer och havsvatteninträngning i Mälaren en stor utmaning att hantera.

Stockholm behöver därför anpassas till de klimatförändringar som kan komma. I Norra Djurgårdsstaden appliceras redan i planeringsskedet en mängd ekosystemtjänster för att mildra de negativa effekterna av ett förändrat klimat redan i planeringsskedet. Erfarenheter från detta arbete ska införlivas i pågående och kommande områdesplanering.

Luftkvalitet

Luftkvaliteten i Stockholm har blivit bättre under de senare åren men ytterligare åtgärder behöver vidtas för att uppfylla EU:s luftkvalitetsdirektiv och skapa ännu bättre luft i innerstaden. Överskridanden av miljökvalitetsnormerna för luftkvalitet avseende PM₁₀ och kvävedioxid ska motverkas i enlighet med stadens miljöprogram och de krav som ställs på staden i det av länsstyrelsen framtagna åtgärdsprogrammet för att klara miljökvalitetsnormerna.

Dubbdäck utgör den enskilt största källan till förhöjda halter av partiklar. Dessa påverkar nivån av partikelhalter i luften, i synnerhet under vinterhalvåret. Det bästa vore om dammbindning och städning vore tillräckligt för att få ner partikelhalterna, men eftersom så inte är fallet måste ytterligare åtgärder vidtas för att minska nivåerna ytterligare.

En dubbdäcksavgift är att föredra framför förbud. Ett förbud begränsar människors fria rörlighet samtidigt som det är svårt att upprätthålla. En avgift möjliggör även för bilförare som av en eller annan anledning behöver använda dubbdäck att åka genom innerstaden även om det sker till en viss kostnad. Det är heller inte rimligt att polisiära resurser ska användas för säkra efterlevnaden av förbudet då polisens resurser kan användas på ett betydligt bättre sätt.

Kommunstyrelsen ska hemställa hos regeringen om att införa en avgift på dubbdäck i syfte att minska dubbdäcksanvändningen och på så vis säkerställa en bättre luftkvalitet och partikelhalter i överensstämmelse med gränsvärdena i EU:s luftkvalitetsdirektiv. Det handlar om att förena åtgärder för en bättre miljö med hänsyn till människors behov av att transportera sig med bil och att använda ekonomiska styrmedel istället för förbud.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska även tillsammans med trafiknämnden aktivt följa och utvärdera teknikutvecklingen avseende åtgärder för att minska partikelemissioner vid sidan av dubbdäcksminskning. Nämnden ska också delta i arbetet med att minska buller, särskilt källåtgärder.

Kontrollen av inomhusmiljön i stadens fastigheter är viktig för att säkerställa en god inomhusmiljö. Måttillfällen ska genomföras i sammanhang där lokaler är utsatta för den belastning som de är avsedda för. Brister som uppdragas i samband med uppföljningen efter luftkvalitetsmätningen ska åtgärdas.

Vattenvård

Närheten till vatten medför ett mervärde för boende i befintlig och kommande vattennära bebyggelse. EU:s vattendirektiv har stor betydelse för stadens vattenvårdsarbete. Miljö- och hälsoskyddsnämnden är samordningsansvarig för stadens vattenprogram och ska arbeta enligt stadens handlingsplan för att nå målet om att samtliga vattenförekomster ska uppnå god ekologisk och kemisk status senast år 2021. Nämnden ansvarar även för det samordnade arbetet enligt strategin för rening av Bällstaån. Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska, efter överenskommelse med Huddinge kommun och i samråd med exploateringsnämnden, verka för att sjön Magelungen restaureras. Arbetet ska ledas av exploateringsnämnden.

Minimera farliga kemikalier

I Stockholms stads kemikalieplan 2014–2019 beskrivs visionen om ett ”Giftfritt Stockholm 2030” och vilka åtgärder som ska genomföras för att nå visionen. Åtgärderna handlar om att rensa bort och undvika farliga ämnen i kemiska produkter, varor och byggmaterial som staden använder och verka för att andra aktörer ska arbeta i samma riktning.

Nämnden ska fortsätta arbetet med att minimera farliga kemikalier i allt från byggmateriel till leksaker, kläder och hälsopreparat med mera. Detta är ett prioriterat område för att kunna ge inte minst Stockholms barn en giftfri vardag. Nämnden ska också fortsätta arbetet med att öka och förbättra avfallsåtervinningen för att på så sätt skapa en renare stad.

Tillsyn

I syfte att säkerställa stockholmarnas hälsa och säkerhet samt lika och rättvisa regler för Stockholms företag är tillsynsarbetet och den lagstyrda miljöövervakningen en central del i nämndens verksamhet. Myndighetsutövningen och tillsynsfrågorna ska prioriteras och utvecklas. Service och tillgänglighet gentemot stadens medborgare och företag ska stå i fokus för verksamhetsutvecklingen. I detta avseende har Stockholm kommit en bit på vägen med möjlighet till service för medborgarna via e-tjänster. Nämnden ska verka för att ytterligare öka möjligheten för medborgarna att lämna in ansökningar och uppgifter, samt att inhämta information. Förhållningssättet ska vara rådande även gentemot småföretagare.

Stadens ljud

I genomförandet av Promenadstaden är det viktigt att vidareutveckla strategier och förhållningssätt kring stadens ljud. Ljud är en del av staden och det finns god kunskap om hur man kan förhålla sig till ljud som kvalitet samt hur det som uppfattas som buller kan hanteras. Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska i samarbete med stadsbyggnadsnämnden identifiera begränsningar och konsekvenser av dagens riktlinjer på stadens utveckling på kort och längre sikt och i samarbete med länsstyrelsen se över riktlinjerna och föreslå åtgärder för att möjliggöra bostads målet.

Moderaternas förslag till budget 2017

Minskade kostnader för:

Energicentrum, klimatplanens genomförande, klimatpakten 3,0 mnkr

(M):118

Handlingsplan för god vattenstatus; provtagningar samt personella resurser	3,6 mnr
Strategiskt arbete för genomförande av ”Ett grönare Stockholm”	1,0 mnr
Utvecklingsprogram ökad tillgänglighet och funktion för naturreservat	1,0 mnr
Förstärkning handläggare Plan och miljö	1,0 mnr
Kompetensförsörjningsinsatser	2,0 mnr
Förstärkta miljöambitioner och tillsyn	5,4 mnr

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

14. Moderaternas förslag till budget 2017 och inriktning för 2018 och 2019 för **Miljö- och hälsoskyddsnämnden** godkänns.

Servicenämnden

Stockholm ska vara en modern och innovativ stad som tillhandahåller god service till invånarna med långsiktigt ansvarstagande för gemensamma resurser. Stadens egna verksamheter ska ges goda förutsättningar att driva sina kärnverksamheter och administrationen ska präglas av effektivitet och hög service-nivå. Utveckling av stadens upphandlingsverksamhet ska prioriteras och upphandlingarna ska användas som ett medel att driva utvecklingen i innovativ och ekonomiskt hållbar riktning.

Nämndens uppgifter

Servicenämndens kärnverksamhet är administrativa tjänster. På uppdrag av kommunstyrelsen och andra nämnder ska servicenämnden svara för genomförandet av gemensamma administrativa processer. Nämndens ansvar omfattar:

- ekonomiadministration
- löneadministration
- upphandlingsstöd, samt genomförande av centralupphandlingar
- rekryteringsstöd
- kontaktcenter Stockholm
- lokalplanering och projektering
- gemensam växel
- e-handelsstöd

Kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet

Nämnden ska inom ramen för sitt uppdrag arbeta med att effektivisera stadens administrativa funktioner. Detta ska leda till sänkta kostnader för stadens övriga nämnder till förmån för kärnverksamheterna. Servicenämndens verksamhet är intäktsfinansierad. En prislista tas fram över tillhandahållna tjänster i samråd med kommunstyrelsen. Servicenämnden tecknar därefter avtal med respektive nämnd. Ersättningen för verksamheten får inte överstiga servicenämndens självkostnad för den beställda verksamheten. Stadens totala kostnader för de uppgifter servicenämnden övertagit ska minska. Det är även viktigt att prissättningen inte avviker markant från marknaden i övrigt och att det råder lika villkor mellan nämnden och dess enskilda konkurrenter.

Effektiv service

Servicenämnden ska säkerställa en ändamålsenlig balans mellan kostnadseffektivitet, kvalitet och service. Det är viktigt att finansiering och prissättning av servicenämndens tjänster utformas så att kostnadsmedvetenheten ökar och fortsatta effektiviseringar genomförs. Differentierad prissättning ska, i samråd med kommunstyrelsen, tillämpas och vidareutvecklas. Detta för att dels säkerställa överensstämmelse mellan prissättning och verklig kostnad, dels för att ge incitament till stadens nämnder att använda effektiva administrativa system, samt minimera manuell hantering. Jämförelser med liknande organisationer för gemensam service är nödvändig för att mäta nämndens effektivitet och ge inspiration till att utveckla mätetal vilka kan användas för att påverka prissättningen av tjänsterna.

Lean-metodiken ska användas för nämndens fortsatta effektiviserings- och förbättringsarbete. Metoden ska användas i syfte att öka kundvärdet, eliminera icke värdeskapande aktiviteter samt ta tillvarata medarbetarnas kompetens i det fortgående förbättringsarbetet.

Servicenämnden ska fortsätta vidareutveckla kontaktcenter Stockholms service så att stockholmarna och de företag som vill verka i staden får ett snabbt och professionellt bemötande, en enklare och tydligare kanal för information och lättillgänglig kvalificerad service. Kontaktcenter Stockholm är intäktsfinansierat för att tydliggöra i vilken utsträckning kontaktcenter avlastar nämnderna med ärenden. Detta innebär att Äldre direkt finansieras av stadsdelsnämnderna. Det gör det tydligt för nämnderna vad de betalar för och det finns möjlighet att påverka volymerna.

Stockholmarnas frågor och ärenden varierar under året utifrån tidpunkt och behov. För att öka kvaliteten i servicen ska servicenämnden ständigt sträva efter att nå en hög grad av tillgänglighet genom att använda de möjligheter som en ökad digitalisering av förvaltningen ger.

Servicenämnden kan även erbjuda de nämnder och styrelser som önskar andra tjänster som ansluter till nämndens grundutbud.

Förstärkt upphandlingskompetens för upphandling i konkurrens
Stockholm ska verka för stärkt kompetens gällande upphandlingar. Stadens upphandlingar ska vara marknadsmässiga, konkurrensneutrala och säkerställa hög kvalitet kombinerat med kostnadseffektivitet. Staden ska också se över möjligheten till långsiktiga upphandlingskontrakt, vilket skulle öka möjligheten för fler aktörer att delta. Servicenämnden ska verka för fler innovationsupphandlingar där det är lämpligt. Vita-jobbmodellen med fackliga kontrollanter på stadens uppdrag ska inte vara en del av stadens upphandlingspolicy. Servicenämnden ska inte bistå övriga nämnder konsultativt stöd i att lägga egen regi-anbud.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

15. Moderaternas förslag till budget 2017 och inriktning för 2018 och 2019 för **Servicenämnden** godkänns.

Skolnämnden

Alla barn i Stockholm ska ha rätt till en skolgång som präglas av kunskap, stimulans, studiero och trygghet. Mångfalden av skolor med olika inriktning och rätten att välja den skola som passar den enskilda elevens individuella behov bäst ska värnas. Stadens skolpolitik ska syfta till att stärka lärarprofessionens möjligheter att fullgöra sina uppgifter på bästa sätt. Elevhälsan ska stärkas och utvecklas och en elevhälsogaranti införs.

Kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet

För att vända resultaten i Stockholms skolor krävs bättre förutsättningar för lärare och annan personal i skolan. De behöver tydliga politiska uppdrag, goda ekonomiska förutsättningar och rätt stöd från förvaltningsledningen. Stadens storlek och hur staden har valt att organisera den pedagogiska verksamheten utgör i dag tyvärr en begränsning och bör därför justeras.

Den nuvarande utbildningsnämndens storlek utgör i sig ett hinder för att få till en effektiv styrning, ledning och uppföljning av verksamheten. Det är svårt att tränga ned i organisationen med reformer vilket gör att styrningen inte alltid får önskad effekt i de enskilda skolenheterna.

Konkurrensneutralitet och lika villkor mellan anordnare är något som blir allt viktigare inom flera av stadens verksamhetsområden i takt med att fler och fler medborgare väljer enskilda anordnare av offentligt finansierad välfärd. Inom skolområdet visar såväl utredningen Bidrag på lika villkor (SOU 2008:8) som den nya skollagen (2010:800) på vikten av att stärka principen om likvärdiga och rättvisa villkor för alla skolformer. Skolornas förutsättningar ska präglas av långsiktighet och tydlighet oavsett huvudman.

Stockholms stad ska från och med den 1 januari 2017 gå från att ha en utbildningsnämnd med ansvar för grundskoleverksamhet i egen regi, gymnasieverksamhet i egen regi, tillhandahållaransvar för enskilt driven grundskola, gymnasieskola och förskola till att ha en ny nämnd – skolnämnden – ansvarig för stadens skolväsende, kommunal drift inom grundskola, grundsärskola och fritidshem samt övergripande ansvar för stadens samlade förskoleverksamhet. Ansvar för gymnasieskolan åvilar den nyinrättade gymnasienämnden.

En uppdelning efter verksamhetsområde innebär en ökad politisk och organisatorisk tydlighet och möjliggör för kommunfullmäktige att mer precist styra resurser till önskade områden. Detta ställer dock stora krav på samordning av verksamhetsnära utvecklingsfrågor och mer strategiska frågor som kompetens- och lokalförsörjning.

Skolnämnden har ett tydligt mandat och ansvar för de frågor som utbildningsnämnden i dag bedriver inom ramen för sitt samordningsuppdrag samt uppdraget gentemot de fristående förskolorna med tillståndsgivning och tillsyn. Skolnämnden övertar de administrativa funktionerna såsom köhandläggning och utredning av barn i behov av särskilt stöd från stadsdelsnämnderna. Skolnämnden ansvarar även för att alla barn får en placering inom ramen för barnomsorgsgarantin. Det stadsövergripande, och politiska, ansvaret för upprätthållandet av garantin tydliggörs i och med detta. Nämndens möjlighet till fokusering

gör att ansvaret för de strategiska utvecklingsfrågorna, inte minst ökat pedagogiskt fokus, oavsett regiform tydliggörs.

Skolnämnden ansvarar även för att finna en bra lösning för andra kommunövergripande förskolefrågor, såsom ökat behov av specialförskolor, barnomsorg på obekvämt arbetstid och skyldigheten att tillhandahålla finskspråkig förskola med mera.

Skola med fokus på kunskap

Kunskap, bildning och stimulerande studiemiljöer ska prägla stadens grund- och gymnasieskolor. Kulturell och språklig kompetens ska tas till vara och utgöra en medveten strategi för att lyfta Stockholm till en världsledande kunskapsregion. Genom att elever har fler skolor att välja mellan, både fristående och kommunala, ökar kvaliteten och eleverna ges större möjligheter att utvecklas och trivas.

Det ska finnas ett brett urval av verksamheter, inriktningar och fristående alternativ, där kunskap och lärande står i fokus. Skolan ska utgå från den enskilde elevens behov och elever i behov av extra stöd ska få den hjälp de behöver samtidigt som särbegåvade elever får den utmaning som de behöver.

Skolnämnden ska införa aktivt skolval, där alla elever aktivt söker skola istället för som idag där de som önskar annan skola än den närmaste söker skola. En särskild riktad informationsinsats samt vägledning i skolvalet ska kopplas till projektet och ett nära samarbete med socialtjänsten och stadsdelsnämnderna ska upparbetas för att nå de familjer som idag har bristande kunskaper kring detta. De elever som inte söker skola ska placeras på skolor i närområdet som har platser kvar.

Stockholms stad ska som ett led i att öka undervisningstiden och därmed förbättra skolresultaten utöka undervisningstiden med en timme per dag. Vidare ska Stockholms stad, som ett led i att förbättra elevernas kunskaper, särskilt elever som har det svårt i skolan, samt för att underlätta vardagen för barnfamiljer, ansöka om att få bli försökskommun för ett treterminssystem i skolan.

Skolnämnden ska identifiera skolor med problem och utveckla verksamheten i syfte att höja resultaten. Stockholms stad ska inte acceptera att skolor återkommande tillåts prestera dåligt, detta gäller oavsett driftform. För att bättre svara upp mot dessa utmaningar ska skolnämnden tillsammans med kommunstyrelsen utreda förutsättningarna att göra justeringar i organisationen av den pedagogiska verksamheten. Syftet ska vara att skapa en effektivare organisation med en förbättrad insyn och ansvarsfördelning. Skolnämnden ska säkra att alla skolor når uppsatta mål. För de skolor som inte klarar av att nå målen ska handlingsplaner tas fram för att säkerställa måluppfyllelse för respektive skola. Arbetet ska ske med utgångspunkt i forskning och med de goda exempel som finns i staden för att stödja rektorer och lärare i kunskapsuppdraget. Nämnden bör i hög grad prioritera och rikta utvecklingsinsatser till dessa skolor.

En stödande skola där alla når kunskapskraven

Skolan har ett särskilt ansvar för de elever som är i behov av särskilt stöd så att de får all den hjälp som de behöver. Skolornas arbete med att formulera mål och åtgärdsprogram för enskilda elever är centralt.

Alla elever som riskerar att inte nå kunskapskraven ska erbjudas stöd, till exempel läxhjälp i skolan eller på fritidshemmet. Alla elever i årskurs 6–9 som riskerar att inte nå, eller inte når, kunskapsmålen har rätt till sommarskola. För att säkerställa att de nyanlända som kommer hit under sommaren, efter det att sommarskolorna har avslutats, tidigt ska få extra stöd och undervisning ska staden anordna sommarskola för nyanlända elever.

Skolnämnden ska stötta skolor som vill och kan erbjuda lördags- och lovskolor under terminerna.

Skolnämnden ska reformera systemet för bedömningen av elever i behov av särskilt stöd och där staden, och inte skolan till vilken eleven söker sig, ansvarar för kartläggningen av elevens behov. Efter bedömningen ska eleven tilldelas ett tilläggsbelopp som sedan följer med eleven till den skola som eleven själv väljer. I avvaktan på nya arbetsformer tillskjuts ytterligare medel till barn i behov av särskilt stöd.

Skolnämnden ska genomföra en satsning på specialpedagoger och speciallärare i syfte att dels säkra alla elevers behov av särskilt stöd samt dels stärka kompetensen bland skolans ordinarie personal i frågor som rör specialpedagogik och elevers särskilda behov.

Bevarad och utökad valfrihet

Full etableringsfrihet ska gälla för fristående skolor, förskolor och pedagogisk omsorg. Fristående alternativ ökar den pedagogiska mångfalden och föräldrarnas valfrihet. De bidrar till att skapa fler arbetsgivare och karriärvägar för personal samt till utbyggnaden av platser i förskolan. Föräldrarnas rätt att fritt välja den förskola som bäst passar deras barns behov ska värnas och utvecklas. Lika villkor ska råda mellan kommunal och fristående förskola.

Förskolebarn vars vårdnadshavare är föräldralediga enligt föräldraledighetslagen för vård av nyfött syskon, har rätt till plats om maximalt 30 timmar per vecka fördelade under fyra eller fem dagar. Dagen kan enligt regelverket starta mellan klockan 8–9 och sluta mellan klockan 14–16.

Fristående förskola

Fristående förskolor fyller en mycket viktig roll för förskoleverksamheten i Stockholm och ökar den pedagogiska mångfalden och föräldrarnas valfrihet. Föräldrarnas rätt att fritt välja den förskola som bäst passar deras barns behov ska värnas och utvecklas. Lika villkor ska råda mellan kommunal och fristående förskola. Stockholms stads förskoleprogram – ”Framtidens förskola” – anger fokus för verksamheten i stadens förskolor.

Skolnämnden ska möjliggöra för fler internationella förskolor och inriktningar som vill etablera sig i Stockholms stad. Skolnämnden ska underlätta etableringen av internationella grundskolor.

Skolnämnden ska under året implementera en gemensam förskolekö i vilken samtliga förskoleaktörer i Stockholms stad ska ingå. Syftet är att stärka valfriheten och öka insynen i systemet. Den gemensamma förskolekön ska administreras externt.

Skolnämnden ska löpande kontrollera att ramöppettiderna följs. Förskolorna ska ha en god information till föräldrar om ramöppettiderna samt rätten till annan barnomsorg om förskolan har stängt. Staden ska säkerställa att de som har ett fastställt behov av barnomsorg utanför stadens ramtider (06:30–18:30) får möjlighet till detta i enlighet med stadens gällande regelverk och inom ramen för barnomsorgsgarantin. Det är centralt att barnets och familjens behov alltid är utgångspunkt för bedömningar av vilken omsorg som ska ges.

Fler specialpedagoger ska finnas tillgängliga för att handleda resurspersoner i förskolan samt lärare som har barn i behov av särskilt stöd. Ett försök med mobil enhet med specialpedagoger och speciallärare ska erbjudas förskolorna och inrättas under skolnämnden för detta syfte.

Tydliga mål i förskolan

Läroplanen för förskolan har förtydligats och kompletterats med nya mål när det gäller språkutveckling, matematik, naturvetenskap och teknik, dessa ska därför fortsatt prioriteras för att lägga grunden för framtidens skolelever. Informations- och kommunikationsteknologi (IKT) ska integreras i förskoleverksamheten och bli ett verktyg för barnets lärande. Skolnämnden ska fungera som en samordnande resurs i frågor som rör utveckling av IT i förskolan.

Miljön både i förskolan och i dess närområde ska ge möjlighet till en aktiv utevistelse med fysisk rörelse.

Samverkan skola och förskola

Skolnämnden ska prioritera arbetet med barnens övergång mellan förskola och skolans verksamheter. För att underlätta övergången mellan förskolan och grundskolan ska skolnämnden utreda förutsättningarna för att införa screening för läs- och skrivsvårigheter och neuropsykiatriska diagnoser hos de elever som lämnar förskolan. Detta för att redan i tidig ålder upptäcka eventuella svårigheter och därmed kunna sätta in rätt insatser för att stötta de elever som har behov av detta.

Tidiga insatser

Staden se över möjlighet att erbjuda barn till föräldrar som har regelbundet stöd från socialtjänsten mer tid i förskolan. Det ger också en möjlighet att på ett tidigt stadium uppmärksamma barn med behov av särskilt stöd. Barn med läs- och skrivsvårigheter får större möjligheter att lära sig läsa och skriva om deras svårigheter uppmärksammas tidigt i livet. Förskolechefen ska ansvara för att barn som behöver extra stöd får det och att det sker i samverkan med föräldrarna. Det är angeläget att fortsatt följa utvecklingen av behov och tillgång på

platser i stadens specialförskolor och språkförskolor. Fler speciallärare och specialpedagoger är viktiga och ska finnas tillgängliga för att handleda resurspersoner i förskolan samt lärare som har barn i behov av särskilt stöd.

Litteraturen ska ha en given plats i förskolan som källa till språkstimulans, samtal och reflektion där högläsning är ett viktigt inslag. Skolnämnden ska verka i nära samarbete med stadsdelsnämnderna och kulturnämnden inom projektet Stockholm högläser för att litteratur och läsning ska bli en än mer naturlig del i barnens utbildning och bildning och litteratur uppvärderas. Projektet ska bli en integrerad del i förskolans ordinarie verksamhet.

Ett utvecklingsområde för stadens förskolor är arbetet med flerspråkiga barn och interkulturellt arbete. Det är angeläget att förskolan har en bra kompetens om barns språkutveckling och kan stödja flerspråkighet hos barn med annat modersmål än svenska. Förskolan ska förstärka sitt arbete med språkutveckling för barn, bland annat genom att inrätta förstelärare i förskolan med fokus på språkutveckling.

Grundskola

Skolpolitikens viktigaste mål är att ingen elev lämnar grundskolan utan grundläggande kunskaper. Fristående skolor fyller en mycket viktig roll för elevers och föräldrars möjlighet att själva välja skola utifrån de önskemål och behov som de själva har. Staden ska vara tillmötesgående mot de fristående skolor som uppfyller Skolverkets krav och slå vakt om elevernas och föräldrarnas rätt att fritt välja skola.

I de lägre årskurserna ska ökad personaltäthet prioriteras för att i högre grad kunna ge alla elever det stöd och den stimulans de behöver för att utvecklas så långt som möjligt.

För att bereda skolelever en dialog om samhällsfrågor välkomnas politiska ungdomsförbund i stadens skolor.

Skolnämnden ska tillsammans med Stockholm Bikes erbjuda cykelskola för samtliga elever i förskoleklass. Målet är att öka kunskaperna om cykling samt grundläggande regler och förhållningssätt i trafiken.

Grundsärskola

Grundsärskolans uppgift är att ge eleverna möjlighet att utvecklas utifrån sina förutsättningar, såväl kunskapsmässigt som socialt. Utbildningen ska vara anpassad efter varje elevs förmåga och behov av utmaningar. Elever i grundsärskolan ska ha samma rätt som andra elever att välja skola. Elever i särskolan ska få möjlighet att, vid tillfällen som är lämpliga för dem, delta i undervisning tillsammans med grundskolans elever.

Fokus på grundläggande baskunskaper

Goda kunskaper i svenska är av avgörande betydelse för elevens kunskapsutveckling. Skolnämnden ska utreda möjligheten att införa en läs- och skrivgaranti som syftar till att alla elever ska kunna läsa när de går ut första klass.

Att stimulera elevernas intresse för läsning och litteratur är en prioriterad fråga och skolbiblioteken spelar en central roll för ökad läskunnighet. Förutom böcker är skolbiblioteken en resurs med tillgång till olika medier för att stödja lärandet och undervisningen. Stockholms skolor ska ha tillgång till skolbibliotek.

Elever i de första skolåren ska även under sommaren få stöd för ökad språkförståelse.

Spetsklasser i grundskolan ska erbjuda utmaningar för elever med hög fallenhet för studier.

Skolnämnden ska ansvara för stadens matematiklyft. Genom att inleda samarbeten med högskolor och universitet ska skolnämnden ta fram nya verktyg och sätt att lära ut matematik för att kunna höja matematikresultaten i Stockholms skolor.

Matematikutbildningen behöver stärkas och ska ges särskild prioritet, med fokus på lärarnas förmåga att lära ut. Skolnämnden ska också verka för att införa programmering i undervisningen för samtliga elever från årskurs ett.

Nyanlända ska snabbt in i utbildning

Arbetet med ensamkommande barn och ungdomar ska prioriteras. Skolnämnden ska tillsammans med gymnasienämnden, socialnämnden, stadsdelsnämnderna, överförmyndarnämnden, arbetsmarknadsnämnden och stadens bostadsbolag samt andra berörda instanser utveckla rutiner för att säkra ett effektivt mottagande, integration, trygghet, skolgång och boende för gruppen över hela staden.

De nyanlända elever som kommer till Sverige i de sena skolåren behöver ofta extra stöd för att nå kunskapskraven. Varje enskild elevs kunskaper och behov av särskilda insatser ska skyndsamt identifieras och en planering för skolgång efter elevens behov ska göras. Det är viktigt att samverka mellan ordinarie skolverksamhet, modersmålsundervisning och studiehandledning förbättras för dessa elever. Skolnämnden ska erbjuda modersmålundervisning på distans och via digitala kanaler.

Den befintliga screeningverksamheten för nyanlända ska utökas för att möta det växande behovet samt möjliggöra snabbare hantering. Ansvaret för nyanlända elever överförs från skolpliktskolan till en central funktion under skolnämnden. Detta ska kombineras med att samtliga skolor i Stockholms stad ska ha beredskap för att starta mottagarklasser.

För att få en tydligare bild av elevers och skolors måluppfyllelse ska skolnämnden särredovisa nyanlända elevers betygsstatistik, statistik över andelen elever som nått gymnasiebehörighet samt fått godkänt i de nationella proven.

Systematiskt kvalitetsarbete

För att stödja eleverna och förbättra undervisningens kvalitet ska den kunskapsmässiga utvecklingen regelbundet följas upp och utvärderas. Resultaten ska på ett tydligt sätt förmedlas till elever och föräldrar. Eleverna behöver veta

vilka mål de förväntas uppnå och vad de ska göra för att nå dem. Särskilt viktigt är detta i de lägre årskurserna.

Skolans systematiska kvalitetsarbete är en förutsättning för att kunna säkerställa utbildningens kvalitet och likvärdighet. Kvalitetsarbetet bygger på att skolorna leder, planerar, utvärderar och åtgärdar sin verksamhet kontinuerligt och systematiskt.

Studie- och yrkesvägledning

För att fler elever ska nå målen för utbildningen ska elever inom grundskolan ha god tillgång till studie- och yrkesvägledning. Studie- och yrkesvägledning ska erbjudas digitalt och genom e-tjänster. Skolnämnden ska tillhandahålla studie- och yrkesvägledning på modersmål för nyanlända elever.

Studie- och yrkesvägledarna ska kompetensutvecklas kontinuerligt och har också ett ansvar för att uppdatera övrig personal i skolan om olika karriärvägar. Särskilt viktigt är det att studie- och yrkesvägledarna har en god kännedom om behov och efterfrågan på arbetsmarknaden samt större kännedom om de praktiska yrkesutbildningarna.

Kultur och idrott i skolan

Skolnämnden och kulturnämnden ska tillsammans med det fria kulturlivet i Stockholm förenkla och förbättra elevers möjlighet att uppleva kultur.

Skolidrotten har stor betydelse för elevernas fysiska hälsa och bidrar till goda förutsättningar för studier och lärande. Att uppmuntra till fysisk aktivitet bland eleverna är en angelägen uppgift för skolan. För att fånga upp de elever som inte nått upp till målen i den ordinarie simundervisningen ska skolan anordna sommarsimskola.

Samverkan skola, näringsliv och högskolor

Det är viktigt att förbättra grundskolornas samverkan med näringslivet. Skolnämnden ska främja innovationer och entreprenöriellt lärande genom att samarbeta med ”finn-upp” och ”snilleblixtarna”.

Samverkan med näringsliv, universitet, högskolor, föreningsliv, kulturliv och andra samhällsaktörer ska stärkas. Entreprenörskap, internationellt utbyte och ett brett utbud av språkstudier är en naturlig del av stadens utbildningsutbud.

Tydligt ledarskap med fokus på resultat

Satsningar på rektorer och skolledning i form av administrativ avlastning, fortbildning samt god löneutveckling ska prioriteras. Rektorer och skolledare måste kunna fokusera på att vara pedagogiska ledare.

Stockholm ska fortsätta med kompetenshöjande åtgärder för skolledare. Kompetensutvecklingen ska utgå från individuella behov. Det finns goda exempel på skolor där strukturerat ledarskap och tydliga mål lett till höjda kunskapsresultat. Dessa skolors erfarenhet bör användas i den dagliga verksamheten och implementeras på bred front.

Skolnämnden ska tillsammans med gymnasienämnden genomföra en översyn av rektorernas administrativa arbete i syfte att minska administrationen.

Skolnämnden ska i sin mål-, resultat- och kvalitetsuppföljning av skolan inkludera såväl kommunala som fristående skolor, exempelvis genom nyckeltal. Det gäller all verksamhet, även särskola och fritidshem.

Lärarsatsning – förskola

Med anledning av den tilltagande bristen på förskollärare ska skolnämnden och stadsdelsnämnderna fortsatt arbeta med stadsgemensamma principer och metoder för rekrytering, kompetensutveckling och karriärvägar för förskolans personal. Stockholms stad ska, genom skolnämnden, driva på mot regeringen i syfte att öka antalet utbildningsplatser för förskollärare i regionen. Stockholms stad ska, i samarbete med Stockholms universitet, starta en uppdragsutbildning för förskollärare som ett sätt att öka antalet utbildningsplatser för förskollärare.

Skolnämnden tilldelas medel för att anställa förstelärare i förskolan i syfte att stärka de pedagogiska inslagen i förskolan med särskilt fokus på språkutveckling.

Lärarsatsning – skola

Med anledning av den rådande elevantalsökningen, samtidigt som staden står inför stora pensionsavgångar, kommer rekryteringen av kompetent personal att vara av stor vikt de kommande åren. Stockholms stad ska driva på mot regeringen i syfte att öka antalet utbildningsplatser på lärarutbildningarna i regionen.

Som ett led i att minska lärarnas administrativa börda, öka attraktiviteten i yrket och öka likvärdigheten i bedömningarna ska skolnämnden samt gymnasienämnden utreda möjligheten att centralisera rättningen av de nationella proven för de skolor som finns och verkar i Stockholms stad. Utredningen ska undersöka hur detta praktiskt kan lösas samt hur tranparens och en ökad likvärdighet kan garanteras. Kopplat till detta ska skolnämnden utreda möjligheten att premiera de skolor som uppnår störst resultatförbättringar över tid på de nationella proven.

Stockholm tar aktiv del i den statliga satsningen på förstelärare och lektorer. Skolnämnden tillskjuts medel för att, utöver den utlovade statliga satsningen, själva finansiera en utökad satsning på 120 stycken förstelärare för 2017. Lärare ska även kunna göra karriär genom att meritera sig som yrkesskicklig lärare eller genom forskarstudier men även för att stötta och inspirera sina lärarkollegor. Ambitionen bör vara att styra förstelärare till de skolor som har störst utvecklingsbehov.

Skolnämnden ska möjliggöra och stötta skolor i deras pedagogiska arbetsmetoder. Ytterst är det rektorn och lärarna som ska avgöra vilken pedagogik som är mest lämplig utifrån förutsättningarna men skolnämnden ska uppmuntra till bland annat kollegialt lärande och tvälärarsystem då detta visat sig framgångsrikt på annat håll. Förstelärarna bör kunna användas som resurs för att utveckla det kollegiala lärandet.

Lärarnas fortbildning, karriärtjänster, mindre administration, kollegialt lärande och höjda lärarlöner är fortsatt prioriterade.

Skolnämnden ansvarar för att samtliga stadens grundskollärare får en individuell kompetensutvecklingsplan som utgår från den enskilde lärarens behov av kompetensutveckling. Som ett led i kompetensutvecklingen uppdras skolnämnden att ta fram metoder där lärare coachar och utvecklar varandra.

Skolnämnden tilldelas medel för att, i ett pilotprojekt, anställa lärarsekreterare som ska avlasta Stockholms lärare med administrativa uppgifter. Om utfallet blir lyckat ska insatsen breddas framöver.

Satsa på de anställda i skolorna

Det är viktigt att all personal inom skolan har möjlighet till karriärutveckling och möjlighet till fortbildning inom respektive område.

Studiero – en förutsättning för god kunskapsinhämtning

En lugn och trygg arbetsmiljö bidrar till att öka läraryrkets attraktivitet. En lugn och trygg arbetsmiljö är A och O för elevernas möjligheter att ta till sig kunskap och lära sig nya saker. Särskilt viktigt är det för elever i behov av särskilt stöd som får än svårare att lära i stökig miljö.

För att stärka lärarna i skolan och för att verka för ett lugnare arbets- och klassrumsklimat ska skolnämnden fortsätta arbetet med att utbilda lärare i kometprogrammet, Positiva Ledare. Utbildade lärare ska därefter kunna handleda kollegor i kometprogrammet.

I syfte att förtydliga lärares mandat samt ge de stöd att minska ordningsstörningar ska riktlinjer med förhållningssätt tas fram av skolnämnden samt gymnasienämnden.

En förutsättning för att ta till sig kunskap är att eleven deltar i skolundervisningen. Olovlig frånvaro ska kommuniceras snabbt och direkt med föräldrarna. Skola och socialtjänst har ett gemensamt ansvar för att motivera barn och föräldrar så att eleven kommer till skolan.

Elevhälsa

Att stärka både den fysiska och psykiska hälsan är centralt för elevernas välbefinnande och förmåga att tillgodogöra sig kunskap. Elevhälsoarbetet ska integreras i skolans ordinarie verksamheter för att sänka trösklarna och öka tillgängligheten.

Det ska vara enkelt att boka och komma i kontakt med kurator, skolsköterska eller psykolog, antingen inom ramen för skolhälsovården eller från andra aktörer. Elevhälsan ska vara tillgänglig även under skolloven.

Som ett led i att stärka elevhälsan ska skolnämnden verka för att förstärka samarbetet mellan skolorna och barn- och ungdomspsykiatri (BUP). Deras kompetens är särskilt viktigt i arbetet mot psykisk ohälsa bland unga.

En elevhälsogaranti ska införas. Garantin ska ge eleverna rätt att inom ett dygn få kontakt med personal som har utbildning att möta behovet.

Elevhälsans olika kompetenser måste samverka tillsammans och med lärarna för att alla elever ska få möjlighet att uppnå kunskapsmålen. På varje grundskola ska det finnas tillgång till elevhälsoteam med skolkuratorer, skolpsykologer, skolsköterskor och specialpedagogisk kompetens så att stöd kan påbörjas inom rimlig tid. Elevhälsoteamen ska stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål och i det individuellt riktade arbetet har elevhälsan ett särskilt ansvar för att undanröja hinder för varje elevs lärande och utveckling. För att säkerställa alla elevers tillgång till elevhälsa ska införande av mobila elevhälsoteam utredas. Likaså ska IT-baserade lösningar för att komma i kontakt med elevhälsan – tidsbokningar via webben eller appar, samt möjlighet att chatta anonymt med skolpsykolog utanför skoltid – prövas.

För att uppmärksamma barns behov tidigt krävs ett nära samarbete mellan föräldrar, skolans elevhälsoteam, sociala myndigheter och barnpsykiatri.

Trygghet i skolan

Skolan ska vara en säker plats där alla känner sig trygga och ingen ska vara rädd för att gå till skolan. Det är skolans uppgift att säkerställa att ingen elev far illa och all personal har ett ansvar att förebygga mobbning och trakasserier. Alla skolor ska använda sig av evidensbaserade metoder för att motverka mobbning.

Skolnämnden ska verka för ökad vuxennärvaro i skolan, särskilt i skolor där oroligheter förekommer. Skolnämnden ska i samarbete med SISAB också se över möjligheten att installera centrala låsningssystem för skolorna i syfte att möjliggöra en låsning av skolorna även under skoltid. Detta eftersom rektorn ibland kan behöva låsa skolans yttre dörrar som ett sätt att säkra elevernas trygghet i skolan.

Skolnämnden samt gymnasienämnden ska i dialog med regeringen verka för möjligheten att det ska bli enklare att kameraövervaka allmänna utrymmen på skolor där behov föreligger.

Skolmåltider

Stockholm ska bli en föregångskommun där elever och personal i skolan vet att de får god, näringsriktig och säker mat. Tillagningskök ska byggas i samtliga nyproducerade skolor samtidigt som möjligheten till tillagningskök alltid ska utredas vid renovering av befintliga skolor. Det är också viktigt att skolan erbjuder en matsalsmiljö där eleverna kan äta mat i lugn och ro.

Fritidshem och öppen fritidsverksamhet

Verksamheten på stadens fritidshem fyller en viktig roll för barnen både när det gäller möjligheten till stöd i skolarbetet och för att få tillgång till andra meningsfulla och utvecklande aktiviteter efter skoldagens slut.

Skolnämnden ges i uppdrag att tillsammans med idrottsnämnden, kulturnämnden och stadsdelsnämnderna utreda möjligheterna att införa profilfritids i Stockholms stad. Profilfritids är fritidshem som drivs av föreningar på uppdrag av staden men där föreningarna själva ges möjlighet att skapa en egen profil, exempelvis fotbollsprofil eller teaterprofil. Dessa vänder sig till alla barn och unga i Stockholms stad och det ska finnas möjlighet att ta ut viss avgift. Syftet är att ge barn och unga en ökad valfrihet när det gäller fritidsgårdar och lovaktiviteter.

Det är viktigt att verksamheterna fylls med meningsfullt innehåll och inte bara ses som förvaring. Verksamheten ska fungera som ett stöd för att uppnå skolans mål, och bland annat erbjuda hjälp med läsläsning. Fritidshem och dess personal är en viktig del i stadens skolor och det är viktigt att det pedagogiska arbetet utvecklas. För att höja kvaliteten måste verksamheten utvärderas på liknande sätt som andra pedagogiska verksamheter. Den öppna fritidsverksamheten ska samarbeta med idrottsnämnden i syfte att öka nyttjandegraden på stadens idrottsanläggningar på tider då lokalerna annars står tomma.

Samverkan skola och socialtjänst

För att uppmärksamma barns behov samverkar och samarbetar skolan med socialtjänsten och landstinget enligt den överenskommelse som finns (BUS-överenskommelsen) och enligt de samverkansöverenskommelser som finns mellan stadsdelsnämndernas verksamhet och skolan.

Brott som begås i skolan ska alltid polisanmälas. Nolltolerans ska råda mot våld, alkohol och droger i stadens skolor. För barn som far illa är det viktigt att det finns en bra samverkan mellan skola och sociala myndigheter. Varje skola ska ha en namngiven kontaktperson hos socialtjänsten.

Stockholms stad ska ställa höga krav på placerade barns skolgång och kräva att barnen får relevant stöd för att nå målen. Elevens skola ansvarar tillsammans med stadsdelsnämndernas socialtjänst för att följa upp elevens utbildning efter placering i HVB-hem, familjehem eller särskilda ungdomshem. Staden ska ha som mål att alla placerade barn får sin utbildning i en kommunal eller fristående skola med tillstånd från Skolinspektionen, eller genom avtal med en sådan skola. Skolnämnden ska tillsammans med socialnämnden erbjuda läxhjälp till de boende på stadens HVB-hem.

Skolnämnden ges i uppdrag att tillsammans med stadsdelsnämnderna och socialnämnden prioritera skolresultaten hos de barn som lever i familjer med sociala problem och som har återkommande kontakt med socialtjänsten.

Det är av stor vikt att skolnämnden, socialnämnden samt stadsdelsnämnderna utformar regelverk och ekonomiskt stöd på ett sätt som garanterar skolgång eller pedagogisk verksamhet för de barn som tvingas leva under skydd, exempelvis på kvinnojourerna.

Nyttjandet av befintliga skollokalerna

En ökad effektivitet och ett över tiden flexibelt lokalutnyttjande ska ske i alla lokaler inom de pedagogiska verksamheterna. För att även fortsättningsvis

säkra tillgången på platser i skolan bedrivs ett särskilt arbete under ledning av kommunstyrelsen i samarbete med skolnämnden. För att stärka samplaneringen av ny-, om- och tillbyggnader av förskolor och skolor finns en särskild skolplaneringssamordnare inom kommunstyrelsen med det övergripande ansvaret att åstadkomma en mer effektiv samverkan mellan berörda parter. Det är viktigt att staden i dialog med fristående aktörer även verkar för fler fristående alternativ i skolplaneringen.

Skolnämnden är ansvarig för att stadens skollokaler utnyttjas på ett så effektivt sätt som möjligt. För att maximera nyttjandet av lokalerna ska skolnämnden tillsammans med SISAB göra en kartläggning av nyttjandet i stadens befintliga fastighetsbestånd. Den planering som tagits fram ska uppdateras löpande och vara underlag för den framtida planeringen. För att kunna erbjuda eleverna en sammanhållen skoldag fortsätter integrationen av fritidshem och grundskola i grundskolelokalerna. Motsvarande integrering av förskoleverksamheten i grundskolan ska göras i en strävan att använda stadens resurser effektivt. Skolans lokaler ska aktiveras större del av dygnet, bland annat med fritidsverksamheter, läsläsning samt breda föreningsverksamheter.

Skolnämnden ges i uppdrag att i samverkan med SISAB och andra berörda nämnder ta ett helhetsgrepp kring utvecklingen av campusområdet i Konradsberg i syfte att maximera området som ett skolnav i Stockholms innerstad.

Samarbetet med idrottsnämnden och fastighetsnämnden ska öka så att idrottslokaler och idrottsytor beaktas på bästa sätt i planeringen.

Skolnämnden ska tillsammans med kulturnämnden, idrottsnämnden, gymnasienämnden, och SISAB genomföra åtgärder för att tillgängliggöra skollokaler efter skoltid. En gemensam finansieringsmodell som syftar till att öka incitamenten för skolorna att hyra ut sina lokaler ska tas fram och implementeras under året. Det arbete som sedan tidigare pågår mellan idrottsnämnden, SISAB och den tidigare utbildningsnämnden ska breddas till att även omfatta kulturnämnden.

Likaså pågår mellan berörda parter ett arbete med att ta fram en finansieringsmodell över hur kostnaderna ska fördelas vid anläggandet av konstgräsplaner på skolgårdar. Ambitionen ska vara att få till stånd fler konstgräsplaner och mer tillgänglig idrottsyta.

Arbetet med att anpassa skolor med bristande tillgänglighet ska fortgå och utvecklas.

Utbyggnad av nya skollokaler

Stockholm växer kraftigt och på flera platser är det nödvändigt att både bygga ut befintliga grundskolor samt att bygga nya. I detta omställningsarbete ska skolorganisationen över tid anpassas till grundskolans stadier: låg-, mellan- och högstadium.

Stadens skolor ska i huvudsak organiseras i F-6- och 7-9-skolor respektive F-9-skolor beroende på förutsättningarna.

Stadens behov av platser för grundskoleelever ska utgå från en långsiktig planering. För att säkerställa tillgången på platser ska skolnämnden i sin planering samverka i ett mycket tidigt skede med stadsbyggnadsnämnden, exploateringsnämnden och SISAB. I planeringen av nya skolor ska även fristående aktörer delta. Ansvaret för att säkerställa skolförsörjningen ligger inom skolnämndens ansvarsområde, men kräver ett nära samarbete mellan berörda nämnder, bolag och fristående skolaktörer.

Skolnämnden ges i uppdrag att tillsammans med SISAB ta fram en strategi för utbyggnaden av förskolelokaler i Stockholm för de kommande tio åren.

Skolnämnden ska tillsammans med stadsbyggnadsnämnden och SISAB ta fram en handlingsplan för att komma tillrätta med de skolor och förskolor som idag har tillfälliga bygglov samt påbörja arbetet med detaljplaneändring på de platser där det behövs för att permanenta skollokalerna.

Skolnämnden ska verka för möjligheten att göra filialer av populära skolor i Stockholm.

Moderaternas förslag till budget 2017

Minskade kostnader för:

Lärarnätverk mot rasism och extremism	1,0 mnkr
Programmering i fritidshem och fritidsklubb – fördelas inom schablon fritidshem	5,0 mnkr
Satsning på kompetens och medvetenhet i HBTQ-frågor	8,0 mnkr
Åtgärder inom ramen för medborgardialoger som initieras av stadsdelsnämnderna i ytterstaden	1,0 mnkr
Förankra mänskliga rättigheter i skolan	2,0 mnkr

Ökade kostnader för (-):

Kostnader för grundskola, grundsärskola, fritidshem, fritidsklubbar och fristående förskola överförs från utbildningsnämnden	-14 731,8 mnkr
Kostnader för nämnd/övergripande överförs från utbildningsnämnden	-67,2 mnkr
Ökad schablon grundskola	-212,3 mnkr
Ökad schablon grundsärskola	-8,0 mnkr
Ökad schablon förskola	-38,5 mnkr
Fler förstelärare i grundskolan	-60,0 mnkr
Cykelskola	-4,0 mnkr
Pilotprojekt lärarsekreterare	-2,0 mnkr
Utredning läs- och skrivgaranti	-1,0 mnkr
Utredning screening av elever i behov av särskilt stöd vid övergång mellan förskola och skola	-1,0 mnkr
Utökade insatser för elever i behov av särskilt stöd	-8,0 mnkr
Programmering i grundskolan, fördelas inom schablon grundskola	-5,0 mnkr
Uppdragsutbildning förskollärare	-5,0 mnkr

(M):134

Ökade intäkter för:

Intäkter för fritidshem överförs från utbildningsnämnden 201,1 mnkr

Intäkter för statsbidrag maxtaxa överförs från utbildningsnämnden 379,1 mnkr

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

16. Moderaternas förslag till budget 2017 och inriktning för 2018 och 2019 för **Skolnämnden** godkänns.

Socialnämnden

Socialtjänstens arbete grundas på respekt för den enskilde individens önskemål och val där denne ska ha inflytande över och vara delaktig i utformandet av insatsen. Stadens verksamheter ska arbeta med evidensbaserade metoder och kunskapsbaserad praktik. Socialnämnden ska fortsatt beakta barnperspektivet och säkerställa barnens rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention.

Kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet

Stockholm ska vara världsledande i skyddet av de mänskliga rättigheterna. Staden ska arbeta med vetenskapliga arbetsätt för att skapa trygghet såväl i utemiljön som i hemmen. Socialtjänst, sjukvård, polis, skola, förskola och det civila samhället ska arbeta tätt tillsammans för att förebygga att människor far illa och reagera snabbt och effektivt om det ändå sker.

Biståndsbedömning för LSS överförs från stadsdelsnämnderna till socialnämnden.

Barn och unga

Barn ska ges möjlighet att framföra sina åsikter i frågor som rör barnet. Stadens socialtjänst ska ha fokus på att öka medverkan, delaktighet och dialog med barn och unga. Uppföljning av placerade barn och unga ska fortsatt vara en prioriterad fråga. Utvecklingen och behovet för Barnahus Stockholmska ska nogra följas.

Barn och unga i familjehem är en högt prioriterad målgrupp. I stadens riktlinjer för familjehemsvård har barnperspektivet förstärkts och vikten av att göra barn delaktiga har förtydligats i hela handlägningsprocessen. Socialnämnden ska tillsammans med stadsdelsnämnderna utreda hur barnens rätt till självbestämmande och integritet kan stärkas inom psykiatrin.

Ungdomsjourens uppsökande verksamhet riktade till unga i riskmiljöer ska utökas till fler områden. Ungdomsjouren ska samfinansieras med kommuner i länet, vars ungdomar befinner sig i Stockholms stad.

Socialnämnden ska verka för att öka socialsekreterarnas närvaro på nätet och att fler socialsekreterare arbetar ute i fält. Ensamkommande barn-teamet (EKB) inom ungdomsjouren ska särskilt förstärkas med fler socialsekreterare.

Socialnämnden ska fortsatt stärka stadens arbete mot barn- och ungdomsprostitution samt självskadebeteende. Arbetet med en gemensam strategi med landstingets psykiatri, som också ska gälla unga vuxna över 18 år, fortsätter under 2017.

Nära samverkan mellan polisens prostitutionsgrupp och socialtjänsten är viktig. Socialnämnden ska fortsätta ha socialsekreterare som arbetar i nära samverkan med polisen med kompetens att arbeta med såväl offren som med förövarna. Socialnämnden ska i samarbete med polisen förstärka ungdomsjouren för att förbättra arbetet med barn som försvinner.

MIKA-mottagningens öppettider ska utökas och det uppsökande arbete vidgas för att bättre nå målgruppen. Insatserna ska även riktas mot EU-medborgare i prostitution och misstänkt människohandel.

Nämnden ges i uppdrag att jobba gentemot unga som säljer sex på nätet och som använder sex som självskadebeteende.

Föräldrastödprogram

Pilotprojektet barnhälsovårdsprogrammet för förstagångsföräldrar, riktade till socioekonomiskt utsatta områden, ska fortsätta och utökas till fler områden samt permanentas. Programmet syftar till att förbättra barns hälsa genom att stödja föräldrarna och öka deras kunskap om barn samt skapa kontakter med omgivande samhälle. Programmet sker i samverkan mellan socialtjänsten och BVC.

Projektet Stella ska permanentas. Stella syftar till att ge stöd till föräldrar som fråntas vården om sitt barn och stärka föräldrarnas förutsättningar till samarbete med socialtjänst och familjehem. Efter flera års utveckling i projektform är det angeläget att verksamheten permanentas och att stödinsatserna kommer alla stadsdelar till del.

Alla stadsdelsnämnder ska erbjuda föräldrastödsinsatser och socialnämnden ska stödja och kvalitetssäkra stadsdelsnämndernas arbete med strukturerat föräldrastöd. Föräldrastödet ska anpassas efter de särskilda behov olika grupper kan ha. Föräldrastödsprogram som Komet och ABC ska erbjudas föräldrar i förebyggande syfte. Föräldrastödsprogrammet ska också erbjudas tonårsföräldrar.

Familje- och jourhem

Socialnämnden ska fortsatt arbeta med att utveckla kvalificerade familjehem. Socialnämnden ska arbeta för rekrytering av fler familjehem samt en ökad kompetens inom familjehem och jourhem för att ta emot unga med omfattande problematik. Detta är än mer centralt mot bakgrund av den flyktingkris som Sverige och Stockholm nu har att hantera.

Upphandling av familjehem ska ske centralt med gemensamma ramavtal för hela staden. Vid placering av barn och unga ska staden ingå avtal med respektive familjehem. Höga krav ska ställas på utförarna, exempelvis ska familjehem erbjuda språkstöd, läxhjälp och samhällsintroduktion. Vid granskning av familjehem ska stabilitet i den ekonomiska situationen och familjens förmodade syfte vägas in som en lämplighetsfaktor i bedömningen.

Barn som placeras i familje- och jourhem är i behov av en trygg tillvaro. Felplaceringar och barn som far illa i familjehem måste noggrant följas upp och åtgärdas. En kartläggning av antalet placerade barn i stadsdelarna ska genomföras, samt en grundlig genomlysning av antalet familjehem för att säkerställa att samtliga har genomgått en utredning. Olämpliga familjehem ska registreras. För att undvika att undermåliga familjehem används i andra kommuner är samverkan över kommungränserna avgörande. Registrering och kartläggning

av familjehem bör därför ske inom ramen för Kommunförbundet Stockholms län (KSL).

Ensamkommande barn och unga

Arbetet med ensamkommande barn och ungdomar ska prioriteras. Ett allt större antal ensamkommande barn söker sig till Sverige och Stockholm. Detta ställer stora krav på stadens insatser och möjlighet att tillgodose behoven och är ett arbete som staden ska prioritera högt.

För att åstadkomma en rättvisare fördelning av ensamkommande barn mellan stadsdelarna samt en tydligare arbetsfördelning mellan socialtjänsterna behövs kraftfulla och centralt samordnade stadsövergripande insatser. Socialnämndens arbete och mottagande ska därför ses över och effektiviseras för att kunna möta dagens utmaningar på bästa möjliga sätt.

Socialnämnden ska tillsammans med skolnämnden, gymnasienämnden, stadsdelsnämnderna och stadens bostadsbolag samt andra berörda instanser utveckla rutiner för att säkra mottagande, trygghet, skolgång och boende för gruppen över hela staden. Som en del i arbetet med fler socialsekreterare ute i fält ska staden stärka det akuta mottagandet och arbetet med ensamkommande barn som vistas i riskabla miljöer.

Stiftelsen Hotellhem i Stockholm, SHIS, ges i uppdrag att arbeta med en utökad social målgrupp, där ensamkommande barn som inte längre bor kvar på stadens boenden ingår. Socialnämnden ska också tillsammans med stadsdelsnämnderna och andra berörda aktörer arbeta fram rutiner för att säkra överlämning av de stöd och insatser som behövs i de fall familjer till tidigare ensamkommande barn har kommit till Stockholm, så att ingen faller mellan stolarna.

När ensamkommande barn återförenas med sina familjer övergår ansvaret från socialtjänsten till Arbetsförmedlingen. Stödet från Arbetsförmedlingen har dock varit otillräckligt och till följd av detta har flera barn fått ta ansvar för att lotsa familjen in i det svenska samhället. Familjer ska därför ges en kontaktperson för sex månader efter deras ankomst. Stadsdelsnämnden är den myndighet som ska utse kontaktpersonen. Flera ensamkommande barn kommer från krigshärjade länder och är djupt traumatiserade. I samverkan med landstinget ska barnen erbjudas samtalsstöd.

Socialnämndens samverkan med näringslivet inom ramen för Advisory Board ska fortsätta att utvecklas under 2017. Syftet är att främja och stödja ensamkommande barns integration. Uppdraget ska även inkludera att erbjuda ensamkommande barn och unga boende utanför stadens egna boenden.

Samverkan mellan socialtjänst och skola

Det ska finnas en god samverkan mellan skola och socialtjänst för att kunna hantera situationer där barn far illa eller riskerar att fara illa. Tidiga insatser till barn och ungdomar i samarbete mellan socialtjänsten och skolan ska fortsatt stärkas. Socialnämnden ska fortsatt samverka för ökad skolnärvaro och bättre skolresultat i utvalda grundskolor i ytterstaden för barn som riskerar att fara illa. Socialnämnden ges i uppdrag att tillsammans med skolnämnden, gymna-

sienämnden och stadsdelsnämnderna prioritera ökade skolresultat hos de barn som lever i familjer med sociala problem och som har återkommande kontakt med socialtjänsten.

Omhändertagna barn ska ha en namngiven socialsekreterare som sköter kontakterna med barnet. Varje barn som placeras i hem för vård och boende, HVB, ska genomgå en skolpsykologisk och pedagogisk utredning. Stockholms stad ska ställa höga krav på placerade barns skolgång och kräva att barnen får relevant stöd för att nå målen. Läxhjälp ska finnas för placerade barn. Arbetet med att stödja familjehemsplacerade barns skolgång inom SkolFam ska fortsätta och erfarenheterna från projektet ska spridas. Socialnämnden ges i uppdrag att arbeta fram SkolFam för barn som är placerade enligt LSS.

Pilotprojektet skola-socialtjänst (PPSS), som syftar till att stötta och hjälpa de elever som riskerar att inte klara skolan, ska permanentas. Socialnämnden ges i uppdrag att tillsammans med skolnämnden ta tillvara och sprida erfarenheter från projektet till samtliga skolor för att ytterligare stärka samarbetet mellan skola och socialtjänst. Det pågående försöket med att ge stödsamtal utan att socialtjänsten gått vidare med orosanmälan ska fortsätta.

Stockholms stad ska inte placera barn i HVB-hem som endast erbjuder så kallad särskild undervisning. Endast hem som har avtal med en skola ska komma ifråga. I ett tidigt skede ska rektorer ges möjlighet att ta del av planeringen av familjehems- eller institutionsvård. Skola och socialtjänst ska samverka med föräldrar för att i största möjliga mån kunna undanröja sekretesshinder.

Socialnämnden ska tillsammans med skolnämnden erbjuda läxhjälp till de boende på stadens HVB-hem.

Drog- och brottsförebyggande arbete

Obligatoriska föräldrasamtal ska hållas inom 24 timmar när en påverkad minderårig påträffats av polis eller socialtjänst eller när en ungdom anmäls för brott. Socialnämnden ska stödja stadsdelsnämndernas preventiva insatser samt samla och sprida kunskaper om effektiva metoder. Arbetet med sociala insatsgrupper är fortsatt prioriterat och samtliga stadsdelsnämnder förutsätts använda denna arbetsmetod, även riktat mot målgruppen 20–29 år.

Staden ska vara ett föredöme när det gäller att tillhandhålla platser för ungdomstjänst. Ungdomsjouren ska arbeta uppsökande mot unga som utsätts för människohandel och prostitution. Ungdomsjouren ska även arbeta med ungdomar under 16 år. För ökad samverkan och dialog bör ungdomsjouren samlokaliseras med polisen.

Socialnämnden ska fortsatt bistå stadsdelsnämnderna i det förebyggande arbetet för att minska narkotikaanvändningen. Den ökade användningen av nya droger som nätdroger är oroväckande. Nämnden tilldelas ökade resurser för att motverka droganvändandet bland unga. För att öka närvaron och tryggheten i de miljöer där ungdomar vistas fortsätter satsningen på fältassistenter i tunnelbanan.

Socialnämnden får i uppdrag att tillsammans med stadsdelsnämnderna sprida Maria ungdoms verksamhet över staden via mini-marior. Socialnämnden ska också fortsätta arbetet med regionalisering av öppenvårdsinsatser.

Missbruk och beroende

Fortsatta satsningar på att utforma och erbjuda kvalitativ och erfarenhetsmässigt god öppenvård som utgår från varje individs behov ska genomföras. Missbruksvården ska så långt som möjligt ske nära målgruppen genom decentraliserad och uppsökande verksamhet.

Stadens socialtjänst behöver stärka kunskapen om och utveckla arbetsmetoder, stödinsatser och boenden för målgrupperna samsjukliga och unga vuxna i missbruk och beroende. Det är viktigt att staden tar signaler om ökad narkotikadödlighet på allvar. Genom ökad kunskap hos medarbetare samt stärkt stöd och insatser som är speciellt riktade till kvinnliga missbrukare kan staden fånga upp och hjälpa fler kvinnor i ett tidigare skede. Unga vuxna med etablerat missbruk behöver erbjudas kunskapsbaserade vård- och behandlingsinsatser som är anpassade till deras behov. Unga i riskzon och personer i tidigt skede av missbruk ska erbjudas lättillgängliga insatser.

Allt fler personer med missbruksproblematik får diagnosen neuropsykiatrisk funktionsnedsättning. Nämnden ska fortsatt utveckla former för samverkan mellan socialtjänst, beroendevård och psykiatri för att forma insatser till denna målgrupp. Nämnden ska fortsatt utveckla barn- och föräldraperspektivet i missbruks- och beroendevården. Nämnden ska delta i arbetet med utveckling och planering av boendeformer för äldre missbrukare.

För att minska steg från stödboende till träningslägenhet ska kvalificerat boendestöd ges.

Fortsatt fokuserat arbete mot hemlöshet

Socialnämnden har ett ansvar att samordna, driva på och följa upp insatser inom hemlöshet i enlighet med Stockholms stads program för att motverka hemlöshet.

Arbetet mot hemlöshet ska vara långsiktigt och nämnderna ska fortsatt prioritera det förebyggande arbetet för att undvika att personer hamnar i hemlöshet. Socialnämnden ska tillsammans med stadsdelsnämnderna och bostadsbolagen fortsätta att arbeta vräkningsförebyggande, inte minst när barn berörs. I det arbetet är skuldrådgivning en viktig del. Inga barnfamiljer i Stockholm ska behöva vänta mer än en vecka på att få budget- och skuldrådgivning. Riktlinjer för vräkningsförebyggande arbete ska finnas.

Socialnämnden ska i samråd med arbetsmarknadsnämnden och stadsdelsnämnderna särskilt fokusera på människor och familjer som är föremål för insats från socialtjänsten. Ofta handlar det om familjer med utländsk bakgrund och det kommer ställa krav på SHIS att tillhandahålla bostäder i takt med att gruppen förväntas växa.

Det ska finnas rutiner för förebyggande arbete när det gäller familjer och vårdnadshavare med barn. Fokus kvarstår på att minska hemlösheten bland unga genom bland annat Bostad för unga vuxna.

Ett viktigt led i arbetet mot hemlöshet är tillgången till försöks- och träningslägenheter. Boendefrågorna och boendestödsinsatserna behöver därför fortsatt prioriteras. Projektet ”Bostad först” ska fortlöpa och utvecklas.

Tak över huvudet-garantin är en viktig del i stadens stöd till hemlösa och ska geografiskt spridas över staden. Stiftelsen Hotellhem i Stockholms roll är viktig och ska tydligare möta socialnämndens och stadsdelsnämndernas behov av genomgångsbostäder för personer som är i behov av en tillfällig bostad eller mer varaktigt boende med visst boendestöd.

Socialnämnden ska i dialog med Stiftelsen Hotellhem i Stockholm ställa om och bredda målgruppen till att omfatta även offer för våld i nära relation eller hedersförtryck och som är i behov av mellanboende. SHIS ska också arbeta med genomgångsbostäder för ensamkommande barn som inte längre bor kvar på stadens boenden och andra målgrupper i behov av extra boendestöd. En viktig målgrupp för SHIS är genomgångsbostad för de som tidigare bott på skyddade boenden eller personer som inte kan bo hemma på grund av våld i nära relation eller hedersrelaterat förtryck och våld. En annan väsentlig målgrupp är personer i behov av förturslägenheter men som inte uppfyller den vanliga bostadsförmedlingens krav på förtur.

Målgruppen fattiga EU-medborgare och tredjelandsmedborgare har ökat allt mer, vilket kräver ett tydligt agerande och konkreta mål från staden i kombination med insatser från stadens socialtjänst för de som behöver stöd och hjälp, bland annat i form av uppsökande verksamhet samt insatser från ideella föreningar. Stadens insatser och projekt Vinternatt ska fortgå. Socialjourens EU-team och medborgartelefonens verksamhet ska fortsätta. Att Stockholms stad agerar lika över hela staden är avgörande där utgångspunkten är att svensk lag är lika för alla. För att kunna koordinera arbetet och fortsätta utveckla stadens insatser och agerande är det viktigt att stadens projektledare för samordning av arbetet kring hemlösa EU-medborgare och tredjelandsmedborgare fortsätter och att den tidigare tydliga dialogen som fanns med andra berörda aktörer och instanser prioriteras. Socialnämnden får också i uppdrag att upprätta en enhet som i samverkan med polis arbetar med misstänkt människohandel och utnyttjande av fattiga EU-medborgare.

Socialnämnden ska tillsammans med exploateringsnämnden och trafiknämnden bidra till stadens nollvision för olagliga boplatser, svensk lag och stadens ordningsföreskrifter ska gälla lika för alla. Staden måste arbeta målmedvetet med verk samma insatser för att förebygga etableringen av olagliga boplatser och stärka dialogen och samverkan med berörda aktörer. Nämnden tillförs extra medel för detta ändamål.

Insatser mot våld i nära relationer

Arbetet mot våld i nära relationer är fortsatt prioriterat. Stadens socialtjänst ska ha tydliga rutiner och metoder för att inventera målgrupperna och för att upp-

täcka våldet och hitta våldsutsatta. Ett större fokus behöver läggas på att utveckla det preventiva arbetet för att angripa våldets ursprung. Arbetet med ökade insatser till våldsutövare behöver utvecklas och förövare ska erbjudas behandling för att bryta sitt destruktiva beteende. Det ska finnas ett tydligt barnperspektiv i alla utredningar av vuxna som utsätts för våld alternativt vuxna som utövar våld. Det ska alltid inledas en utredning när socialtjänsten får kännedom om att ett barn lever med våld i nära relation.

Fördelning av riktade medel mot våld i nära relationer ska utgå från en kartläggning av den faktiska omfattningen. Våld i nära relationer är en allvarlig folkhälsofråga som får stora konsekvenser för de drabbade.

Barn som drabbats av våld i nära relation ska få möjlighet till Tryggare barn. Metoder såsom Signs of Safety och Caring Dads kan med fördel användas. Även män drabbas av våld i nära relationer. Arbetet med våld i nära relationer ska inkludera olika målgrupper och kompetensen kring detta ska stärkas hos berörd personal. Staden ska erbjuda platser på skyddat boende för män.

Socialnämnden ska arbeta för större långsiktighet men också större insyn när det rör stödet till kvinnojourer. Socialnämnden får i uppdrag att utreda möjligheten till flerårigt verksamhetsbidrag till kvinnojourer. Stockholms stad ska som huvudstad också verka gentemot regeringen för tryggare och stabilare förutsättningar för kvinnojourer och skyddade boenden med nationellt intag.

Stockholms stad har en garanti på skyddat boende för kvinnor som bedöms ha behov av skyddsplacering. Kvinnor som bott på skyddat boende ska vid behov erbjudas stöd och hjälp till annat boende om de inte kan återvända till sitt ordinarie boende. Boendefrågan och tillgången till lägenheter behöver därför fortsatt prioriteras och samverkan med stadens bostadsbolag och SHIS ska stärkas.

Det är av stor vikt att socialnämnden, skolnämnden, gymnasienämnden samt stadsdelsnämnderna utformar regelverk och ekonomiskt stöd på ett sätt som garanterar skolgång eller pedagogisk verksamhet för de barn som tvingas leva under skydd, exempelvis på kvinnojourerna.

Relationsvårdscentrum Sydosts (RVCS) stödverksamhet för personer som varit utsatta för våld samt för personer som har använt våld mot någon närstående, ska centraliseras för att erbjuda stadens invånare tillgång till samma stöd oavsett var i staden de bor samt för att öka kompetens och kvalitet. Utifrån att våldsutövare är en relativt ny målgrupp för socialtjänsten finns det idag få insatser riktade till gruppen och endast inom ett begränsat område.

Hedersrelaterat våld och förtryck

Origo, det länsgemensamma resurscentret för hedersrelaterat våld och förtryck, ska fortsätta vara ett samlat kunskapscenter för unga. Origo ska arbeta aktivt för att uppmärksamma de pojkar som tvingas upprätthålla hedersnormer. Staden ska verka för att Origos uppdrag utökas till att även arbeta med förebyggande insatser riktade mot unga samt med information och ökad kunskap till relevanta verksamheter som möter unga i sitt dagliga arbete. Fler par som är

utsatta för hedersrelaterade hot bör ges plats på skyddade boenden. Riktade stöd ska ges till verksamheter som arbetar för att motverka hedersproblematik.

För att förebygga och motverka hedersrelaterat våld och förtryck ska ett kompetensteam inrättas bestående av specialister, socialsekreterare och poliser.

Våldsbejakande extremism

Stockholms stad ska arbeta enligt de stadsövergripande riktlinjerna för våldsbejakande extremism. Stadsdelsnämnderna får i uppdrag att snarast arbeta fram lokala handlingsplaner. All stadens verksamhet ska bygga på forskning och beprövad erfarenhet.

Ekonomiska bidrag ska fräntas aktörer som upplåter en plattform för våldsbejakande extremism. Bidrag ska följas upp noggrant och utvärderas av den bidragsgivande nämnden.

Stockholms stad måste aktivt och sammanhållet arbeta förebyggande mot unga krigsresande och våldsbejakande extremism. Det ska ske genom ett sammanhållet, långsiktigt arbete över hela staden grundat på profession, forskning och evidens, där förebyggande insatser är grunden, men där också tydliga konsekvenser framgår för återvändare. Stockholm ska ta lärdom av och samverka med andra länder som har goda erfarenheter av och kunskap om problematiken såsom Storbritannien och Danmark. Det lokala arbetet ska ske i tydlig samverkan med frivilligsektorn för att öka kunskap bland vuxna och unga genom att ingå möjliga partnerskap. Socialnämnden ska arbeta för att stärka kunskap och förståelse bland stadens medarbetare inom berörda instanser, vilket gör att fler ungdomar kan uppmärksammas tidigare.

Socialpsykiatri

Implementering av evidensbaserade metoder inom socialpsykiatri är ett fortsatt prioriterat område. Nämnden har ett ansvar för att vidareutveckla utrednings- och uppföljningsinstrumenten och den individuella uppföljningen samt att ge stöd och insatser som leder till ökad självständighet och att målsättningarna med insatserna uppnås.

Det är viktigt att sysselsättningen av personer med psykisk och neuropsykiatrisk funktionsnedsättning förbättras. Alternativen behöver anpassas efter individen och därför upparbetas kontakter med företagare i närmiljön för att åstadkomma ett mer varierat utbud. Därmed sprids även kunskap till företagen om vad målgruppen kan bidra med. Samverkan mellan kommun och landsting för personer med psykisk funktionsnedsättning ska öka.

Socialnämnden ska i samverkan med stadsdelsnämnderna planera för utbyggnad av boenden för personer med psykisk funktionsnedsättning. Planering och genomförande ska utgå från handlingsplanen för utveckling av socialpsykiatri.

Socialnämndens arbete tillsammans med arbetsmarknadsnämnden för ökad sysselsättning, studier, praktik och arbete för personer med psykisk funktions-

nedsättning ska fortsätta. Arbetet sker inom ramen för ALFA, som permanentas i stadens verksamhet under arbetsmarknadsnämnden.

Funktionsnedsättning

Valfrihet för människor med funktionsnedsättning ska utvecklas vidare. Brister i tillgänglighet måste kontinuerligt kartläggas och åtgärdas. Information som publiceras på stadens webbplats måste vara tillgänglig även för personer med funktionsnedsättning.

Socialnämnden ska tillsammans med äldrenämnden se över insatser för äldre fyllda 65 år i bostad med särskild service, LSS, i syfte att ta fram en helhetssyn vad gäller insatser som daglig verksamhet och aktiviteter för en stimulerande miljö.

Socialnämnden ska arbeta med målgruppen yngre dementa och driva projektet ”Stödinsatser till personer yngre än 65 år med demenssjukdom, deras anhöriga och barn”. Projektets mål är att personer under 65 år med demenssjukdom, tillsammans med närstående och barn får de stödinsatser de har behov av, i tid och i tillräcklig omfattning.

Staden har brist på bostäder med särskilt stöd och service. Inom ramen för genomförandegruppens arbete ska nämnden delta i samordning och utveckling av utbyggnaden av bostäder med särskilt stöd och service. Socialnämnden får i uppdrag att utreda en centralisering av plan- och byggnadsprocessen av särskilda boenden för att stärka tillgången till bostäder med särskilt stöd och service över hela staden.

Arbetet med att stärka barnperspektivet i handläggningen med barn med funktionsnedsättning ska fortsatt utvecklas. Kunskap och metoder för att öka delaktigheten i handläggningen och under genomförandet av insatser till personer med funktionsnedsättning ska vidareutvecklas. Stockholms stads program för stöd till anhöriga ska ligga till grund för arbetet med anhörigstöd.

Socialnämnden ska fortsätta utveckla samarbetet med andra myndigheter. Arbetet med den kommungemensamma funktionen för verksamhets- och yrkesutveckling fortgår.

Staden ska tillhandahålla en god fritidsverksamhet för barn och ungdomar. I samverkan med det lokala föreningslivet och andra aktörer ska en mångfald av verksamheter för barn och unga erbjudas. Det är angeläget att i planeringen av verksamheter för barn och ungdomar ta särskild hänsyn till behoven hos barn och ungdomar med funktionsnedsättning.

Socialnämnden ska fortsätta arbetet med att säkerställa kompetensen bland personliga assistenter och genomföra kompetenshöjande insatser om så behövs.

Personer med funktionsnedsättning ska på ett enkelt sätt kunna kommunicera med Stockholms stad. Det är viktigt att kontaktcenter har kunskap och kompetens kring de tekniska hjälpmedel som används av personer med funktionsnedsättning.

Ekonomiskt bistånd

Ett viktigt syfte med det utvecklingsarbete som bedrivits inom det ekonomiska biståndet är att samtliga stadsdelsnämnder ska använda evidensbaserade instrument för bedömning både vid nybesök samt vid långvarigt behov av ekonomiskt bistånd. Socialnämnden ska främja en fortsatt utveckling av detta arbete. Stadens aktiva arbete med att motverka, identifiera och utreda felaktiga utbetalningar ska fortsätta.

Socialnämnden ska, tillsammans med stadsdelsnämnderna och arbetsmarknadsnämnden, etablera samverkan med Försäkringskassan i syfte att utforma rutiner för samarbete när personer med ekonomiskt bistånd är i behov av stöd för samordning av rehabilitering.

Bidragssystemen ska ge alla en grundläggande trygghet under perioder som man inte kan arbeta och försörja sig själv. Samtidigt måste arbetet med att främja rehabiliterande insatser för mottagare av ekonomiskt bistånd utvecklas och drivkrafter för att arbeta stärkas. Därför ska ett bidragstak i försörjningsstöd av arbetsmarknadsskäl införas. Socialnämnden får i uppdrag att komplettera riktlinjerna för ekonomiskt bistånd i detta syfte.

Kompetensförsörjning

Det finns idag en hög rörlighet bland socialsekreterare och biståndsbedömare inom stadens socialtjänst samtidigt som socialsekreterares arbetsbelastning ökar allt mer. Detta har konsekvenser för stadens arbete och på kvalitet, kontinuitet och arbetsmiljö. Medarbetare ska ges det stöd och hjälp som behövs för att klara av sitt dagliga arbete. För att säkerställa en rättssäker myndighetsutövning och trygga en god kompetensförsörjning är det viktigt att såväl socialnämnden som stadsdelsnämnderna erbjuder nya medarbetare en gedigen introduktion och stöd till medarbetare med kort erfarenhet i form av handledning och mentorskap.

Socialnämnden ska i samråd med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna arbeta fram ett introduktionsprogram för socialsekreterare och biståndsbedömare samt hur handledning/mentorskap för medarbetare med kort erfarenhet kan genomföras. Chefer har en viktig roll i arbetet för att säkerställa en rättssäker myndighetsutövning och en god arbetsmiljö. Chefer behöver goda kunskaper om de krav arbetsgivarrollen ställer. Därför ska socialnämnden i samråd med kommunstyrelsen ta fram stadsövergripande ledarutvecklingsprogram inom socialtjänsten. För att säkra för en ökad kontinuitet och möjligheter till vidareutveckling inom socialtjänsten ska arbetet fortsätta utifrån stadens handlingsprogram och verka för möjligheter till karriärtjänster inom socialtjänsten. Stadens traineeprogram för socionomer ska fortsätta.

Forskning och utveckling

Socialnämnden ska fortsatt samordna arbetet med att införa evidensbaserad praktik i det sociala arbetet inom stadens alla verksamheter. Det är också viktigt att resultaten från forsknings- och utvecklingsprojekt sprids i stadens verksamheter. Socialnämnden ska även arbeta för att samverka med andra myndigheter utvecklas.

Medarbetare inom verksamhetsområdet individ- och familjeomsorg samt stöd och service till personer med funktionsnedsättning har fortsatt behov av kompetensutveckling på såväl bas- som specialistnivå, till exempel inom områdena upphandling, uppföljning och samverkan med privata utförare och entreprenörer samt MI (motiverande samtal) och bemötandefrågor i det sociala arbetet.

Utveckling av e-tjänster

Stockholms stad ska fortsatt vara ledande i den tekniska utvecklingen av e-tjänster och modernisering av socialtjänsten. Genom att socialtjänsten fortsätter att utvecklas online kan nya grupper nås. Detta är särskilt viktigt för att komma i kontakt med unga människor och ge Stockholms stad en tillgänglig socialtjänst även på kvällar och helger.

Övrigt

Socialnämnden ges i uppdrag att stärka arbetet med uppföljning av avtal.

Socialnämnden får i uppdrag att i samarbete med stadsdelsnämnderna utveckla avhopparkerksamhet för tungt kriminella samt se avhoppare en tydlig målgrupp. Arbetet ska ske i samverkan med polis och den nationella samordnaren.

Trygghetspriset permanentas.

Moderaternas förslag till budget 2017

Minskade kostnader för:

SL-kort, ekonomiskt bistånd	2,3 mnkr
Stöd utsatta EU-medborgare	10,3 mnkr

Ökade kostnader för (-):

Förstärkta insatser mot ungas droganvändning	-2,0 mnkr
Fler karriärtjänster för socialsekreterare	-5,0 mnkr
Utökad uppdrag Origo	-1,5 mnkr
Nollvision mot olagliga boplatser	-0,3 mnkr
Förstärkning team ensamkommande barn (EKB-team)	-0,5 mnkr
Utökade öppettider MIKA-mottagningen	-1,0 mnkr
Kompetensteam hedersrelaterat våld	-2,5 mnkr
Föreningsbidrag individ- och familjeomsorg överförs från stadsdelsnämnderna	-1,0 mnkr
Föreningsbidrag ekonomiskt bistånd överförs från stadsdelsnämnderna	-0,2 mnkr

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

17. Moderaternas förslag till budget 2017 och inriktning för 2018 och 2019 för **Socialnämnden** godkänns.

Stadsbyggnadsnämnden

Stockholm växer i en historisk omfattning. Inflyttningen ställer krav på en hög byggnationstakt avseende både bostäder, arbetsplatser och servicelokaler. Till 2020 ska 50 000 nya bostäder påbörjas och stadsbyggnadsnämnden ska verka för att fler unga får sin första bostad. Stadsbyggnadsnämnden ansvarar för att planeringen sker i enlighet med översiktsplanen. Den täta kvarters- och blandstadens förtjänster ska vara vägledande för stadsplaneringen i hela staden. Det är bara så en stad för alla som vill bo och arbeta här kan byggas, och som samtidigt är så bra som möjligt för miljö och klimat.

Kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet

Stockholm är en av världens vackraste storstäder med en unik kombination av storstadens puls och naturens lugn. Här finns en mångfald av attraktiva stadsmiljöer med egna identiteter, som skapar möjligheter för stockholmarna att välja vilken del av staden som passar ens egen livssituation och livsstil.

Stadsbyggnadsnämndens främsta uppdrag är att ta fram detaljplaner för att få fram bostäder och allt annat som en fungerande storstad behöver. Stadsbyggnadsnämnden ska i det sammanhanget planera för ett modernt, hållbart och välfungerande stadsrum, där redan befintliga stadsdelar får växa samman. Staden ska byggas tätare och det som redan är byggt ska förbättras. Nya funktionsblandade stadsdelar ska växa fram, med en mångfald av upplåtelseformer. Ambitionen är att hälften av de nya bostäderna ska vara hyresrätter och hälften ska vara smålägenheter.

Över tid har andelen mindre lägenheter minskat i förhållande till det totala bostadsbeståndet. Andelen små lägenheter är störst i innerstaden medan större lägenheter dominerar i stadens yttre områden. Större lägenheter kan upplevas som en bättre boendekvalitet med mer utrymme, men det ger också svårigheter för de som efterfrågar en mindre bostad, till exempel studenter och små hushåll. Ensamhushållens andel anses vara hög i Stockholm. De har ökat kraftigt under de senaste decennierna och uppskattats till över 50 procent i Stockholmsregionen.

Tillgången till billiga bostäder för unga och studerande är därför en viktig faktor för Stockholms fortsatta tillväxt. Antalet studentbostäder i Stockholm behöver öka. Efterfrågan på ungdomslägenheter är större än utbudet idag. Studentbostäder och små bostäder ska därför prioriteras i planprocessen.

En modern och hållbar stad med fokus på kvalitet

Till 2030 ska det byggas 140 000 nya bostäder i staden. Stadens stadsbyggnadspolitik ska dock inte enbart utgå från att definiera abstrakta siffermål, det är också viktigt att bostadsbyggandet utgår ifrån mått på kvalitet.

Lika viktigt är det att, vid bostadsbyggande och särskilt då nya stadsdelar planeras, inte bara beakta byggnaderna utan även stadsmiljö och stadsliv. En attraktiv och omtyckt stadsdel har både kvalitativ och varierande utformning av byggnader. En samhällsplanering med gröna rekreationsytor och inbjudande stadsrum ger en god stadsmiljö, och en lokal miljö med attraktioner som lockar inte bara boende utan även besökare till området.

Då dessa tre aspekter beaktas och implementeras skapas stadsdelar som är attraktiva och har hög kvalitet. Exempel på detta är Hammarby Sjöstad och Västra Kungsholmen som båda präglas av omväxlande och spännande arkitektur, närhet till vatten och parker samt inbjuder till ett stadsliv i form av restauranger, caféer och affärer.

Behovet av många nya bostäder innebär en omfattande förtätning av i första hand innerstaden och dess närliggande stadsdelar, den centrala stadens utvidgning, samt också vissa tyngdpunkter, till exempel i Farsta, Älvsjö, Brommaplan och Kista. Denna förtätning kan göras dels genom kompletteringsbebyggelse, dels genom en mer omfattande stadsomvandling.

Det som byggs nytt ska vara varierat i såväl gestaltning som upplåtelseform, och fokusera på kvartersstadens kvaliteter med levande bottenvåningar och en tydlig gränsdragning mellan privata och offentliga ytor. I vissa delar av staden kan det vara värdefullt att inta en tillåtande hållning till arkitektoniska uttryck som sticker ut, i andra delar kan det istället vara värdefullt med en tydlig anpassning till den befintliga miljön. I syfte att förädla stadens visuella intryck ska nämnden även verka för att berika Stockholm med bebyggelse i mer klassisk byggstil. Grönområden, parker och vattenspeglar ska tillgängliggöras och förädlas på så sätt att de kommer fler stockholmare och besökare till del.

Inom ramen för denna utveckling behöver staden stärka hållbarhetsperspektiven samt ytterligare utveckla strategierna för planering och ekonomi. Nämnden har även en viktig roll i utvecklandet av fler stadsdelar med hållbarhetsprofil.

Stadsutveckling enligt Promenadstaden

Utbyggnaden av staden ska ske enligt de stadsutvecklingsstrategier som fastställts i översiktsplanen samt tillägget till densamma, Den gröna promenadstaden. Staden ska främst växa i de utpekade stadsutvecklingsområdena i innerstadens krans, genom ett utvecklat City och i de tyngdpunkter som identifierats i ytterstaden. Arbetet med att koppla samman ytterstadens stadsdelar med varandra och med omgivande kommuner genom en tätare och mer varierad bebyggelse och förbättrade kommunikationer ska därför intensifieras. När stadsdelar växer samman, som vid Årstafältet och Hagastaden, ökar förutsättningarna för goda kommunikationer och trygga boendemiljöer. Staden kan även behöva vara beredd att ta en mer aktiv roll för att öka bostadsbyggandet i prioriterade områden i ytterstaden.

Stockholm ska byggas enligt den klassiska stadens form med levande gatumiljöer och tydliga kvarter, men med vår tids innehåll och gestaltning. Nämnden ska i den fysiska planeringen skapa förutsättningar för kommersiella lokaler i bottenplan, utveckling av högre utbildning och forskning samt för att öka antalet arbetsplatser i nya utvecklingsområden. Stadsbyggnadsnämnden ska även inta en positiv och underlättande hållning till att förtäta innerstaden.

Byggnad i goda befintliga kollektivtrafiklägen samt lägen där planering av nya kollektivtrafikförbindelser och vägar pågår ska prioriteras. Stadsbyggnadsnämnden ges i uppdrag att arbeta fram en ny form för att beräkna antalet parkeringsplatser för bilar vid nyproduktion av bostäder, som utgår från fastighetens

totala kvadratmeter BOA istället för antalet lägenheter. Det innebär såväl en mer konkret som mer flexibel modell för byggherrarna att utgå ifrån, vilket är en nödvändighet för att hålla nere produktionskostnaderna.

Vid nybyggnation ska det planeras för ett ökat cyklande och behov av cykel-parkering. Detta är särskilt angeläget vid omvandlingen av området runt Stockholms centralstation.

Stadens parker ska utvecklas med nya metoder för planering av grönområden. Nya parker och träd ska anläggas som en naturlig del av stadsutvecklingsområden. Befintliga parkers stora värde tillsammans med andra rekreationsytor ska bevaras. Fler lekparkar ska utvecklas och göras tillgängliga för barn med funktionsnedsättning.

I genomförandet av Promenadstaden är det viktigt att vidareutveckla strategier och förhållningssätt kring stadens ljud. Ljud är en del av staden och det finns god kunskap om hur man kan förhålla sig till ljud som kvalitet samt hur det som uppfattas som buller kan hanteras. Stadsbyggnadsnämnden ska i samarbete med miljö- och hälsoskyddsnämnden identifiera begränsningar och konsekvenser av dagens riktlinjer på stadens utveckling på kort och längre sikt, och i samarbete med länsstyrelsen se över riktlinjerna och föreslå åtgärder för att möjliggöra bostadsmålet.

Öka andelen planlagd mark

Fler bostäder är en förutsättning för en fortsatt stark utveckling av Stockholm. Ett högt bostadsbyggande är nämndens främsta prioriterade uppgift. Det innebär att de enskilt viktigaste uppgifterna för stadsbyggnadsnämnden är detaljplane- och bygglovsarbetet som syftar till fler bostäder. Stadsbyggnadsnämnden ska tillsammans med framför allt exploateringsnämnden skapa förutsättningar för den högre ambitionen.

Stockholm kommer i framtiden behöva växa också vertikalt snarare än horisontellt på grund av stigande efterfrågan på kontorslokaler från nya och expanderande företag, framförallt start-ups och kreativa näringar, och ännu större tryck på bostäder som drivs av befolkningstillväxt och ökade fastighetsvärden. Höga byggnader bör därför uppmuntras av staden i "möjlighetsområden", särskilt om de är arkitektoniskt tilltalande. Ett exempel på ett sådant fördelaktigt område är Kista.

Stockholm lider inte brist på mark att bygga på, däremot behöver mer av marken planläggas snabbare än idag för att möta det stora behov av bostäder och nödvändiga samhällsfunktioner som finns. Stadsdelar ska fortsätta att kompletteras och förtätas med mindre bostadsprojekt, men av ännu större vikt är att utvidga områdesplaneringen. Denna ska utgå ifrån principerna i Promenadstaden och möjligheterna för stadens olika stadsdelar som beskrivs i rapporten Bostadspotential i Stockholm. Planeringen kan därför med fördel utgå ifrån stadsbyggnadsnämndens befintliga organisation med planenheter uppdelade utifrån just stadsdelarna.

Respektive stadsdel ska detaljplaneläggas i större utsträckning än idag, oberoende av om det finns en markanvisning eller inte. Allt i syfte att få fram mer planlagd mark som byggbolagen kan efterfråga markanvisning på. Vidare ska den övergripande planeringen också syfta till att bygga samman stadsdelar, varför ett tätt samarbete mellan stadsbyggnadsnämndens handläggare är en förutsättning.

För att underlätta detta viktiga arbete ska stadsbyggnadsnämnden i största möjliga utsträckning öppna för privata byggbolag att medverka i framdrivande av detaljplaner. Detta ska ske i form av externa plankonsulter på så vis att myndighetsutövningen kvarstår inom stadens organisation. Stadsbyggnadsnämndens samarbete med framför allt exploateringsnämnden och trafiknämnden ska utvecklas vidare.

Det ska finnas en flexibilitet i detaljplanerna – då kan staden planera för och bygga hållbara bostäder som är anpassade efter den senaste och modernaste tekniken samt kundernas värderingar och önskemål.

Stadsbyggnadsnämnden och exploateringsnämnden ska, tillsammans med övriga berörda nämnder, utreda möjligheter och förutsättningar för ett pilotförsök med en stadsplaneringsmodell där en stor, generell detaljplan görs innan markanvisningar sker. Tonvikten ska ligga på gatustruktur, tomtindelning och total byggnadsvolym. Detaljplanen ska vara flexibel, då förutsättningar ändras över tid med såväl krav från kunderna som nya tekniska innovationer. Pilotprojektet ska utvärderas för att bedöma huruvida ett sådant tillvägagångssätt kan leda till en snabbare och effektivare stadsbyggnadsprocess, med minskade kostnader och en ökad variation i det som byggs som följd. I syfte att ytterligare minska regleringen ska, i möjligaste mån, den andel i nya och reviderade detaljplaner som markeras som prickmark på plankartorna minimeras.

Prioriterade områden

Ett helhetsgrepp ska tas på Rinkeby, Bromsten, Tensta och Spånga i syfte att planlägga och anvisa mark för omkring 5 000 nya bostäder på sådant sätt att stadsdelarna såväl förtätas som byggs samman. I motsvarande syfte ska berörda nämnder utreda förutsättningarna att planlägga och anvisa mark mellan Tensta och Lunda industriområde med omkring 1 000 bostäder. Som en del i detta ska stadsbyggnadsnämnden i samarbete med exploateringsnämnden utreda förutsättningarna för att utveckla Tenstastråket och Hagstråket till levande affärsgator på motsvarande sätt som gjorts med Rinkebystråket. Företrädesvis ska förtätningen ske medelst bostadsrätter, parallellt med bostadsbolagens uppdrag att möjliggöra ombildning från hyresrätter till ägarlägenheter i befintligt bestånd. Detta är framförallt viktigt för att minska segregationen och öka tryggheten i främst Rinkeby och Tensta. Denna planläggning ska därför prioriteras.

Stadsbyggnadsnämnden ska, tillsammans med berörda nämnder, starta planering för en ny stadsdel mellan Gubbängen och Skarpnäck. Fokus ska ligga på att skapa kvaliteter med blandad bebyggelse, nya verksamheter och en anlagd stadspark. Här finns möjlighet att skapa uppemot 4 000 nya bostäder med blandade upplåtelseformer.

Stadsbyggnadsnämnden ska i samarbete med exploateringsnämnden utreda förutsättningarna för att utveckla Tyngdpunkt Farsta med ytterligare bostäder genom projektet Farsta Strandstad. Stadsdelarna Fagersjö och Farsta byggs samman genom att skapa 1 000 nya bostäder vid och intill sjön Magelungen. Farsta Strandstad ska symboliseras av friskt vatten som alla Farstabor kan njuta av – en badsjö. Utgångspunkten ska vara att bygga stad istället för separata punkthus. Det ger större stadskvaliteter samtidigt som värdefulla träd och andra ekologiska värden kan bevaras i större utsträckning.

Berörda nämnder ska utreda förutsättningarna att planlägga och anvisa mark för ytterligare cirka 2 000 bostäder inom ramen för programmet Bagarmossen–Skarpnäck.

Planeringsarbetet med Ulvsunda sjöstad ska återupptas. Området är stort och kan med stadsbebyggelse liknande Hammarby Sjöstad generera mellan 3 000 och 5 000 bostäder precis invid den framtida tvärbanan.

Stadsbyggnadsnämnden ska i samarbete med exploateringsnämnden verka för att överdäcka Hammarbyvägen och länka samman Hammarby Sjöstad och Hammarbyhöjden med omkring 1 500 nya bostäder, varav minst 500 ska vara hyresrätter. Överdäckning har tidigare identifierats som möjlig och ekonomiskt realistisk där vägar blir till bostäder och stadsdelar kan växa samman. Närheten till kollektivtrafik är mycket god, inte minst när utbyggnaden av tunnelbanan är klar.

Spårområdet norr om centralstationen i Stockholms innerstad är en bullrig barriär i ett av stadens mest centrala lägen. Stadsbyggnadsnämnden ska tillsammans med exploateringsnämnden och i samverkan med berörda fastighetsägare utreda förutsättningarna för att utveckla platsen till en tät och attraktiv stadsmiljö som binder samman Norrmalm och Kungsholmen. Klara Sjö ska inte längre vara en bortglömd kanal mellan spårområdet och Kungsholmen.

Stadsbyggnadsnämnden ska i samarbete med exploateringsnämnden utreda förutsättningarna för att överdäcka två delar av Södertäljevägen. Dels sträckan från Liljeholmsbrons södra del ned mot Nybodahöjden, dels på sträckan mellan Västertorp och Fruängen. Marken öster om Södertäljevägen vid Årstadal har varit föremål för diskussion om möjligheterna till överdäckning. Överdäckningarna kan möjliggöra omkring 3 000 nya bostäder samt service, kontor och hotell, och genomföras i etapper.

Fruängen är en av tyngdpunkterna för stadsutveckling som pekas ut i Promenadstaden. Rapporten Bostadspotential i Stockholm visar på en möjlig utveckling med omkring 2 700 nya bostäder. Inom ramen för detta ska stadsbyggnadsnämnden i samarbete med exploateringsnämnden utreda förutsättningarna för en överdäckning av Södertäljevägen med en sträcka om 300 meter strax väster om spåret mellan stationerna Västertorp och Fruängen. Detta skulle möjliggöra omkring 400 nya bostäder och skapa mycket goda kopplingar mellan de två stadsdelarna.

Stadens vision för City är att det ska bli en levande stadsdel dygnet runt, med attraktiva stadsmiljöer, fler bostäder och stärkt cityhandel. Särskild vikt ska läggas på att omvandla befintliga kontorslokaler till bostäder och hotell. Proportionerna mellan kontorsyta och boendeyta i området ska förändras, till boendeytans fördel. I så hög utsträckning som möjligt ska alla nya detaljplaner innehålla bostäder. Omvandlingen av City ska ske i ett helhetsperspektiv för att uppnå en god helhetsverkan i den byggda miljön och för att säkerställa att bostäder tillskapas.

Stadsbyggnadsnämnden tillsammans med exploateringsnämnden och trafiknämnden ska tillse att Söderstaden utvecklas till en stadsdel med mycket god kollektivtrafik där det är enkelt att välja andra färdmedel än bil. Det framtida handelsområdet ska präglas av modern mobilitet och köp med hemleveranser.

Stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden, fastighetsnämnden, exploateringsnämnden och S:t Erik Markutveckling AB har ett gemensamt ansvar för utveckling av Slakthusområdet.

Den första bostaden

Många ungdomar som försöker komma in på arbetsmarknaden vittnar om att nya bostäder som byggs är för dyra. De höga hyrorna beror bland annat på att inredningsstandarden är för hög och på krav i regelverket. I den moderna staden är det inte rimligt med krav för storleken på städskap eller full tillgänglighet i alla lägenheter. Fler avsteg från plan- och bygglagen och Boverkets byggregler måste tillåtas.

Stockholms stad har flest singelhushåll i världen i relation till den totala befolkningen. Andelen unga vuxna med eget boende minskade från 62 procent 1997 till 51 procent 2013. Över 25 000 unga vuxna som är sambos eller gifta och har barn bor hemma hos sina föräldrar och den största andelen inflyttande från andra län är ungdomar under 30 år. Den genomsnittliga kötiden för en enrumslägenhet är i genomsnitt tio år.

Stadsbyggnadsnämnden ska därför, tillsammans med berörda nämnder och bolag, leda arbetet med att ta fram ett nytt koncept med billigare ettor för unga. Det kan vara vanliga lägenheter likväl som standardiserade moduler i flerbostadshus, kombolägenheter eller kollektivboende. Konceptet ska vända sig till unga under 30 år som söker sin första bostad och ge möjlighet till betydande avsteg från dagens detaljerade regler. Ett antal lösningar, nationellt och kommunalt, skulle ge direkt genomslag på hyran genom att underlätta för ett mer kostnadseffektivt byggande. Inom ramen för uppdraget ska stadsbyggnadsnämnden även se över möjligheterna att prioritera detaljplaner där smålägenheter ingår, utan att det minskar genomförande av den totala planerade bostadsvolymen i staden.

Trygghet i stadsmiljön

Alla människor ska känna sig trygga i Stockholm. Denna utgångspunkt måste därför nogt omsesörjas i planeringen av den framtida staden, inte minst när det behöver byggas både mycket och snabbt.

Funktionsblandade stadsdelar med kvartersstruktur, levande bottenvåningar och en tydlig gränsdragning mellan det offentliga och det privata är alla viktiga komponenter i detta avseende. Det skapar inte bara förutsättningar för lättillgängliga varor och tjänster, det bidrar också till att stadsdelar kan leva dygnet runt och att fler människor rör sig ute på gatorna. Det leder till en trygghets-skapande inverkan i det offentliga rummet.

Bygg nära kollektivtrafik

Det tar tid att bygga, speciellt nya stadsdelar med komplexa planeringsprocesser. Ännu längre tid tar det att få ordning på den infrastruktur som ska försörja bostäderna. Genom att exploatera mark som inte är förenad med höga grundkostnader samt genom att öka exploateringsgraden kan lönsamheten i projekten öka. En hög exploateringsgrad är därför särskilt viktig i kollektivtrafiknära lägen. I dessa lägen finns goda förutsättningar för att bygga högt, tätt och fler bostäder än vad som görs idag. Fler bostäder i samma detaljplan ökar effektiviteten och möjligheten att skapa fler bostäder på kortare tid.

Planeringen av nya bostäder ska gå hand i hand med satsningar på infrastruktur. Stadsbyggnadsnämnden ska tillsammans med kommunstyrelsen och andra berörda nämnder i Stockholms stad, trafiknämnden i Stockholms läns landsting samt övriga kommuner i länet utreda förutsättningarna för hur investeringar i ny kollektivtrafik lättare kan finansieras genom exploateringsintäkter med syfte att stärka kommunernas möjligheter att utveckla kollektivtrafiken i expansiva stadsdelar.

Värna stadens gröna värden

Stockholm är känt för sina gröna och blå värden. Grönskan och vattnet ska utnyttjas för att förbättra stadsklimatet och mildra konsekvenserna av klimatförändringar. Särskilt i tätbebyggda stadsdelar är det viktigt att minska andelen hårdgjorda ytor och öka mängden grönska med fler träd, planteringar och gröna tak.

I stadsplaneringen ska det vara självklart att verka för ekologiska värden, att bygga klimatsmart och till en rimlig slutkostnad för de boende. Ett större invånarantal ökar trycket på stadens parker, grönområden och vattenspeglar. Därför är det viktigt att peka ut strategiskt viktiga naturområden och att hantera bebyggelse vid och på vatten varsamt. Stadens parker ska utvecklas med nya metoder för planering av grönområden. Nya parker och träd ska anläggas som en naturlig del av stadsutvecklingsområden. Befintliga parkers stora värde tillsammans med andra rekreationsytor ska bevaras.

Vattenrummet, topografin och parkerna ska fortsätta vara en integrerad del i stadens liv. I stadens utveckling ska Stockholms ovärderliga historiska kvaliteter fortsätta att tas tillvara och blandas med nya moderna miljöer. Stadsbilden ska förstärkas med arkitektoniskt nyskapande hus i strategiska lägen.

Urban stadsodling

Under senare tid har Stockholm noga följt med i frammarschen av den urbana stadsodlingen. Det är något som genomförs i bland annat Norra Djurgårdsstaden där Östermalms stadsdelsnämnd har bidragit med kragar till de odlingslot-

ter som finns där idag för de boende att använda. Det är ett mycket populärt inslag i stadsrummet, som bidrar till både granngemenskapen och till lärande för barnen, men stärker också såväl den sociala som den ekologiska hållbarheten. Urban odling bidrar inte minst med närproducerade råvaror till köksbordet.

Genom att använda stadens taklandskap på ett bättre och mer effektivt uppstår flera mervärden. Taklandskapen och kvarterens gestaltning blir mer intressanta och dynamiska, det skapas sammantaget mer plats för socialt umgänge och för barnen att leka på samtidigt som plats för mer grönska i staden uppstår och stockholmarna får ökade möjligheter till närproducerade råvaror. Det fortsatta planarbetet för kvarteret Persikan på Södermalm ska därför möjliggöra för en riktigt bra urban stadsträdgård på en, eller flera, av de tillkommande huskropparna. Möjligheten till att skapa en mer omfattande social mötesplats bör utredas, med funktioner och innehåll som idag tenderar att endast finnas i stadens parker och torg eller längs promenadstråk.

Detta förhållningssätt är framförallt eftersträvansvärt i de täta stadsmiljöerna såsom City. Vision City 2030 bör således kompletteras med skrivningar om möjligheter till stadsodlingar under kapitel 6 – Ett grönare City med fler bostäder. Likaså bör tillägget till översiktsplanen – Den gröna promenadstaden kompletteras i detta avseende.

Stadsbyggnadsnämnden ska tillsammans med fastighetsnämnden och idrottsnämnden se över möjligheten att planera in idrottsanläggningar på tak i befintliga eller nya byggnationer.

Parkeringsplatser

Det är väsentligt att stockholmarnas vardag underlättas genom bilparkeringar utifrån behov och på väl avvägda platser, företrädesvis i kollektivtrafiknära lägen. Reducerade parkeringstal och höjda parkeringsavgifter skäl försvårar för människors livspussel. Marknadsinitiativ som uppstår i exempelvis delningsekonomin ska uppmuntras.

Stadsbyggnadsnämnden, exploateringsnämnden samt trafiknämnden får i uppdrag att skapa fler cykelparkeringar i Stockholm. Detta är särskilt angeläget i kollektivtrafiknära lägen. Stadsbyggnadsnämnden ska vidare, i samverkan med andra berörda nämnder, utreda förutsättningar och möjligheter att upplåta särskilda platser i närheten av kollektivtrafik för tillfälliga upplåtelse av cyklar och hyrbilar.

Effektiva och lönsamma processer är en nyckelfaktor för att klara bostads målet

I Stockholm är det som svårast för ungdomar och nyanlända som vill studera eller börja arbeta att få tag i en bostad, trots att bostadsbyggandet i Stockholm de senaste åren kommit upp i de högsta nivåerna sedan 1970-talet. Men det är inte tillräckligt. Köerna och efterfrågan har högre takt än bostadsbyggandet. För att möta behovet av bostäder krävs tydliga mål och strategier:

1. 50 000 bostäder ska byggas till 2020.
2. Mark för 10 000 bostäder ska planläggas varje år (bostäder i start-PM).

3. En byggherredriven planprocess ska initieras, implementeras och utvärderas.
4. Stadsbyggnadsnämnden ska prioritera områdesprogram och större flexibla detaljplaner.
5. Byggherrarna ska fokusera på att ta fram detaljplaner för förtätning av stadsdelar och för mark som sammanlänkar befintliga stadsdelar. Det ska vara tillåtet för byggherrarna att göra detta även om ett områdesprogram pågår.

Det är väsentligt att staden fortsätter att bidra med goda exempel för att visa på möjligheter att sänka byggkostnaderna. Det är också viktigt att såväl stadsbyggnadsnämnden, exploateringsnämnden och stadens bostadsbolag med flera samverkar kring utvecklingsfrågor runt planering och byggande.

Antalet godkända/antagna detaljplaner ska vara på en fortsatt hög nivå och arbetet med att effektivisera plan- och bygglovsprocessen ska fortsätta. Staden ska fortsatt verka för förenklade byggregler. Stadsbyggnadsnämnden ska, tillsammans med exploateringsnämnden, verka för att handläggningstiden från markanvisning till godkänd/antagen plan kortas med 20 procent. Nämnden ska följa upp detaljplanearbetet utifrån tids- och kostnadsaspekter.

Planer och projekt som kan genomföras i närtid ska prioriteras samtidigt som stadsbyggnadsnämnden tillsammans med exploateringsnämnden ska säkerställa tillgången till mark för fortsatt utbyggnad av 140 000 nya bostäder fram till 2030. Även projekt som ligger vilande för att de omfattas av ett större programarbete där nämnden avser ta ett helhetsgrepp bör prioriteras för att säkerställa den högre ambitionen för bostadsbyggandet.

Samarbetet med framför allt exploateringsnämnden och trafiknämnden är avgörande för att nå målen. Samordningen med exploateringsnämnden ska öka och stadsbyggnadsnämnden ska tillsammans med exploateringsnämnden ta fram, och i samband med tertiärrapportering följa upp, relevanta nyckeltal för att säkerställa att vidtagna åtgärder leder till en ökad effektivitet i hela stadsbyggnadsprocessen.

Det är viktigt att tidigt, redan i planeringsskedet, översiktligt bedöma lönsamhetspotentialen i projekten, för att så långt det är möjligt uppnå full kostnadstäckning för nedlagt arbete i stora infrastrukturprojekt. Stadens finansiella resurser är begränsade, och nämnden ska arbeta utifrån investeringsstrategin. Detta förutsätter ett nära samarbete mellan stadsbyggnadsnämnden, exploateringsnämnden samt trafiknämnden och genomarbetade avtal med Trafikverket och trafiknämnden i Stockholms läns landsting.

Enskilda personer och organisationer har idag stora möjligheter, genom rådande lagstiftning, att överklaga och försena nya detaljplaner. Det är en demokratiskt viktig funktion, som dock ibland överskuggar det stora behovet av nya bostäder. Möjligheten till samma inflytande måste vara en rättighet för alla medborgare, oavsett tak över huvudet eller inte, vilket betyder att staden behöver vara rösten för de som ännu inte har en bostad i Stockholm. En tidig dialog

och tydlighet kring möjligheterna att påverka är mycket viktigt för att inte spilla värdefull tid.

Produktionsplaner

Stadsbyggnadsnämnden och exploateringsnämnden ska, i samråd med trafiknämnden, gemensamt ta fram tydliga produktionsplaner på fem, tio och 15 års sikt. Nämnderna ska även samarbeta med Stockholms Stadshus AB i produktionsplaneringen. Fördelning ska ske utifrån ett geografiskt perspektiv samt utifrån översiktsplanens stadsutvecklingsstrategier. Utbyggnadsplanerna ska visualiseras på en översiktskarta. Planerna ska uppdateras och redovisas årligen och ha en tydlig koppling till markanvisningar, detaljplaner och satsningar på utbyggd infrastruktur. Som del av produktionsplaneringen för bostäder ska komplettering av övriga investeringskategorier såsom skolor, idrottshallar, m.m. ske för att fånga helhetsperspektivet. I samband med större bostadsexploateringsprojekt ska inriktningen vara att projekten ska innehålla en andel om minst fem procent lägenheter för särskilt boende med prioriterad inriktning boenden för personer med funktionsnedsättningar.

Stadsbyggnadsnämnden och exploateringsnämnden ska, i samråd med trafiknämnden, gemensamt och som del av produktionsplaneringen, redovisa planerad fördelning mellan s.k. kompletteringsprojekt och projekt i områdesprogram. Fördelning per upplåtelseform ska redovisas, samt fördelning mellan studentbostäder, små bostäder (1–2 rum och kök) och övriga bostäder.

Bättre service och utvecklad organisation

Stadsbyggnadsnämnden ska under kommande år prioritera utveckling av bygglovverksamheten, utifrån såväl service som effektivitet. Nämnden ska i bygglovsärenden ha en problemlösande attityd och såväl utfästa som lagstadgade tider ska hållas. Genom ökad rådgivning och proaktivt informationsarbete ska bygglovstjänsten till stockholmarna öka. För att lösa tillfälliga arbetstoppar ska nämnden köpa extern kompetens där så är möjligt.

Den inventering som påbörjats gällande tillfälliga bygglov som går ut och inte kan förlängas, särskilt avseende skolor och förskolor, ska slutföras. Stadsbyggnadsnämnden ska arbeta proaktivt för att nödvändiga åtgärder ska kunna vidtas i god tid. Samverkan med berörda ska ske.

För att möjliggöra nya spännande innovationer inom stadsbyggnadsområdet tillgängliggörs Tätortskartan, Stadskartan och stompunktsarkivet kostnadsfritt.

För att minska antalet överklagade detaljplaner samt för att effektivisera plan- och byggprocessen ska det vara tydligt vad som krävs för att detaljplaneunderlag och bygglovsunderlag ska vara fullständiga. Översiktsplanen ska aktualiseras och kommuniceras för att skapa acceptans för stadens utveckling.

Nämnden ska lägga nödvändiga resurser på arbetet med att handlägga ansökningar om enkelt avhjälpna hinder.

Social hållbarhet

Stockholm ska vara en sammanhållen stad med närhet till service och trivsel i stadens alla delar. Att Stockholm genomför en stark och snabb utbyggnad av bostäder och kommunikationer ger stora möjligheter till att påverka utvecklingen i stadens alla delar och göra det möjligt för människor med olika bakgrund att mötas. En fysiskt sammanhållen stad ger bättre förutsättningar för en socialt sammanhållen stad.

Staden behöver utveckla praktiska och konkreta arbetssätt för att stärka den sociala hållbarheten i stadens olika delar. Åtgärder behöver genomföras med en helhetssyn utifrån olika perspektiv avseende byggande, mångfald, arbetsmarknad, transporter, service, handel och miljö. En stor utmaning i den växande staden är också att via god planering säkra tillgången till kommunalt finansierad service liksom behovet av trivsamma offentliga miljöer såsom parker, grönområden och idrottsytor.

Områden utanför den centrala staden behöver bättre förutsättningar att utveckla attraktiva stadskvaliteter med ett bra utbud av service, kultur, omsorg och handel. En viktig del är att kunna erbjuda bra och trygga skolor i hela Stockholm. Bostäder med olika former av upplåtelse och storlekar behöver blandas mera för att utveckla stadsmiljöer och stärka sammanhållningen. Stadens arbete med att skapa förutsättningar för fler arbetsplatser, bland annat i Söderortsvisionen och i Järvalyftet, är bra exempel. Detta sätt att arbeta strategiskt och gränsöverskridande i staden ska vara en utgångspunkt i och genomsyra arbetet med stadsutvecklingen i stort.

Utbildning, förskolor och skolor

När antalet barn i förskole- och grundskoleålder ökar ställer det höga krav på utbyggnad av förskolor och skolor. Stadsbyggnadsnämnden ska finna former för att effektivisera processen kring byggnation av skolor och förskolor i samverkan med stadsdelsnämnderna, skolnämnden och SISAB. Arbetssättet ska vara problemlösande.

Utbyggnaden av förskolor och skolor innebär omfattande investeringskostnader för såväl staden som fristående aktörer. Stadens behov av skolor och förskolor ska utgå från en långsiktig planering för staden som helhet, liksom stadsdelarnas enskilda behov. Stadsbyggnadsnämnden har ett ansvar för att säkerställa utbyggnaden av fler förskole- och grundskoleplatser i dialog med berörda nämnder och bolag.

Stadsbyggnadsnämnden ska tillsammans med skolnämnden och SISAB ta fram en handlingsplan för att komma tillrätta med de skolor och förskolor som idag har tillfälliga bygglov samt påbörja arbetet med detaljplanarbeten på de platser där det behövs för att permanenta skollokalerna.

Nämnden ska i den fysiska planeringen skapa förutsättningar för utveckling av högre utbildning och forskning.

Modulbostäder för flyktingar

Stockholms stad ska ställa upp och ta sin del av ansvaret efter höstens flyktingkris och migrationsuppgörelsen. Det måste dock ske på ett sätt som är ekonomiskt försvarbart, långsiktigt hållbart och med rimlig hänsyn till lokala förutsättningar. På sikt måste lösningen vara att staden bygger mer och inte skapar permanenta modulhus i Stockholms stad.

Kommande bygglovärenden ska blandas upp och även innehålla en andel tidsbegränsade boenden för andra kategorier människor. Det kan exempelvis vara studenter, som också använder bostäderna under en begränsad period i livet. Kommande bygglov bör därtill vara av mindre omfattning än hittills. Stadsbyggnadsnämnden ska därför skyndsamt utreda alternativa platser för modulbostäder för flyktingar, platserna behöver bli fler men antalet bostäder per plats färre.

Det ska vara en självklarhet att även dessa nya stockholmare ges goda förutsättningar till ett bra liv i samhället. Det innebär således allt ifrån möjligheter till arbete, studier, närhet till samhällsservice som förskolor, skolor och fritidssysselsättning. Detta måste noggrant utredas för varje enskild plats där kommande bygglovsansökningar avses lämnas in.

Bostadsbyggande i dialog med stockholmarna

Att Stockholm växer uppfattas i huvudsak som positivt, men för att klara den utbyggnadstakt som krävs, till exempel när det gäller nya bostäder, behöver förtroendet för politiker och tjänstemän vara starkt. Dialogen med stockholmarna behöver utvecklas för att underlätta en positiv utveckling av staden. Stockholmarna ska regelbundet inbjudas till att delta i dialoger kring frågor som berör människor i vardagen och utvecklingen av Stockholms olika delar. En rättssäker och effektiv myndighetsutövning stärker demokratin och utvecklar välfärden.

Den sammanlagda tidsåtgången vinner på att alla berörda parter i staden är informerade och har möjlighet att påverka planerna på ett tidigt stadium. Det underlättar den fortsatta styrningen av processen fram till färdig bebyggelse, ökar möjligheten att undvika misstag och innebär en effektivare användning av stadens samlade expertis. Därför ska stadsbyggnadsnämnden och exploateringsnämnden tidigt i planprocessen samråda med berörda nämnder och styrelser.

Stadsbyggnadsnämnden ska, tillsammans med berörda nämnder, i vissa större exploateringsprojekt utveckla en utökad medborgardialog i ett tidigt skede med målet att minska antalet överklagade detaljplaner. Detta förhållningssätt ska prövas i en tidig dialog om stadsutveckling och förtätningens kvaliteter i Tensta, och om vad medborgarna saknar. Utgångspunkten ska vara att fokusera mer på stadsrum än på faktiska hus. Utöver detta ska nämnden pröva ett pilotprojekt för stadsutveckling utifrån metoden charette som innebär att i kreativ samverkan nå samsyn.

Samtidigt är det inte helt enkelt för alla att förstå och utläsa underlaget för en detaljplan. Men det finns digitala lösningar som skulle kunna underlätta detta.

Därför ska stadsbyggnadsnämnden utreda förutsättningarna att implementera användandet av digitala 3D-modeller i plankartor under samrådstiden, så att enskilda kan avläsas via smarta telefoner. På så vis får man en ökad illustrativ förståelse över byggnadsvolymer och förhållandet till omgivningen.

Stockholm och den fysiska bilden av staden kommer under en följd av år att präglas av de många infrastruktur- och bostadsprojekt som ska genomföras. Stockholms expansion är en attraktion som också kan bli en sevärdhet och ett besöksmål. I samband med att de tekniska nämnderna flyttar till Söderstaden ska en permanent utställning för stadsutveckling skapas.

Moderaternas förslag till budget 2017

Minskade kostnader för:

Social hållbarhet och samordning	1,0 mnkr
Höjd ambitionsnivå för att klara byggmålen	10,0 mnkr
Satsning på när demokrati och medborgarinflytande i boendeplaneringen	4,0 mnkr

Ökade kostnader för (-):

Handlingsplan tillfälliga bygglov förskolor och skolor	-3,0 mnkr
--	-----------

Minskade intäkter för (-):

Höjd ambitionsnivå för att klara byggmålen	-8,0 mnkr
--	-----------

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

18. Moderaternas förslag till budget 2017 och inriktning för 2018 och 2019 för **Stadsbyggnadsnämnden** godkänns.

Trafiknämnden

En god framkomlighet är av stor betydelse för människors möjligheter att få vardagen att gå ihop. Stockholms trafikpolitik ska inte ställa olika trafikslag mot varandra utan beakta samtliga trafikslags betydelse för en fungerande stad. Infrastrukturinvesteringar ska samordnas med bostadsbyggande samt präglas av långsiktighet och god samhällsekonomi.

Kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet

Stockholm-Mälarenregionen behöver ett välfungerande transportsystem med minimal klimatpåverkan, som gör att människor snabbt och enkelt kan röra sig i hela regionen.

Den organisatoriska placeringen för stadsmiljöarbete och parkskötsel, avseende såväl drift som investeringar, flyttas från stadsdelsnämnderna till trafiknämnden från och med den 1 januari 2017.

Den växande staden ställer höga krav på planering av infrastruktur för att få ett väl fungerande trafiksystem. Fram till 2030 ska det byggas 140 000 nya bostäder och därför krävs ett tydligt infrastrukturperspektiv i planeringen av var dessa nya bostäder ska byggas. Inriktningen är att nya bostäder i huvudsak ska byggas i goda befintliga kollektivtrafiklägen, i lägen där nya spår och vägar planeras samt i lägen som möjliggör gång och cyklande som ett pendlingsalternativ. Det skapar goda förutsättningar för att nå framkomlighetsmålen på sikt.

De nya bostäder som planeras kräver insatser i både ny och gammal infrastruktur. Det kräver god trafikplanering och ett nära samarbete mellan berörda nämnder. Staden ska, så långt det är möjligt, uppnå full kostnadstäckning för nedlagt arbete i stora infrastrukturprojekt.

Det är viktigt att se stadens trafiksystem som en helhet i den strategiska trafikplaneringen, både vad gäller olika trafikslag och utifrån att staden är en central del i hela regionens trafiksystem. Förutsättningar och utveckling i en del av regionen påverkar ofta andra delar i den regionala infrastrukturen. Utifrån satsningen i översiktsplanen på attraktiva tyngdpunkter är det viktigt att utbyggnad av kollektivtrafik och kommunikationsstråk mellan dessa sker samordnat med planering av ny bebyggelse för att skapa attraktiva och sammanhängande stadsmiljöer.

Trafiknämnden ska fortsätta prioritera kapacitetsstarka färdmedel såsom gång-, cykel, och kollektivtrafik utifrån framkomlighetsstrategin.

Trafiknämnden ska tillsammans med kommunstyrelsen och andra berörda nämnder i Stockholms stad, trafiknämnden i Stockholms läns landsting samt övriga kommuner i länet utreda förutsättningarna för hur investeringar i ny kollektivtrafik lättare kan finansieras genom exploateringsintäkter med syfte att stärka kommunernas möjligheter att utveckla kollektivtrafiken i expansiva stadsdelar.

Samarbetet med trafiknämnden i Stockholms läns landsting, Trafikverket och övriga aktörer i regionen inom infrastrukturuområdet ska fördjupas ytterligare.

Ett effektivt transportsystem med god framkomlighet och tillgänglighet är också viktigt i arbetet för en minskad miljöbelastning. Fungerande godstransporter är en förutsättning för en levande stad med konsumtion, handel och nöjen. Därför ska trafiknämnden fortsätta med transporter nattetid samt med omlastningsstationer på utvalda ställen i centrala Stockholm.

Befolkningsökningen leder till en trängselproblematik som får samhällsekonomiska konsekvenser. För att lösa denna trängselproblematik sker stora investeringar i ny infrastruktur. För att dessa investeringar ska få rätt effekt behövs mätningar av trafikströmmar och resvanor. Den östliga förbindelsen samt en fortsatt utbyggnad av tunnelbanan ska fortsatt prioriteras.

En tätare stad med nya stora stadsdelar, vägbyggen, reparationsarbeten och en järnvägstunnel genom hela City stärker Stockholms konkurrenskraft men innebär också risker. Trafiknämnden ska arbeta aktivt med att förebygga trafikolyckor och skapa säkrare trafikmiljöer. Särskild vikt ska läggas vid trafiksäkerheten vid skolor, förskolor, tungt belastade och olycksdrabbade gång- och cykelstråk och andra miljöer med många utsatta trafikanter.

Framkomlighet för alla trafikslag

Arbetet med att undanröja hinder och underlätta trafikflöden ska fortsätta. Stadens framkomlighetsstrategi ska ligga till grund för arbetets inriktning. För att nå dit behöver gatumiljön stegvis anpassas för att bättre tillgodose gång-, cykel- och kollektivtrafikens förutsättningar.

Samtidigt är det många stockholmare, inte minst i ytterstaden, som är beroende av bilen för att få sin vardag att gå ihop vilket också måste beaktas när staden planeras och utvecklas. Byggandet av Förbifart Stockholm – och på längre sikt även Östlig förbindelse – är centralt för att knyta samman norra och södra delen av regionen och för att tillgodose människors behov av att kunna färdas med buss eller bil samtidigt som det minskar trafiken och trängseln i centrala Stockholm. Stockholms stad ska därför vara pådrivande gentemot regeringen i denna fråga samt undersöka alternativa finansieringslösningar. Behovet av östlig förbindelse är särskilt stort i samband med reoveringen av Slussen då detta är den enda sydostliga förbindelsen som finns i regionen.

Effekterna av trängselskatten ska löpande analyseras av trafiknämnden.

Trafiknämnden ska underlätta för kollektivtrafik på vatten som ett komplement till den vanliga trafiken. Trafiknämnden ges i uppdrag att tillsammans med Stockholms Hamn AB och i samarbete med Storstockholms Lokaltrafik utreda möjligheterna att inventera behovet av ersättningsförbindelser via vatten under byggandet av Nya Slussen.

Trafiknämnden har ett ansvar att samordna gatuarbeten med övriga ledningsdragande bolag i staden samt Trafikverket, trafiknämnden i Stockholms läns landsting och andra aktörer för att främja framkomligheten.

För att minimera störningarna i trafiken ska trafiknämnden utveckla upphandlingsformer och incitament för entreprenörerna att genomföra åtgärderna på

kortast möjliga tid, genom till exempel skiftarbete. Samhällsvinsterna av en komprimering av tidplanerna ska ställas i relation till eventuella merkostnader för nämnden och bullerstörningar på obekväma tider för kringboende. Kontrollen av arbeten ute på plats ska förbättras och en satsning på ytterligare målning av cykelboxar, övergångställena och lastzoner ska göras för att förbättra trafik-säkerheten.

För att säkerställa en god framkomlighet under vinterhalvåret ska trafiknämnden intensifiera arbetet med att följa upp hur snöröjningen efterlevs i hela staden. Särskilt fokus ska läggas på snöröjning av gång- och cykelbanor. Arbetet med att hitta fler etableringsplatser för snö i staden ska intensifieras och det ska finnas en beredskapsplan även för mycket stora snömängder. Nämnden ska ha en god kommunikation med såväl respektive stadsdelsnämnd som med medborgarna kring var dessa platser är belägna. Trafiknämnden ska budgetera vinterväghållning utifrån kunskapen från tidigare års vintrar. Nämnden ska planera för en viss flexibilitet inom sitt ansvarsområde så att omställningar kan göras för exempelvis utökad underhåll under snöfattiga vintrar. Nämnden ska säkerställa att permanenta platser finns för snöbortforsling i takt med den växande staden.

Gång- och cykeltrafik

Cykelplanen ska vara vägledande för främjandet av cykeltrafikens förutsättningar. Det innebär åtgärder för att skapa ett väl fungerande och utbyggt pendlingsnät för cyklister samt trafiksäkerhets- och framkomlighetsåtgärder i korsningspunkter, fler cykelparkeringar och cykelvägvisningar. Cykelparkeringar är särskilt angeläget i kollektivtrafiknära lägen och trygga cykelparkeringar med inlåsningsmöjligheter ska inrättas i dessa lägen.

Trafiknämnden ska beakta ”Strategi för ökad cykling i Stockholms stad” i samband med planering och utveckling av nya och befintliga områden.

En cykelombudsman ska övervägas om det är motiverat utifrån behovet att påskynda utbyggnaden av cykelinfrastruktur i staden samt för stadens åtagande inom ramen för den regionala cykelplanen. Trafiknämnden ska, utifrån trafikflöden och kapacitet, se över möjligheten att utöka gång- och cykelstråken på Kungsgatan genom att avlägsna kantstensparkeringen.

När ny cykelinfrastruktur byggs på ett genomtänkt och strukturerat sätt förbättrar det även framkomligheten för övrig trafik i Stockholm. Cykelinfrastrukturen i innerstaden är en begränsande faktor för fortsatt cykelexpansion. Utbyggnaden av fungerande cykelinfrastruktur i innerstaden ska prioriteras i syfte att öka trafiksäkerheten och förbättra framkomligheten.

För att förbättra samspelet mellan cyklister och fotgängare ska trafiknämnden investera i en trygghetsskapande skyltning av cykel- och gångbanor i hela staden. En tydlig skyltning ska tydliggöra respektive trafikslags skyldigheter och förutsättningar på olika platser samt minska antalet konfliktytor i stadsrummet. Arbetet med trygga cykelbanor ska fortsätta att prioriteras i hela Stockholms stad och trafiknämnden ska testa möjligheten att förse cykelbanor som är integrerade i ordinarie körfält med en annan gatufärg.

I planeringen av nya områden ska stor hänsyn tas till behov av trygga cykel-parkeringar med god tillgänglighet, exempelvis ska trafiknämnden tillsammans med Stockholm Parkering planera för låsbara och avgiftsbelagda cykelparkeringar i anslutning till kollektivtrafiken. Låne-cykelsystemet bidrar till Stockholm som cykelstad och ska byggas ut. I samband med att nuvarande upphandling av låne-cyklar löper ut ska trafiknämnden genomföra en ny upphandling där även cykelstationer i ytterstaden ska möjliggöras. I en sådan upphandling bör staden se över möjligheten att installera cykelpumpar i anslutning till låne-stationerna.

Trafiknämnden ska aktivt arbeta för framkomlighet på stadens cykelbanor och snabbt vidta åtgärder när dessa blockeras av felparkerade bilar eller andra hinder. Detta ska bland annat ske inom ramen för nämndens arbete med motorcykelburna parkeringsvakter.

En majoritet av alla trafikrörelser i Stockholm sker gående. Trafiknämnden ska prioritera investeringar som stärker gångtrafikanternas framkomlighet. Trafiknämnden tillskjuts 80,0 mnkr i syfte att påskynda investeringarna i stadens gångplan samt öka tryggheten för gångtrafikanterna i Stockholms stad. Trafiknämnden ska under åren arbeta för att inrätta gågator i centrala och strategiska lägen.

Biltrafik

Bilpooler fyller en viktig funktion i den växande staden och trafiknämnden ska verka för att underlätta deras etableringar och smarta lösningar. Trafiknämnden ska tillsammans med kommunstyrelsen driva på gentemot regeringen för att möjliggöra för att reservera platser på gatumark för bilpoolsverksamheter.

Trafiknämnden ges i uppdrag att omarbeta stadens parkeringsplan i syfte att återgå till avgiftsfri parkering för personer med parkeringstillstånd för rörelsehindrade, ompröva avgiftsnivåerna för motorcykel och moped klass 1 samt till att låta boendeparkeringsavgifterna i ytterstaden drivas av behov och efterfrågan. Eventuella budgeteffekter som förändringarna får ska beaktas i kommande budgetar.

Trafiknämnden ska, som ett led i att underlätta parkering och öka tiden med de äldre, införa nyttoparkeringstillstånd för anställda inom hemtjänsten.

Rent och snyggt offentligt rum

Städningen ska förbättras och vårstädningen av stadens gator ska tidigareläggas för att säkra framkomligheten och förbättra luftkvaliteten. Vid sidan av det ansvar enskilda stockholmare måste ta så behöver stadens ambitioner för städningen och klottersanering höjas och trafiknämnden tillskjuts ytterligare 20,0 miljoner kronor till detta inom ramen för trafiknämndens driftbudget.

Nolltolerans mot klotter ska återinföras och efterlevnaden av klotterförbudet ska prioriteras, inte minst ur ett trygghetsperspektiv. Stadens städgarantier, som innebär att städning, tömning av papperskorgar och klottersanering ska ske inom 24 timmar efter anmälan, ska förbättras. Det är angeläget att involvera

externa parter i arbetet för en ren och vacker stad. Satsningen med Stockholmsvärdar ska fortgå.

Trafiknämnden ska arbeta för fler och större papperskorgar men även ta tillvara smarta och innovativa lösningar gällande skräphanteringen.

Staden ska också samverka med trafiknämnden i Stockholms läns landsting för rena och trygga resemiljöer.

Tryggt och trivsamt stadsrum

Trafiknämnden ska tillsammans med socialnämnden och exploateringsnämnden bidra till stadens nollvision för olagliga boplatser, svensk lag och stadens ordningsföreskrifter ska gälla lika för alla. Staden måste arbeta målmedvetet med verksamma insatser för att förebygga etableringen av olagliga boplatser och stärka dialogen och samverkan med berörda aktörer. Nämnden tillförs extra medel för detta ändamål.

Trafiknämnden ansvarar för utveckla och förbättra stadens belysningsprogram. Förutom att öka tryggheten så syftar programmet även till att öka trivseln. Trafiknämnden tillskjuts investeringsmedel för projektet *Stockholm light night* som syftar till att belysa flera av stadens byggnader och broar över hela Stockholm inklusive märkesbyggnader som exempelvis Stadshuset. Fastighetsnämnden ska bistå trafiknämnden i projektet.

För att Stockholm ska vara en attraktiv plats även under de långa vintermånaderna ska staden, tillsammans med privata aktörer, lysa upp stadsrummet under den mörka årstiden. Trafiknämnden ska, i samarbete med berörda nämnder och styrelser samt andra fastighetsägare och intressenter, delta i och möjliggöra upplysning och ljuskonst på broar, öppna platser, parker och fastigheter i staden.

Food trucks utgör ett uppskattat inslag i stadsbilden. Trafiknämnden ska ha en positiv inställning till food trucks och deras möjlighet att disponera gaturummet för sådan näringsverksamhet, utan betydande påverkan på framkomligheten. Trafiknämnden ges i uppdrag att utöka tillståndstiderna för de mobila matförsäljningsställena i Stockholm till att omfatta hela dygnet. Vidare bör även maxbegränsningen om maximalt 100 tillstånd avskaffas till förmån för fri etableringsrätt. I syfte att minska utsläppen och reducera buller ska trafiknämnden verka för att fler Food trucks drivs med nätel istället för dieselgeneratorer. Trafiknämnden ska under året göra en utvärdering av de förändrade avgiftsnivåerna som infördes 2015, om behov föreligger ska avgifterna justeras ifall utvärderingen konstaterar att den varit hämmande för Food trucks-verksamheten. Eventuella budgeteffekter som förändringarna får ska beaktas i kommande budgetar.

Trafiknämnden ska inom ramen för Tyck till-appen lägga till en funktion där stockholmare kan rapportera in otrygga platser i den offentliga miljön.

Parker och grönytor

Trafiknämnden ska tillsammans med kulturnämnden ansvara för en upprustning av Kungsträdgården där fokus ska vara att skapa en attraktiv och modern stadspark i Stockholms citykärna. Utformningen av stadsparken bör göras i dialog med medborgarna och fastighetsägare i anslutning till parken.

Trafiknämnden ska påbörja arbetet med att renovera mindre torg och lokalgator i syfte att skapa en trivsamt närmiljö för de boende. Arbetet med att vitmåla viadukter fortgår. Med ett utökat blomsterprogram i anslutning till trafikplatser vid stadens infarter och ytterstadens små platser och torg görs en kraftsamling för ett vackrare Stockholm.

Trafiknämnden ska prioritera anläggandet av nya stadsparker, pocketparker, gröna tak och urbana odlingar. Även temporära lösningar såsom pop up-parker ska möjliggöras och nämnden har ett ansvar för att underlätta byråkratin i dessa frågor. Om gator tillfälligt behöver stängas av för evenemang ska informationen till berörda vara god och ges i tid.

Trafiknämnden ska prioritera utvecklingen och aktiveringen av de centrala publika ytor som idag underutnyttjas, däribland Järnvägsparken, Norrmalmstorg, Gullmarsplan, Odenplan och Raoul Wallenbergs torg, i syfte att skapa trivsamma och trygga platser där människor vill vistas och inte bara passera.

För att samordna och optimera planering och genomförande av stadsmiljöinvesteringar samt för att kunna göra kostnadseffektiva upphandlingar ska trafiknämnden från och med den 1 januari 2017 ha det samlade ansvaret för frågor som rör stadsmiljö. Trafiknämnden får i uppdrag att tillsammans med kommunstyrelsen ta fram fördelningsnycklar för stadsmiljöarbetet. Prioriteringar och fördelningar ska utgå från nyttjandegrad men också ta höjd för behoven i samtliga stadsdelar. Stadsdelsnämnderna och trafiknämnden samverkar i samband med beslut om investering och reinvestering.

Evenemang

Stadens attraktivitet ska stärkas genom att skapa förutsättningar för att genomföra evenemang på ett smidigt sätt.

Nämnden ska i samarbete med kulturnämnden arrangera Open Streets, där gator som trafikeras av fordon provisoriskt stängs av för att använda ytorna på nya sätt, exempelvis marknader och kulturevenemang.

Samverkan med medborgare och externa aktörer

När staden ska utvecklas i dess olika delar är det viktigt att samtliga intressenter och parter är delaktiga i det arbetet och bidrar efter egen förmåga. Trafiknämnden ska verka för att tillsammans med lokala fastighetsägare hitta gemensamma finansieringslösningar i samband med renoweringar av olika platser i Stockholm. Syftet är att, utifrån värdeökningar och mervärden för fastighetsägaren, hitta medfinansierare till projekt som skapar mervärden i stadsmiljön.

Trafiknämnden ska möjliggöra för medborgar- och sponsringsfinansierad stadsmiljöutveckling och där privatpersoner, föreningar och företag ges möj-

lighet att sponsra mindre stadsmiljöprojekt som exempelvis parkbänkar eller papperskorgar.

Den växande staden

I Söderort behöver nya arbetsplatser tillkomma och fler bostäder byggas. En förutsättning för detta är att tvärförbindelserna inom Söderort förbättras samtidigt som investeringar i infrastruktur och kollektivtrafik prioriteras. Spårväg Syd är en viktig del i utvecklingen av Älvsjö, Fruängen och Skärholmen liksom den planerade förlängningen av tunnelbanan till Älvsjö är viktig för hela Söderort.

Ett växande Stockholm innebär också fler gator, parker och anläggningar för staden att förvalta, vilket medför ökade drift- och underhållskostnader. Det är angeläget att trafiknämnden är med i planeringen av nya områden för att säkerställa att lösningar väljs ur ett driftekoniskt perspektiv. Av de reinvesteringar för olika delar av trafiknämndens ansvarsområde som nämnden fattat beslut om framgår ett tydligt ökat behov av reinvesteringar framöver. I flera fall kan detta ökade behov ha sin grund i ett eftersatt underhåll under anläggningarnas livslängd. Det är därför angeläget att vid nyinvesteringar och reinvesteringar upprätta noggranna drift- och underhållsplaner för anläggningen för att säkerställa en optimal förväntad livslängd. Det är också viktigt att säkerställa att underhållsåtgärder utifrån dessa genomförs.

Lika viktigt är det att, vid bostadsbyggande och särskilt då nya stadsdelar planeras, beakta inte bara själva husen utan även stadsmiljö och stadsliv. En attraktiv och omtyckt stadsdel har både god och varierande utformning bland byggnader. Trafiknämnden ska vara aktiv i stadsplaneringen och bland annat planera för nya parker och rekreationsytor.

Trafiknämnden ska följa samtliga stora utvecklings- och exploateringsprojekt, med start i tidigt skede, för att garantera att framkomlighetsfrågorna sätts i sitt sammanhang och inte försummas.

Kommunstyrelsen ansvarar med stöd av trafiknämnden för att leda och samordna förhandlingar om genomförandeavtal för transportinfrastrukturprojekt med Trafikverket och trafiknämnden i Stockholms läns landsting.

Trafiknämnden ska arbeta proaktivt med information. Genom att kommunicera att Stockholm är en växande storstad kan en större förståelse för de arbeten som genomförs skapas. Nämnden ska informera trafikanterna om det aktuella trafikläget samt informera om alternativa färdvägar.

En tillgänglig stad

Stockholm ska vara tillgängligt för alla. Trafiknämnden ska genomföra en översyn av kontrastmarkeringen av trappor i staden och åtgärda eventuella brister.

En hållbar stadsmiljö

Nämnden har möjlighet att vara en kraftfull aktör vad gäller drivandet av den av kommunfullmäktige antagna ”Strategi för miljöfordon och förnybara driv-

medel- för ett fossilfritt Stockholm". Trafiknämnden ska därför i samverkan med stadens fastighetsförvaltande nämnder och bolag samt miljö- och hälso-skyddsnämnden utveckla en plan för och förbereda en kraftfull utbyggnad av laddinfrastruktur och laddstolpar. Trafiknämnden ska, tillsammans med andra berörda nämnder, även arbeta för att underlätta för privata aktörer att etablera och investera i laddinfrastruktur på stadens mark.

Trafiknämnden ska, i samband med en planerad investering, genomföra ett pilotprojekt med tystare asfalt i innerstaden i syfte att minska buller. Om projektet lyckas ska trafiknämnden arbeta för att genomföra investeringen bredare i samband med planerade renoveringar.

Dubbdäck utgör den enskilt viktigaste källan till partikelemissioner. Dubbdäcksavgift är att föredra framför ytterligare förbud i syfte att minska dubbdäcksanvändningen.

Nämnden ska följa utvecklingen och arbeta fram fler nya redskap för minskad dubbdäcksanvändning. Fler redskap för att få ned partikelhalterna ökar stadens möjligheter att motverka problemen på flera fronter samtidigt som risken för målkonflikter kan minskas. Nämnden ska bidra till att åtgärderna som anges i det av länsstyrelsen framtagna åtgärdsprogrammet för att klara miljökvalitetsnormerna genomförs. Trafiknämnden ska tillsammans med miljö- och hälso-skyddsnämnden aktivt följa och utvärdera teknikutvecklingen avseende åtgärder för att minska partikelemissionerna vid sidan av dubbdäcksminskningen, samt arbeta vidare med bullerdämpande åtgärder.

Trafiknämnden ska avbryta arbetet med Vita jobb-modellen inom ramen för nämndens verksamheter.

Moderaternas förslag till budget 2017

Minskade kostnader för:

Kommunikation Hållbart resande	2,0 mnkr
Lokala utvecklingsprogram	3,0 mnkr
Samspele kampanj	1,0 mnkr
Åtgärder för medborgardialoger som initieras av stadsdelsnämnderna i ytterstaden	4,0 mnkr

Ökade kostnader för (-):

Ökade insatser mot nedskräpning och nolltolerans mot klotter	-20,0 mnkr
Nollvision mot olagliga boplatser	-5,0 mnkr
Trygghetsinsats kring tunnelbanestationer (belysning m.m.)	-7,0 mnkr
Utredning nyttoparkeringstillstånd för hemtjänst	-1,0 mnkr
Ansvar för stadsmiljöverksamhet överförs från stadsdelsnämnderna	-174,2 mnkr

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

19. Moderaternas förslag till budget 2017 och inriktning för 2018 och 2019 för **Trafiknämnden** godkänns.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden avvecklas och ersätts av skolnämnden respektive gymnasienämnden från och med den 1 januari 2017.

Moderaternas förslag till budget 2017

Minskade kostnader för:

Kostnader för grundskola, grundsärskola, fritidshem, fritidsklubbar och fristående förskola överförs till skolnämnden	14 731,8 mnkr
Kostnader för gymnasieskola och gymnasiesärskola överförs till gymnasienämnden	2 952,4 mnkr
Kostnader för nämnd/övergripande överförs till skolnämnden	67,2 mnkr
Kostnader för nämnd/övergripande överförs till gymnasienämnden	12,8 mnkr

Minskade intäkter för (-):

Intäkter för fritidshem överförs till skolnämnden	-201,1 mnkr
Intäkter statsbidrag maxtaxa överförs till skolnämnden	-379,1 mnkr

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

20. Moderaternas förslag till budget 2017 och inriktning för 2018 och 2019 för **Utbildningsnämnden** godkänns.

Äldrenämnden

Stockholm ska ha en tillgänglig äldreomsorg med hög kvalitet som präglas av respekt för den enskildes behov och önskemål. Verksamheterna ska präglas av ordning och reda och att äldres vårdbehov är i fokus. Stadens omsorg ska ha Sveriges bästa valfrihet, där det egna inflytandet över insatser och valmöjligheter ska stärkas samtidigt som stadens detaljstyrning ska minska. Omsorgens medarbetare ska ha ökade möjligheter till kompetensutveckling och goda villkor.

Kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet

Stockholm ska vara en stad där det är tryggt att åldras. Äldreomsorgen ska svara upp till höga förväntningar på god tillgänglighet, hög kvalitet och eget inflytande. Individens behov ska vara fokus för stadens vård och omsorg. Ett kvalitetskontrakt med äldre som söker sig till äldreomsorgen ska införas. Ett kvalitetskontrakt ska garantera en gemensam vårdplanering och uppföljning av insatser som utgår från den äldres behov och perspektiv. Inom ramen för kontraktet ska äldre erbjudas en kontaktperson som ansvarar för den äldres behov, insatser, uppföljning och eventuell hantering av omprövning gällande biståndsbeslut. Biståndsbedömare har idag två funktioner, dels att bedöma vårdbehovet, dels en rådgivande funktion. Genom kvalitetskontraktet överförs den rådgivande funktionen till kontaktpersonen som ska tillhandahålla stöd för den äldre. Därmed minskar arbetsbördan för biståndsbedömare och kunden får en kvalitativ och individuell hjälp kring sina valmöjligheter.

Äldrenämnden ges också i uppdrag att tillsammans med kommunstyrelsen utreda möjligheten att erbjuda vård i hemmet för äldre som behöver medicinsk hjälp men vill bo kvar hemma. Stockholms stad ska också hemställa hos regeringen om att utreda möjligheten för kommuner att anställa läkare inom äldreomsorgen.

För att stärka kompetens och kvalitet i vård och omsorg för personer med demenssjukdom och deras anhöriga ska ett pilotprojekt inledas i en stadsdelsnämnd där medarbetarna erbjuds certifiering enligt Silviahemmets utbildningscertifiering. Riktade satsningar på särskilda demensteam inom stadsdelarna ska fortsätta. Som ett led i kvalitetsarbetet kopplat till demens ska samtliga medarbetare i Stockholms stad som arbetar med eller kommer i kontakt med demenssjuka eller dessas anhöriga genomgå Svenskt Demenscentrums nätbaserade utbildning Demens ABC.

Medicinskt ansvariga sjuksköterskor (MAS) samt medicinskt ansvariga för rehabilitering (MAR) ska kvarstå under äldrenämnden.

Det är viktigt att äldre alltid har möjlighet att välja mellan olika utförare och att lika villkor gäller oavsett huvudman. Valfrihet ska gälla inom hemtjänst, vård- och omsorgsboenden och dagverksamhet. Stadens uppföljning av verksamheter ska vara likvärdig oavsett driftform. Såväl kommunala som fristående verksamheter ska redovisa sina verksamheter ekonomiskt och kvalitetsmässigt likvärdigt samtidigt som äldreomsorgen bör följas upp genom att i större utsträckning mäta nöjdheten hos den enskilde. Staden ska verka för tydliga lämplighetskrav för ägare till fristående verksamheter.

För att kunna nyttja rätten att välja krävs att äldre och deras anhöriga får tydlig information om vilka erbjudanden som står till buds utifrån deras behov. Stockholms stads webbplats ska vara så tillgänglig att det är enkelt för äldre och deras anhöriga att söka information om äldreomsorgen, hitta kvalitetsredovisningar och nyckeltal för olika verksamheter och jämföra alternativ med varandra. För att förstärka insynen ytterligare bör staden ge möjlighet att rangordna verksamheter utefter personliga preferenser som exempelvis uteaktiviteter och utbildad personal. Det ska vara möjligt för såväl äldre som för anhöriga att kunna betygsätta verksamheter. Samtliga stadens äldreboenden ska erbjuda boende tillgång till Internet.

Arbetet med digitala hjälpmedel där utförarna enkelt kan sorteras utifrån en rad kriterier som är relevanta för den äldre i valsituationen ska fortsätta. Systemet stärker möjligheterna för stockholmarna och stadens medarbetare att söka fram en utförare utifrån olika preferenser. Detta blir också viktiga verktyg för stadens äldrecoacher, som ska ge individuell hjälp om vilka valmöjligheter som finns.

Äldrenämnden ska tillsammans med stadsdelsnämnderna, genom Äldre direkt, ta ett aktivt ansvar för att information kring valfriheten finns att tillgå, både i digital form samt muntligen och i tryck. Äldre direkts uppdrag ska utvidgas med ansvar att lotsa äldre som vill välja eller byta utförare av vårdinsats så att möjligheten till valfrihet verkligen kommer den äldre till del. Information om alla Stockholms stadsdelsnämnders aktiviteter för äldre ska finnas lättillgängligt via Äldre direkt. Äldre direkt ska åter ha öppet på helger.

Äldrenämnden ska samordna information och utbildning till anhöriga som vårdar närstående. Program för stöd till anhöriga ska beaktas och hållas uppdaterat. Arbetet med stöd till anhöriga ska fortsätta och utvecklas.

Äldrenämnden får i uppdrag att tillsammans med kommunstyrelsen ta fram förslag på hur fler erfarna medarbetare inom välfärdssektorn kan uppmuntras att arbeta kvar längre. Äldrenämnden ska också aktivt verka för att minska det ofrivilliga deltidarbetet.

Förenklad biståndsbedömning

Stockholms äldreomsorg behöver mindre detaljstyrning och högre ambitioner i sitt arbete. Biståndsbedömning måste förenklas genom att möjliggöra för övergripande beslut för lättare vård- och omsorgstjänster. Att minska administrationen, detaljstyrning och byråkrati är avgörande för att för att säkerställa det enskilda vårdbehovet. Stockholms stad ska verka för en nationell förändring om möjlighet till förenklad biståndsbedömning.

Alla äldre ska ges likvärdiga förutsättningar att få sina individuella behov beaktade, oavsett var i staden de bor. För att säkerställa likställigheten i biståndsbedömningen överförs den från stadsdelsnämnderna till äldrenämnden. Kommunstyrelsen ges i uppdrag att utreda förutsättningarna för ett sådant genomförande.

Höjd kvalitet inom äldreomsorgen och ökad möjlighet till vård i hemmet
Inom äldreomsorgen finns ett stort behov av utbildning och nämndens utbildningssatsningar ska fortsätta för att möta det växande behovet. Målet är att all tillsvidareanställd personal ska ha grundutbildning och det ska vara enkelt att få kompetensutveckling inom fokusområden såsom missbruk, psykiatri och våld i nära relation. Under mandatperioden ska en långsiktig utbildningssatsning genomföras. I satsningen ingår även ett språklyft för att utveckla svensk-kunskaperna hos anställda inom äldreomsorgen, som har svenska som andra språk. Det är angeläget att denna satsning genomförs för att ge ökad säkerhet inom omsorgen för att bland annat journalhanteringen ska bli korrekt utförd. En god kommunikation med äldre personer med utländsk bakgrund är viktigt för den enskildes trygghet. Staden ska därför även initiera och möjliggöra för flerspråkig hemtjänst.

Nämnden ska verka för att hemtjänstpersonal utbildas i läkemedelshantering samt arbeta fram rutiner för översyn av mediciner. Staden ska verka för en ökad samverkan mellan hemtjänst och landstinget genom exempelvis möjlighet till frivillig läkarundersökning i hemmet samt fler och effektivare läkemedelsgenomgångar för de äldre. För att minska risken för felmedicinering ska hemtjänsten, genom fullmakt från kunden, få tillgång till läkemedelsregistret. Detta ska prövas i projektform. Staden ska också verka för möjligheten att äldre direkt kan vända sig till Stockholms geriatriska mottagningar istället för akutmottagningarna.

Staden ska utreda möjligheter till profilhemtjänst mot målgrupper med särskilda behov. Allt fler äldre bor kvar hemma, vilket ställer krav på en professionell, flexibel och välfungerande hemtjänst. Hemtjänsten behöver därför utvecklas och anpassas för att möta det varierande behovet av insatser. Det ska vara möjligt för kunden att komplettera insatser med tilläggstjänster utöver de beviljade hemtjänsttimmarna, inom ramen för profilboende.

För att kunna erbjuda en omsorg av hög kvalitet ska hemtjänsten tydligt delas upp i två delar baserat på biståndsbeslut – omsorg och hemservice. Det innebär att personen ansöker om omsorg och hemservice var för sig.

Vidare satsas på äldrevård i äldreomsorgen, där aspiranter vid jobbtorgen bereds utbildning och praktikplatser inom äldreomsorgen. Arbetet med detta ska fortsätta 2017. Äldrenämnden ska arbeta för att utveckla praktiksamordning för studenter.

Projektet ungdomsbesök syftar till att dels erbjuda äldre personer på vård- och omsorgsboenden ett större utbud av meningsfulla aktiviteter, dels ge unga en möjlighet att prova på att arbeta inom äldreomsorgen. Utvärdering från Äldrecentrum visar ett högt nöjdhetsindex bland samtliga parter. Projektet ungdomsbesök ska därför fortgå och utvecklas. Efter deltagande i programmet ska unga erbjudas ett utbildningspaket för att erhålla information om vilka möjligheter som finns att vidareutbilda sig inom vård och omsorg.

Ökad livskvalitet och en värdig vardag

De rådslag som genomförts inom äldreomsorgen har resulterat i många goda synpunkter på hur äldreomsorgen ska utformats. Rådslagen ska fortsätta under 2017.

Äldres utsatthet ska uppmärksammas och motverkas. Äldrenämnden ska tillsammans med de lokala brottsförebyggande råden, polisen och stadsdelsnämnderna fortsätta att samordna arbetet för att stoppa våld och övergrepp mot äldre och därmed minska äldres oro och utsatthet.

Utevistelsegarantin ska ses över för att säkerställa möjligheterna för äldre i vård- och omsorgsboenden att vistas utomhus och delta i aktiviteter även utanför boendet. Ungdomsvårdar och den ideella sektorn kan vara en del i att uppfylla dessa mål. LSS-boende bör därmed ges möjlighet att förläggas i närheten av äldreboende. På så sätt kan de med till exempel utvecklingsstörning ges möjlighet att få sysselsättning genom att bidra till att äldre får stimulans socialt och fler aktiviteter.

Hemtjänsten har en viktig roll och den mångfald av utförare som stockholmarna kan välja mellan ska utvecklas. Samtidigt är det viktigt att fastställa en så hög kvalitet som möjligt. För en bättre kontinuitet inom hemtjänsten ska en utredning tillsättas om hur det kan införas en kontinuitetsbonus till avdelningar som levererar en hög kontinuitet. Det är också viktigt att erbjuda nyttoparkeringstillstånd för hemtjänstpersonal. Genom att minska den administrativa bördan kan hemtjänstpersonalens arbete underlättas.

Äldrenämnden ska fortsätta att i samarbete med stadsdelsnämnderna genomföra särskilda insatser för att förbättra maten inom äldreomsorgen och för att kunna ansvara för att äldre får god och näringsriktig mat samt en lustfylld måltidsupplevelse. Äldres valmöjligheter av mat utökas. Den äldre ska ha möjlighet att påverka vad som ska serveras, och boendet ska tillgodose att så sker antingen i dialog i ett tidigt skede eller genom att den äldre kan välja maträtt direkt vid bordet.

En annan viktig faktor för ökad livskvalitet är att äldre ska få rätten att styra sina vardagsrutiner. Äldreboenden är de äldres hem och därför bör de i största utsträckning få möjlighet till eget inflytande även efter inflytt i stadens boenden.

Gällande teknisk utveckling får äldrenämnden i uppdrag att bevaka och arbeta med frågeställningarna kring teknik och innovationer inom äldreomsorgen i samverkan med Kungliga Tekniska Högskolan och Karolinska Institutet.

En mångfald av boendeformer

De allra flesta äldre vill bo kvar i sin bostad så länge de känner sig trygga i hemmet. Den enskilde som så önskar ska kunna bo kvar i sin bostad eller äldreboende till livets slut utan att behöva flytta, även om behoven av vård och omsorg ökar.

En parboendegaranti finns som ger förutsättningar till sammanboende för de äldre par som så önskar. Likväl, vid make eller makas bortgång, kan en person som i vanliga fall klarar sig utmärkt på egen hand behöva särskild hjälp och stöd för att orka med vardagen. Stödet syftar till att hjälpa personen att återgå till ett liv och vardag liknande det som fanns innan bortgången.

Servicehusen ska kvarstå som en av flera boendeformer så länge efterfrågan finns, samtidigt är det centralt att se över hur förstärkt vårdfokus i samtliga boendeformer bäst säkerställs. Stockholms stad ska uppmuntra för lösningar som seniorboenden och kollektivboenden. För att underlätta för äldre ska staden utreda möjligheten till gemensamma byggnader för trygghetsboende och vård- och omsorgsboende. Äldre personer som senare i livet kräver omsorgsinsatser kan då undvika den stora omställning som en flytt innebär. Möjligheter till förtur för äldre som väljer ett sådant boende ska utredas.

Nämnden ges i uppdrag att tillsammans med branschen skapa en enhetlig termologi med färre begrepp kring boende för äldre i syfte att underlätta valfriheten.

Trygghet

Äldre är överrepresenterade i brandolyckor som skulle kunna undvikas med enkla åtgärder, utbildningar och informationssatsningar. Samverkan med Storstockholms brandförsvaret ska fortsätta.

Moderaternas förslag till budget 2017

Minskade kostnader för:

Äldreombudsman m.m. 1,7 mnkr

Ökade kostnader för (-):

Utökning ungdomsbesök -4,0 mnkr

Utbildning läkemedelshantering för hemtjänstpersonal -1,5 mnkr

Utbildning måltidskvalitet för hemtjänstpersonal via Äldrecentrum -3,6 mnkr

Föreningsbidrag för äldreomsorg och hemtjänst överförs från stadsdelsnämnderna -2,1 mnkr

Överföring av äldreombudsmannen från kommunstyrelsen -1,0 mnkr

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

21. Moderaternas förslag till budget 2017 och inriktning för 2018 och 2019 för **Äldrenämnden** godkänns.

Överförmyndarnämnden

I Stockholm får alla som inte själva kan sköta sin ekonomi eller bevaka sina rättigheter ett bra stöd i överförmyndarnämnden. Insatserna ska vara kvalitativa och trygga för den enskilde. Handläggningen ska vara rättssäker och effektiv och nämnden ska använda moderna arbetsmetoder och teknik. Nämnden ska vara lättillgänglig både digitalt, fysiskt och per telefon.

Nämndens uppgifter

Stockholms befolkning växer och med det antalet ärenden, vilket är en utmaning för nämnden. Överförmyndarnämnden ansvarar sedan 2015 för ett centralt stöd för rekrytering av särskilt förordnade vårdnadshavare, för samordning av information och utbildning, samt för att betala ut ersättning till särskilt förordnade vårdnadshavare för barn i Stockholms stad.

Under 2015 genomfördes en omfattande utredning av överförmyndarnämnden som visade på brister. Genom resursförstärkningar är målsättningen att nämnden ska uppnå den rättsäkerhet och den kvalitet som krävs. Överförmyndarnämnden ska modernisera sina arbetssätt till nytta för huvudmännen, gode män, förvaltare och för staden. Nämnden ska söka samarbeten som genererar effektiviseringar både internt inom staden och externt med andra kommuner. Ett led i detta är att utveckla rutiner och dialog med Migrationsverket för rekrytering av medel för gode män.

Överförmyndarnämndens uppdrag är reglerat i föräldrabalken. Överförmyndarnämndens ansvar omfattar bland annat:

- rekrytering och byte av gode män och förvaltare
- tillsyn och arvodering av gode män och förvaltare
- information och utbildning av gode män och förvaltare
- särskilt stöd för rekrytering av arvodering av särskilt förordnade vårdnadshavare till ensamkommande barn

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Människor som har svårt att sköta sin ekonomi på grund av sjukdom, ålder eller något annat skäl kan få hjälp av en god man eller en förvaltare. Överförmyndarnämndens huvuduppgift är att utöva tillsyn över godmanskap och förvaltarskap. Det innebär att nämnden kontrollerar hur gode män och förvaltare förvaltar sina huvudmäns tillgångar och bevakar deras rättigheter. Överförmyndarnämnden har även tillsyn över förmyndarskap, det vill säga hur föräldrar förvaltar sina barns tillgångar. Syftet med tillsynen är att förhindra att barn eller myndiga personer som inte själva kan ta tillvara sin rätt, missgynnas ekonomiskt eller rättsligt. Ensamkommande barn är en stor grupp som har god man. Överförmyndarnämnden ska särskilt se till att barnets tillgångar används för dess nytta och att tillgångarna i övrigt är placerade på ett tryggt sätt som ger en rimlig avkastning.

Ett ökat antal människor befinner sig på flykt i världen och söker sig till Sverige och Stockholm. Detta ställer krav på stadens processer och insatser i mottagandet av asylsökande och nyanlända. Behovet av gode män har ökat kraftigt med anledning av det ökade antalet ensamkommande barn som flydde till Sve-

rige under 2015 och detta behov förväntas vara fortsatt stort under kommande år. Överförmyndarnämnden fyller en viktig roll för integrationen i samhället och för att ge barnen en god start på sin tillvaro i Stockholm.

Överförmyndarnämnden ska under året fortsatt driva ett långsiktigt och hållbart förändringsarbete mot en effektivare organisation. Det är av största vikt att nämnden vidtar åtgärder för att säkerställa rättssäkerheten gentemot huvudmannen och att ärendeflöden löpande följs upp. Nämnden behöver skapa en väl fungerande ärendehantering och genom förbättrad kommunikation öka tillgängligheten. Det personalstrategiska arbetet är centralt för att säkra nämndens kompetensförsörjning på sikt. Nämnden ska sträva efter en god arbetsmiljö med goda förutsättningar för medarbetarna.

Överförmyndarnämnden ska löpande gentemot kommunstyrelsen i samband med tertialrapportering redovisa att utvecklingsarbetet mot att uppnå en rättsäker och modern verksamhet går planenligt.

Det är viktigt att utveckla arbetet med att rekrytera och samordna gode män och förvaltare. Nämnden ska samarbeta med relevanta aktörer så att även ideella krafter tas tillvara samt fortsätta den dialog som inletts med funktionshinderrådet. Nämnden ska under året ta fram en långsiktig plan för rekrytering av lämpliga goda män, förvaltare och särskilda vårdnadshavare, samt se över hur rekrytering och kontroll kan utvecklas. Nämnden ska i rekryteringsplanen ta hänsyn till att antalet ärenden per god man/förvaltare/särskilt förordnad vårdnadshavare på sikt behöver komma ned till de nivåer som rekommenderas av Sveriges Kommuner och Landsting.

Det är viktigt att överförmyndarnämnden fortsätter att digitalisera verksamheten. Arbetet med att korta handläggningstiderna ska fortlöpa. Nämnden ska fortsätta arbetet med att ta fram metoder för att mäta sådant som kvalitet, tillgänglighet, rättssäkerhet, effektivitet och brukarnas uppfattning om insatserna.

Under året ska nämnden utreda hur den bättre kan tillgodose huvudmän som av olika skäl har särskilda behov. Nämnden ska utöka samarbetet med andra överförmyndarnämnder i Sverige.

Mot bakgrund av nämndens kraftigt ökade arvodeskostnader avsätts medel i central medelsreserv. Nämnden ska i samband med tertialrapport 2 rapportera helårsprognos för arvodeskostnaderna, som ska ligga till grund för bedömning om kompensation.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

22. Moderaternas förslag till budget 2017 och inriktning för 2018 och 2019 för **Överförmyndarnämnden** godkänns.

Central medelsreserv

I Central medelsreserv: 1. Till kommunfullmäktiges förfogande för oförutsedda behov reserveras 5,0 mnkr.

I Central medelsreserv: 2. Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda behov reserveras 400,3 mnkr främst för följande ändamål:

- Insatser för hemlösa
- Sommarkoloniverksamhet inkl. LSS-kollo
- Feriearbeten
- Flyktingmottagande
- Förskola – bidrag för hög hyra
- Trygghetsboende med aktivitetscenter
- Resultatenheter
- Oförutsedda behov

Vidare reserveras 954,1 mnkr i Central medelsreserv: 3. *Till kommunstyrelsens förfogande för prestationsförändringar* inom förskola, skolbarnsomsorg, grundskola, gymnasieskola, särskola, komvux, svenskundervisning för invandrare (SFI), flyktingmottagande, stöd och service till personer med funktionsnedsättning, arbetsmarknadsnämnden samt arvoden med mera inom överförmyndarnämnden.

I Central medelsreserv: 4. *Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda investeringsutgifter* har utgifter om 400,0 mnkr reserverats för planerings- och genomförandeprojekt avseende investeringar för följande ändamål:

- Förändringar mellan åren i redan beslutade investeringsprojekt som inte kan finansieras genom omprioriteringar inom nämndens investeringsplan
- Nya prioriterade investeringsprojekt som inte kräver genomförandebeslut av kommunfullmäktige, genom att de inte är av strategisk vikt eller principiell karaktär

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

23. Till **Central medelsreserv** reserveras följande belopp för år 2017 med fördelning enligt budgetförslaget i denna titel.

23.1. Till kommunfullmäktiges förfogande för oförutsedda behov reserveras 5,0 mnkr.

23.2. Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda behov reserveras 400,3 mnkr.

23.3. Till kommunstyrelsens förfogande för prestationsförändringar inom förskola, skolbarnsomsorg, grundskola, gymnasieskola, komvux, särskola, svenskaundervisning för invandrare (SFI), flyktingmottagande samt stöd och service till personer med funktionsnedsättning reserveras 954,1 mnkr.

23.4. Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda investeringsutgifter reserveras 400,0 mnkr.

Finansförvaltning

Moderaternas förslag till budget 2017 och inriktning för 2018 och 2019

Skatteunderlag och skatteberäkningar

Prognosen över skatteunderlaget för 2017, det vill säga kommuninvånarnas förvärvsinkomster under 2015, är uppräknad med bedömning av utvecklingen under inkomståren 2016 och 2017. Gällande prognos utgår från Sveriges Kommuner och Landstings bedömning den 15 augusti 2016.

Med utgångspunkt från nu kända förutsättningar och de antaganden i övrigt som kan göras utifrån uppgifter om taxeringsutfall, har en prognos över slutligt taxeringsutfall inarbetats i budgeten. Skatteunderlaget beräknas öka med 4,6 procent 2017.

För år 2017 föreslås att primärkommunal inkomstskatt utdebiteras med kronor 17,70 per skattekrona, vilket är 20 öre lägre än 2016.

Stadens skatteinkomster beräknas uppgå till 44 913,9 mnkr. Beräkningen bygger på en skattesats om 17,70 kr.

Begravningsavgift

Begravningsverksamheten finansieras genom en särskild avgift som tillgodoses staden på samma sätt som skattededel. Begravningsavgiften uppgår till 6,5 öre av uppräknat skatteunderlag för 2017 och beräknas uppgå till 164,9 mnkr.

För år 2017 föreslås en utdebitering av begravningsavgift med 6,5 öre per skattekrona, vilket innebär en sänkning med 1 öre jämfört med 2016.

Utjämningsystemet

Från och med år 2016 höjdes utjämningsgraden i inkomstutjämnningen för kommuner och landsting från 60 till 85 procent av den länsvisa skattesatsen i intervallet mellan 115 och 125 procent av medelskattekraften. Det medförde att femton kommuner, däribland Stockholms stad samt Stockholms läns landsting, fick höjda avgifter. Till och med år 2017 finns ett införandebidrag för att mildra effekterna av avgiftshöjningen. För Stockholms stad innebär förändringarna att finansieringen år 2017 minskar med omkring 256 kronor per invånare (inkl. införandebidrag) jämfört med 2016. Det slutliga utfallet av inkomstutjämnningen kommer att fastställas under december månad.

LSS-utjämning

Ett kostnadsutjämningsystem för verksamhet enligt lagen (1993:387) om stöd och service, LSS; till vissa funktionshindrade är infört från och med 2004.

För 2017 medför utjämnningen för LSS en kostnad för staden med 1 210,3 mnkr. Gällande prognos för LSS-utjämnningen utgår från Sveriges Kommuner och Landstings bedömning den 15 augusti 2016.

Fastighetsavgift

Från och med år 2008 har den statliga fastighetsskatten ersatts av en kommunal avgift. Fastighetsavgiften för småhus uppgår inkomståret 2017 till 7 425 kronor, dock högst 0,75 procent av taxeringsvärdet. Fastighetsavgiften för flerbostadshus är 1 270 kronor per bostadslägenhet, dock högst 0,3 procent av taxeringsvärdet.

Utdelning

Flertalet av stadens bolag ingår i koncernen Stockholms Stadshus AB. Ägarens krav på utdelning tas därför huvudsakligen ut i form av obeskattade koncernbidrag. Vissa bolag i koncernen erlägger koncernbidrag till moderbolaget Stockholms Stadshus AB, som i sin tur tillskjuter bidrag till mottagande bolag.

Budgeterad utdelning från koncernen Stockholms Stadshus AB uppgår till 1 200,0 mnkr. Utdelningen kan justeras genom beslut senast i tertialrapport 2 och får inte överstiga 1 200,0 mnkr.

Stockholms stad har under tidigare erhållit en utdelning från AB Fortum Värme Holding samägt med Stockholms stad om 200,0 mnkr per år. Denna utdelning är även fortsatt förenlig med bolagets finansiella ställning. Budgeterad utdelning för 2017 är därför på bibehållen nivå om 200,0 mnkr.

Finansiellt resultat exklusive utdelningar

Kommunstyrelsen agerar genom stadsledningskontoret som kommunkoncernens samlade finansfunktion. Samtliga bolags upplånings- och placeringsbehov sker genom stadsledningskontoret. Finanspolicyn för kommunkoncernen Stockholms stad anger ramar för finansverksamheten i kommunkoncernen, det vill säga Stockholms stad, Stockholms Stadshus AB och dess majoritetsägda bolag samt stadens övriga helägda bolag. En riskkontroll övervakar att de finansiella riskerna håller sig inom de ramar och regler som finns angivna i finanspolicyn.

Finanspolicyn ska fastställas av kommunfullmäktige årligen och revideras vid större förändringar av kommunkoncernens förutsättningar. Kommunstyrelsen ska i samband med den årliga översynen av finanspolicyn uppdatera de finansiella risklimiterna utifrån aktuella finansiella förutsättningar.

Under Finansförvaltning redovisas stadens likviditetshantering, upplåning och skuldförvaltning. Vidare redovisas inlåning, utlåning och finansiella tjänster för stadens majoritetsägda bolag samt stadens borgensåtaganden.

Ett beräknat resultat för stadens hantering av kommunkoncernens finansverksamhet framkommer som skillnaden mellan kostnaderna för extern upplåning och inlåning från stadshuskoncernen samt de intäkter som genereras vid externa placeringar och vidareutlåning. Därutöver tillkommer ränta på pensionsavsättning och övriga finansiella intäkter och kostnader. Enligt finanspolicyn för kommunkoncernen Stockholms stad ska staden och samtliga bolag erhålla upplåning och placering med villkor motsvarande kommunkoncernens externa finansieringskostnad med utrymme för eventuell omkostnadsersättning. En översyn av villkoren ska enligt finanspolicyn genomföras årligen.

Stadens räntenetto budgeteras till 197,4 mnkr för 2017. Övriga finansiella intäkter utgörs i första hand av ersättning som tas ut i samband med att staden går i borgen. Enligt gällande regler för stadens borgenshantering ska staden vara restriktiv avseende nya borgensåtaganden. Övriga finansiella kostnader utgörs i huvudsak av kostnader för rating, syndikerat låneavtal (betalningsberedskap) och marknadsprogram samt bankavgifter. Den del av pensionsskulden som är att betrakta som en finansiell kostnad inklusive löneskatt redovisas under finansiella kostnader och budgeteras till 126,7 mnkr för 2017. Det finansiella resultatet, exklusive utdelning, budgeteras sammantaget till 46,0 mnkr för 2017.

Begravningsfond

Begravningsverksamheten finansieras genom en begravningsavgift. Överskott/underskott inom verksamheten avsätts centralt för balansering av resultat. Överskott respektive underskott måste återföras till avgiftskollektivet.

Internränta

Kommunfullmäktige fastställer stadens internränta i samband med budget. Med internränta avses en basränta, vilken beräknas utifrån prognosen för kommunkoncernens genomsnittliga externa finansieringskostnad. Basräntan tillåts avvika med +/-0,5 procentenheter innan ny internränta fastställs. Kommunfullmäktige fastställer stadens internränta för 2017 till 0,70 procent. De interna ränteersättningarna från nämnderna för 2017 uppgår till 1 444,7 mnkr.

Kommunfullmäktige fastställer därutöver kalkylräntan för enskilda projekt till 5,0 procent.

För fastighetsnämnden beräknas internräntan utifrån stadens internränta plus en omkostnadsersättning på 0,25 procentenheter. Internräntan för fastighetsnämnden uppgår därmed till 0,95 procent. Samma ränta används även som kreditivränta under byggtiden.

Räntan för mark- och bostadsrättsinnehav motsvarar avgäldsräntan för tomträter, som för 2017 uppgår till 3,25 procent.

Avkastningskrav på slutna redovisningsenhet

Avkastningskrav på den slutna redovisningsenheten fastighetsnämnden upptas under Finansförvaltningen. För år 2017 beräknas avkastningskravet till 258,6 mnkr. I avkastningskravet har omkostnadsersättning dragits ifrån och den interna hyressättningen för stadens nämnder ska därmed inte påverkas.

Avskrivningar

Nämndernas samtliga budgeterade avskrivningar ökar 2017 till 1 119,4 mnkr.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

24.1.1 Ram för kommunkoncernens totala externa upplåning samt ram för utlåning till och borgensteckning för bolagen fastställs i Finanspolicy för kommunkoncernen Stockholms stad.

- 24.1.2 Kommunstyrelsen får i uppdrag att i samband med den årliga översynen av finanspolicyn uppdatera de finansiella risklimiterna utifrån aktuella finansiella förutsättningar.
- 24.2 Kommunal inkomstskatt utdebiteras med kronor 17:70 per skattekrona för att fylla stadens uttaxeringsbehov för 2017.
- 24.3 Begravningsavgift utdebiteras med kronor 0:065 per skattekrona för 2017.
- 24.4 Internräntan fastställs till 0,70 procent för 2017.
- 24.5 Internräntan och kreditivräntan för slutna redovisningsenheter fastställs till 0,95 procent för 2017.
- 24.6 I övrigt godkänna detta förslag till budget 2017 och inriktning för 2018 och 2019 för **Finansförvaltningen**.

Förslag till budget och ägardirektiv 2017 och inriktning 2018–2019 för koncernen Stockholms Stadshus AB

Bolagets uppgifter och allmänna inriktning

Stockholms Stadshus AB har en sammanhållande funktion för merparten av Stockholms stads aktiebolag. Bolaget är moderbolag i en koncern som består av 16 aktiva dotterbolag eller underkoncerner samt två intressebolag. Bolaget ansvarar för styrning och uppföljning av dotterbolagens verksamhet utifrån kommunfullmäktiges inriktningsmål och direktiv. Bland kommunfullmäktiges direktiv ingår att svara för övergripande utveckling, strategisk planering, löpande översyn och omprövning, utöva ekonomisk kontroll och uppföljning samt att utveckla styrformer och samspelet mellan ägare, koncernledning och dotterbolag.

Koncernstyrelsen ska fatta de principiella beslut som krävs för att kommunfullmäktiges mål ska nås. Dotterbolagens styrelser och verkställande ledningar har det operativa ansvaret för att kommunfullmäktiges beslut verkställs.

Stockholm ska vara mångsidigt och upplevelserikt med ett brett utbud av arbeten, utbildning, service, kultur och nöjen. Stockholm ska vara innovativt och utgöra navet i en region som ska växa som internationell mötesplats och en ekologiskt hållbar storstad. Stockholm ska utvecklas utan fysiska och sociala barriärer och det ska finnas möjligheter för alla att resa, bo, och mötas.

Koncernen Stockholms Stadshus AB omfattar bolag inom bostadsförsörjning, infrastruktur såsom vattenreningsverk, fjärrvärme och ledningssystem, fiberkatalogisering, parkeringsanläggningar, hamnverksamhet och skolor samt även kultur och besöksnäring genom teater- och kulturverksamhet, arenor och mässfastigheter.

Under kommande år fortgår och förstärks bolagens medverkan i stadens ytterstadssatsningar. De flesta bolag medverkar i olika former i dessa projekt, dels genom upprustning och utveckling av bostäder, skolor, äldreboenden, dels i utveckling av nya arbetsplatser i ytterstaden. Koncernen medverkar också genom infrastrukturbolagen till ytterligare utbyggnad av vatten- och fibernät.

Kommunkoncernen har en kraftigt ökande skuldbörda. Sedan 2012 har upplåningen fördubblats. Samtidigt har försäljningsinkomster och egenfinansiering minskat markant sedan 2014. Bolagens investeringsvolym uppgår till drygt 77 miljarder kronor för åren 2017–2021, vilket är rekordhögt. En så hög investeringsnivå, nästan uteslutande finansierad genom upplåning, är inte hållbar. Koncernstyrelsen ska därför genomföra en översyn av dotterbolagens investeringsplaner ur ett lönsamhetsperspektiv i syfte att få ned investeringsnivån och minska skuldsättningen. Investeringar som bedöms olönsamma eller som inte till betydande del kan finansieras genom egna medel eller försäljning bör utgå eller flyttas fram i tid.

Staden ska ha en aktiv fastighetsförvaltning och utveckla fastighetsbestånden långsiktigt för att nå en bättre struktur när det gäller standard, geografiskt läge

och åldersfördelning. Stockholms Stadshus AB:s uppdrag är att tillsammans med stadens fastighetsbolag löpande pröva möjligheterna att avyttra sådana delar i fastighetsbeståndet som ur ett förvaltningsperspektiv inte bör behållas. En mer aktiv förvaltning av den samlade fastighetsportföljen bör även kunna innebära överlåtelse av fastigheter mellan fastighetsbolagen. Syftet är dels att uppnå en mer effektiv och ändamålsenlig förvaltning, dels att där det är lämpligt utveckla fastigheter till annat nyttjande utifrån stadens förändrade behov.

Stockholms Stadion nyttjas i begränsad utsträckning för breddidrott. I syfte att öka inslaget av evenemang på Stockholms Stadion ska Stockholms Stadshus AB och kommunstyrelsen utreda överförande av ägande och drift av Stockholms Stadion från fastighetsnämnden till Stockholm Globe Arena Fastigheter AB. Stockholms Stadion ska dock fortsatt vara tillgängligt för allmänheten och breddidrott när på de tider då anläggningen inte nyttjas för evenemang.

Koncernstyrelsen ska se till att riktlinjerna för idéburen stadsförbättring som kommunstyrelsen tog fram 2013 tillämpas av bolagen. Målet är att använda stadsrummet mer genom att staden öppnar förbisedda delar av den gemensamma stadsmiljön och fastigheter för utvecklingsprojekt i begränsad skala. Idéburen stadsförbättring kan innebära att förslag kommer fram från nämnder och styrelser i dialog med stockholmarna. Det betyder att stockholmarna ges en möjlighet att påverka sin egen närmiljö. Det kan handla om att använda en gräsyta mellan fastigheter för stadsodling, att temporärt tomma lokaler används som gallerier och scener, eller att ogästvänliga betong- och asfaltsytor rustas för att kännas välkomnande och kunna användas som offentliga platser.

Ägardirektiv för 2017–2019

Bolaget ska

- svara för koncernens övergripande utveckling och strategiska planering
- styra finansiella resurser på ett för ägaren och koncernen optimalt sätt
- svara för löpande ekonomisk kontroll och uppföljning
- verkställa kommunfullmäktiges beslut som är av ägarkaraktär
- utveckla samspelet mellan ägaren, koncernledningen och dotterbolagen avseende verksamheternas resultat och budgethållning, effektivitet och kvalitet
- utveckla effektivare styrformer genom ökad målstyrning mot ägarkraven
- genomföra en översyn av dotterbolagens investeringsplaner ur ett lönsamhetsperspektiv i syfte att få ned investeringsnivån och minska skuldsättningen
- leda arbetet för att bereda hyresgäster i stadens bostadsbolag möjlighet att förvärva sina lägenheter genom ombildning till bostadsrätter i ytterstaden
- ha en öppen inställning till fastighetsförsäljning
- underlätta utvecklingen av studentbostäder
- fortlöpande pröva möjligheterna att tillsammans med fastighetsbolagen avyttra de delar ur fastighetsbeståndet som ur ett förvaltningsperspektiv inte bör behållas
- fortlöpande pröva möjligheterna att tillsammans med fastighetsbolagen överföra fastigheter mellan bolag som ur ett nyttjandeperspektiv bör utvecklas för annat ändamål, exempelvis till bostäder

- pröva möjligheter till omstrukturering av bostadsbolagen för effektivare och mer ändamålsenlig förvaltning
- fortsätta utreda möjligheterna till en ytterligare samordning av stadens kommersiella fastigheter tillsammans med bostadsbolagen, S:t Erik Markutveckling AB, kommunstyrelsen och fastighetsnämnden
- se över och föreslå omprövning av inriktning och/eller innehav av verksamheter utifrån förändrade förutsättningar avseende marknad, lagstiftning och teknisk utveckling
- kontinuerligt följa större investeringsprojekt, till exempel utbyggnaden i Norvik, Värtan, Kapellskär, Tele2 Arena och utvecklingen av Globenområdet
- ansvara för bevakning och samordning av ägarintresset i de bolag där staden är delägare
- följa utvecklingen av kostnadseffektiviseringar inom samtliga dotterbolag
- särskilt följa bolagens ekonomi avseende bostadsbyggande och upprustning
- svara för samordning av insatser i händelse av kris.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

25. Moderaternas förslag till mål och ägardirektiv för 2017–2019 för **Koncernen Stockholms Stadshus AB** godkänns.

Bostadsbolagen: AB Svenska Bostäder, AB Familjebostäder och AB Stockholmshem

Mål

De kommunala bostadsbolagen ska vara ekonomiskt starka och medverka till att Stockholm får en väl fungerande bostadsmarknad som kännetecknas av god rörlighet och tillgänglighet för alla.

Ägardirektiv för 2017–2019

Bolagen ska

- aktivt bidra till att öka nyproduktionen av hyresrätter
- bereda möjlighet för att erbjuda boende i ytterstaden att genom friköp förvärva sina lägenheter
- inventera befintliga lokaler och förråd som vore möjliga att omvandla till bostäder
- utreda förutsättningarna för att bygga bostäder med annan upplåtelseform som en del av bolagens medverkan i ytterstadssatsningen
- öppna för möjligheten för ett pilotprojekt med kollektivboende
- avsluta sina medlemskap i SABO
- genomföra systematiska avyttringar av objekt i koncernens fastighetsbestånd som saknar strategisk betydelse
- erbjuda hyresgästerna möjlighet att till viss del påverka grad av standardhöjning i samband med upprustning, energieffektivisering samt standard vid nyproduktion oberoende av presumtionshyra eller bruksvärdet
- prioritera brandpreventivt arbete
- arbeta aktivt med energieffektivisering och förnyelsebar energi
- verka för att möjliggöra fler gröna tak med exempelvis urbana odlingar
- verka för att möjliggöra fler solceller på tak och fasader
- verka för att samtliga hushåll i stadens bostadsbestånd erbjuds möjlighet att DNA-märka sina tillhörigheter
- arbeta med att möjliggöra för matavfallsinsamling i bostadsbeståndet enligt stadens handlingsplan
- implementera kommunstyrelsens riktlinjer om idéburen stadsförbättring
- bibehålla uppnådd kvalitet och service gentemot hyresgästerna
- arbeta med att förbereda infrastruktur för bilpooler och elbilar
- främja en god rörlighet och tillgänglighet på bostadsmarknaden genom enkla och tydliga spelregler som är lika för alla, regelverk som undviker inlåsnings effekter och åtgärder för att förhindra olaga andrahandsuthyrning
- fortsätta arbetet för att minska antalet avhysningar genom samarbete med stadsdelsnämnderna, socialnämnden och landstinget
- ta ett stort ansvar för försörjningen av förturs-, försöks- och träningslägenheter och samarbeta med Stiftelsen Hotellhem i Stockholm
- utreda möjligheterna att genomföra enklare åtgärder för att öka tillgängligheten så att äldre ska ha möjlighet att bo kvar hemma längre och underlätta för äldre eller

personer med funktionsnedsättning att byta till en lägenhet i entréplan eller till hus med hiss

- i samråd med berörda nämnder inventera möjligheten att bygga om/omvandla befintliga byggnader till gruppboheter eller serviceboheter och underlätta skapande av boheter för personer med funktionsnedsättning
- fortsätta tillgänglighetsanpassningen av fastigheterna
- planera för nya seniorboheter i hyresrättsform
- genomföra underhållsinsatser i utvalda miljonprogramområden med tydlig hållbarhetsprofil
- genomföra energieffektiviseringsåtgärder i befintligt bestånd där så behövs
- inventera och planera för utfasning av oljepannor i befintliga fastigheter
- verka för fler billiga boheter för ungdomar
- bidra till att fler student- och ungdomsboheter skapas både genom nyproduktion och genom inventering av befintligt bestånd
- samarbeta med övriga berörda bolag och nämnder samt privata aktörer för utvecklingen av de närcentrum som bolagen äger
- fortsätta arbetet med att öka effektiviteten med fokus på kärnverksamheten och förbättrade driftresultat
- fortsätta arbetet med att minska administrativa och indirekta produktionskostnader
- utveckla kommunikationen gentemot hyresgäster med korttidskontrakt för att undvika onödiga konflikter
- samarbeta med Bostadsförmedlingen i Stockholm AB kring förmedlingen av så kallade kompiskontrakt
- genomföra en årlig benchmarking gentemot kommersiella hyresrättsbyggare för att lära av extern kompetens och erfarenhet.

Avyttring för att lindra skuldbördan

Stadens bostadsbolag måste aktivt och kraftfullt verka för att sänka byggkostnaderna och minimera kostnaderna i driftverksamheten för att uppnå en effektiv fastighetsförvaltning. Energieffektiviseringar och miljöprofil på miljonprogramområdena är centralt. Det är angeläget att bolagen samverkar och tillämpar erfarenheterna från byggkostnadsprojekt som tidigare genomförts. Ytterligare pilotprojekt som syftar till att sänka nyproduktionskostnaden ska startas.

Med tanke på de omfattande investeringarna i befintligt bestånd samt nyproduktion är det av stor vikt att bolagen även avyttrar fastigheter för att hålla en god ekonomi och inte öka skuldsättningen mer än vad som redan gjorts. Försäljningsinkomster och egenfinansiering av investeringar har minskat markant sedan 2014. Bolagens investeringsvolym är rekordhög. En så hög investeringsnivå, nästan uteslutande finansieras genom upplåning, är inte hållbar. Investeringar som bedöms olönsamma eller som inte till betydande del kan finansieras genom egna medel eller försäljning bör utgå eller flyttas fram i tid.

Uppdrag

Stockholm växer och detta är en del i den politiska visionen. Hela Stockholmska vara attraktivt. Här spelar Stockholms tre kommunala bostadsbolag en viktig roll. Bostadsbolagen ska fortsättningsvis koncentrera sin tillväxt till de om-

råden som kommunfullmäktige beslutade rörande omstruktureringen av bolagens fastigheter. Hyresrätten bör ses som en faktor för att främja tillväxten i staden genom att vara en del av en fungerande och dynamisk arbetsmarknad. Bolagen ska inom ramen för affärsmässiga avvägningar rusta upp beståndet inom miljonprogrammet med fokus på social och miljömässig hållbarhet.

En prioriterad uppgift är att möta ökad efterfrågan på nya bostäder. Staden ska planera för 140 000 nya bostäder till och med 2030, varav 50 000 ska påbörjas till 2020. Hälften av de nya bostäderna ska vara hyresrätter. I detta arbete ska bolagen utifrån sin marknadsandel bidra till nyproduktionen. Det är dock viktigt att allmännyttan verkar på marknadsmässiga villkor på ett sätt som säkrar likställighet och konkurrensneutralitet gentemot kommersiella aktörer. För att få igång byggandet i vissa av de områden som marknaden prioriterar lägre måste staden sannolikt vara beredd att gå före och driva på utvecklingen, inte minst med hjälp av stadens egna bostadsföretag, för att intresset från marknaden ska öka. Även etableringen av kommunala förvaltningar och bolag i fler stadsdelar bidrar till fler arbetsplatser och skapar förutsättningar för en expansion av det lokala näringslivet i berörda stadsdelar.

Känslan av samhörighet och möjligheter till delaktighet och inflytande i samhället är grundläggande för människors välbefinnande. En brist på makt och upplevd förmåga att påverka sin livssituation har ett starkt samband med ohälsa och otrygghet. Människor i utanförskap har ofta en mindre tillit till samhället, mår sämre, röstar i val i mindre utsträckning och har lägre förtroende för myndigheter. Detta är nära sammankopplat med utbildningsnivå, sysselsättning samt ekonomiska förutsättningar. Därför är frågan om en sammanhållen stad och den upplevda tryggheten nära sammankopplade med varandra och med en upplevd social otrygghet. I detta sammanhang har stadens bostadsbolag en viktig roll att spela, där erfarenheterna från bland annat arbetet med trygghets- och boendevård i Järvalyftet är värdefullt att arbeta vidare med.

Bostadsbolagen ska tillsammans med socialnämnden, skolnämnden, gymnasienämnden, överförmyndarnämnden, arbetsmarknadsnämnden, stadsdelsnämnderna samt andra berörda instanser utveckla rutiner för att säkra mottagande, skolgång och bostäder för ensamkommande barn.

Bolagen fortsätter arbetet med att ta fram arbetsmetoder för att minska antalet avhysningar. Särskilt viktigt är det att gemensamt med övriga samverkanspartner ta ansvar för att barnfamiljer inte ställs utan boende.

Bolagsstyrelserna ska arbeta med idéburen stadsförbättring med målet att använda stadsrummet mer genom att staden öppnar förbisedda delar av den gemensamma stadsmiljön och fastigheter för utvecklingsprojekt i begränsad skala.

Bidra till en mer attraktiv ytterstad

De kommunala bostadsbolagen ska vara ekonomiskt starka och medverka till att Stockholm får en väl fungerande bostadsmarknad som kännetecknas av god rörlighet och tillgänglighet för alla. Bolagen har ett särskilt ansvar för att förnya och utveckla ytterstaden och göra hela Stockholm attraktivt i alla dess de-

lar. Bostadsbolagen ska medverka till att utveckla ytterstaden, dess miljöer och attraktivitet i samverkan med privata aktörer och boende.

En formaliserad Stockholmsmodell för så kallade Business Improvement Districts (BID) ska tas fram för antagande. Syftet är att stödja samverkan mellan fastighetsägare, handel, boende, och stadens verksamheter i arbetet med att utveckla attraktiva och trygga stadsdelar. Modellen ska formalisera det proaktiva arbetet för trygghet, fler arbetsplatser och näringar samt social sammanhållning. I detta ska även ett nära samarbete med föreningsliv utvecklas för att skapa meningsfull fritid för unga stockholmare.

Möjlighet att välja boendeform

Stadens bostadsbolag ska fortsätta erbjuda de hyresgäster i ytterstaden som vill möjligheten att friköpa sina lägenheter genom att bilda bostadsrättsförening och köpa sina fastigheter. Stadens intäkter från avyttrande av fastighetsbeståndet har hittills genererat 23 miljarder kronor i reavinster, som möjliggjort viktiga investeringar i stockholmarnas gemensamma välfärd – bland annat skola och äldreomsorg – men också för att rusta upp miljonprogrammen och finansiera byggandet av nya bostäder.

Vid bostadsbolagens nybyggnation ska en mångfald och uttrycksfullhet i arkitekturen uppnås i största möjliga mån. Bostadsanpassningar för personer med funktionsnedsättning ska återställas efter renoveringar.

Särskilda insatser för ombildning ska göras i ytterstaden efter behov. Valfrihet ska präglade boendet i hyresrätt för såväl tillval som nyproduktion. Det ska vara möjligt att tillgodose olika önskemål och behov i högre grad. Därför ska bolagen erbjuda hyresgästerna möjlighet att påverka grad av standardhöjning i samband med upprustning, energieffektivisering samt standard vid nyproduktion.

Bostadsbolagen ska genom dialog tillvarata hyresgästers önskemål. Regelbundna kundundersökningar ska genomföras. Utvecklingen av de årliga kundundersökningarna ska ske i samarbete mellan bostadsbolagen och koncernledningen för att säkerställa jämförbarheten mellan stadens bostadsbolag. Hyresgästerna ska känna att de kan utveckla och påverka sin närmiljö till det bättre.

Energieffektivisering

Bostadsbolagen ska fortsätta att rusta upp och energieffektivisera det befintliga beståndet. I projektet Hållbara Järva som pågick under 2010–2014 utvecklades stadsdelarna kring Järvafältet till ett av Stockholms miljöprofilområden där Järva blev Sveriges solcellstätaste stadsdel med totalt 10 000 kvadratmeter solceller på stadens fastigheter. Detta samtidigt som stadsmiljön förbättrades med hållbara transporter och cykelfrämjande åtgärder med bland annat upprustning av cykelbanorna.

Trygghet

Många stockholmare oroar sig för inbrott i den egna bostaden. Samtidigt som risken för att drabbas är relativt låg så är uppkläringen bland de som faktiskt drabbas väldigt låg. På Lidingö införde kommunen tillsammans med stöld-

skyddsföreningen och lokala polisen ett pilotprojekt där 500 hushåll fick möjligheten att DNA-märka sina saker i hushållet, dels för att förebygga inbrott och dels för att, om inbrott skulle ske, ge bättre förutsättningar för att spåra stöldgodset. Resultatet blev att andelen inbrott minskade kraftigt. För att öka de boendes trygghet ska bostadsbolagen verka för att samtliga hushåll i stadens bostadsbestånd erbjuds möjlighet att DNA-märka sina tillhörigheter.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

26. Moderaternas förslag till mål och ägardirektiv för 2017–2019 för **AB Svenska Bostäder**, **AB Familjebostäder** och **AB Stockholmshem** godkänns.

Micasa Fastigheter i Stockholm AB

Bolagets mål och uppgifter

Bolaget äger och förvaltar servicehus, vård- och omsorgsboenden, trygghets- och seniorbostäder samt LSS-boenden. Bolaget har i uppgift att tillhandahålla välskötta fastigheter samt att erbjuda attraktiva och anpassade bostäder för människor i behov av stöd och trygghet. Bolaget uppmuntras att arbeta med fler boenden enligt modellen ”Rum för hälsa”. Dessutom uppmuntras bolaget att arbeta med olika ekosystemtjänster inom bostadsbeståndet såsom biodlingar, gröna tak och urban odling.

De boendeformer som erbjuds stadens äldre ska vara effektiva och kunna anpassas efter olika individuella behov. Servicehusen kvarstår som en av flera boendeformer så länge efterfrågan finns. Bolaget har tagit fram ett förslag till strategisk plan för utvecklingen av fastighetsbeståndet, i samråd med berörda nämnder i staden. Syftet är att boendeutbudet ska samspela med platsbehovet och vad kunderna efterfrågar.

Då det föreligger ett stort behov ska Micasa Fastigheter i Stockholm AB, i likhet med övriga nämnder och bolag, vara delaktigt i stadens utbyggnad av servicelägenheter för personer med funktionsnedsättning. Utbyggnaden kommer att ske i form av bland annat trapphusboenden och satellitlägenheter.

Ägardirektiv för 2017–2019

Bolaget ska

- ansvara för att inom ramen för affärsmässiga och ekonomiska principer tillhandahålla välskötta, trygga och tillgängliga bostäder för stadens äldre och personer med funktionsnedsättning, liksom för andra socialt utsatta grupper med särskilt svag ställning på bostadsmarknaden
- delta i den regionala och den samlade planeringen för olika boenden inom bolagets målgrupp
- intensifiera sökandet av markanvisningar för nyproduktion av i första hand vård- och omsorgsboenden som ersättning för boenden som på sikt bör avvecklas
- tillhandahålla och utveckla seniorboenden, trygghetsboenden och LSS-boenden utifrån utbud och efterfrågan
- i samråd med berörda nämnder och bolag inventera möjligheten att bygga om/omvandla befintliga byggnader till gruppboenden, serviceboenden eller annat nyttjande
- fortsätta genomföra underhållsåtgärder i de fastigheter som långsiktigt kommer att nyttjas för äldreboende och omsorg
- värna tillgången till gemensamhetslokaler i beståndet
- vidareutveckla den sociala dimensionen i boendemiljön
- säkra att bredbandsutbyggnaden inom bolagets bestånd genomförs och avslutas
- underlätta för profilboenden att etablera sig i staden
- inventera bolagets bestånd för lokaler möjliga att upplåta som boende till ensam-

kommande barn och asylsökande

- medverka till att sänka stadens totala kostnader för lokaler och finna kostnadseffektiva lokallösningar
- arbeta kontinuerligt med åtgärder för en tryggare miljö i och omkring fastigheterna
- arbeta aktivt med energieffektivisering och förnyelsebar energi
- arbeta med att möjliggöra för matavfallsinsamling i bostadsbeståndet enligt stadens handlingsplan
- fortsätta arbetet med att minska administrativa och indirekta produktionskostnader
- fortsätta att inventera möjligheterna att skapa studentlägenheter i vakanta äldreboenden
- i samverkan med arbetsmarknadsnämnden erbjuda ungdomar sommarjobb, vists-tidsanställningar och yrkesintroduktion
- prioritera brandpreventivt arbete
- följa upp av kommunfullmäktige beslutade indikatorer

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

27. Moderaternas förslag till mål och ägardirektiv för 2017–2019 för **Mi-casa Fastigheter i Stockholm AB** godkänns.

Stockholms Stads Bostadsförmedling AB

Bolagets mål och uppgifter

Bolagets uppgift är att svara för reguljär bostadsförmedling, evakuering och förmedling av förturslägenheter inklusive försöks- och träningslägenheter, förmedling av lägenheter till stadens bostadsbolags internköer samt förmedling av kategoribostäder såsom student- och trygghetsboenden.

Idag utgör Stockholmsregionen i hög grad en gemensam bostads- och arbetsmarknad. Storstadsregionens infrastruktur skapar goda förutsättningar att bo i en kommun och arbeta i en annan. Det ligger därför i stadens intresse att den som står i Stockholms bostadskö också har möjlighet att hitta en bostad utanför stadens gränser. Bostadsförmedlingen i Stockholm AB är öppen för alla och redan idag står sökande från hela länet i kö. I de fall det finns intresse från fastighetsägare i kringliggande kommuner ska bostadsförmedlingen därför kunna erbjuda förmedlingstjänster, och därmed också förmedla bostäder i kommuner i Stockholms omnejd.

Ägardirektiv för 2017–2019

Bolaget ska

- förmedla lägenheter i ett öppet och transparent system efter kötid, det vill säga till den kund som har längst kötid och uppfyller fastighetsägarens krav
- utveckla service och tjänster mot kunderna i bostadskön
- utveckla service och tjänster mot fastighetsägare för att säkerställa ett fortsatt gott inflöde av lägenheter och alltid förmedla lägenheter till den tidpunkt fastighetsägaren angett
- skapa en väl fungerande regional marknadsplats för hyresrätter
- informera om bostadsmarknaden i regionen och särskilt planerad och pågående nyproduktion
- informera om stadens satsningar inom ytterstadsarbetet
- i samarbete med Stockholm Business Region AB informera om Stockholm som bostadsort
- fortsätta arbetet med att samordna och utveckla Stockholm Bygger
- aktivt marknadsföra den gemensamma studentkön mot privata fastighetsägare/förvaltare
- bidra i arbetet att effektivt förmedla försöks- och träningslägenheter
- under 2017 ta bort köavgiften för ungdomar under 26 år
- under 2017 möjliggöra för unga ned till 16 år att ställa sig i bostadskön
- fortsätta arbetet med att minska administrativa och indirekta produktionskostnader
- följa upp av kommunfullmäktige beslutade indikatorer.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

28. Moderaternas förslag till mål och ägardirektiv för 2017–2019 för **Bo-
stadsförmedlingen i Stockholm AB** godkänns.

Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB)

Bolagets mål och uppgifter

Bolaget ska tillhandahålla ändamålsenliga, flexibla och kostnadseffektiva lokaler för stadens förskole- och skolverksamhet. En attraktiv fysisk arbetsmiljö bidrar till att rekrytera personal och elever. Skolfastigheternas arkitektur ska gestalta skolans centrala ställning i samhället.

Staden växer och antalet elever ökar kraftigt den kommande perioden. Prognoserna visar på en ökning av antalet elever i grundskoleålder med 31 000 till 2030 och 41 000 till 2040. Upp emot 50 nya grundskolor behöver byggas till 2040. För att klara detta är det grundläggande att SISAB har en hög investeringsnivå och fokuserar på sitt kärnuppdrag: att bygga och förvalta Stockholms skolor. Det är även viktigt att bolaget under kommande år arbetar aktivt med att säkerställa att kompetent personal rekryteras för att nå målen om skolutbyggnad.

Den stora ökningen av elevantalet kommande år kommer att ställa stora krav på bolaget för att klara av den stora utbyggnad som behövs. Det är angeläget att SISAB deltar aktivt i planeringsarbetet för fortsatt utbyggnad av skolor och förskolor. Under perioden planeras för nyproduktion av flera nya skolor och förskolor. För att maximera nyttjandet av lokalerna ska SISAB tillsammans med skolnämnden och gymnasienämnden göra en kartläggning av nyttjandet i stadens befintliga fastighetsbestånd samt komma med förslag på hur användningen kan effektiviseras.

I väntan på att nya skolor färdigställs kommer staden under de kommande åren ha ett ökat behov av skolpaviljonger. Det är viktigt att skolnämnden och SISAB säkerställer att dessa håller en hög kvalitet för att bedriva undervisning i samt att de placeras på ett sådant sätt som minimerar ianspråktagandet av skolgårdsyta.

Inomhusmiljön i skolor och förskolor är avgörande för elevernas fysiska hälsa och lärande. Problemen med dålig luft måste därför minskas genom fortsatt förebyggande arbete, där inomhusluften mäts vid relevanta tidpunkter. Uppföljning ska även prioriteras och intensifieras för att säkerställa att lämpliga åtgärder vidtas. SISAB ska även verka för en giftfri miljö i sina fastigheter.

SISAB ska tillsammans med stadsbyggnadsnämnden och skolnämnden ta fram en handlingsplan för att komma tillrätta med de skolor och förskolor som idag har tillfälliga bygglov samt påbörja arbetet med detaljplaneändring på de platser där det behövs för att permanenta skollokaler.

Klotter och skadegörelse måste saneras och åtgärdas snabbt. Hela och rena skoltoaletter är av stor betydelse. SISAB ska även undersöka vad som går att göra för att få bättre akustik och tystare ljudmiljö i skolmatsalar, klassrum och andra skollokaler.

En fungerande arbetsplats är viktigt för att stärka läraryrkets attraktionskraft. SISAB ska därför arbeta tillsammans med skolnämnden och gymnasienämnden för att planera en god arbetsmiljö och ändamålsenliga arbetsplatser för lärarna i samband med att nya skolor projekteras eller befintliga skolor renoveras. SISAB ska i samverkan med skolnämnden, gymnasienämnden och andra berörda nämnder ta ett helhetsgrepp kring utvecklingen av campusområdet i Konradsberg i syfte att maximera området som ett skolnav i Stockholms innerstad. I detta arbete är det grundläggande att stadens vision för området är tydlig och att staden arbetar tillsammans med skolorna på plats för att utnyttja området på bästa sätt. Detta är viktigt för befintliga och framtida hyresgäster eftersom det tydliggör vilken inriktning staden har för området. En långsiktig vision är likaså viktig för skolverksamheten i sig då det kan bidra till ett bättre utnyttjande av områdets lokalresurser.

Behovet av verksamhetsanpassningar och därtill hörande modernisering av bland annat installationer ökar. Det nu gällande ramavtalet möjliggör genomförandet av dessa. Arbetet med lednings- och kvalitetsutveckling inom bolaget ska även fortsättningsvis prioriteras. Tillgängligheten både i undervisningen och i den fysiska miljön för elever med funktionsnedsättning ska vara god i Stockholms skolor. Arbetet med att anpassa skolor med bristande tillgänglighet ska fortgå.

SISAB ska också verka för att underlätta för skolor med ökande elevkullar och högt söktryck att kunna utöka lokalerna samt omvandla tillfälliga lokaler till permanenta.

SISAB ges i uppdrag att tillsammans med stadsdelsnämnderna och skolnämnden ta fram en strategi för utbyggnaden av förskolelokaler i Stockholm för de kommande tio åren.

SISAB ska delta i idrottsnämndens och skolnämndens uppdrag och genomföra åtgärder för att tillgängliggöra skolidrottshallar och andra idrottsytor efter skoltid. I samverkan ska även berörda parter ta fram en finansieringsmodell för hur de kostnader som detta genererar ska fördelas. SISAB uppmanas även att delta i idrottsnämndens, skolnämndens och fastighetsnämndens uppdrag att ta fram en finansieringsmodell över hur kostnaderna ska fördelas vid anläggandet av konstgräsplaner på skolgårdar. Ambitionen ska vara att få till stånd fler konstgräsplaner och mer tillgänglig idrottsyta.

De fastigheter som SISAB bygger för stadens verksamheter ska byggas flexibelt så att de kan anpassas till olika typer av verksamhet, efter behov och förändras över tid.

SISAB ska i samarbete med skolnämnden se över möjligheten att installera centrala låsningssystem för skolorna i syfte att möjliggöra en låsning av skolorna även under skoltid. Detta eftersom rektorn ibland kan behöva låsa skolans yttre dörrar som ett sätt att säkra elevernas trygghet i skolan.

Ägardirektiv för 2017–2019

Bolaget ska

- arbeta med utveckling och förvaltning av förskole- och skollokaler
- tillsammans med stadsdelsnämnderna, skolnämnden och gymnasienämnden verka för kostnadseffektiva lokallösningar
- delta i planeringen och genomföra utbyggnaden av förskolor och grundskolor för ett växande Stockholm
- delta i arbetet med att ta fram en strategisk plan för utbyggnaden av förskolelokaler i Stockholms stad
- bidra till planeringen och utvecklingen av Campus Konradsberg
- kartlägga nyttjandet av befintliga skollokaler
- se över ramavtalet avseende bolagets möjligheter att förvärva fastigheter för genomförande av skolplanen
- verka för en giftfri skolmiljö
- arbeta aktivt för att tillgodose en god inomhusmiljö med god luftkvalitet
- arbeta kontinuerligt med åtgärder för en tryggare miljö i och omkring förskolan och skolan genom bland annat fortsatt förebyggande åtgärder mot bränder, klotter och annan skadegörelse, till exempel på skoltoaletter
- arbeta aktivt med energieffektivisering och förnyelsebar energi
- i samarbete med skolnämnden och gymnasienämnden genomföra nödvändiga åtgärder så att krav på minskade energikostnader uppnås
- arbeta med att möjliggöra matavfallsinsamling i bostadsbeståndet enligt stadens handlingsplan
- utveckla och upprusta stadens skolgårdar och utemiljöer där det bedöms nödvändigt enligt den inventering som genomfördes under 2014
- inventera möjligheterna att skapa studentlägenheter i vakanta lokaler
- fortsätta arbetet med att minska administrativa och indirekta produktionskostnader
- följa upp av kommunfullmäktige beslutade indikatorer.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

29. Moderaternas förslag till mål och ägardirektiv för 2017–2019 för **Skolfastigheter i Stockholm AB** godkänns.

Stockholm Vatten och Avfall AB

Bolagets mål och uppgifter

Stockholm Vatten och Avfall AB hanterar Stockholms framtida avloppsrening (SFA) och den planerade optiska avfallssorteringsanläggningen. Därutöver ska bolaget intensifiera arbetet med att hitta synergieffekter mellan Stockholm Vattens verksamhet och avfallsverksamheten.

Bolaget ska med fortsatt tydlig miljöprofil säkerställa leverans av hälsosamt vatten till hushåll och verksamheter i Stockholm samt ombesörja avloppshantering av god kvalitet i området. Produktionen och driften ska ske med så liten miljöpåverkan som möjligt.

Bolaget ska värna om befintliga kunder och partners i regionen och även sträva efter nya samarbeten då bolaget har en god kapacitet och förmåga att tillhandahålla VA-tjänster även utanför kommungränserna. Som ett led i detta ska bolaget särredovisa intäkter och kostnader som inte är hänförliga till VA-kollektivet.

Bolagets kompetens gällande skyfallskartering och dagvattenhantering ska utnyttjas vid exploatering och andra större åtgärder som innebär hårdläggning av markytor. Stockholm Vatten är den aktör inom staden som har kompetensen, men inte ansvaret, utan det åvilar exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden och andra berörda nämnder, som har ansvar att beakta dessa frågor i respektive budgetdirektiv, med Stockholm Vatten som den sakkunniga instansen. Ansvaret ska förtydligas så att skyfallskarteringen kommer in i exploateringsprojekt.

Stockholm bedriver ett ambitiöst miljöarbete kopplat till stadens vatten. En växande stad ställer hårda krav på ett fortsatt offensivt miljöarbete kring vattenhanteringen i staden. Bolaget ska tillsammans med berörda nämnder och bolagsstyrelser genomföra en skyfallskartering samt upprätthålla och uppdatera densamma. Bolaget ska ansvara för den fortsatta driften av GlashusEtt i Hammarby Sjästad, vars syfte är ett fortsatt uppdrag att informera brett om stadens miljö- och klimatarbete.

100- och 50-årsregn kommer enligt SMHI allt tätare varför avrinning och markens förmåga att filtrera häftig nederbörd måste beaktas när förändringar stadsbild planeras.

Bolaget ska vara behjälpligt i trafiknämndens uppdrag att samordna gatuarbeten med övriga ledningsdragande bolag i staden samt Trafikverket, SL och andra aktörer för att främja framkomligheten samt att minimera olägenheterna i samband med om- och nybyggnation.

Under 2014 bolagiserades stadens avfallshantering och fördes över till Stockholm Vattenkoncernen. Bolaget Stockholm Avfall AB har i uppdrag att insamla, transportera, återvinna och bortskaffa avfall samt bidra till en effektivare avfallshantering och öka tillgången på biogas i regionen.

En förutsättning för stadens tillväxt är en fungerande avloppsrening som kan möta framtidens krav. För Stockholm Vattens avloppsreningsverk utgör stadens tillväxt och de skärpta miljökraven en stor utmaning som medför stora investeringar i ny infrastruktur. Stockholm Vatten kommer under perioden att arbeta med projektet Stockholms framtida avloppsrening, som ska ge Stockholm ett av världens modernaste reningsverk i Henriksdal. Den bedömda investeringsutgiften uppgår till cirka 6 mdkr och kommer att vara bolagskoncernens enskilt största projekt.

Den höjning av VA-taxan som beslutades 2015 var iögonfallande stor, varför Stockholm Vatten AB anmodas att under 2017 återkomma till kommunstyrelsen med ett reviderat förslag till VA-taxa som baseras på bolagets faktiska behov för en långsiktigt hållbar finansiering utifrån den verksamhet som ligger inom ramen för vattentjänstlagen, klimatutmaningarna samt de behov som uppkommer i och med projektet Stockholms framtida avloppsrening.

Ägardirektiv för 2017–2019

Bolaget ska

- fokusera på kärnverksamheten och fortsätta effektiviseringsarbetet
- fortsätta arbetet med att minska administrativa och indirekta produktionskostnader
- arbeta med att utveckla service och tillgänglighet gentemot brukare och kund
- delta i planeringen för ett växande Stockholm i nya stadsdelar med behov av teknisk infrastruktur
- uppföra en optisk sorteringsanläggning
- tillsammans med andra myndigheter utveckla och intensifiera arbetet så att stadens mål om lokalt omhändertagande av dagvatten uppnås enligt dagvattenstrategin
- intensifiera arbetet med sjörestaureringar enligt vattenprogrammet
- bidra till att öka biogasproduktionen
- driva utvecklingen av Stockholms framtida avloppsrening
- ansvara för driften av GlashusEtt som center för information om stadens miljö- och klimatarbete
- beakta effekter av ett förändrat klimat
- genomföra en skyfallskartering
- verkställa det kommunala uppdraget om avfallshantering
- ansvara för övergripande information och rådgivning i avfallsfrågor
- följa och stimulera utvecklingen av miljöanpassade och kostnadseffektiva åtgärder inom avfallsområdet
- integrera avfallshanteringen i planeringsprocessen vid nybyggnad och i det befintliga bostadsbeståndet
- säkerställa markanvändningen för stadens återvinningscentraler
- bistå avfallsnämnden i arbetet med att upprätta förslag till renhållningsordning

och avfallsplan samt att upprätta förslag till taxor för hämtning, transport och behandling av hushållsavfall

- under 2017 återkomma till kommunstyrelsen med ett reviderat förslag till VA-taxa som baseras på bolagets faktiska behov för en långsiktigt hållbar finansiering
- följa upp av kommunfullmäktige beslutade indikatorer.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

30. Moderaternas förslag till mål och ägardirektiv för 2017–2019 för **Stockholm Vatten och Avfall AB** godkänns.

Stockholms Hamn AB

Bolagets mål och uppgifter

Bolaget ska medverka till att säkerställa och utveckla goda förutsättningar för sjöfarten och regionens varuförsörjning för att därigenom främja regionens utveckling. Hamnen och sjöfarten är också en viktig del av Stockholms identitet som stad vid Östersjön och Mälaren, belägen på öar, och med en stadsbild av skepp och fartyg i citynära lägen. Stockholms hamnar utgör ett viktigt gods- och logistiknav för Mälarenregionen. Stockholms Hamn AB har också en viktig roll när det gäller passagerar- och kryssningstrafiken i Östersjön. Verksamheten ska stimulera, och vara ett föredöme för, ett miljövänligt transportarbete. Stockholms Hamn AB har en viktig betydelse för stadens besöksnäring och ska fortsätta aktivt för att möjliggöra än fler besökare till Stockholm.

Stockholms Hamn AB:s utveckling ska medverka till att regionens behov av effektiv hamnkapacitet kan tillgodoses i ett långt perspektiv. Det ska ske i lämpliga former av samverkan med andra hamnar och intressenter. Infrastruktur, verksamhet och organisation ska utvecklas i takt med EU:s utvidgning och den snabba utvecklingen i Östersjöregionen samt transportmarknadens krav, och samtidigt bygga på sunda ekonomiska kalkyler.

Stockholms Hamn AB ska medverka till att målen i färdplanen för en fossilbränslefri stad uppnås. Att minska utsläppen från fartyg som ligger i hamn i staden är därför angeläget. Bolaget ska fortsätta arbetet med att differentiera hamnavgifter för att minska utsläpp och buller, samt åstadkomma en ansvarfull avfallshantering.

Stockholms Hamn AB har i samråd med Stockholms Stadshus AB och kommunstyrelsen utrett möjliga alternativ för oljeverksamheten vid Loudden. De nuvarande arrendeavtalen gäller till och med år 2019. Arbetet ska inriktas på långsiktiga och miljömässigt hållbara lösningar som inte äventyrar stadens tillgångar eller regionens försörjning av bränsleprodukter. Stockholms Hamn AB ska förbereda avveckling av Loudden för annan verksamhet. Stadens kajer ägs och driftas av olika parter inom staden. Flera andra aktörer såsom Statens fastighetsverk och Kungliga Djurgårdsförvaltningen äger också mark vid vattnet.

Stockholms Hamn AB bedriver ett viktigt arbete för att skapa en robust stad i ett förändrat klimat och ska tillsammans med berörda nämnder och bolagsstyrelser presentera en sårbarhetsanalys för Mälarens vattennivå fram till dess att nya Slussen är i bruk.

Stockholms Hamn AB ska aktivt arbeta för att underlätta kollektivtrafiklösningar på vatten som ett komplement till den vanliga trafiken. Stockholms Hamn AB ges i uppdrag att tillsammans med trafiknämnden och i samarbete med Storstockholms Lokaltrafik utreda möjligheterna att inventera behovet av ersättningsförbindelser via vatten under byggtiden av Nya Slussen.

ÅF Offshore Race, Stockholm Gotland Runt, stärker Stockholm som destination och gör regattan tillgänglig för en bredare publik. Bolaget samordnar och

finansierar stadens fortsatta medverkan. Evenemanget markerar Stockholms position som en miljöhuvudstad på vatten, och en intressant sjöfartsstad i norra Europa.

Stockholms Hamn AB ska i samarbete med exploateringsnämnden utreda förutsättningarna att etablera en kommersiell gästhamn vid Skeppsbron.

Ägardirektiv 2017–2019

Bolaget ska

- i samråd med Stockholms Stadshus AB och kommunstyrelsen förbereda avveckling av oljeverksamheten vid Loudden
- fortsätta arbetet med utvecklingsprojekten i Värtahamnen och Frihamnen samt i Nynäshamn och Kapellskär
- fortsätta utvecklingen och leda upprustningen av stadens innerstadskajer
- tillgängliggöra stadens kajer och delta i det fortsatta arbetet med implementering av en stadsövergripande kajstrategi samt hemställa hos stadsbyggnadsnämnden om planläggning av vissa kajer
- utveckla kryssningstrafiken
- aktivt arbeta för att underlätta kollektivtrafiklösningar på vatten, en ersättningsförbindelse på vatten ska utredas i samband med renoveringen av Slussen.
- tillsammans med trafiknämnden utreda förutsättningarna för en gästhamn på Skeppsbron
- bidra till besöksnäringen
- verka för fler fritidsbåtplatser för att möta stor efterfrågan
- fortsätta arbetet med att utveckla och förädla bolagets fastigheter samt effektivisera driften av bolagets byggnader och anläggningar
- fortsätta arbetet med differentierade hamnavgifter som syftar till att minska utsläpp och buller samt åstadkomma en ansvarsfull avfallshantering
- beakta effekter av ett förändrat klimat
- utarbeta sårbarhetsanalys för Mälarens vattennivå fram till dess att nya Slussen är i bruk
- fortsätta arbetet med att minska administrativa och indirekta produktionskostnader
- medverka i arbetet med att etablera fartyg avsett för studentboende i Frihamnen
- följa upp av kommunfullmäktige beslutade indikatorer.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

31. Moderaternas förslag till mål och ägardirektiv för 2017–2019 för **Stockholms Hamn AB** godkänns.

AB Stokab

Bolagets mål och uppgifter

Bolagets uppgift är att bygga, hyra ut samt underhålla ett passivt fibernät i Stockholm. Syftet med infrastrukturen och verksamheten är att stimulera en positiv utveckling för Stockholm genom att bidra till goda förutsättningar för IT-utvecklingen och digitaliseringen i regionen.

Den fortsatta utbyggnaden av fibernätet sker i takt med marknadens efterfrågan och utifrån bedömningar av marknadens utveckling och krav. Efter det att fibermarknaden varit prisreglerad under ett antal år har Post- och Telestyrelsen nu beslutat att häva prisregleringen av svart fiber från och med den 1 december 2016. Detta skapar nya förutsättningar för kommunfullmäktige att ta förnyad ställning till AB Stokabs investeringar.

Stokab ska vara behjälpliga i trafiknämndens uppdrag att samordna gatuarbeten med övriga ledningsdragande bolag i staden samt Trafikverket, SL, Fortum och andra aktörer för att främja framkomligheten.

Ägardirektiv 2017–2019

Bolaget ska

- utveckla fibernätet avseende funktion och säkerhet för att kunna möta kundernas krav på kvalitet, service och säkerhet samt endast tillhandahålla svartfiberprodukter med tillhörande installationer
- tillsammans med Kista Science City, fastighetsägare, näringslivsaktörer och universiteten verka för etableringen av en testbädd för höghastighetsuppkopplingar i världsklass i Kista
- upphandla verksamhet som inte är kärnverksamhet
- genomföra risk- och sårbarhetsanalyser i steg 1–3 för att bidra till ett tryggare Stockholm
- genomföra en omlokalisering av huvudkontoret till ytterstaden
- fortsätta arbetet med att minska administrativa och indirekta produktionskostnader
- följa upp av kommunfullmäktige beslutade indikatorer

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

32. Moderaternas förslag till mål och ägardirektiv för 2017–2019 för **AB Stokab** godkänns.

Stockholms Stads Parkerings AB

Bolagets mål och uppgifter

Bolagets främsta uppgift är att avlasta gatunätet från söktrafik och parkerade fordon genom att finansiera byggandet av nya garage, och ha en hög beläggning i de anläggningar bolaget förfogar över. Bolaget bygger och driver både anläggningar som verkar på den kommersiella marknaden och anläggningar som har som enda syfte att avlasta gatunätet. Under 2014 har bolaget genomfört en utvärdering av försöket. Parkeringsbolaget ska även arbeta med att underlätta för stadens bilpooler inom ramen för sin verksamhet. I de kommersiella anläggningarna ska lönsamheten vara god för att klara av finansieringen av övriga anläggningar samt byggandet av nya.

Parkeringsbolaget ska vara pådrivande i skapandet av fler underjordiska parkeringsgarage i innerstaden. Särskilt angeläget är det att hitta en lämplig placering för ett parkeringsgarage i anslutning till Nobel Center på Blasieholmen.

Bolaget ska fortsätta arbetet med samnyttjande av parkeringsplatser genom parkeringsköp i bland annat Hagastaden, Årstafältet och Norra Djurgårdsstaden tillsammans med exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden och berörda fastighetsägare.

Parkeringsbolaget ska verka för att möjliggöra trygga cykelparkeringar i anslutning till sina anläggningar.

Parkeringsbolaget ges i uppdrag att installera cykelpumpar i anslutning till nybyggda cykelparkeringar samt investera i fler parkeringslösningar med möjlighet att låsa in sin cykel inom bolagets bestånd.

Parkeringsbolaget ska fortsätta utbyggnaden av infartsparkeringar i stadens utkanter, goda möjligheter för cykelparkeringar ska finnas i anslutning till samtliga infartsparkeringar. Bolaget ska särskilt undersöka möjligheterna att ta tillvara mark som inte går att använda till annan verksamhet, som till exempel att bygga däcksparkeringar under höga broar. Bolaget ska fortsätta med ekonomiska incitament för att få fler att nyttja infartsparkeringarna.

Ägardirektiv för 2017–2019

Bolaget ska

- genomföra bolagets investeringsplan om planerade nya parkeringsanläggningar och i samarbete med exploateringsnämnden påbörja genomförandet av det nya programmet för tillkommande parkeringsanläggningar
- i samverkan med exploateringsnämnden, AB Storstockholms Lokaltrafik och berörda grannkommuner verka för större möjligheter till infarts- och utfartsparkering.
- se till att det skapas fler cykelparkeringsplatser i anslutning till garage och infartsparkeringar

- genomföra prisjusteringar när marknaden så medger
- skapa effektiva och attraktiva infartsparkeringar
- bygga ut antalet trygga cykelparkeringar
- installera cykelpumpar och elcykelladdningsstationer i anslutning till nybyggda cykelparkeringar inom bolagets bestånd
- fortsätta kvalitetsarbetet inom bolaget, vilket bland annat innebär ökad trygghet och trivsel för bilisterna, cyklisterna och övriga brukare
- undersöka om det går att öka trygghet och trivsel genom att anställa trygghetsvårdar i samverkan med Arbetsförmedlingen eller Jobbtorgen
- tillämpa miljöbilsstrategin genom att fullfölja sitt initiativ att genomföra en utbyggnad av laddstolpar i Stockholm samt utvärdera hur el-laddplatserna används
- arbeta aktivt för att skapa fler platser för laddning av elbilar och elcyklar
- outsourca driftverksamheten
- fortsätta arbetet med att minska administrativa och indirekta produktionskostnader
- beakta framkomlighetsperspektivet vid planering av nya garage samt att befintlig kapacitet utnyttjas optimalt
- följa upp av kommunfullmäktige beslutade indikatorer.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

33. Moderaternas förslag till mål och ägardirektiv för 2017–2019 för **Stockholms Stads Parkerings AB** godkänns.

Stockholms Stadsteater AB

Bolagets mål och uppgifter

Bolaget ska erbjuda en vidgad verksamhet i form av teater, litteratur, dans, konst, design, film, musik, debatt och annan kulturell produktion av hög kvalitet, präglad av både bredd och spets. Kulturhuset Stadsteatern ska vara ett komplement till den kommersiella verksamheten men samtidigt en angelägenhet för alla stockholmare med yttrandefriheten, med den konstnärliga friheten och det fria ordet som grund.

Stockholms Stadsteater AB ska motverka utanförskap och bidra till integration samt förståelse för olika kulturer.

Produktioner och verksamhet för barn och ungdom ska prioriteras särskilt. Den under senare år ökade verksamheten med allt fler produktioner har inneburit en publiktillströmning, samtidigt som många arbetstillfällen inom kultursektorn har skapats. Med samgåendet mellan Kulturhuset och Stadsteatern ska detta arbete fortsätta. Med publiken och besökarna i centrum ska Kulturhuset Stadsteatern nå ut till en ny och yngre publik, samtidigt som den tidigare publiken och besökarkretsen ska behållas och breddas.

Stockholms Stadsteater AB ska delta i arbetet med förverkligandet av en kulturscen i gasverksområdet i Norra Djurgårdsstaden. Projektet ska ske i samverkan mellan fastighetsnämnden, Stockholms Stadshus AB och exploateringsnämnden.

Stockholms Stadsteater AB ska vara en tydlig och aktiv aktör i digitala kanaler, där inte minst den yngre målgruppen finns representerad i stor utsträckning. Därför ska bolaget utreda möjligheterna att skapa ett system för att direktsända delar av verksamheten på nätet, i syfte att tillgängliggöra kulturen för en bredare publik och därigenom nå de som normalt sett har låg närvaro i bolagets verksamhet och på dess olika scener. För att detta ska vara fullt ut tillgängligt, behöver systemet fungera på flera digitala plattformar, i dator såväl som i mobiler och läsplattor.

I syfte att renodla bolagets verksamhet samt öka tillgängligheten ska Stockholms Stadsteater AB under året upphandla den externa lokaluthyrningen i Kulturhuset.

Ägardirektiv för 2017–2019

Bolaget ska

- verka för ett konstnärligt gränsöverskridande samarbete mellan bolagets verksamhetsområden
- prioritera verksamheter för barn och unga samt verksamheter som har svårt att bära sig kommersiellt
- i samverkan med kulturnämnden utreda möjligheterna till, och struktur för, att

livesända delar av verksamheten på nätet

- verka för att ett interkulturellt perspektiv ska genomsyra verksamheten och att den internationella samverkan ska öka
- arbeta aktivt för att engagera särskilt barn och ungdom som publik, besökare och deltagare i olika typer av verksamhet
- arbeta för att tillgängliggöra produktionerna för personer med funktionsnedsättning
- fortsätta att utveckla bolagens fem profilbibliotek som självklara arenor för läsfrämjande och läslust för alla åldrar
- söka samarbete med det fria kulturlivet och andra intressenter
- verka för att i högre utsträckning också vara en plattform för dialog och debatt
- vara öppet när stockholmarna har tid att besöka verksamheterna
- erbjuda Stockholms grundskole- och gymnasieelever möjligheten att komma i kontakt med scenkonst
- präglas av både konstnärlig och organisatorisk utveckling, där den konstnärliga utvecklingen ska vara i fokus
- koncentrera resurserna till den konstnärliga, kulturella och publika verksamheten
- försäkra sig om en ökande andel rörliga resurser för att kunna anlita fler frilansande konstnärer och för att säkra en ökad flexibilitet i planeringen
- fortlöpande utvärdera verksamhetens lokalbehov och arbetsformer
- inrikta verksamheten mot ett minskat behov av koncernbidrag
- fortsätta arbetet med att bredda verksamhetens finansiering
- fortsätta arbetet med att minska administrativa och indirekta produktionskostnader
- upphandla den externa lokaluthyrningen i Kulturhuset
- följa upp av kommunfullmäktige beslutade indikatorer.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

34. Moderaternas förslag till mål och ägardirektiv för 2017–2019 för **Stockholms Stadsteater AB** godkänns.

Stockholm Globe Arena Fastigheter AB

Bolagets mål och uppgifter

Målet för verksamheten är att stärka Stockholms internationella konkurrenskraft och aktivt bidra till utvecklingen av Stockholm som besöks- och evenemangsstad. Sedan 2008 är Stockholm Globe Arena Fastigheter AB ett renodlat fastighetsbolag med syfte att tillhandahålla och utveckla ändamålsenliga lokaler och anläggningar för evenemangsverksamhet i världsklass. Bolaget ska även ha en aktiv roll i utvecklingen av Stockholm Entertainment District inom ramen för det övergripande arbetet med Söderstaden under de närmaste åren.

Bolaget har en viktig roll i utvecklingen av Söderstaden som Stockholms evenemangs- och nöjesknutpunkt. Bolaget har även ett ansvar att genom försäljningen av Norra och Södra byggrätten se till att detta ligger i linje med stadens visioner för området som förutom evenemangs- och nöjesverksamheter även är kontor, service och handel.

Stockholms Stadion nyttjas i begränsad utsträckning för breddidrott. I syfte att öka inslaget av evenemang på Stockholms Stadion ska Stockholms Stadshus AB och kommunstyrelsen utreda överförande av ägande och drift av Stockholms Stadion från fastighetsnämnden till Stockholm Globe Arena Fastigheter AB. Stockholms Stadion ska dock fortsatt vara tillgängligt för allmänheten och breddidrott när på de tider då anläggningen inte nyttjas för evenemang.

Som fastighetsägare har bolaget ett intresse av vad som sker inne på arenorna. Bolaget ska därför ställa krav på maskeringsförbud på dess anläggningar. Bolaget ska även ställa krav på hyresgäster att polisanmäla besökare som begår lagbrott på arenorna. Om detta inte sker bör bolaget självt polisanmäla dessa i syfte att stävja huliganrelaterad brottslighet.

Bolaget ska fortsätta arbetet med att utveckla Globenområdet till ett ledande evenemangscenter. Som ett led i detta ska bolaget undersöka möjligheten att ersätta Hovet med bostadsbebyggelse, leta ny isyta för träningsanläggning på området samt utveckla Ericsson Globe som den naturliga arenan för elithockey.

I syfte att renodla verksamheten ska bolaget verka för en försäljning av aktivitets-, restaurang- och hotellfastigheten Tolv Stockholm.

Stockholm Globe Arena Fastigheter AB (SGA Fastigheter) ska under året genomgå namnbyte till Arenafastigheter i Stockholm AB för tydliggöra skillnaderna mellan bolagets verksamheter och driftbolaget SGA.

Ägardirektiv för 2017–2019

Bolaget ska

- verksamheten ska tillhandahålla och utveckla lokaler och anläggningar för evenemangsutbud i världsklass bestående av bland annat konserter, sport, kultur- och familjeaktiviteter

- arbeta aktivt tillsammans med exploateringsnämnden med att utveckla bolagets befintliga markinnehav, så att en avyttring kan genomföras
- tillsammans med Stockholms Stadshus AB och fastighetsnämnden utreda ett överförande av ägande och drift av Stockholms stadion från fastighetsnämnden till bolaget
- avyttra norra och södra byggrätten inom Globenområdet
- delta i arbetet med Globenrådets utveckling tillsammans med andra intressenter för att öka områdets attraktionskraft
- delta i arbetet med nya Söderstaden tillsammans med andra berörda aktörer
- ha en aktiv roll i utvecklingen av Stockholm Entertainment District inom ramen för det övergripande arbetet med Söderstaden
- fortsätta arbetet med att minska driftkostnaderna
- fortsätta arbeta aktivt med energieffektivisering och förnyelsebar energi
- verka för en renodling och efter försäljningen av Arenagaraget gå vidare och sälja aktivitet- restaurang- och hotellfastigheten. Tolv Stockholm
- byta namn till Arenafastigheter i Stockholm AB
- följa upp av kommunfullmäktige beslutade indikatorer.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

35. Moderaternas förslag till mål och ägardirektiv för 2017–2019 för **Stockholm Globe Arena Fastigheter AB** godkänns.

Stockholm Business Region AB (SBR)

Bolagets mål och uppgifter

Bolaget ska leda arbetet med att stärka näringslivsarbetet och marknadsföringen av Stockholm så att kommunfullmäktiges intentioner och mål uppnås. Uppdraget är att marknadsföra Stockholm och regionen som en attraktiv etablerings- och besöksort utifrån budskapet Stockholm – The Capital of Scandinavia. Målet för bolagets verksamhet är att Stockholm ska vara Sveriges och Europas ledande hållbara tillväxtregion.

Stockholm Business Region marknadsför Stockholm, tillsammans med 53 andra kommuner i regionen som ”Stockholm – The Capital of Scandinavia”.

Samverkan mellan kommunerna är viktig för hela regionens konkurrenskraft och har visat sig vara framgångsrikt. Det är angeläget att regelbundna utvärderingar av kommunal service fortsätter med syftet att kommunerna kan lära av varandra och successivt höja nivån i hela regionen. Det ökar konkurrenskraften mot andra regioner i världen. Stockholm ska ha ett näringslivsklimat som gör att staden ligger i topp när det gäller Svenskt Näringslivs ranking av det lokala företagsklimatet i Sverige.

Samverkan mellan staden och universitet och högskolor är viktig. Stockholm är lyckligt lottat med 17 universitet och högskolor. Det är viktigt att staden utnyttjar denna tillgång på ett sätt som gör att innovationer och nya företag kan växa fram. Så skapas möjligheter för akademierna och näringslivet att samverka. Stockholm Business Region ska verka för att ett högt rankat utländskt universitet etablerar sig i staden.

Stockholm ska förstärkas som kunskapsstad, ICT-metropol, life science- och miljöteknikcentrum, finansplats och evenemangsstad. Bolaget ska därför stödja stadens nämnder och bolag i deras arbete med stadens utvecklingsområden, till exempel Norra Djurgårdsstaden och Hagastaden.

Stockholm Business Region ska bistå kommunstyrelsen i arbetet med att kartlägga, uppmuntra och prioritera gröna kluster, så kallade cleantech-kluster, i staden. I OECD-rapporten *Grön tillväxt i Stockholm* samt London School of Economics rapport *Stockholm Green Economy Leader* lämnades rekommendationer om ett tydligare arbete med detta.

Stockholm Business Region ska även stödja ambitionerna med att göra Stockholms stad till ett i Europa ledande finanscentrum, för att skapa goda förutsättningar för stadens och regionens näringsliv.

Stockholm Business Region fyller en viktig funktion i att samordna och utveckla stadens verksamheters bemötande av näringslivets behov, både avseende nya och befintliga företag, genom nära relation om kommunikation med företagen. En viktig uppgift är att stödja berörda nämnder i arbetet med att förbättra företagens uppfattning om stadens myndighetsutövning. Ska staden at-

trahera nya företag måste de befintliga ha en positiv bild. Det strategiska ansvaret för näringslivsutveckling åvilar kommunstyrelsen.

Initiativ ska tas till inrättandet av mötesplatser mellan näringsliv och politik. Syftet är att politiker och entreprenörer i Stockholms stad kan mötas för att diskutera förutsättningarna för företagande i staden. Initiativ ska även tas till mentorsprogram där företagare och politiker möts.

Den bristande tillgången på bostäder är en allvarlig hämsko för näringslivets utveckling i Stockholm. Särskilt kunskapsintensiva näringar som ofta rekryterar kompetens internationellt är för sin utveckling beroende av tillgång till bostäder för sin kompetensförsörjning. Stockholm Business Region bör därför utreda möjligheterna att inleda ett samarbete med fastighetsbranschen i syfte att säkerställa bostäder för internationell arbetskraft. Samarbetet ska ske på kommersiell grund och Stockholm Business Regions roll ska bestå i att utgöra en samlad ingång till det bestånd som privata fastighetsägare upplåter för internationell arbetskraft.

Stockholm behöver fler billiga kontorsutrymmen för nystartade företag. Det är kreativa miljöer där entreprenörer kan dela på servicefunktioner, utbyta erfarenheter med varandra och träffa rådgivare eller investerare. Erfarenheten visar att billiga lokaler där det inte bara erbjuds kontorsplatser utan även mötesplatser är en viktig del för att få till ett väl fungerande ekosystem för nyföretagande. Mycket talar för att ett förbättrat entreprenörsklimat och ändrade attityder till nyföretagande kommer att öka de kommersiella fastighetsägarnas intresse att hyra ut lokaler till nystartade företag, då detta kan antas stärka fastighetsbolagets profil och varumärke.

För de mer etablerade företagen är det viktigt att det finns tillgång till företagsområden runt om i staden. I planeringen av ett växande Stockholm är det avgörande att det också tas hänsyn till att det behövs väl fungerande företagsområden, där företag har möjligheter att långsiktigt planera och utveckla sina verksamheter. För att skapa stabila förutsättningar hos näringslivet, för att de ska våga investera mer långsiktigt, är det väsentligt att politiken är långsiktig när det gäller förutsättningarna för företagsområdena.

Den bredd som arbetsmarknaden och näringslivet i Stockholm uppvisar är en stor tillgång för staden. I arbetet med att stödja hela Stockholms näringsliv ska därför inte minst det lokala näringslivet och dess betydelse uppmärksammas för att behålla befintliga företag och öka bredden av verksamheter. Samverkan med företagen i stadens företagsområden ska också fördjupas så att områdenas attraktivitet ökar. Arbetet ska ske i samarbete med stadens övriga nämnder och bolag.

Stockholm Business Region har ansvar för att främja strategiska företagsetableringar i ytterstaden och fokusera på att utveckla potentialen till företagande och nyföretagande. Ny- och småföretagarstrategin för ytterstaden ska implementeras. För Söderort är en ökad etablering av attraktiva arbetsplatser särskilt viktig. För att nå framgång krävs deltagande från alla stadens nämnder och bolag, näringsliv och fastighetsägare. I det arbetet ska utvecklingen av Högda-

len till ett miljöteknikcentrum och Telefonplan till ett kluster för kreativa näringar prioriteras.

Besöksnäringen i Stockholm har haft en stadig tillväxt under den senaste tioårsperioden. Infrastruktur och tillgänglighet är nyckelfaktorer för en fortsatt positiv utveckling av Stockholm som destination. Besöksnäringen är en motor för många relaterade näringar i regionen. Stockholm är också porten in till andra besöksmål runt om i Sverige. Stockholm Business Region ska i samverkan med andra aktörer i regionen verka för att ytterligare stärka besöksnäringen. Stockholm Business Region ska verka för att Stockholm ska vara en internationell världsstad för turism, evenemang och kongresser. Marknadsföringen av staden är viktig när det gäller att attrahera ny- och återinvesteringar. Samarbete med privata intressenter ska eftersträvas i detta arbete.

För att nå målet med att staden lockar till sig stora evenemang och blir en levande besöksstad behövs en bättre samordning i Stockholms stad. Stockholm Business Region ansvarar för att leda arbetet, föra en dialog med berörda aktörer samt konsolidera stadens insatser och lösa de utmaningar som kan uppstå gällande evenemang.

Stockholm är en stark region för de kreativa näringarna. Branschen är stadd i tillväxt och bidrar till såväl nya arbetstillfällen som till att göra Stockholm till en upplevelserik stad. För att branschen ska kunna fortsätta att växa och utvecklas fordras dock goda förutsättningar. Stockholm Business Region ansvarar för att, med bistånd från kulturnämnden, vara branschen behjälplig med rådgivning och stöd inom sådana områden med påverkan på branschen som staden ansvarar för.

Stockholms stads Klimatpakt är ett nätverk där staden och företagen kan dela goda idéer och inspireras för att förbättra sitt klimat- och miljöarbete. Stockholm Business Region ansvarar för Klimatpakten, och miljö- och hälsoskyddsnämnden bistår i detta arbete med sin kompetens.

Stockholms breda kulturliv ska marknadsföras internationellt. För besökare i staden ska tillgången till kultur och evenemang marknadsföras med hjälp av mobila turiststationer i samarbete med näringslivet.

Filmen är praktiskt taget oslagbar när det gäller att marknadsföra en region och stad, både vad gäller marknadsföring, sysselsättning, handel och besöksnäring. Stockholm Business Region ska, i samarbete med kulturnämnden, verka för att underlätta filmproduktion i Stockholmsregionen för svenska och utländska filmare och produktionsbolag. I ett första steg ges bolaget i uppdrag att utreda möjligheten till förenklingar i nuvarande regelverk, samt att skapa en samlad väg in för filmarbetare på Stockholm Business Regions hemsida. Inspiration finns att hämta från exempelvis Toronto och London.

Arbetet med att underlätta för företag genom att skapa enkla rutiner för ansökningar av olika tillstånd fortsätter, bland annat i mark- och tillståndsfrågor, genom bolagets lots- och servicefunktion. Som ett led i detta arbete ska bolaget under 2017 utreda förutsättningarna för att utveckla en plattform för enklare

hantering av information om och tillståndsansökningar för inspelning av svensk och internationell film i Stockholm. Idag saknas en sådan samordning vilket leder till att staden förlorar såväl investeringar som internationell marknadsföring och i den allttjämt växande turistnäringen när filmbolag väljer andra städer eller länder för sina produktioner.

Ägardirektiv för 2017–2019

Bolaget ska

- förbättra förutsättningarna för näringslivet i Stockholm, med mål att Stockholm ska ha Sveriges bästa företagsklimat
- marknadsföra Stockholm som företagsplats och besöksmål
- marknadsföra Stockholm som evenemangsstad
- utveckla och förbättra stadens kontakter med näringslivet
- tillhandahålla lots- och servicefunktion gentemot företag
- samordna och utveckla stadens verksamheters bemötande, av och kontakter med, både befintliga och nya företag inom regionens näringsliv
- främja utländska etableringar och investeringar i Stockholm
- utveckla en organisation kring tillfälligt placerad personal, internationella studenter och forskarstuderande
- stödja ambitionerna med att göra Stockholm till ett ledande finanscentrum i Europa
- arbeta med att profilera Stockholm som en öppen och kreativ stad
- stärka Stockholms attraktionskraft hos internationella talanger
- fortsätta utveckla stadens företagsområden
- utveckla besöksnäringen i Stockholm
- tillhandahålla rådgivning och stöd för att skapa gynnsamma förutsättningar för de kreativa näringarna i Stockholm
- arbeta målinriktat för att internationella konferenser, event och mässor förläggs till Stockholm, och delta i arbetet med evenemangsstrategin för Stockholm
- fortsätta arbetet med regional samverkan inom SBA, Stockholm Business Alliance
- ansvara för Klimatpakten
- fortsätta arbetet med att minska administrativa och indirekta produktionskostnader
- bygga verksamheten på en minskad andel egna personella resurser till förmån för mer konsultativa resurser i syfte att åstadkomma en ökad effektivisering av bolagets verksamhet
- följa upp av kommunfullmäktige beslutade indikatorer.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

36. Moderaternas förslag till mål och ägardirektiv för 2017–2019 för **Stockholm Business Region AB** godkänns.

S:t Erik Försäkrings AB

Bolagets mål och uppgifter

Bolaget har som uppgift att svara för att det finns en effektiv riskfinansiering av anläggningar och verksamheter ägda av staden och närstående bolag genom ökad konkurrensutsättning. Bolaget ska förmedla försäkringslösningar, minimera försäkringskostnaderna och förbättra riskhanteringen för samtliga berörda enheter inom kommunkoncernen. S:t Erik Försäkrings AB ska vara det bästa och mest kostnadseffektiva alternativet för stadens nämnder och bolag.

Ägardirektiv för 2017–2019

Bolaget ska

- stödja det olycks- och skadeförebyggande arbetet i kommunkoncernen med fokus på försäkringsbara risker samt risker som omfattas av lagen om skydd mot olyckor
- aktivt driva och finansiera utvecklingen av systemstöd
- aktivt informera om sin verksamhet gentemot nämnder och bolag
- säkerställa att samtliga sakförsäkringar som stadens nämnder och bolag har behov av tecknas med bolagets medverkan. Bolaget ska optimera den försäkringsrisk som bolaget själv tar, i förhållande till storleken på det egna kapitalet och fastslagen risknivå
- fortsätta arbetet med att minska administrativa och indirekta produktionskostnader
- fortsätta arbetet med att samordna bolagets administration med S:t Erik Livförsäkring AB
- följa upp av kommunfullmäktige beslutade indikatorer.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

37. Moderaternas förslag till mål och ägardirektiv för 2017–2019 för **S:t Eriks Försäkrings AB** godkänns.

S:t Erik Livförsäkring AB

Bolagets mål och uppgifter

Bolaget har till uppgift att samordna och strukturera hanteringen av pensioner i koncernen Stockholms Stadshus AB samt att minimera riskerna i denna pensionsskuld.

Ägardirektiv för 2017–2019

Bolaget ska

- fortlöpande försäkra nya åtaganden i dotterbolagen och förvalta pensionsmedel inom ramen för de försäkringsavtal som ingåtts med övriga dotterbolag
- sträva efter att långsiktigt trygga de framtida pensionsåtagandena reallt
- tillsammans med koncernledningen utvärdera verksamheten avseende måluppfyllnad och initiala syfte
- fortsätta arbetet med att minska administrativa och indirekta produktionskostnader
- fortsätta arbetet med att samordna bolagens administration med S:t Erik Försäkrings AB
- följa upp av kommunfullmäktige beslutade indikatorer.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

38. Moderaternas förslag till mål och ägardirektiv för 2017–2019 för **S:t Erik Livförsäkring AB** godkänns.

S:t Erik Markutveckling AB

Bolagets mål och uppgifter

Bolagets uppgift är att äga, förvalta och utveckla fastigheter/aktier i fastighetsbolag i avvaktan på omvandling av fastigheterna till bostäder och arbetsplatser. Syftet är att främja Stockholms utveckling och stadens förmögenhetsförvaltning.

Bolagets verksamhet ska under perioden inriktas på förvaltning, uthyrning och utveckling till så god avkastning som möjligt med hänsyn tagen till stadens utveckling. Under perioden kommer verksamheten i hög grad att inriktas på uthyrning och förädling av lokaler i utvecklingsområden. Bolaget ska därutöver inventera fastighetsmarknaden, och med utgångspunkt i översiktsplanen arbeta fram en investeringsstrategi, i syfte att främja Stockholms långsiktiga utveckling. Förslag till fastighetsförvärv ska löpande prövas utifrån investeringsstrategin.

Ägardirektiv för 2017–2019

Bolaget ska

- i samverkan med kommunstyrelsen, exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden söka strategiska utvecklingsprojekt och förvärv för stadens strategiska behov som främjar stadens förmögenhetsförvaltning
- i samverkan med exploateringsnämnden fortsätta planeringen för utveckling av fastigheterna i Ulvsunda med tydlig inriktning på nya bostäder samt välfungerande handel och service
- tillsammans med övriga aktörer i området medverka i utvecklingen av Söderstaden
- löpande pröva förutsättningarna för att överföra Vällingby City från Svenska Bostäder till S:t Erik Markutveckling under perioden
- löpande pröva förslag till fastighetsförvärv och försäljning i syfte att främja Stockholms utveckling
- fortsätta arbetet med att minska administrativa och indirekta produktionskostnader
- följa upp av kommunfullmäktige beslutade indikatorer.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

39. Moderaternas förslag till mål och ägardirektiv för 2017–2019 för **S:t Erik Markutveckling AB** godkänns.

Intressebolag i Stockholms Stadshus AB

Mässfastigheter i Stockholm AB

Bolagets mål och uppgifter

Bolagets uppgift är att utveckla, arrangera och effektivt genomföra branschledande och återkommande mässor samt att genomföra kongresser, konferenser och evenemang för hela regionens bästa. Stockholmsmässan är uppdelad i två skilda bolag, Mässfastigheter i Stockholm AB som förvaltar och utvecklar fastigheter, och Stockholmsmässan AB som är ett genomförandebolag av mässor, kongresser, konferenser och evenemang. Stockholmsmässan AB är ett helägt dotterbolag till Mässfastigheter i Stockholm. Staden äger genom Stockholms Stadshus AB 50,4 procent av aktierna i Mässfastigheter i Stockholm AB, och Stockholms Handelskammare 49,6 procent.

Bolagets uppdrag är att marknadsföra Stockholm som en av norra Europas främsta mötesplatser och maximera de ekonomiska bidragen till regionen. Stockholmsmässan ska upplevas som en naturlig mötesplats för näringslivet och politiken. Stockholmsmässan AB ska med egna vinstmedel utveckla och underhålla anläggningen och företagens produkter samt lämna rimlig utdelning till ägarna.

Verksamheten ska bedrivas inom den legala kompetensen för ägarna.

Verksamheten ska vidare ge förutsättningar att stärka Stockholm som en ledande mötesplats i norra Europa utifrån varumärket ”The Capital of Scandinavia”.

Ägardirektiv för 2017–2019

Bolaget ska

- marknadsföra Stockholm som norra Europas främsta mötesplats
- utveckla en strategisk plan för verksamheten så att den är väl anpassad för genomförandet av marknadsledande mässor, internationella kongresser, konferenser, evenemang samt kringtjänster
- strategiskt bidra till att utveckla Stockholm som turist- och besöksdestination
- effektivisera verksamheten och därigenom öka bolagets lönsamhet.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

40. Moderaternas förslag till mål och ägardirektiv för 2017–2019 för **Mässfastigheter i Stockholm AB** godkänns.

Intressebolag i Stockholms Stadshus AB

AB Fortum Värme Holding samägt med Stockholms stad

Bolagets mål och uppgifter

Bolaget har i uppdrag att bedriva verksamhet inom fjärrvärme, fjärrkyla och stadsgas i Sverige samt annan därmed förenlig verksamhet. AB Fortum Värme Holding samägt med Stockholms stad är holdingbolag till AB Fortum Värme samägt med Stockholms stad. Verksamheten bedrivs i det senare bolaget.

Verksamheten i Fortum Värme Holding samägt med Stockholms stad ska bedrivas affärsmässigt på ett rationellt och effektivt sätt i enlighet med finansiella och andra mål. Därutöver har staden som ägare ett intresse av att säkerställa en transparent prissättning och en prisnivå som är konkurrenskraftig i jämförelse med andra produkter på värmemarknaden. Verksamheten ska vara inriktad på att uppnå en stark miljöprofil. Fortum Värme Holding ska möta kundernas och samhällets krav på en fortsatt omställning till hållbar och prisvärd värme. Bolaget ska ha en tydlig målsättning att de fossila bränslena i kraftvärmeverket i Värtahamnen (KVV6) ska minska successivt med ambitionen att vara avvecklade helt senast år 2030, om möjligt tidigare. Fortum Värmes värme-, kyla- och elproduktion ska, i linje med stadens strategi för ett fossilbränslefritt Stockholm, fullt ut vara baserad på återvunna och förnybara insatsvaror till senast 2040.

Bolaget ska vara behjälpligt i trafiknämndens uppdrag att samordna gatuarbeten med övriga ledningsdragande bolag i staden samt Trafikverket, AB Storstockholms Lokaltrafik och andra aktörer för att främja framkomligheten.

Ägardirektiv för 2017–2019

Bolaget ska

- fortsätta att utveckla fjärrvärmenätet i Stockholmsområdet för att kunna erbjuda fler invånare fjärrvärme
- arbeta för en fortsatt utbyggnad av fjärrkyla i Stockholm
- intensifiera minskningen av användandet av fossila bränslen till förmån för andra, förnybara bränslen
- utifrån målsättningen att den fossilbränslebaserade produktionen i KVV6 ska vara avvecklad senast år 2030 ta fram en plan för att trygga Stockholms framtida fjärrvärme
- fortsätta driva projektet Öppen fjärrvärme och etablera världens första öppna fjärrvärmenät, i syfte att återvinna energi i stor skala och bidra till en mer hållbar stad
- säkerställa en transparent prissättning och en prisnivå som är konkurrenskraftig i jämförelse med andra produkter på värmemarknaden
- arbeta för att sammanlänka produktions- och distributionskapaciteten tillsammans med andra fjärrvärmeaktörer, i syfte att optimera miljö-, energi- och ekonominyttan
- öka produktionskapaciteten tillsammans med andra fjärrvärmeaktörer.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

41. Moderaternas förslag till mål och ägardirektiv för 2017–2019 för **AB Fortum Värme Holding samägt med Stockholms stad** godkänns.

Stockholms stads organisering i kommunalförbund

Storstockholms brandförsvaret (SSBF)

Enligt lagen om skydd mot olyckor är det kommunens ansvar att svara för räddningstjänsten inom kommungränsen. Stockholms stads brand- och räddningsverksamhet är sedan den 1 januari 2009 organiserad tillsammans med nio andra kommuner i kommunalförbundet Storstockholms brandförsvaret, SSBF. Kommunalförbundet omfattar Danderyd, Lidingö, Solna, Stockholm, Sundbyberg, Täby, Vallentuna, Vaxholm, Värmdö och Österåker. Förbundet ska fullfölja medlemskommunernas uppgifter inom lagstiftningarna:

- lag (2003:778) om skydd mot olyckor
- lag (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor
- lag (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor.

Konkret innebär det att förbundet svarar för tillsyn, information, rådgivning, sotningsverksamhet samt att bedriva räddningstjänst utifrån kommunernas ansvar enligt lagen om skydd mot olyckor. Det som ligger kvar på medlemskommunerna är samordningen för det totala arbetet enligt lagstiftningen.

Medlemskommunerna kan därutöver teckna särskild överenskommelse om att förbundet kan biträda kommunen i den omfattningen som önskas inom lagstiftningsområdena:

- lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap
- plan- och bygglagen (1987:10)
- övrig lagstiftning eller tjänsteområde där kommunalförbundet besitter särskild kompetens.

SSBF är juridiskt sett ett eget kommunalförbund med egen organisation och uppföljning, som efter i budget 2013 beslutad förändring av förbundsordning och reglemente, leds av en förbundsledning. Ledningen består av elva ledamöter och elva ersättare från medlemskommunerna, varav Stockholms stad har två ordinarie ledamöter och två ersättare. Som stöd till förbundsledningen finns ett beredningsorgan samt samrådsgrupper med representation från medlemskommunerna. Beredningsorganet utgörs av kommundirektörer från respektive medlemskommun och ska ha särskilt fokus på styrning av ekonomi och verksamhet. Förbundets budget ska endast kunna beslutas av ledningen efter beredning av kommundirektörerna. Samrådsgrupperna är ekonomichefsforum och säkerhetschefsforum.

Syftet med inrättandet av SSBF är att ge medlemskommunerna högre kvalitet på brand- och räddningstjänsten till en lägre kostnad. Detta kan ske genom att förbundet ger förutsättningar för flera samordningsfördelar, såsom ledningsfunktion, mindre sårbar organisation med större bredd vad gäller specialfunktioner samt bättre planering av personalresurser. En målsättning för förbundet är att skapa förutsättningar för samverkan med angränsande förbund för att på sikt kunna ingå i ett regionalt brandförsvaret.

(M):218

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

42. Moderaternas förslag till mål och ägardirektiv för 2017–2019 för **Storstockholms brandförsvaret** godkänns.

Moderaternas förslag till budget 2017

Avvikelse mellan kommunstyrelsens och Moderaternas förslag till budget

Resultatbudget

Mnkr	Förslag till budget 2017 KS	Förslag till budget 2017 (M)	Avvikelse mellan förslagen
Verksamhetens intäkter	7 683,6	7 710,6	27,0
Verksamhetens kostnader (-)	-47 429,8	-47 497,8	-68,0
Avskrivningar (-)	-1 119,4	-1 119,4	0,0
Central medelsreserv (-)			
Oförutsedda behov	-755,3	-405,3	350,0
Prestationsreserv	-954,1	-954,1	0,0
Pensionsavgifter (-)	-909,2	-909,2	0,0
Verksamhetens nettokostnader	-43 484,2	-43 175,2	309,0
Skatter	45 421,4	44 913,9	-507,5
Begravningsavgift	190,3	164,9	-25,4
Inkomstutjämnning	-3 237,7	-3 237,7	0,0
Kostnadsutjämnning	-384,6	-384,6	0,0
Regleringspost	-173,2	-173,2	0,0
Generellt statsbidrag	446,8	446,8	0,0
Införandebidrag	76,6	76,6	0,0
Fastighetsavgift	1 121,6	1 121,6	0,0
LSS-utjämnning	-1 210,3	-1 210,3	0,0
Finansiellt resultat (inkl. avgifter bank och pg)	46,0	46,0	0,0
Utdelning Stockholm Stadshus AB	1 200,0	1 200,0	0,0
Utdelning AB Fortum Värme Holding	0,0	200,0	200,0
Disposition/avsättning begravningsfond	-12,6	11,3	23,9
Summa finansiering	43 484,3	43 175,3	-309,0
Resultat efter avskrivning, skatt och finansiella poster	0,1	0,1	0,0
Förändring av redovisat eget kapital	0,1	0,1	0,0

Moderaternas förslag till budget 2017**Avvikelse mellan kommunstyrelsens och Moderaternas förslag till budget****Investeringsplan**

Mnkr	Förslag till budget 2017 KS	Förslag till budget 2017 (M)	Avvikelse mellan förslagen
Utgifter (-)	-7 438,3	-7 588,3	- 150,0
Inkomster	427,0	427,0	0,0
Centralt redovisade investeringsmedel (-)	- 550,0	- 400,0	150,0
Nettoinvesteringar (-)	-7 561,3	-7 561,3	0,0
Finansiering investeringsplan			
Förändring av eget kapital	0,1	0,1	0,0
Avskrivningar	1 119,4	1 119,4	0,0
Försäljningsinkomster	200,0	200,0	0,0
upplåningsbehov	6 241,8	6 241,8	0,0
Summa finansiering investeringsplan	7 561,3	7 561,3	0,0
Netto	0,0	0,0	0,0

Moderaternas förslag till budget 2017**Finansförvaltning: Skatter och övriga finansiella intäkter****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Netto
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017, skatter	45 421,4
Förändring av skattesats (17:90) :	
-0,20 kr	-507,5
Moderaternas förslag till budget 2017 Skatter	44 913,9
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017, begravningsavgifter	190,3
Förändring av skattesats (0:075) :	
-0,010 kr	-25,4
(-) = ökade kostnader/minskade intäkter Skatter	164,9
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017, Finansiellt resultat (exkl. utdelning)	46,0
Moderaternas förslag till budget 2017 Finansiellt resultat (exkl. utdelning)	46,0
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017, övriga finansiella intäkter (utdelning).	1 200,0
Utdelning AB Fortum Värme Holding samägt med Stockholms stad på 2014 års nivå	200,0
Moderaternas förslag till budget 2017 Övr. finansiella intäkter	1 400,0

(M):222

Moderaternas förslag till budget 2017

Central medelsreserv

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Kostnader
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	Oförutsedda behov	Prestationsreserv
	-755,3	-954,1
Minskad nivå CM2 till följd av stramare budgethållning, slopade anslag för demokratiutveckling, social investeringsfond, kompetensutvecklingsfond m.m.	350,0	
Moderaternas förslag till budget 2017	-405,3	-954,1
		Utgifter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017		-550,0
Minskad nivå CM4 till följd av omprioritering investeringsobjekt		150,0
Moderaternas förslag till budget 2017		-400,0

Moderaternas förslag till budget 2017

Avvikelse mellan kommunstyrelsens och Moderaternas förslag till budget

NETTOKOSTNADER (exkl. kapitalkostnader)

Mnkr	Förslag till budget 2017 KS	Förslag till budget 2017 (M)	Avvikelse mellan förslagen
Kommunstyrelsen	-1 368,9	-1 232,6	136,3
Revisorskollegiet	-27,4	-27,4	0,0
Servicenämnden	-1,0	-1,0	0,0
Valnämnden	-4,9	-4,9	0,0
Stadsdelsnämnderna	-20 138,4	-19 594,0	544,4
Arbetsmarknadsnämnden	-782,3	-995,0	-212,7
Exploateringsnämnden	2 417,0	2 425,8	8,8
Fastighetsnämnden	807,5	807,5	0,0
Gymnasienämnden	0,0	-3 058,2	-3 058,2
Idrottsnämnden	-639,8	-615,3	24,5
Kulturnämnden			
kulturförvaltningen	-896,1	-831,0	65,1
stadsarkivet	-50,2	-48,7	1,5
Kyrkogårdsnämnden	-153,7	-153,7	0,0
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	-104,6	-87,6	17,0
Skolnämnden	0,0	-14 546,6	-14 546,6
Socialnämnden	-1 008,4	-1 009,8	-1,4
Stadsbyggnadsnämnden	-166,8	-162,8	4,0
Trafiknämnden	-221,1	-418,3	-197,2
Utbildningsnämnden	-17 184,0	0,0	17 184,0
Äldrenämnden	-168,3	-178,8	-10,5
Överförmyndarnämnden	-54,8	-54,8	0,0
SUMMA	-39 746,2	-39 787,2	-41,0
Avskrivningar (-)	-1 119,4	-1 119,4	0,0
Central medelsreserv (-)			
Oförutsedda behov	-755,3	-405,3	350,0
Prestationsreserv	-954,1	-954,1	0,0
Pensionsavgifter (-)	-909,2	-909,2	0,0
TOTALT	-43 484,2	-43 175,2	309,0

Moderaternas förslag till budget 2017**Avvikelse mellan kommunstyrelsens och Moderaternas förslag till budget****KOSTNADER (exkl. kapitalkostnader)**

Mnkr	Förslag till budget 2017 KS	Förslag till budget 2017 (M)	Avvikelse mellan förslagen
Kommunstyrelsen	-1 415,5	-1 279,2	136,3
Revisorskollegiet	-30,0	-30,0	0,0
Servicenämnden	-1,0	-1,0	0,0
Valnämnden	-4,9	-4,9	0,0
Stadsdelsnämnderna	-20 756,3	-20 184,5	571,8
Arbetsmarknadsnämnden	-980,2	-1 220,3	-240,1
Exploateringsnämnden	-117,0	-108,2	8,8
Fastighetsnämnden	-472,3	-472,3	0,0
Gymnasienämnden	0,0	-3 058,2	-3 058,2
Idrottsnämnden	-909,0	-884,5	24,5
Kulturnämnden			
kulturförvaltningen	-996,0	-965,9	30,1
stadsarkivet	-78,9	-77,4	1,5
Kyrkogårdsnämnden	-182,2	-182,2	0,0
Miljö- och hälsoskydds-nämnden	-200,7	-183,7	17,0
Skolnämnden	0,0	-15 126,8	-15 126,8
Socialnämnden	-1 406,2	-1 407,6	-1,4
Stadsbyggnadsnämnden	-436,8	-424,8	12,0
Trafiknämnden	-1 450,5	-1 647,7	-197,2
Utbildningsnämnden	-17 764,2	0,0	17 764,2
Äldrenämnden	-173,3	-183,8	-10,5
Överförmyndarnämnden	-54,8	-54,8	0,0
SUMMA	-47 429,8	-47 497,8	-68,0

Moderaternas förslag till budget 2017

Avvikelse mellan kommunstyrelsens och Moderaternas förslag till budget

INTÄKTER

Mnkr	Förslag till budget 2017 KS	Förslag till budget 2017 (M)	Avvikelse mellan förslagen
Kommunstyrelsen	46,6	46,6	0,0
Revisorskollegiet	2,6	2,6	0,0
Servicenämnden	0,0	0,0	0,0
Valnämnden	0,0	0,0	0,0
Stadsdelsnämnderna	617,9	590,5	-27,4
Arbetsmarknadsnämnden	197,9	225,3	27,4
Exploateringsnämnden	2 534,0	2 534,0	0,0
Fastighetsnämnden	1 279,8	1 279,8	0,0
Gymnasienämnden	0,0	0,0	0,0
Idrottsnämnden	269,2	269,2	0,0
Kulturnämnden			
kulturförvaltningen	99,9	134,9	35,0
stadsarkivet	28,7	28,7	0,0
Kyrkogårdsnämnden	28,5	28,5	0,0
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	96,1	96,1	0,0
Skolnämnden	0,0	580,2	580,2
Socialnämnden	397,8	397,8	0,0
Stadsbyggnadsnämnden	270,0	262,0	-8,0
Trafiknämnden	1 229,4	1 229,4	0,0
Utbildningsnämnden	580,2	0,0	-580,2
Äldrenämnden	5,0	5,0	0,0
Överförmyndarnämnden	0,0	0,0	0,0
SUMMA	7 683,6	7 710,6	27,0

Moderaternas förslag till budget 2017**Avvikelse mellan kommunstyrelsens och Moderaternas förslag till budget****INVESTERINGSUTGIFTER**

Mnkr	Förslag till budget 2017 KS	Förslag till budget 2017 (M)	Avvikelse mellan förslagen
Kommunstyrelsen	-2,0	-2,0	0,0
Revisorskollegiet	0,0	0,0	0,0
Servicenämnden	-1,0	-1,0	0,0
Valnämnden	0,0	0,0	0,0
Stadsdelsnämnderna	-225,0	-30,0	195,0
Arbetsmarknadsnämnden	-4,0	-4,0	0,0
Exploateringsnämnden	-3 860,0	-3 860,0	0,0
Fastighetsnämnden	-1 736,6	-1 736,6	0,0
Gymnasienämnden	0,0	-14,0	-14,0
Idrottsnämnden	-21,8	-21,8	0,0
Kulturnämnden			
kulturförvaltningen	-24,7	-24,7	0,0
stadsarkivet	-1,0	-1,0	0,0
Kyrkogårdsnämnden	-64,0	-64,0	0,0
Miljö- och hälsoskydds-nämnden	-0,8	-0,8	0,0
Skolnämnden	0,0	-86,0	-86,0
Socialnämnden	-4,7	-4,7	0,0
Stadsbyggnadsnämnden	-3,0	-3,0	0,0
Trafiknämnden	-1 367,5	-1 712,5	-345,0
Utbildningsnämnden	-100,0	0,0	100,0
Äldrenämnden	-22,1	-22,1	0,0
Överförmyndarnämnden	-0,1	-0,1	0,0
SUMMA	-7 438,3	-7 588,3	-150,0

Moderaternas förslag till budget 2017**Avvikelse mellan kommunstyrelsens och Moderaternas förslag till budget****INVESTERINGSINKOMSTER**

Mnkr	Förslag till budget 2017 KS	Förslag till budget 2017 (M)	Avvikelse mellan förslagen
Kommunstyrelsen	0,0	0,0	0,0
Revisorskollegiet	0,0	0,0	0,0
Servicenämnden	0,0	0,0	0,0
Valnämnden	0,0	0,0	0,0
Stadsdelsnämnderna	0,0	0,0	0,0
Arbetsmarknadsnämnden	0,0	0,0	0,0
Exploateringsnämnden	350,0	350,0	0,0
Fastighetsnämnden	0,0	0,0	0,0
Gymnasienämnden	0,0	0,0	0,0
Idrottsnämnden	0,0	0,0	0,0
Kulturnämnden			
kulturförvaltningen	0,0	0,0	0,0
stadsarkivet	0,0	0,0	0,0
Kyrkogårdsnämnden	0,0	0,0	0,0
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	0,0	0,0	0,0
Skolnämnden	0,0	0,0	0,0
Socialnämnden	0,0	0,0	0,0
Stadsbyggnadsnämnden	0,0	0,0	0,0
Trafiknämnden	77,0	77,0	0,0
Utbildningsnämnden	0,0	0,0	0,0
Äldrenämnden	0,0	0,0	0,0
Överförmyndarnämnden	0,0	0,0	0,0
SUMMA	427,0	427,0	0,0

Moderaternas förslag till budget 2017**Kommunstyrelsen****Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-1 415,5	46,6
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Generell effektivisering 2,5 procent	25,4	
Stadsövergripande besparing konsulttjänster	70,0	
Besparing medel för klimatkansli	3,0	
Besparing rotlar och partikansli	0,9	
Besparing demokratistöd unga	2,0	
Besparing systemstöd medborgarbudget	1,0	
Besparing fler i heltid - kompetens och bemanning	2,0	
Besparing kommunstyrelsens råd för mänskliga rättigheter, barnombudsman, klimatfunktion, demokrati- och ytterstadskansli samt förstärkt personalpolitiskt arbete	12,0	
Besparing social hållbarhet	7,0	
Besparing medel för klimatkansli	4,0	
Besparing förstärkt arbete mänskliga rättigheter	2,0	
Besparing insatser för att stärka ungas organisering	4,0	
Besparing demokrati- och ytterstadskansli	4,0	
Överföring av äldreombudsmannen till äldrenämnden	1,0	
<i>Ökade kostnader för (-):</i>		
Utredning bolagisering av fastighetsnämnden	-2,0	
Moderaternas förslag till budget 2017	-1 279,2	46,6

Investeringar**Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-2,0	0,0
Moderaternas förslag till budget 2017	-2,0	0,0

Moderaternas förslag till budget 2017**Revisorskollegiet****Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-30,0	2,6
Moderaternas förslag till budget 2017	-30,0	2,6

Valnämnden**Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-4,9	0,0
Moderaternas förslag till budget 2017	-4,9	0,0

Moderaternas förslag till budget 2017

Stadsdelsnämnderna

Mnkr	KS förslag 2017		(M) förslag 2017		Avvikelse		Avvikelse
	Kostnader	Intäkter	Kostnader	Intäkter	Kostnader	Intäkter	Netto
Förskoleverksamhet	-5 390,5	322,3	-5 485,1	322,3	-94,6	0,0	-94,6
Verksamhet för barn, kultur och fritid	-555,5	0,0	-487,1	0,0	68,4	0,0	68,4
Äldreomsorg	-7 571,3	197,3	-7 595,2	197,3	-23,9	0,0	-23,9
Stöd och service till personer med funktionsnedsättning	-3 651,5	2,0	-3 686,5	2,0	-35,0	0,0	-35,0
Individ- och familjeomsorg (exkl. ekonomiskt bistånd)	-2 027,0	36,9	-2 026,0	36,9	1,0	0,0	1,0
Stadsmiljöverksamhet	-179,6	0,0	0,0	0,0	179,6	0,0	179,6
Ekonomiskt bistånd	-1 166,9	32,0	-1 109,6	32,0	57,3	0,0	57,3
Arbetsmarknadsåtgärder	-214,0	27,4	0,0	0,0	214,0	-27,4	186,6
Samordningsvinster administration och lokaler, sammanslagna SDN	0,0	0,0	205,0	0,0	205,0	0,0	205,0
Summa stadsdelsnämnderna	-20 756,3	617,9	-20 184,5	590,5	366,8	-27,4	339,4

Mnkr	KS förslag 2017		(M) förslag 2017		Avvikelse		Avvikelse
	Utgifter	Inkomster	Utgifter	Inkomster	Utgifter	Inkomster	Netto
Investeringsplan							
Inventarier och maskiner	-30,0	0,0	-30,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Stadsmiljöverksamhet	-195,0	0,0	0,0	0,0	195,0	0,0	195,0
Totalt	-225,0	0,0	-30,0	0,0	195,0	0,0	195,0

Moderaternas förslag till budget 2017**Stadsdelsnämnderna: Förskoleverksamhet****Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-5 390,5	322,3
<i>Ökade kostnader för (-):</i>		
Höjd schablon förskola	-68,1	
Förstelärare med fokus på språkutveckling i förskolan	-26,5	
Moderaternas förslag till budget 2017	-5 485,1	322,3

Stadsdelsnämnderna: Verksamhet för barn, fritid och kultur**Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-555,5	0,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Avgiftssänkning sommarkollo	1,6	
Lokala kulturhus	2,0	
Familjekollo	1,0	
Medel för demokratiutveckling och genomförande av lokala utvecklingsprogram	40,0	
Föreningsbidrag för fritids-, barn- och ungdomsverksamhet överförs till idrottsnämnden	8,1	
Föreningsbidrag för kultur- och parkverksamhet överförs till kulturnämnden	4,7	
Kultursekreterare i varje stadsdelsnämnd	7,0	
Fler mötesplatser för unga	6,0	
Insatser för att stärka ungas organisering och öka kunskaperna om mänskliga rättigheter	3,0	
<i>Ökade kostnader för (-):</i>		
Öppen förskola för barn med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning	-5,0	
Moderaternas förslag till budget 2017	-487,1	0,0

Moderaternas förslag till budget 2017**Stadsdelsnämnderna: Äldreomsorg****Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-7 571,3	197,3
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Föreningsbidrag för äldreomsorg och hemtjänst överförs till äldrenämnden	2,1	
<i>Ökade kostnader för (-):</i>		
Helgöppet Äldre direkt	-2,0	
Höjd schablon hemtjänst	-9,0	
Silviacertifiering	-10,0	
Ökade resurser till biståndsbedömning inom hemtjänst och boende	-5,0	
Moderaternas förslag till budget 2017	-7 595,2	197,3

Stadsdelsnämnderna: Stöd och service till personer med funktionsnedsättning**Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-3 651,5	2,0
<i>Ökade kostnader för (-):</i>		
Ingen generell effektivisering	-35,0	
Moderaternas förslag till budget 2017	-3 686,5	2,0

Moderaternas förslag till budget 2017**Stadsdelsnämnderna: Individ- och familjeomsorg****Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-2 027,0	36,9
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Föreningsbidrag individ- och familjeomsorg överförs till socialnämnden	1,0	
Moderaternas förslag till budget 2017	-2 026,0	36,9

Stadsdelsnämnderna: Stadsmiljöverksamhet**Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-179,6	0,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Ansvar för stadsmiljöverksamhet överförs till trafiknämnden	174,2	
Skötsel och drift av motionsspår överförs till idrottsnämnden	5,4	
Moderaternas förslag till budget 2017	0,0	0,0

Moderaternas förslag till budget 2017**Stadsdelsnämnderna: Ekonomiskt bistånd****Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-1 166,9	32,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Utbetalt bistånd, bidragstak	5,9	
Sommarlovspeng	2,5	
Föreningsbidrag ekonomiskt bistånd överförs till socialnämnden	0,2	
SL-kort, ekonomiskt bistånd	48,7	
Moderaternas förslag till budget 2017	-1 109,6	32,0

Stadsdelsnämnderna: Arbetsmarknadsåtgärder**Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-214,0	27,4
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Ansvar för arbetsmarknadsåtgärder överförs till arbetsmarknadsnämnden	214,0	
<i>Minskade intäkter för (-):</i>		
Ansvar för arbetsmarknadsåtgärder överförs till arbetsmarknadsnämnden		-27,4
Moderaternas förslag till budget 2017	0,0	0,0

Moderaternas förslag till budget 2017**Stadsdelsnämnderna: Stadsmiljöverksamhet****Investeringar****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-195,0	0,0
<i>Minskade utgifter för:</i>		
Ansvar för stadsmiljöinvesteringar överförs till trafiknämnden	195,0	
Moderaternas förslag till budget 2017	0,0	0,0

Stadsdelsnämnderna: Inventarier och maskiner**Investeringar****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-30,0	0,0
Moderaternas förslag till budget 2017	-30,0	0,0

Moderaternas förslag till budget 2017**Arbetsmarknadsnämnden****Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-980,2	197,9
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Medverkan i och åtgärder inom ramen för de lokala utvecklingsprogrammen i ytterstaden	2,0	
SL-kort till ungdomar i arbetsmarknadspolitiska åtgärder	1,0	
Utvecklingsprojekt, exempelvis inom ESF	10,0	
<i>Ökade kostnader för (-):</i>		
Höjd schablon SFI	-8,3	
Förstärkt samhällsorientering nyanlända och asylsökande	-5,0	
Integrationspakt med yrkesmentorsprogram för nyanlända	-6,3	
Utbyggnad yrkesvux	-3,5	
Nya Jobbtorg med specialiserade uppdrag om validering	-6,0	
Jobsbsatsning för personer med funktionsnedsättning	-10,0	
Ansvar för arbetsmarknadsåtgärder överförs från stadsdelsnämnderna	-214,0	
<i>Ökade intäkter för:</i>		
Ansvar för arbetsmarknadsåtgärder överförs från stadsdelsnämnderna		27,4
Moderaternas förslag till budget 2017	-1 220,3	225,3

Investeringar**Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-4,0	0,0
Moderaternas förslag till budget 2017	-4,0	0,0

Moderaternas förslag till budget 2017**Exploateringsnämnden****Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-117,0	2 534,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Höjd ambitionsnivå för att klara byggmålen	8,0	
Ökade kostnader för strategisk planering	3,0	
<i>Ökade kostnader för (-):</i>		
Nollvision mot olagliga boplatser	-2,2	
Moderaternas förslag till budget 2017	-108,2	2 534,0

Investeringar**Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-3 860,0	350,0
Moderaternas förslag till budget 2017	-3 860,0	350,0

(M):238

Moderaternas förslag till budget 2017

Fastighetsnämnden

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-472,3	1 279,8
Moderaternas förslag till budget 2017	-472,3	1 279,8

Investeringar

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-1 736,6	0,0
Moderaternas förslag till budget 2017	-1 736,6	0,0

Moderaternas förslag till budget 2017**Gymnasienämnden****Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	0,0	0,0
<i>Ökade kostnader för (-):</i>		
Kostnader för gymnasieskola och gymnasiesärskola överförs från utbildningsnämnden	-2 952,4	
Kostnader för nämnd/övergripande överförs från utbildningsnämnden	-12,8	
Ökad schablon gymnasieskola	-62,2	
Ökad schablon gymnasiesärskola	-3,3	
Fler förstelärare i gymnasieskolan	-15,0	
Pilotprojekt lördagsgymnasium	-2,5	
Introduktionsklasser undervisning sommartid för nyanlända	-5,0	
Samarbete studieförbunden SPRINT för nyanlända	-5,0	
Moderaternas förslag till budget 2017	-3 058,2	0,0

Investeringar**Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	0,0	0,0
<i>Ökade utgifter för (-):</i>		
Investeringsutgifter gymnasieskola överförs från utbildningsnämnden	-14,0	
Moderaternas förslag till budget 2017	-14,0	0,0

Moderaternas förslag till budget 2017**Idrottsnämnden****Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-909,0	269,2
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Evenemang	1,0	
Bidrag till 4H och övriga föreningar	2,0	
Friluftsliv	2,0	
Idrottskoordinatorer med satsningar på ytterstaden	4,0	
Aktiviteter och samordning av volontärverksamheter för nyanlända barn	2,0	
Åtgärder inom ramen för medborgardialoger som initieras av stadsdelsnämnderna i ytterstaden	2,0	
Jämlikt idrottande, ytterstadssatsningar	15,0	
Föreningsstöd på 2014 års nivå	15,0	
<i>Ökade kostnader för (-):</i>		
Ökad trygghet i simhallarna	-5,0	
Skötsel och drift av motionsspår överförs från stadsdelsnämnderna	-5,4	
Föreningsbidrag för fritids-, barn- och ungdomsverksamhet överförs från stadsdelsnämnderna	-8,1	
Moderaternas förslag till budget 2017	-884,5	269,2

Investeringar**Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-21,8	0,0
Moderaternas förslag till budget 2017	-21,8	0,0

Moderaternas förslag till budget 2017**Kulturnämnden: kulturförvaltningen****Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kulturförvaltningen		
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-996,0	99,9
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Stipendier	0,3	
Kulturskolan	7,0	
Stockholms stadsbibliotek	7,0	
Lokala kulturhus	2,0	
Offentlig konst	1,0	
Kommunal filmsatsning	6,0	
Utökat samlingslokalsstöd	4,0	
Ökad jämställdhet och mångfald	5,0	
Stärkt kulturstöd	10,0	
Stärkta visningsmöjligheter för film	2,0	
Samlingslokaler	7,0	
<i>Ökade kostnader för (-):</i>		
Trygghetssatsning bibliotek	-5,0	
Trygghetsskapande åtgärder "We Are Sthlm"	-1,5	
Utökade öppettider bibliotek	-2,0	
Bonus för effektivt lokalutnyttjande	-5,0	
Open Streets	-2,0	
Reducerad avgift Kulturskolan för resurssvaga hushåll	-1,0	
Föreningsbidrag för kultur- och parkverksamhet överförs från stadsdelsnämnderna	-4,7	
<i>Ökade intäkter för:</i>		
Återställande av avgifter för Kulturskolan till 2014 års nivå för icke resurssvaga hushåll		25,0
Återinförande av avgifter för museiinträde		10,0
Moderaternas förslag till budget 2017	-965,9	134,9

(M):242

Moderaternas förslag till budget 2017

Kulturnämnden: kulturförvaltningen

Investeringar

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-24,7	0,0
Moderaternas förslag till budget 2017	-24,7	0,0

Kulturnämnden: stadsarkivet

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Stadsarkivet		
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-78,9	28,7
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Nå nya grupper	1,5	
Moderaternas förslag till budget 2017	-77,4	28,7

Investeringar

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-1,0	0,0
Moderaternas förslag till budget 2017	-1,0	0,0

Moderaternas förslag till budget 2017**Kyrkogårdsnämnden****Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-182,2	28,5
Moderaternas förslag till budget 2017	-182,2	28,5

Investeringar**Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-64,0	0,0
Moderaternas förslag till budget 2017	-64,0	0,0

Moderaternas förslag till budget 2017**Miljö- och hälsoskyddsnämnden****Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-200,7	96,1
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Energicentrum, klimatplanens genomförande, klimatpakten	3,0	
Handlingsplan för god vattenstatus; provtagningar samt personella resurser	3,6	
Strategiskt arbete för genomförande av "Ett grönare Stockholm"	1,0	
Utvecklingsprogram ökad tillgänglighet och funktion för naturreservat	1,0	
Förstärkning handläggare Plan och miljö	1,0	
Kompetensförsörjningsinsatser	2,0	
Förstärkta miljöambitioner och tillsyn	5,4	
Moderaternas förslag till budget 2017	-183,7	96,1

Investeringar**Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-0,8	0,0
Moderaternas förslag till budget 2017	-0,8	0,0

Moderaternas förslag till budget 2017**Serviceämnden****Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-1,0	0,0
Moderaternas förslag till budget 2017	-1,0	0,0

Investeringar**Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-1,0	0,0
Moderaternas förslag till budget 2017	-1,0	0,0

Moderaternas förslag till budget 2017**Skolnämnden****Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	0,0	0,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Lärarnätverk mot rasism och extremism	1,0	
Satsning på kompetens och medvetenhet i HBTQ-frågor	8,0	
Åtgärder inom ramen för medborgardialoger som initieras av stadsdelsnämnderna i ytterstaden	1,0	
Förankra mänskliga rättigheter i skolan	2,0	
Programmering i fritidshem och fritidsklubb – fördelas inom schablon fritidshem	5,0	
<i>Ökade kostnader för (-):</i>		
Kostnader för grundskola, grundsärskola, fritidshem, fritidsklubbar och fristående förskola överförs från utbildningsnämnden	-14 731,8	
Kostnader för nämnd/övergripande överförs från utbildningsnämnden	-67,2	
Ökad schablon grundskola	-212,3	
Ökad schablon grundsärskola	-8,0	
Ökad schablon förskola	-38,5	
Fler förstelärare i grundskolan	-60,0	
Cykelskola	-4,0	
Pilotprojekt lärarsekreterare	-2,0	
Utredning läs- och skrivgaranti	-1,0	
Utredning screening av elever i behov av särskilt stöd vid övergång mellan förskola och skola	-1,0	
Utökade insatser för elever i behov av särskilt stöd	-8,0	
Programmering i grundskolan, fördelas inom schablon grundskola	-5,0	
Uppdragsutbildning förskollärare	-5,0	
<i>Ökade intäkter för:</i>		
Intäkter för fritidshem överförs från utbildningsnämnden		201,1
Intäkter för statsbidrag maxtaxa överförs från utbildningsnämnden		379,1
Moderaternas förslag till budget 2017	-15 126,8	580,2

Moderaternas förslag till budget 2017**Skolnämnden****Investeringar****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	0,0	0,0
<i>Ökade utgifter för (-):</i> Investeringsutgifter grundskola överförs från utbildningsnämnden	-86,0	
Moderaternas förslag till budget 2017	-86,0	0,0

Socialnämnden**Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-1 406,2	397,8
<i>Minskade kostnader för:</i> SL-kort, ekonomiskt bistånd	2,3	
Stöd utsatta EU-medborgare	10,3	
<i>Ökade kostnader för (-):</i> Förstärkta insatser mot ungas droganvändning	-2,0	
Fler karriärtjänster för socialsekreterare	-5,0	
Utökad uppdrag Origo	-1,5	
Nollvision mot olagliga boplatser	-0,3	
Förstärkning team ensamkommande barn (EKB-team)	-0,5	
Utökade öppettider MIKA-mottagningen	-1,0	
Kompetensteam hedersrelaterat våld	-2,5	
Föreningsbidrag individ- och familjeomsorg överförs från stadsdelsnämnderna	-1,0	
Föreningsbidrag ekonomiskt bistånd överförs från stadsdelsnämnderna	-0,2	
Moderaternas förslag till budget 2017	-1 407,6	397,8

Moderaternas förslag till budget 2017**Socialnämnden****Investeringar****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-4,7	0,0
Moderaternas förslag till budget 2017	-4,7	0,0

Stadsbyggnadsnämnden**Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-436,8	270,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Social hållbarhet och samordning	1,0	
Höjd ambitionsnivå för att klara byggmålen	10,0	
Satsning på närdemokrati och medborgarinflytande i boendeplaneringen	4,0	
<i>Ökade kostnader för (-):</i>		
Handlingsplan tillfälliga bygglov förskolor och skolor	-3,0	
<i>Minskade intäkter för (-):</i>		
Höjd ambitionsnivå för att klara byggmålen		-8,0
Moderaternas förslag till budget 2017	-424,8	262,0

Moderaternas förslag till budget 2017**Stadsbyggnadsnämnden****Investeringar****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-3,0	0,0
Moderaternas förslag till budget 2017	-3,0	0,0

Trafiknämnden**Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-1 450,5	1 229,4
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Kommunikation Hållbart resande	2,0	
Lokala utvecklingsprogram	3,0	
Samspelskampanj	1,0	
Åtgärder för medborgardialoger som initieras av stadsdelsnämnderna i ytterstaden	4,0	
<i>Ökade kostnader för (-):</i>		
Ökade insatser mot nedskräpning och nolltolerans mot klotter	-20,0	
Nollvision mot olagliga boplatser	-5,0	
Trygghetssatsning kring tunnelbanestationer (belysning m.m.)	-7,0	
Utredning nyttoparkeringstillstånd för hemtjänst	-1,0	
Ansvar för stadsmiljöverksamhet överförs från stadsdelsnämnderna	-174,2	
Moderaternas förslag till budget 2017	-1 647,7	1 229,4

Moderaternas förslag till budget 2017

Trafiknämnden

Investeringar

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-1 367,5	77,0
<i>Ökade utgifter för (-):</i>		
Ansvar för stadsmiljöinvesteringar överförs från stadsdelsnämnderna	-195,0	
Åtgärder för tryggare, säkrare och framkomligare gångstråk	-80,0	
Försök med bullerdämpande asfalt i innerstaden för bättre ljudmiljö	-20,0	
Trygghetsskapande och attraktivitetshöjande stadsmiljöåtgärder, inklusive utökat belysningsprogram	-50,0	
Moderaternas förslag till budget 2017	-1 712,5	77,0

Moderaternas förslag till budget 2017**Utbildningsnämnden****Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-17 764,2	580,2
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Utbildningsnämnden avvecklas, kostnader för grundskola, grundsärskola, fritidshem, fritidsklubbar och fristående förskola överförs till skolnämnden	14 731,8	
Utbildningsnämnden avvecklas, kostnader för gymnasieskola och gymnasiesärskola överförs till gymnasienämnden	2 952,4	
Utbildningsnämnden avvecklas, kostnader för nämnd/övergripande överförs till skolnämnden	67,2	
Utbildningsnämnden avvecklas, kostnader för nämnd/övergripande överförs till gymnasienämnden	12,8	
<i>Minskade intäkter för (-):</i>		
Utbildningsnämnden avvecklas, intäkter för fritidshem överförs till skolnämnden		-201,1
Utbildningsnämnden avvecklas, intäkter statsbidrag max-taxa överförs till skolnämnden		-379,1
Moderaternas förslag till budget 2017	0,0	0,0

Investeringar**Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-100,0	0,0
<i>Minskade utgifter för:</i>		
Utbildningsnämnden avvecklas, investeringsutgifter grundskola överförs till skolnämnden	86,0	
Utbildningsnämnden avvecklas, investeringsutgifter gymnasieskola överförs till gymnasienämnden	14,0	
Moderaternas förslag till budget 2017	0,0	0,0

Moderaternas förslag till budget 2017**Äldrenämnden****Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-173,3	5,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Äldreombudsman m.m.	1,7	
<i>Ökade kostnader för (-):</i>		
Utökning ungdomsbesök	-4,0	
Utbildning läkemedelshantering för hemtjänstpersonal	-1,5	
Utbildning måltidskvalitet för hemtjänstpersonal via Äldrecentrum	-3,6	
Föreningsbidrag för äldreomsorg och hemtjänst överförs från stadsdelsnämnderna	-2,1	
Överföring av äldreombudsmannen från kommunstyrelsen	-1,0	
Moderaternas förslag till budget 2017	-183,8	5,0

Investeringar**Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-22,1	0,0
Moderaternas förslag till budget 2017	-22,1	0,0

Moderaternas förslag till budget 2017**Överförmyndarnämnden****Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-54,8	0,0
Moderaternas förslag till budget 2017	-54,8	0,0

Investeringar**Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-0,1	0,0
Moderaternas förslag till budget 2017	-0,1	0,0